

דברי הכנסת

הישיבה המאה-וחמישים-וחמש של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, י"ז בכסליו התשנ"ד (1 בדצמבר 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

תוכן העניינים

הצעות לסדר	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
שאלות בעל-פה	
נסיעות לחוץ-לארץ של חברי כנסת מהקואליציה מטעם משרד החוץ	
פגיעה בקדושת קברי קדמונים	
תלמידים באשדוד בשיעור על גזענות	
העברת תא-הלחץ מאילת	
מחדלי בטיחות בבתי-חולים	
נזקי פרשת דותן	
סירוב הרמטכ"ל לאשר צירוף קצינת ח"ן ראשית למטכ"ל	
שאלות ותשובות	
שפת השילוט ביו"ש	
היעלמות פלשתיני תושב השטחים	
צילום חיילות צה"ל לשירי הזמר מייקל ג'קסון	
שחרור חיילי מילואים	
שירותי בית-הלוחם	
אלמנות ויתומי צה"ל שומרי מצוות	
סיוע שיקומי נפשי למשפחות שכולות	
מפעל לייצור מסכות אב"כ במצפה-רמון	
פריסת גדר לאורך רצועת-עזה	
ימי עיון בצה"ל בנושא: פינוי יישובים	
ימי עיון בצה"ל בנושא: פינוי יישובים	
ילדי עולים מחוץ למערכת החינוך	
חינוך למניעת תאונות דרכים	
נוער עולה מנותק	
חינוך ילדי העולים מאתיופיה	
הצעה לסדר-היום	
התפשטות מחלת האידס, הסכנות וההשלכות	
הצעה לסדר-היום	
האידס – המלחמה במגפה	
הצעת חוק העונשין (תיקון – ברירת הפלות), התשנ"ג–1993	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעה לסדר-היום	
פיקוח מחירים – הוצאות קבורה	
הצעות לסדר-היום	
סיוע ממשלתי לקריית-גת	

שאליות ותשובות
עידוד ילודה
ישיבות הוועדה למלחמה בסמים
השליטה בגשרי הירדן
שילוב נשים בוועדות העבודה לקידום השלום
נוהל הודעה לאם על פטירת בנה
שירותי הבריאות לתושבי עזה
מעורבות פוליטית של השב"כ
ניידות טיפול נמרץ
חיסון למניעת דלקת קרום המוח
ביצוע ניתוחי חירום שלא על-ידי רופא בית-החולים
בחינות הסמכה לרופאי שיניים
הצעה לסדר-היום
אשפוז חיילת בניגוד להסכמתה ולהסכמת הוריה
הצעה לסדר-היום
מסירת מידע על מרבצי אורניום למצרים
הצעות לסדר-היום
התנהגות שוטרים כלפי חבר הכנסת מיכאל איתן
הצעות לסדר-היום הצטיידות באמצעי לוחמה על-ידי גורמים קיצוניים בקרב המתנחלים
שאליות ותשובות
מיפוי וסימון של שדות מוקשים
התבטאות במהלך חקירתו של חבר הכנסת לשעבר ביטון
חקירת המשטרה בפרשת דרעי
כרוזים של ארגון "הלל" בבני-ברק
גנבות רכב
שכירת משרדים לא תקנית על-ידי חבר הכנסת מילוא
ביטויים עולבים כלפי בני הזוג דרעי
תיק חקירה נגד ארנן יקותיאל
הסלמה באלימות נגד נשים
חקירות המשטרה
כניסת פלשתינים מהשטחים לירושלים
התנכלות לתלמידות סמינר בבני-ברק
נרקומנים בשכונת נווה-אליעזר בתל-אביב
גנבת מכוניות
הצעות לסדר-היום
הכרזת ההסתדרות על סכסוך עבודה כללי במשק
הצעה לסדר-היום

הישג הניאו-פאשיסטים בבחירות באיטליה

שאלות ותשובות

סרט גרמני שעניינו פעילות נאו-נאצית

הצעת חוק העונשין (תיקון – הימנעות מהופעה לדין), התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

הצעה לסדר-היום

פיטורי עובדים במפעל "פניציה" בירוחם

הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה –

שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשנ"ד-1993

(קריאה ראשונה)

הצעות לסדר

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום רביעי, י"ז בכסליו התשנ"ד, 1 בדצמבר 1993.

אתה רצית לשאול איזו שאלה, חבר הכנסת לס? מייד.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, החל ממחר בשעה 07:00 יושבתו כל בתי-החולים בישראל בגלל שבתת האחיות. ייגרם סבל קשה מאוד – – –

היו"ר ש' וייס:

אומר לי המזכיר, שיש הצעה לסדר-היום בנושא הזה.

יורם לס (העבודה):

– – – ייגרם סבל קשה מאוד לחולים ובמרפאות החוץ, ולנוכח האדישות של הממשלה לנושא, מן הראוי שהכנסת תדון בזה בדחיפות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, יש לנו מוסד ששמו הצעה לסדר. הצעה לסדר היא הצעה לסדר הדיון נטו, לסדרי הדיון בישיבה. אני יודע שיש פה איזה תפר עדין בין הצעה דחופה לבין הצעה לסדר. אם אנחנו נפתח את ההצעה לסדר להצעות דחופות – מה שנטייתי לעשות פה ושם באופן מבוקר בראשית הקדנציה של הכנסת הזאת – אנחנו מחסלים את סדר-היום, אין עוד ערך לנשיאות, אין עוד ערך למוסד ההצעה הדחופה, כל הסיפור אחר; ועלי לשמור בהקפדה, אם כי יש קושי רב בנושא הזה. אני מנסה להסביר את זה לכל חבר כנסת באופן אישי. יש לי צילום של התקנון, אני מוסיף תמיד להסבר את צילום הקטע המתאים בתקנון. תבינו, יש סדרי בית, שאם אנחנו נשבש אותם, כללי המשחק משתבשים.

הנושא חשוב מאוד, אני יודע. הדרך היא: הצעה דחופה לסדר-היום. זה נכון שיש לעתים נושא שעולה ביום רביעי. מה לעשות? יש כל מיני פתרונות. אחד הפתרונות הוא שהכנסת תתכנס ביום חמישי, אבל זה לא תואם את הרגלי הבית ואת האפשרויות של חברי הכנסת וכן הלאה. יש דרך של הודעה לעיתונות של חבר הכנסת, דרכים נוספות רבות.

אני אומר את זה, מכיוון שהיום היו עוד כמה הצעות לסדר – מייד אומר על זה מלה – שהן בעצם הצעה דחופה.

כן, חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גם אם אנחנו קוראים את הנושאים הראשונים לדיון, הם בהחלט קשורים במידה זו או אחרת עם הגילוי המזעזע שנשמע ונקרא הבוקר על אודות מה שהתרחש בשנה האחרונה ביישוב עמנואל. הידיעה מדברת על כך, שכ-50 ילדים נאנסו וסבלו מהתעללות מינית בתקופה של למעלה משנה, על-ידי כנופיה של שלושה צעירים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מגן, זה חשוב, זה אנושי, זה מזעזע. זה שוב מן הנושאים של הצעה דחופה, שנודע לציבור.

יגאל ביבי (מפד"ל):

יש הרצח באל-בירה.

היו"ר ש' וייס:

יש הרצח באל-בירה שמזעזע את כל העם ואת כל המדינה, בוודאי.

אנחנו פה במצב תקנוני, שניסיתי להבהיר. הבעת את עמדתך.

אני מניח שחבר הכנסת לוי היה רוצה להעלות את הנושא של אל-בירה. אתה תייצג פה 17 חברי כנסת שכבר פנו אלי באותו נושא הבוקר. תעשה את זה בבקשה בקיצור, כי זה על התפר העדין שבין התקנון לדופק החיים שלנו.

דוד לוי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אי-אפשר להסתגל למצב שבו ביטחון אזרחים הפך להיות הפקר ואנחנו מסתגלים לעובדה הטרגית הזאת. יום יום נהרגים אזרחים, והממשלה אומרת: נחרוק שן, כי זה קורבן השלום. אם לשלום זה מובילה אותנו הממשלה, הרי הדבר הוא אובדן דרך ואובדן עיקר העיקרים, ואחריותה של הממשלה להגן על אזרחי המדינה.

משום כך, יש לי הצעה בשבילך, אדוני היושב-ראש, אולי היא חריגה.

היו"ר ש' וייס:

נשמע.

דוד לוי (הליכוד):

אומנם יש לחברי הכנסת זכות להעלות הצעות לסדר-היום, אבל לנוכח מה שקורה בתחום הזה, האם לא חושב היושב-ראש ליטול יוזמה ולדרוש משר הביטחון לבוא אל הכנסת, לתת הודעה בעניין הביטחוני וביטחון האזרחים? אתה גם חבר הכנסת, ואני חושב שהנושא קרוב ללבך לא פחות מאשר ללב כל אחד ואחד מאתנו, אבל סמכותך היא סמכות-על, ואם אתה תעשה בכיוון זה, אני חושב שעיני כל ישראל אליך. זו, בכל אופן, חובת הכנסת כולה, ובעיקר – חובת היושב-ראש. אנא ממך, אומנם שר הביטחון בחוץ-לארץ, אבל אני חושב שיוזמה זו ממך לקרוא לו צריכה לבוא, משום שהעם כולו רוצה לדעת אנה אנו באים. דם יהודי לא יהיה הפקר וביטחון האזרחים לא יכול להיות הפקר מתמשך. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת דוד לוי.

חברי הכנסת, עם כל הקושי, אני רוצה להעיר משהו לגבי הפרוצדורה הפרלמנטרית, אבל גם להצביע על איזו יוזמה קטנה שכבר יזמתי הבוקר. הפרוצדורה הפרלמנטרית ידועה לנו. אנחנו בית שבו באים לביטוי רחשי הציבור, אנחנו בית שבו עולים לסדר-היום כל הנושאים החיוניים, הדחופים. אנחנו בית שבו באים לביטוי גם הדמעה וגם הצחוק, כשיש; הכול. הפרוצדורה הפרלמנטרית בנויה כך שאנחנו יכולים מהר מאוד גם להגיב. יש הצעה דחופה, יש שאילתא בעל-פה, יש הודעות ממשלה, וזה מרוכז בשלושה ימים. לעתים, בפגרה, אנחנו מכנסים את הכנסת בדחיפות, בפרוצדורות הידועות.

לדאבון לב, סדר-היום הלאומי שלנו לאחרונה – אומרים לי, מאה שנים – שוב דחוס באירועים קשים מאוד, ואני רוצה גם בשם הכנסת להביע בשלב זה זעזוע, מחאה וגינוי הרצח הנורא שפקד הבוקר משפחה בישראל.

עד כמה שאני יודע, שר הביטחון ישוב בראשית השבוע הבא לארץ, ואני בטוח שבנושא זה יהיו הרבה מאוד הצעות דחופות – הלוואי שלא נתעשר במקרים נוספים לקראת סוף השבוע – ואין ספק שהן תאושרנה, אנחנו מאשרים את ההצעות האלה. יש שאלת התגובה עכשיו. אני פונה ספונטנית – עשיתי את זה לפני רבע שעה, שוחחתי עם סגן שר הביטחון, אם הוא מוכן, בשלב זה, להביא איזו תגובה קצרה שתבטא את רחשי לבנו בנושא, באופן לא מתוכנן, ומייד נחזור לסדר-היום.

אדוני סגן שר הביטחון, בוא לכאן.

יגאל ביבי (מפד"ל):

מה עם ההצעות לסדר-היום?

היו"ר ש' וייס:

מייד נחזור לסדר-היום. רבותי, גם את זה נהפוך לדיון פרוצדורלי? פרוצדורלית, אפשר היה שלא אעשה את זה. סגן השר ממילא משיב היום על שאלות, ששתיים מהן נוגעות בעקיפין לנושא, ואני מאפשר לו בפתיחת הישיבה. יש היום גם שלושה נושאים שנוגעים למשטרה הפלשתינית, והלוואי ממילא תעלו את זה. כל מה שעשיתי זה להגיב בראשית הישיבה, במקום בעוד שעה וחצי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני נעניתי בהבנה ומיידית לפנייתו של היושב-ראש, רק לשם הנימוס אני רוצה להדגיש: נמצא פה שר החוץ, שהוא ממלא-מקום ראש הממשלה, וגם ברגע זה אני מוכן לוותר על זכות הדיבור שלי, אם ממלא-מקום ראש הממשלה רוצה להתייחס לעניין.

היו"ר ש' וייס:

האמת היא שהכול קרה ממש בדקות האחרונות. אני פניתי לממשלה, אבל מכיוון שהיית בבניין – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

נכון, לכן אני עכשיו – – –

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שאם ממלא-מקום ראש הממשלה ירצה לומר כמה מלים, זה יהיה לנו לא רק לכבוד, זה יהיה לנו חיוני.

תודה רבה, אני מודה למוטה גור ומודה מאוד לממלא-מקום ראש הממשלה.

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

לא, לא דיון.

יהושע מצא (הליכוד):

מכיוון ששר החוץ וממלא-מקום ראש הממשלה עומד להשיב, הייתי רוצה לשאול אותו שאלה, כדי שיתייחס אליה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, יש לי בקשה אליך. תאמין לי שהלכנו פה רחוק מאוד עם התקנון. תן לקטע הזה לעבור כך.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש, הוא הולך להשיב.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד לוי ייצג את מאוויי הבית כולו, במשך דקה וחצי. תסתפק בו.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש.

היו"ר ש' וייס:

לא, הפעם לא, עם כל החברות והכבוד. בבקשה.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מה שקרה הבוקר באל-בירה כואב לכל העם, ללא הבדל – ממשלה, אופוזיציה. אנחנו משתתפים לא רק בצער המשפחות, ובעניין זה הכנסת איננה מחולקת.

לצערי הרב, אין זה האירוע הקשה הראשון ביהודה ובשומרון. גם לפני שהיה תהליך השלום ידענו אירועים קשים מנשוא של רצח ושל הרג, ומעולם לא איבדנו את העשתונות.

גם בלי דיון בכנסת, הרמטכ"ל נתן הבוקר הוראות לתגבר את הכוחות, לאחוז בכל האמצעים שיש.

אני רוצה להבהיר לכנסת דבר אחד: יש מדיניות ויש ביטחון. הדרג המדיני לא רק שלא יקשה אלא יעודד כל אמצעי ביטחוני דרוש כדי למנוע רצח וכדי להגיב על רצח, ובעניין זה אני מציע לשמור על האחדות, אשר נשענת על כאב עמוק ומשותף לכולם.

דוד לוי (הליכוד):

הערה, ברשותך.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא דיון. דיון יתקיים.

דוד לוי (הליכוד):

הממשלה צריכה ליזום – – –

יהושע מצא (הליכוד):

רחבעם זאבי (מולדת):

אילו אמצעים יינקטו?

אלי דיין (העבודה):

דיין יהיה בשבוע הבא.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, למה לסבך? תן לי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

מה בשבוע הבא?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי, גם את זה צריך להפוך לשערורייה בבית?

אלי דיין (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

תן לי, תאמין לי שיש לי יכולת צנועה מאוד להשיב על זה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

זה לא מעניין אותך אם רוצחים אנשים באותו זמן? כראש עיריית אשקלון לשעבר זה לא מעניין אותך?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הירשזון, תפסיק רגע.

אברהם הירשזון (הליכוד):

איזה מין דבר זה, פרוצדורה?

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי, לפרוצדורה יש משקל עצום.

אברהם הירשזון (הליכוד):

מרגיזים אתכם.

היו"ר ש' וייס:

תסלחי לי, לא הייתי רוצה היום, עכשיו, להשתמש בארגומנטים שיצטיירו לא נכון. מאוד עצוב עכשיו. רק לפני זמן קצר נהרגה אשה. הרי אנחנו נדון בזה. היום יש שלושה-ארבעה נושאים, שאגב הדיון בהם אני בטוח שחברי הכנסת יעלו את הנושא, לרבות השאלות שמופנות לסגן שר הביטחון, לרבות הנושאים שהוא מטפל בהם. עשינו הקדמה, ואני מודה מאוד לממלא-מקום ראש הממשלה, שספונטנית עלה כאן והגיב.

נחזור לסדר-היום שלנו, הדחוס, שבו ממילא יש סעיפים שתוכלו להתבטא בהם, ובזה נגמר העניין. גם בימים קשים יש לנו סדר-יום, מה לעשות?

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

איך מתקשרת לזה השאילתא לסגן שר הביטחון?

היו"ר ש' וייס:

יש לו שלושה נושאים יותר מאוחר.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש פה רק שאילתא אחת, ביחס לקצינת ח"ן ראשית. איך זה מתקשר לעניין הביטחוני?

היו"ר ש' וייס:

לא היית פה בהתחלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הייתי פה כבר מן ההתחלה.

היו"ר ש' וייס:

סליחה. רבותי, אני מודיע לכם שחבר הכנסת זאבי מתרעם על כך שסטינו מעט מהפרוצדורה. אני לוקח על עצמי את האחריות. יש איזה מרחב מחיה קטנטן גם ליושב-ראש הכנסת, או ליושב-ראש ישיבה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת –

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשנ"ד–1993. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לשאלות בעל-פה. שר החוץ ישיב על שאלת בעל-פה מס' 228, מאת חבר הכנסת סילבן שלום, בנושא: נסיעות לחוץ-לארץ של חברי כנסת מהקואליציה מטעם משרד החוץ. חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה.

נסיעות לחוץ-לארץ של חברי כנסת מהקואליציה מטעם משרד החוץ

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני משתתף בצער המשפחה של האשה שנרצחה הבוקר ומאחל החלמה לפצועים.

אדוני שר החוץ, חברי כנסת רבים מהקואליציה נשלחים לאחרונה לחוץ-לארץ למסעות הסברה מטעם משרד החוץ. דבר זה מהווה מעין מתנה, דבר שכנראה לא התקיים בעבר.

ברצוני לשאול:

1. כמה חברי כנסת – שמותיהם ויעדיהם – נשלחו מטעם משרד החוץ לחוץ-לארץ מתחילת הקדנציה ומאז חתימת ההסכם עם אש"ף?

2. מה היא עלות הנסיעות?

3. האם היו תקדימים לתופעה? תודה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר החוץ, תשובתך.

שר החוץ ש' פרס:

3-1. א. זאת לא מתנה אלא שליחות; ב. גם בעבר היו מקרים כאלה.

לגופו של עניין, משרד החוץ החליט לקיים סדרת שליחויות לעדכון בנושא התהליך והעברת מסר בכמה מדינות ברחבי העולם. במהלך העצרת האחרונה באו"ם נפגש שר החוץ עם כ-40 ראשי מדינות ושרי חוץ, ואילו המדינות שנבחרו לשליחות החדשה הן אותן מדינות אשר לראשיתן לא הזדמן להיפגש עם שר החוץ, או להיפך. את המסר נבחרו להעביר חברי כנסת, שכן העובדה שחבר כנסת עומד בראש משלחת כזאת, כנציגו האישי של שר החוץ, מוסיפה נופך מיוחד למפגש שנוצר ומאפשרת לנציג משרד החוץ במקום להעלות לדיון סדרה של נושאים שוטפים בפני הדרג הבכיר ביותר.

רמתו הבכירה של השליח אפשרה גם קיום ביקורים במדינות שעדיין אין לנו קשרים דיפלומטיים עמן, והודות לכך נוסף נדבך של כינון יחסים דיפלומטיים או חידוש יחסים דיפלומטיים. כמו, למשל, עם מדגסקר, זימבבואה ובוצואנה.

משלחת כזו, בדרך כלל, כוללת חבר כנסת, נציג המחלקה המרחבית של משרד החוץ, אשר מנצל את שהותו במקום גם לצורך קיום ביקור מטה, וכמובן – שגרירנו באותה מדינה.

חברי הכנסת שיצאו לשליחות הנדונה הם, עד היום: רן כהן, יחד עם סמנכ"ל אפריקה, צבי מזאל, שביקרו במדינות הבאות – קניה, אתיופיה, אוגנדה ומדגסקר; נואף מסאלחה ומנהל מחלקת אפריקה, יגאל ענתבי, שביקרו במדינות הבאות – מוזמביק, זמביה, אנגולה, בוצואנה, מלאווי, זימבבואה ודרום-אפריקה; יוסי כץ וסמנכ"ל מזא"ר – מזרח-אירופה – יואל שר ביקרו ברומניה; שלמה בוחבט ומנהל מחלקת מזא"ר, זהר רז, ביקרו באוזבקיסטן ובטורקמניסטן; רפי אלול וסגן מנהל מזא"ר, זינה קלייטמן, ביקרו באוקראינה, בבילארוס ובמולדובה. מאשה לובלסקי ומנהל מזא"ר, מירון גורדון, ביקרו במדינות הבלטיות – אסטוניה, ליטא ולטביה. נשקלת אפשרות לשגר חברי כנסת נוספים לאסיה, למערב-אפריקה, למדינות חב"מ – חבר המדינות – ולמזא"ר.

יצוין כי לכל עצרת או"ם מצטרפים חברי כנסת, לרבות חברי כנסת מהאופוזיציה, אל משלחת שר החוץ. בעצרת 1992 השתתפו חברי הכנסת אליהו בן-אלישר, נואף מסאלחה ויעל דיין. בעצרת 1993 השתתפו חברות הכנסת יעל דיין ונעמי חזן. חבל שנציגי האופוזיציה לא רצו להצטרף, כפי שהיה מקובל וכפי שהצענו.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא פנו.

שר החוץ ש' פרס:

מטבע הדברים, חברי הכנסת – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

לא פנו אלינו. לא היתה פנייה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

– – –

שר החוץ ש' פרס:

הפנייה היתה.

אלי דיין (העבודה):

מתי אתם הצעתם לנו – – –

חיים קופמן (הליכוד):

היית גם באנגליה וגם – – –

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אי-אפשר בכוח להשיג רשות דיבור, חבר הכנסת מצא.

קריאות:

שר החוץ ש' פרס:

מדובר על חברי כנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

רגע אחד, אדוני שר החוץ. לא מקובל לקרוא קריאות ביניים בשאלות בעל-פה.

שר החוץ ש' פרס:

מדובר על חברי כנסת שהם חברים בוועדת החוץ והביטחון. לא מדובר על חברי כנסת מהאופוזיציה בכללה, אלא על חברי אופוזיציה בוועדת החוץ והביטחון. אני פניתי ליושב-ראש הוועדה, לממלא-מקומו, וביקשתי שיצטרפו מהאופוזיציה חברי כנסת שהם חברים בוועדת החוץ והביטחון.

מטבע הדברים, חברי הכנסת שנשלחו לשליחות שלום זו הם אלה שתמכו בכנסת במהלך השלום. אם יש חברי כנסת נוספים, גם מהאופוזיציה, אשר לא תמכו בכנסת אבל הם מוכנים להסביר את המדיניות בחוץ, הם מוזמנים גם עכשיו, אין שום מניעה.

אשר לעלויות, עלות כרטיסי הטיסה לחמישה חברי כנסת – על כרטיס הטיסה השישי טרם קיבלנו חשבון – מסתכמת ב-6,811.5 דולר. כבר אמרתי שטרם קיבלנו חשבון לגבי הכרטיס השישי. קיבלנו הוצאות אש"ל של שניים מתוך החברים שיצאו, והן מסתכמות ב-1,769 דולר.

מן הראוי לציין, כי חברי כנסת נשלחו בעבר גם ביוזמת ממשלות קודמות למלא שליחויות מדיניות ממלכתיות בחוץ-לארץ, שמטרתן קידום האינטרסים של מדינת ישראל, שיפור והידוק היחסים הדו-צדדיים והסברת עמדותיה של הממשלה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לציין, שחברי הכנסת שיצאו עשו עבודה נאמנה ומצוינת. לביקור שלהם היה הד בכל המדינות, גם באמצעי התקשורת וגם במישורים הרשמיים, ואני מודה להם על שניאותו לקבל על עצמם שליחות זו.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת סילבן שלום, שאלה נוספת, ואחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי וחבר הכנסת אלי דיין.

אני רוצה להסביר שוב; כל פעם יש ויכוח. מכיוון שהשאלתא היא של חבר כנסת מטעם הליכוד, לפי הכללים יש עדיפות לחברי כנסת מסיעות אחרות, אף שלא הצביעו ראשונים.

יהושע מצא (הליכוד):

זה לא כלל ברזל. לא כך נהגת או נוהגים בכנסת. אני מוכן להציג לך רשימה ארוכה של סטיות מהעיקרון הזה.

היו"ר ש' וייס:

כן, תציג לי.

יהושע מצא (הליכוד):

ואתה, לפי ראות עיניך, כשאתה רוצה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

זה לא מקובל.

אלי דיין (העבודה):

זה לא נכון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, א. זה מקובל; ב. התחיל בזה קודמי, חבר הכנסת דב שילנסקי; ג. אני מכבד את ההתחלה שלו, היא היתה מצוינת ונבונה, ואני ממשיך את דרכו; ד. לא צריך ליצור תיכף סכסוך בכל עניין.

יהושע מצא (הליכוד):

זאת לא השאלה, זאת – – –

היו"ר ש' וייס:

אני גמרתי לענות. מספיק כבר.

יהושע מצא (הליכוד):

אני אעיר לך – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול להעיר לי, ואם יהיה צורך, אקרא אותך לסדר.

יהושע מצא (הליכוד):

אני תמיד אעיר לך, מפני שאנחנו לא יושבים בכנסת עם סתימת פה על-ידך.

היו"ר ש' וייס:

אני לא סותם פה לאיש. יש כאלה שטוענים שאני מאפשר לך יותר מדי.

יהושע מצא (הליכוד):

— — — נוכח הרצח היום, לא יכול להיות ששר החוץ — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אני קורא אותך לסדר.

יהושע מצא (הליכוד):

למה שר החוץ לא קרא לערפאת לגנות את הרצח?

היו"ר ש' וייס:

מספיק כבר, קראתי אותך לסדר, ואחר כך אתה בא בטענה שאני קורא אותך לסדר.

יהושע מצא (הליכוד):

למה הוא לא קרא לערפאת לגנות את הרצח?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, קראתי אותך לסדר, תשב.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

אלי דיין (העבודה):

תוציא אותו.

היו"ר ש' וייס:

אל תעזור לי. יש לי בקשה, אל תיתנו לי עצות את מי להוציא.

אלי דיין (העבודה):

תוציא אותו.

היו"ר ש' וייס:

אל תיתן לי עצות את מי להוציא.

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, קראתי אותך לסדר.

עוזי לבדאו (הליכוד):

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אני רוצה לשאול אותך משהו.

דליה איציק (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

שבי רגע, חברת הכנסת דליה איציק.

דליה איציק (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

לא, שבי שנייה, אני מבקש ממך.

יהושע מצא (הליכוד):

אני ביקשתי ממך שאלה מסודרת, ומנעת ממני תשובה מסודרת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אני רוצה לומר לך משהו, ואחרי זה, אם תפריע עוד הפעם, אני איאלץ להוציא אותך.

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה לומר לך משהו, ואחרי זה, אם יהיה צורך, אני גם אקרא אותך לסדר פעם שנייה ופעם שלישית. תקשיבו לי, אתה ואחרים. קם חבר הכנסת דוד לוי ואמר את הדברים שאמר. אנחנו עשינו סטייה קלה מן התקנון, כדי לתת אפשרות ביטוי לרגשות שמסעירים אותנו, את כולנו. סגן שר הביטחון הסכים להתייחס. אני מאוד מרוצה שממלא-מקום ראש הממשלה הסכים להתייחס, זה לא היה — — —

יהושע מצא (הליכוד):

למה הוא לא קרא לערפאת?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אם תפריע לי, אני אוציא אותך. תקשיב לי.

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טמקין, אתה לא עוזר לי.

אלי דיין (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אל תעזור לי, חבר הכנסת דיין, מספיק קשה לי.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, מספיק. הרי לפי הכלל לגבי הפרעות, גם אותך אני צריך לקרוא לסדר, ואני לא אוהב לקרוא לסדר.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אם אתה צריך, תקרא לו.

היו"ר ש' וייס:

לא, זו שיטה, לקרוא לסדר, להוציא? זה יאה לנו?

חבר הכנסת מצא, תקשיב לי. היו 17 חברי כנסת שפנו אלי בנושא הזה. לו הייתי מאפשר לך שאלה, הייתי צריך לתת את רשות הדיבור עוד ל-16.

יהושע מצא (הליכוד):

מה האסון?

היו"ר ש' וייס:

אין אסון.

יהושע מצא (הליכוד):

כבר היה אסון. יש רצח — —

היו"ר ש' וייס:

יש לנו סדרי בית, חבר כנסת אחד ביטא את המצוקה.

יהושע מצא (הליכוד):

למה לא קרא שר החוץ לערפאת – – –

היו"ר ש' וייס:

תפסיק להפריע. בצער רב, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה. מספיק.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אם 17 פנו, כפי הנראה, הנושא חריף ומחייב תגובה מיידית.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בא-גד, הסברתי את העניין. הוא יידון ויידון. לדאבוננו הרב, עוד יהיו לנו מקרים כאלה. ואני לא המצאתי את תקנון הכנסת.

חבר הכנסת סילבן שלום, אחריו – חבר הכנסת זאבי, ואחריו – חבר הכנסת דיין. לך יש שתי דקות, לאחרים – דקה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לצערי הרב, קשה היה לשמוע את התשובה של שר החוץ, אולי בגלל ליקויים במיקרופון, אבל בכל מקרה הייתי רוצה לשאול אותו את השאלה הבאה: הפרדת רשויות היא נדבך חיוני במשטר דמוקרטי. הפרדת רשויות, קרי: יש רשות מבצעת ויש רשות מחוקקת. האם נראה לך, אדוני שר החוץ, שהרשות המבצעת צריכה לצ'פר את חברי הכנסת, מהרשות המחוקקת, ועל-ידי כך אולי להגיע למצב של שיקול בהצבעה שלהם בעתיד לגבי הצעות כאלה ואחרות? אני חושב שמי שעשה את עבודת ההסברה הוא מי שעשה אותה עד היום, פקידי משרד החוץ ברחבי העולם, ואם צריך לשלוח להם תגבור מהארץ, טוב שייעשה כך.

אמרת שהיה לזה תקדים. אם היה, אני חושב שגם זה היה פסול. צריך להיות מצב שבו לא חברי אופוזיציה ולא חברי קואליציה ייסעו לחוץ-לארץ על חשבון הרשות המבצעת. יש רשות מבצעת ויש רשות מחוקקת, וטוב שההפרדה הזאת תישמר.

לפיכך, אני קורא לך להפסיק את מסע הנסיעות הזו, שכנראה נמצא רק בתחילתו. אנחנו יודעים כרגע על שישה שמות של חברי כנסת שנסעו, אני שמעתי על אחרים שנמצאים ברשימה בדרך. לכן אני מבקש ממך להפסיק את זה לאלתר. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת רחבעם זאבי, ואחריו – חבר הכנסת אלי דיין.

דליה איציק (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת דליה איציק, חברת הכנסת דליה איציק, אין קריאות ביניים בזמן שאילתות.

חיים קופמן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קופמן, אתה היית סגן יושב-ראש, ואז גם ביקשת שלא יהיו קריאות ביניים בזמן השאילתות. בבקשה, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני ממלא-מקום ראש הממשלה, בדברייך כאן היום אמרת, כי בעקבות הרצח באל-בירה, הבוקר, ייבחנו כעת צעדים ביטחוניים חדשים.

היו"ר ש' וייס:

שאילתא צריכה להיות לנושא, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אין צמזורה על דברי חבר הכנסת; את זה למדתי ממך, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

אבל שאילתא צריכה להיות לנושא.

יהושע מצא (הליכוד):

זו הסברה, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

הנה חבר הכנסת יהושע מצא נתן לך ערוץ.

יהושע מצא (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

אל תפריע, מספיק.

דליה איציק (העבודה):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת דליה איציק, הוא יודע. הוא רוצה לגרור אותי לכך שאני אוציא אותו, ואני מאוד לא אוהב להוציא.

דליה איציק (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

לא, אני לא מוציא.

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

לא להפריע. בבקשה, חבר הכנסת זאבי.

יוסף עזרון (ש"ס):

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני ממלא-מקום ראש הממשלה, מדברייך כאן היום למדנו, שמענו, שבעקבות הרצח הבוקר באל-בירה ייבחנו צעדים נוספים או חדשים שיינקטו לביטחון היהודים באזורי יו"ע. אני לא מדייק במלים, אני מדייק ברעיון שאדוני השמיע.

אני רוצה לשאול אותך, אדוני, כממלא-מקום ראש הממשלה, שברקורד שלו יש גם תפקיד של שר ביטחון, מה הם הנושאים החדשים או האמצעים החדשים שתנקטו היום, אחרי 72 חודשי אינתיפאדה, כשיש לנו 176 חללים?

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר החוץ, השאילתא היא בנושא קונקרטי, כך שאתה רשאי להשיב על השאלה הנוספת של חבר הכנסת או לדחות את התשובה בדרך אחרת. אני מבקש להקפיד בכל זאת על הכללים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לתקן, לצערי, מספר החללים הוא 186, לא 176.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שחבר הכנסת סילבן שלום גרם בשאלתו נזק לחברי הכנסת שנוסעים לא רק מטעם הממשלה, אלא מטעם הרבה גופים. מדוע אינך שואל האם חבר כנסת שיצא מטעם הרפורמים, ואתה היית אחד מהם, הוא יתמוך – – –

סילבן שלום (הליכוד):

אל תמציא דברים – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת סילבן שלום – – –

סילבן שלום (הליכוד):

שלא יאמר שהייתי אחד מהם – – –

היו"ר ש' וייס:

אז תמסור אחר כך הודעה אישית.

אלי דיין (העבודה):

– – – האם הוא תומך ברפורמים בכנסת, או במדינה, או דברים מסוג זה?

אני חושב שיפה עושה הממשלה הזאת שבחרה כמה חברי כנסת שתומכים בהסכם השלום ומוכנים ללכת למקומות נידחים. אין אלה נסיעות צ'ופר, נסיעות תענוגות. תשאל את חבר הכנסת בוחבוט

איפה הוא היה ומה הוא הסביר, ואז תבדוק את התועלת שהוא מביא למדינה. אתה צריך לראות לנגד עיניך את האינטרס של המדינה.

הדבר הזה היה מקובל בכל הממשלות. אני לא ראיתי שבזמן הליכוד פנו אלי אי-פעם להסביר את מדיניות הליכוד באו"ם וכו'. לכן אני חושב ששאלתך איננה במקום. ואם יש לך טענות על ניגוד אינטרסים, מן הראוי שתעביר אותן לוועדת האתיקה של הכנסת.

אני רוצה לשאול את שר החוץ, האם יש בכוונתו לפנות אל חברי הכנסת מכל חלקי הבית, שיסכימו להסביר את הסכם השלום האחרון במקומות הקשים האלה שאתם אנחנו מעוניינים לחזק את הקשרים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר החוץ, על השאלה של חבר הכנסת אלי דיין אתה כבר ענית בתשובתך הראשונה. בבקשה.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, עכשיו זה שאלות. בבקשה, אדוני שר החוץ.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, אינני מקבל את העניין הזה, ששליחת חבר כנסת להסברה של מדיניות הממשלה יש בה משום ערבוב של סמכויות בין הסמכות המחוקקת לבין הסמכות המבצעת. נוהג הוא בעולם כולו, שחברי פרלמנט או חברי קונגרס מצטרפים לאנשי ממשלה, לאנשי מדינה, להסברה. אין בזה שום חריגה.

בהתאם להצעתו של חבר הכנסת אלי דיין, אני מזמין את כל חברי האופוזיציה, המוכנים להסביר את מדיניות הממשלה, ליהנות מהצ'ופר הזה. אגב, זה ביטוי קצת ציני. בכלל, למה אתה מתאר חברי כנסת אחרים? הם נוסעים בשליחות.

דוד מגן (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מגן, עכשיו שאלתות.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להוסיף, שהיום אנחנו במצב שיש לנו הרבה מאוד מדינות שמתעניינות בתהליך השלום. יש לנו היום יותר יחסים דיפלומטיים משהיו לנו אי-פעם, ומשרד החוץ לא גדל בסך הכול בהיקפו. יותר הגיוני להיעזר בניסיון ובכושר ההסברה של חברי הכנסת הקיימים מאשר להרחיב באופן אין-סופי את משרד החוץ עצמו. אני חוזר ואומר שאנשים אלה מילאו תפקיד ממדרגה ראשונה, ואני מודה להם.

אני גם רוצה, אדוני היושב-ראש, להפנות את תשומת לבך לכך שיש גם הסברה שכנגד בארצות-הברית. ואני מוכרח להגיד שהזדעזעתי ללמוד, שמי שהיה מנהל משרד ראש הממשלה, מר בן-אהרן, הופיע בפני קבוצה של חברי קונגרס רפובליקנים וניסה להסביר להם שהשלום הזה פשוט אינו כדאי לאמריקה. אם יהיה שלום בין ישראל לסוריה, הוא אומר, יצטרכו חיילים אמריקנים לשמור על הגבול. זה לא רק יעלה כסף לארצות-הברית אלא אויבי השלום יעשו הכול כדי לפגוע בחיילים אמריקנים.

אני מוכרח להגיד שדבר כזה — — —

דוד מנע (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מנע, אלה שאלות בעל-פה.

רפאל אלול (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלול.

שר החוץ ש' פרס:

— — — בושח כזאת עוד לא היתה. תמיד אנשי הליכוד אמרו שבחוץ לא צריך להסביר.

ומי שהיה ראש ממשלת ישראל, גם הוא נסע לאמריקה, והוא אמר שם כך: לי יש מחויבות להציל את המדינה. כל הכבוד למר שמיר — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — — הוא לא אמר —

שר החוץ ש' פרס:

— — מי מינה אותו, השמים?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, אלה שאילתות בעל-פה.

שר החוץ ש' פרס:

מה זה, הוא מציל המדינה? פה ארץ דמוקרטית, ושום אדם לא יכנה את עצמו מציל המדינה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — — אתה שר החוץ המסוכן ביותר לעם ישראל — — —

יהושע מצא (הליכוד):

חתרן מספר אחת במדינה.

שר החוץ ש' פרס:

העם יבחר. לא אתה ולא מ'שהו אחר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו. חבר הכנסת מצא, עוד הערה אחת ואני אוציא אותך.

שר החוץ ש' פרס:

מי אתה? קשקשן.

עוזי לנדאו (הליכוד):

יהושע מצא (הליכוד):

שר החוץ ש' פרס:

אתם מומחים בהשמצות. מה אתה יודע? להשמיץ, להעליב, לרמות, לשקר. הוא מציל המדינה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, אני קורא אותך לסדר.

שר החוץ ש' פרס:

חבר שלך נוסע לקונגרס ואומר: אל תיתנו כסף, אל תשלחו חיילים. תתבייש לך אתה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — — אתה שר חוץ מסוכן למדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו. אדוני שר החוץ, תן לי רק שנייה. חבר הכנסת לנדאו, אני קורא אותך לסדר. חבר הכנסת לנדאו, קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה.

שר החוץ ש' פרס:

מעלילים פרופסיונלים. להעליל, זה מה שאתה יודע.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

מה שאתה עשית — — —

שר החוץ ש' פרס:

מה שאני עשיתי למדינת ישראל – אתה עד סוף ימיך לא תעשה, לא רבע ולא שליש ולא כלום – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר החוץ, רק שנייה, בבקשה, תרשה לי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

שר החוץ ש' פרס:

– – – לא תזכה לזה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, תקשיב לי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

רן כהן (מרצ):

קריאות:

שר החוץ ש' פרס:

ניסיתם, ונעבעך אין.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר החוץ, רק שנייה. קשה לי כשמדברים ביחד.

חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת רן כהן, אני קורא אותך לסדר. חבר הכנסת זאבי, אני קורא אותך לסדר. מה אתכם פה? חבר הכנסת מנע, אני קורא אותך לסדר. חבר הכנסת לנדאו, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה. ועכשיו אני מפסיק לרגע את הישיבה.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, רק שנייה בבקשה.

אם אנחנו הופכים את מוסד השאילתא בעל-פה למה שקרה כאן, לא יהיה מוסד שאילתא בעל-פה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא יהיה.

רחבעם זאבי (מולדת):

גם מדינה לא תהיה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו. חבר הכנסת זאבי, אני קורא אותך לסדר. חבר הכנסת זאבי, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לימור לבנת, תקשיבי לי עכשיו.

חבר הכנסת לנדאו, אני רוצה לשאול אותך ואת כל חברינו פה. זו כנסת שלי? זו כנסת של כולנו. אם לא יהיו כללי משחק, כולנו ניפגע.

יהושע מצא (הליכוד):

איזה כללי משחק?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אם היו כללי משחק כבר היית צריך להיות בחוץ.

יהושע מצא (הליכוד):

בבקשה.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע שאתה מזמין את זה. אני אחליט מתי. אגב, חבר כנסת שלא רוצה להיות פה, יכול לצאת בעצמו.

יהושע מצא (הליכוד):

בבקשה. שלא תהיה איפה ואיפה.

היו"ר ש' וייס:

אל תפריע לי. איזה איפה ואיפה? כל איפה היא לטובתך.

דליה איציק (העבודה):

אז תוציא אותו.

היו"ר ש' וייס:

אל תדאגי, אני אמצא את הזמן. לא תמיד אני עושה שירותים שחבר הכנסת מבקש ממני.

אלי דיין (העבודה):

— — — הוא תוקף את היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אל תפריע לי. הוא עושה את זה כל הזמן, לדאבוני.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להתייחס לדבריו של חבר הכנסת זאבי. קודם כול אני משבח את יושרו, שאמר שאירועים כאלה נמשכים זה 72 חודשים. הממשלה הזאת קיימת רק 16 חודשים. והוא באמת אמר — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

מי שר הביטחון?

שר החוץ ש' פרס:

אדוני, כך אי-אפשר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, אתה היום בהנהגה של תנועה. אי-אפשר כך, גם לא נעים לי.

שר החוץ ש' פרס:

יש התחרות בתנועת החרות, לא על חשבון הכנסת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

תפסיק. קראתי אותך לסדר פעם שנייה. זה לא ילך ככה. אי-אפשר כך לנהל את הכנסת.

שר החוץ ש' פרס:

חבר הכנסת זאבי אמר את האמת: האינתיפאדה והרציחות נמשכים זה 72 חודשים. והממשלה הזו –

--

עוזי לנדאו (הליכוד):

מי שר הביטחון?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, עוד קריאה אחת ואני איאלץ להוציא אותך. לא נעים לי, אני לא רוצה לעשות את זה.

שר החוץ ש' פרס:

יש כאן שר ביטחון. הוא לא זקוק למינוי שלך. הוא לא צריך אישור שלך. לא שלך ולא של מציל המדינה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש ממך להתאפק, חבר הכנסת לנדאו.

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, מספיק. אני לא רוצה להוציא אתכם. זה לא יאה להוציא חברי כנסת.

שר החוץ ש' פרס:

למה לא?

היו"ר ש' וייס:

אני אעשה זאת בלית ברירה. אני מבקש לא להפריע.

שר החוץ ש' פרס:

חבר הכנסת זאבי נתן תיאור נכון, שאנחנו נאבקים זה 72 חודשים בטרור קשה, ברצח מכאיב, שפוגעים בכולנו. ובעניין זה אני מציע לאופוזיציה לנהוג כפי שאנחנו עשינו: כלפי דם, כולנו היינו מאוחדים. ויום של צער היה גם יום של אחדות. ולא להראות כלפי חוץ חולשת דעת והאשמות הדדיות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — — ומה עשיתם במלחמת לבנון?

אברהם הירשזון (הליכוד):

אתם קבעתם את כללי המשחק כשהייתם באופוזיציה.

שר החוץ ש' פרס:

72 חודשים עמדנו ביחד – – –

דוד מנע (הליכוד):

– – –

קריאות:

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מנע. רבותי, אני אפסיק את השיבה. אי-אפשר כך.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אתם קבעתם את כללי המשחק כאשר אתם הייתם באופוזיציה – – –

דוד מנע (הליכוד):

– – – על המלים האלה הוא צריך להתפטר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מנע, מספיק.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אבי יחזקאל. חברת הכנסת דליה איציק. חבר הכנסת מנע. חברת הכנסת דליה איציק, תקשיבי לי. שלוש פעמים הערת לי מדוע אני לא מוציא אחרים.

שר החוץ ש' פרס:

לגופו של עניין, כאשר קורה מקרה חמור של רצח, מתגברים את הכוחות בשטח, וגם היום עשו אותו דבר. לא אמרתי שאבחנו, אמרתי שהרמטכ"ל הורה לעשות את זה ולנקוט את כל האמצעים הביטחוניים הדרושים, כדי להבטיח חיון של כל אדם, יהודי — —

היו"ר ש' וייס:

אל תפריע.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — — לא יהודי — — —

היו"ר ש' וייס:

אני אצטרך להוציא אותך, חבר הכנסת לנדאו.

שר החוץ ש' פרס:

כל הפעולות האלה ננקטו וגם יינקטו, בהתאם לצורך הביטחוני — —

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שר החוץ ש' פרס:

— — וזה גם מה שקרה הבוקר.

אברהם הירשזון (הליכוד):

תפסיק את השיחות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הירשזון, מספיק. תודה.

קריאות:

— — —

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

76 חודשים; אני רוצה גם להשיב.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר החוץ, רק שנייה.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אנחנו עוברים לשאילתא נוספת. שר החינוך והתרבות ישיב על שאילתא, חבר הכנסת
גון שגב – – –

רן כהן (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן. תעזור לנו להרגיע קצת את הסביבה.

יהושע מצא (הליכוד):

– – – ששר החוץ יישאר במליאה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא.

דליה איציק (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת דליה איציק. שר שירצה להישאר במליאה יישאר. אנחנו עוברים לשר החינוך והתרבות, אשר ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 230 מאת חבר הכנסת יוסף עזרן בנושא: פגיעה בקדושת קברי קדמונים. חבר הכנסת עזרן, תורך לשאול. בבקשה.

פגיעה בקדושת קברי קדמונים

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר החינוך והתרבות, סליחה – – –

היו"ר ש' וייס:

אל תפריעו בזמן השאילתות. חברת הכנסת לבנת, שאילתות בעל-פה עכשיו. חברת הכנסת לבנת, שאילתות עכשיו. בבקשה.

יוסף עזרן (ש"ס):

רשות העתיקות מבצעת לאחרונה עבודות בהיקף – – –

היו"ר ש' וייס:

תרים קצת את קולך.

יוסף עזרן (ש"ס):

בבקשה. שומעים?

היו"ר ש' וייס:

כן.

יוסף עזרן (ש"ס):

יפה. תודה.

רשות העתיקות מבצעת לאחרונה עבודות בהיקף גדול מאוד, בכלל זה נתגלו ממצאים שמחייבים קבורתם על-פי ההלכה, וזה מסוכן לפי כל הדעות.

פגיעה בקדושתם גורמת לאחרונה לתסיסה בציבור הדתי.

ברצוני לשאול את אדוני השר:

1. אילו ממצאים נתגלו?

היו"ר ש' וייס:

סליחה; אדוני שר החינוך והתרבות, סליחה.

יוסף עזרן (ש"ס):

2. האם הם נמסרו – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, לא. אדוני שר החינוך והתרבות, שואלים אותך שאילתא, תצטרך להשיב עליה. בבקשה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני מבטיח לא להפריע לשר החינוך והתרבות כשישיב לי.

1. אילו ממצאים נתגלו?

2. האם הם נמסרו למשרד לענייני דתות?

3. מה היא מדיניות משרדך, אדוני, בנושא? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר החינוך והתרבות, תשובתך.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

קודם כול אני מתנצל. שוחחתי עם שר הבריאות בעניין דחוף.

1. במסגרת הסקרים הנערכים עתה באזור יריחו נסקרו ונבדקו כ-400 מערות. באחת המערות, שנסקרה בעבר, לפני שנים מספר, נתגלו ממצאים שונים, כגון מטבעות מתקופת בית-שני, שלד אדם לבוש בגדים וסנדלים מונח על גבי מחצלת ואתו קשת וחצים מספר, וכן ממצאים מעניינים נוספים. השלד והממצאים מתוארכים לתקופת הברונזה הקדומה, מלפני כ-5,000 שנה.

2. כל הממצאים עוברים לבדיקות, כמקובל. בתום הבדיקות יטופל השלד בתהליך הרגיל.

3. כידוע, כל עצמות אדם המתגלות בחפירות ארכיאולוגיות מטופלות על-פי חוק ועל-פי הסיכומים עם המשרד לענייני דתות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת עזרן, ואחריו, במסגרת דקה – לחבר הכנסת דוד מנע ולחבר הכנסת יגאל ביבי.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני השר, האם נכון שנתגלה ספר תורה עתיק מאוד בחפירות ביריחו?

אני שואל, מי, חוץ מאנשי רשות העתיקות, קובע אם השלדים האלה שייכים לתקופת הברונזה או אולי לתקופת בית-שני, בית-ראשון? תודה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת מנע. מסגרת דקה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, המדיניות המופקרת של הממשלה הביאה לרצח נוסף הבוקר, ליד אל-בירה. יש להפסיק, מייד, את השיחות ולשמור על ביטחונם של התושבים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת מנע, אני רוצה – – –

דוד מנע (הליכוד):

אשר לנושא – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מנע, אני רוצה לומר משהו באמצעותך לחברי הבית. אם יש כאן איזו מגמה להפוך את מוסד השאילתא בעל-פה, תסלחו לי, לצחוק, אני אפסיק – – –

דוד מנע (הליכוד):

זה צחוק, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ש' וייס:

לא. תקשיב לי. הסברתי – – –

רן כהן (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

יש לנו נושא — — —

דוד מנע (הליכוד):

ביזיון, אתם שהובלתם וקראתם "רוצח" לבגין, במלחמת של"ג. זה הביזיון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מנע, שב במקומך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

תסתמו לו את הפה.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. חבר הכנסת לנדאו, אתה פרלמנטר ותיק כמוני, נכנסנו לכנסת, אתה אולי לפני. יש מוסד של שאלתא בעל-פה, אפשרנו היום ביטוי של רגשות הכאב והזעם מעבר לפרוטוקול, מעבר לתקנון — — —

יהושע מצא (הליכוד):

לא אפשרתם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, תאמין לי — — —

יהושע מצא (הליכוד):

אם היית מאפשר, לא – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, הרי אני לא רוצה להתדיין אתך כל הזמן.

יהושע מצא (הליכוד):

– – – אם היית מאפשר, לא היתה מתפתחת – – –

היו"ר ש' וייס:

כן, באמת. חבר הכנסת לוי, אפשרתי או לא? אולי תאמר משהו לחברי סיעתך? לא אפשרתי להתבטא היום בנושא הזה?

קריאות:

– – –

דוד מנע (הליכוד):

אני יכול לשאול שאלה?

היו"ר ש' וייס:

שב.

קריאות:

– – –

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

דוד מנע (הליכוד):

שאלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, גמרנו. שב. זה מתחיל להיות דומה לחצי טרור פה כלפי יושב-ראש הכנסת. חבר הכנסת מנע, תקשיב לי, אתה, בתור שואל ותיק של שאליות נוספות, אתה אחרון שצריך לפגוע במוסד הזה.

דוד מנע (הליכוד):

אני לא פוגע.

היו"ר ש' וייס:

שאל לעניין. פעם אחת כבר אפשרנו, חבר הכנסת זאבי עשה את זה, באו נחזור לסדר-היום שלנו.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני שר החינוך והתרבות, בנושא הזה של המבצע שהתקיים בחודש האחרון במדבר יהודה, בנוגע לחיפוש ממצאים ארכיאולוגיים יהודיים במדבר יהודה, מדוע את נושא הממצאים הארכיאולוגיים היהודיים יש לקיים דיון במסגרת המשא-ומתן עם הפלשתינים בעתיד?

היו"ר ש' וייס:

תודה.

דוד מנע (הליכוד):

מדוע לא לומר היום שרכוש זה שלנו? מדוע לא להמשיך את המבצע? מדוע לא לציין שהממצאים הם שלנו ולהביא אותם לרשותנו?

דבר נוסף, מדוע לא נעשתה איזו פעולה מדינית עם ירדן, כדי להביא את המגילות הגנוזות שנרקבות היום במוזיאון הלאומי ברבת-עמון, מדוע לא להביא אותן לישראל? מה הן עושות שם? זה לא שלהם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת ביבי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד השר, האם בהסכם השלום עם ערפאת וחבריו הבטחתם להחזיר את כל העתיקות שמצאתם בחלקי ארץ-ישראל, או לא? אם זה נכון שיש הבטחה, בשביל מה אתם צריכים לרוץ למצוא עתיקות נוספות, כדי שבעוד חודש, חס וחלילה, תחזירו אותן למי שהן לא שייכות לו?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, תשובתך.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

לשאלה של חבר הכנסת עזרן, למיטב ידיעתי, לא נמצא ספר תורה עתיק. לו הוא היה נמצא, היתה רשות העתיקות מודיעה על כך.

מי מופקד על קביעת התאריך, התארוך של ממצאים ארכיאולוגיים, לרבות שלדים – לא רשות העתיקות אלא אנשי מדע. באמצעות הבדיקות המשוכללות שיש בידינו אנחנו יכולים לקבוע גיל של שלדים.

לשאלה של חבר הכנסת מנע, מדוע יצטרכו לנהל משא-ומתן – משא-ומתן מנהלים על כל דבר שעולה על סדר-היום. הנושא הזה, בינתיים, לא עלה על סדר-היום. אם הוא יעלה על סדר-היום, תקבע הממשלה עמדה בעניין זה.

לגבי המגילות הגנוזות בעמאן, אם יהיה הסכם שלום עם ירדן, כפי שכולנו מקווים, אפשר יהיה לבקש טיפול נאות במגילות הגנוזות האלה, על-פי החלטה שתהיה לממשלת ישראל.

לא ניתנה שום הבטחה בהסכם השלום. בכלל, אין הסכם שלום. אולי כדאי להזכיר זאת. יש הצהרת עקרונות שבצדה יש תזכיר, ואין הסכם שלום. זה צעד ראשון בדרך להסכם שלום. כך שאם מדובר על שני המסמכים האלה ועל כל המסמכים של המשא-ומתן שהתנהל עד כה במקומות שונים, בקהיר, באל-עריש, בטאבה, בפאריס – הנושא הזה כלל לא עלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

אין לנו מנהג של עוד שאילתא על שאילתא.

שר החינוך והתרבות ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 231 מאת חבר הכנסת אלי דיין בנושא: תלמידים באשדוד בשיעור על גזענות. חבר הכנסת דיין. חבר הכנסת דיין, קראתי לך להציג את השאילתא שלך. בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שאילתא לשר החינוך והתרבות.

היו"ר ש' וייס:

כן, הודענו על כך.

תלמידים באשדוד בשיעור על גזענות

אלי דיין (העבודה):

האתיופים מכוערים, המרוקאים מלוכלכים, הפרסים קמצנים והגרזינים רעים – אלה חלק מהתשובות שנתנו תלמידי כיתה ט' באשדוד על שאלון במסגרת שיעור חינוך על עדות ועל דעות קדומות.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם נכונות הידיעות האמורות?

2. מה יעשה משרד החינוך והתרבות כדי להילחם בדעות קדומות, כשמדובר בילידי הארץ שגדלו בארץ?

היו"ר ש' וייס:

ומה עם הפולנים? אני מבקש, גם הם הופיעו שם.

בבקשה, אדוני שר החינוך והתרבות.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

בית-הספר האמור החליט לעסוק בנושא בדרך שמקובלת גם בתנועת נוער, כחלק מהנושא המרכזי של איכות הסביבה ואיכות החיים, מתוך מגמה להילחם בדעות קדומות.

הרקע להחלטה לטפל בנושא של דעות קדומות היה הקללות והדעות הקדומות העדתיות שנשמעו בחברת הילדים. דרך ההוראה נבחרה על-ידי המועצה הפדגוגית של כל מחנכי כיתה ח', בהשתתפות היועצת החינוכית של השכבה, וזאת לאחר דיון יסודי בנושא.

דרך ההוראה נראתה למחנכים כדרך טובה וראויה להתמודד עם הדעות הקדומות. על סמך ניסיון העבר הוחלט להמשיך בדרך הוראה זו, אשר לא גרמה לתגובות מיוחדות, כנראה משום שלא זכתה להד ציבורי. דרך זו תוכננה מראש על-ידי מחנכי הכיתות, והשאלון הוא רק פריט אחד מכלל דרך ההוראה, שכאמור כל כוונתה היא להילחם בקללות עדתיות ובדעות קדומות.

מניסיון העבר ומההווה, לא היו תגובות של ההורים על דרך הוראה זו בבית-ספר זה. כנראה ההורים מודעים לנושאים האלה מניסיונם הם. לנושא הוקדשו בין חמש לשש שעות מחנך. מחנכי הכיתות קיבלו ייעוץ חינוכי מהיועץ החינוכי של השכבה.

קיימות דרכי הוראה שונות וגישות חינוכיות שונות, שחלקן אף סותרות זו את זו, וכולן לגיטימיות כל עוד המחנך מודע ליתרונות ולחסרונות של כל דרך וכל גישה, וכל עוד התוצאה היא בכיוון של סובלנות וביטול דעות קדומות.

במקרה שלפנינו מדובר בדרך הוראה שנראתה לגיטימית למורים ולמחנכים. זו אחת הדרכים, שבעיניהם ראויה שבית-הספר יאמץ אותה כדי להתמודד עם בעיית הדעות הקדומות ביחס לעדות.

משרדנו ממשיך לעקוב מקרוב אחר תגובות התלמידים, וימשיך לעשות כמיטב יכולתו בשיחות מחנך מיוחדות כדי להתמודד עם בעיה זו. אם נמצא מתגובות התלמידים שהשיטה הזאת לא הולידה את התוצאה הרצויה של הגדרת הסובלנות וביטול הדעות הקדומות, נמליץ על אי-אימוצה של שיטה זו.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה. אחריו, במסגרת דקה – חבר הכנסת אברהם הירשזון, ואחריו – חבר הכנסת בני טמקין.

אלי דיין (העבודה):

אדוני השר, התופעה הזו של דעות קדומות פשטה כנראה בחברה הישראלית, והייתי אומר, לא רק בקרב הנוער אלא גם בקרב שכבות רחבות, במיוחד בקרב מבוגרים.

אני חושב שעל משרדך מוטלת החובה היסודית להתמודד עם התופעה הזו, שיש בה אלמנטים גזעניים, שלעיתים באים לידי ביטוי מאוחר יותר אפילו בהחלטות מסוימות הקובעות גורלם של אנשים – קבלתם לתפקידים, או דברים אחרים מסוג זה.

אני שואל אותך, האם מן הראוי להשאיר את העניין הזה לשיקול דעת של מורה זה או אחר כדי להחליט מהי הדרך, או שצוות של מומחים מטעם המשרד יצטרך להכין תוכנית מסודרת ומקצועית כדי להתמודד עם התופעה הזאת ולשרש אותה מחיינו? אולי על-ידי כך הצעירים האלה, שיתחנכו יותר טוב, ישפיעו גם על המבוגרים, שגם בקרבם נפוצה התופעה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אברהם הירשזון, ואחריו – חבר הכנסת בנימין טמקין.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, התופעה הזאת של "האתיופים המכוערים", "הפרסים המלוכלכים" וכו' נמשכת כבר כשנות דור, היא לא נפסקה לא בדור השני ולא בדור השלישי.

אי-אפשר להשאיר את הנושא הזה ליוזמות מקומיות של מורים, שכל אחד יחליט את החלטתו. אני חושב שמשרד החינוך צריך לטפח באופן מרוכז את המורשת והגאווה של כל העדות האלה ולהעביר בבתי-הספר שיעורים מיוחדים בנושא זה, בשעות מיוחדות. האם למשרד החינוך יש תוכנית מרכזית כזאת, כדי שהיא תצא לפועל בעתיד הקרוב ביותר?

עם זאת, אדוני היושב-ראש, ביום עצוב זה אי-אפשר שלא לקרוא לממשלה הזאת, שנוהגת ברשלנות, להפסיק את השיחות עד – – –

אלי דיין (העבודה):

מה הקשר?

אברהם הירשזון (הליכוד):

– – – עד אשר יפסיקו לרצוח יהודים בארץ הזאת. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת הירשזון, כיושב-ראש ישיבה לא נעים להתמקח על נושאים שכל כך מרגשים אותנו ומזעזעים אותנו. בואו נשמור על מוסד השאילתא בעל-פה. אנחנו נעמוד במבחנים קשים, כנראה קשים ביותר.

בבקשה, חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר החינוך, באותו הקשר פורסמה בגיליון האחרון של העיתון "חדשות" ידיעה על חוברת שמפיצה חברה מסחרית, בפומבי. מוכרים לילדים כרטיסיות, להדביק אותן

בחברות. מדובר על חוברת שמעודדת דעות קדומות כלפי אנשים מלאום מסוים, "משוגעים", מה שנקרא, "לא לגעת במשוגעים" ודברים כאלה, שמעמיקים דעות קדומות וסטריאוטיפים. זה נעשה תמורת בצע כסף.

אני רוצה לשאול, האם משרד החינוך יכול לפחות, לא מתוך צנזורה, לפנות לאותם גורמים, שהם גורמים אחראיים, וחלקם גם מקבלים תמיכות מהממשלה בצורות מצורות שונות, שלא להשתמש בילדים, שלא לנצל את תמימותם ולא להעמיק דעות קדומות בתוכם? כי מי שיש לו דעות קדומות כלפי לאום או כלפי קבוצה זו או אחרת, אחר כך הוא מפתח דעות קדומות כלפי עדות.

היו"ר ש' וייס:

מה השאלה?

בנימין טמקין (מרצ):

השאלה היא, האם משרד החינוך פונה לאותם גורמים כדי שלא יפיצו חומר מהסוג הזה?

היו"ר ש' וייס:

רבותי, רצוי, לפחות לפי כללי המשחק, להתחיל בשאלה, לסיים בשאלה. בבקשה, אדוני השר.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

חבר הכנסת אלי דיין, המשרד, גם באמצעות תוכנית הלימודים, גם באמצעות החינוך הלא-פורמלי שלו, גם באמצעות השיתוף שלו עם תנועות הנוער, רתום לנושא הזה של סובלנות, אנטי גזענות ואנטי דעות קדומות. אם הייתי צריך לפרט את כל הפעולות שלנו, לא היה הזמן מספיק לי.

אני רוצה להדגיש, שבית-הספר האמור יזם מה שיזם מתוך אותה מגמה של מלחמה בדעות קדומות.

המבחן העיקרי שיש לי – אני אומר זאת לחבר הכנסת הירשזון – הוא מה התוצאה בקרב התלמידים. ממקרים אחרים שבהם השתמשו בשיטה זו, גם במסגרת החינוך הלא-פורמלי, יש תוצאות חיוביות. התלמידים עצמם נרתעים מהביטוי המוחשי של דעות שמקננות בהם.

אנחנו נבדוק. אם, כאמור, השיטה הזו של הוצאת הדברים הרדומים אל שפת הדיבור הישיר מזיקה, מעודדת דעות קדומות – אנחנו נפסול אותה. נוכל לעשות זאת רק לאחר בדיקת המקרה הזה.

נושא מורשת העדות מטופח על-ידי משרד החינוך והתרבות גם בספרי לימוד, גם בתוכניות לימוד, גם במחלקה מיוחדת שעוסקת במורשת יהדות המזרח. אני עצמי נפגשתי עם קבוצות של עדות שונות, כדי להמשיך במגמה המבורכת הזאת של שמירת ייחוד המורשת התרבותית של עדות שונות בישראל.

לחבר הכנסת טמקין, אני מוכרח לומר שאינני יודע במה מדובר. אם תמציא לי את החוברת – אני אשמח לפעול בעניין זה. משרד החינוך לא ייתן ידו, לא במישרין ולא בעקיפין, לשום מוסד, לשום חברה מסחרית או אחרת שעוסקת בהפצת דעות קדומות. יש לנו גם חוק נגד הסתה גזענית. צריך לבדוק אם החוברת הזאת, שלא ראיתה ולא קראתי את הידיעה לגביה, עומדת במבחן זה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר החינוך. שר הבריאות ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 229, של חבר הכנסת חגי מירום, בנושא: העברת תא-הלחץ מאילת. חבר הכנסת חגי מירום.

העברת תא-הלחץ מאילת

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, להלן שאלתתי:

נמסר בכלי התקשורת, כי משרד הבריאות, או קופת-חולים, החליטו להעביר את תא-הלחץ מאילת למרכז הארץ.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע נכון, והאם מדובר בכוונה להעביר את תא-הלחץ בעתיד הקרוב?
2. כיצד ניתן יהיה להבטיח את בריאותם של אלפי צוללים בים האדום? תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שר הבריאות, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, משרד הבריאות איננו צד למשא-ומתן המתנהל בין קופת-חולים, שהיא בעלת תא-הלחץ, לבין ההתאחדות הישראלית לצלילה, שהיא הצרכנית המרכזית, הכמעט בלעדית, של שירותי תא-הלחץ. תא-הלחץ משמש אך ורק את אוכלוסיית הצוללנים, ולא ניתן לבצע בתא טיפול של חמצן בנפגעים אחרים, אלא אך ורק טיפול בנפגעי צלילה.

אוכלוסיית הצוללנים מורכבת מחברי ארגון הצוללנים ומצוללנים תיירים. משרד הבריאות לא מתערב בדיון כספי בין ארגון הצוללנים לבין קופת-חולים הכללית. אני יודע שהפערים הכספיים ביניהם אינם גדולים, ואני מאמין שבסופו של דבר יגיעו לידי הבנה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלות נוספות לחבר הכנסת חגי מירום, כמובן; אחריו – לחבר הכנסת עובדיה עלי, ואחריו – לחבר הכנסת יהושע מצא. כל הרשימה בקטע הזה היתה של חברי הליכוד.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אתה קיפחת חבר הכנסת שהוא צוללן – –

היו"ר ש' וייס:

לא קיפחתי.

דוד מגן (הליכוד):

– – עם שני כוכבים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מגן, קודם כול אני מעלה על נס את ניסיוןך בתחום הצוללנות. מכיוון שיש לך שאילתא בעל-פה היום, לפי הכללים שעיצב קודמי, ואני מקבל אותם, העדפתי את חבר הכנסת שאחריך.

חגי מירום (העבודה):

קופח צוללן אחד, אבל לא קופח הצוללן השני. שני כוכבים – זה לא סיפור גדול מדי, זה צולל מים רדודים. עם ישראל עוד יחשוב, איזה צוללן אתה.

חיים קופמן (הליכוד):

הוא צוללן – – –

חגי מירום (העבודה):

לפחות אילו לא היית אומר כמה כוכבים.

אדוני השר, אני מאוד מאוכזב מתשובתך, ולא יכול לקבל אותה, בכל הכבוד הראוי. ואני רוצה להגיד כאן: מה זה – משרד הבריאות לא מתערב בעניין? ומה זה – מעמיד את העניין כאילו הוא בעיה שבין קופת-החולים לבין התאחדות הצוללנים? מדובר פה בעניין שהמדינה צריכה לתת דעתה עליו. היה מועדון, אטרקציה לצוללנים – ואגב, באים לשם אלפי צוללנים מחוץ-לארץ, שהם גם תיירים. אבל מעבר לזה, גם אזרחי המדינה הולכים לצלול שם. ועומד כאן שר הבריאות ואומר: לא יודע, יסכימו – יהיה שם תא-הלחץ, לא יסכימו – לא יהיה שם תא-הלחץ.

אדוני השר, אם לא יהיה שם תא-הלחץ, זו תהיה אחריות של המדינה להשיב מה קרה לכל מי שקרתה לו תאונת צלילה. ואלה מקרים שיכולים לגרום למוות, זה תסחיף אוויר, זה שומנים בדם. אם אין תא-הלחץ שמופעל במקום כזה, אדם – גורלו הוכרע ברגע.

אשר על כן, אני שואל אותך, אדוני השר: מדוע לא תיקח עמדה – ואנא, אל תכניס את קופת-חולים לענייננו כאן – מדוע לא תיקח עמדה קונסטרוקטיבית? שב עם שר התיירות, מדובר בפער של פחות מ-100,000 שקל לשנה, ונראה אולי משרד התיירות, מתוך האספקט התיירותי, יחד עם משרד הבריאות, מתוך האספקט הבריאותי, יסכימו להגיע לכלל מימון של הפער הזה.

היו"ר ש' וייס:

אז מה?

חגי מירום (העבודה):

מה דעתך על שאלתי זו?

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הואיל וחבר הכנסת דוד מגן, זה המקצוע שלו – – –

היו"ר ש' וייס:

באווירה ג'נטלמנית, אני תמיד מוכן לאשר הסכמים.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מוותר לו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד מגן, ואחריו – חבר הכנסת יהושע מצא.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תא-הלחץ – – –

היו"ר ש' וייס:

ואני חושש, שחבר הכנסת הבא יפרק את תא הלחץ שלו עלי. חבר הכנסת מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר הבריאות, אני רוצה להציע לך, מתוך ניסיון: אחרי הבחירות המוקדמות שתהיינה, אני מקווה, כשתעברו לאופוזיציה, תעשה מה שאני עשיתי כשעברנו לאופוזיציה. תעבור קורס צלילה, שני כוכבים, זה מרענן בצורה בלתי רגילה, וממלא את המאגרים האנרגטיים לפעילות באופוזיציה.

וכצוללן מוסמך, שני כוכבים, אני רוצה לומר לך: סגירתו של תא-הלחץ פירושה סיכון חייהם של מאות צוללנים המבצעים את הפעולות הללו מדי יום בחופי אילת ובחופים הקרובים לאילת. ואין להעלות על הדעת מצב, שאפילו לרגע אחד, התא הזה שצריך להציל מפני תקלה, אם חלילה קורית, לא יימצא ולא ייפתח.

תודה לחבר הכנסת עובדיה עלי.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת מצא, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ראשית דבר, אני מודה לך על שבסופו של דבר מצאת לנכון לאפשר לי גם לדבר, שלא באמצעות קריאות ביניים.

היו"ר ש' וייס:

זה ממש לפי הכללים.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מודה לך.

היו"ר ש' וייס:

לי לא צריך להודות.

יהושע מצא (הליכוד):

למה הוויכוח? אני מודה לך על הכללים שלך.

אדוני, בטרם השאילתא שלי, אני מבקש, אולי השר רמון יתקן ויעשה מה ששר החוץ לא עשה, ויקרא לערפאת להסתייג ברורות וחד-משמעית מהרצח הנורא שאירע היום; כי שר החוץ פרס התחמק בתשובה שלו לדוד לוי, ברח מהבעיה, וזה היה חמור מאוד.

ועכשיו, אדוני, מאבטחת חיי צוללנים לאבטחת חיי ילדים, וזה הקשר בין השניים – אבטחת הבריאות והחיים. שר הבריאות מונע מממשלת ישראל קידומה של חקיקה לגבי 100,000 ילדים חסרי ביטוח

בריאאות. יש הצעת חקיקה כזאת, והוא מונע אותה, שר הבריאות. ויש 100,000 ילדים חסרי ביטוח בריאות. ומה התואנה שלו? אומר שר הבריאות: נמתין לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, ואז נכסה זאת.

ואני רוצה לומר לשר הבריאות, שאם 100,000 הילדים האלה ימתינו לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, הם יכולים להמתין עד אשר אסון יתחולל בגופם, בנפשם ובביתם. ואני תובע משר הבריאות לקדם חקיקה רק לגבי הילדים האלה ולא להמתין לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, כי שמה נמתין גם למשיח.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חברי הכנסת, כל פעם אני נאלץ לחזור ולבקש מכם להיות צמודים לנושא. היום זאת הסטייה השישית מהנושא. אם זה קשור למקרה אסון, אני מבין שאנחנו במתח. לגבי יתר הדברים, תמתינו ותשתמשו בערוצים הפרלמנטריים האלטרנטיביים שקיימים.

אדוני שר הבריאות, תשובתך.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת מירום, אני רוצה להזכיר לך, שצלילה היא ספורט, והספורט הזה עולה הרבה כסף לצוללן, ואין שום סיבה שממשלת ישראל, או גופים סגורים, יממנו את הספורט הזה, כמו שלא מממנים ספורט אחר, בוודאי לא ספורט צלילה. והיום, כל צוללן משלם אגרת ביטוח, גם היום, והוויכוח הוא – כמה הוא ישלם, זה הכול. אין פה שום אידיאולוגיה, אין פה שום דבר אחר. זה שירות, כמו שניתנים שירותים רבים לצוללנים, שעולים להם כסף.

התאחדות הצוללנים בישראל, לפי מה שנמסר לי על-ידי קופת-חולים, רוצה שקופת-חולים תסבסד את הצוללנים. אני חושב שעמדתה של קופת-חולים מוצדקת. היא לא צריכה לסבסד את הצוללנים. ומדובר על תוספת לא גדולה, להערכתי – בדקתי את הנושא – אפילו שולית ביחס להוצאות הגדולות האחרות. מה עוד, שחלק גדול מהצוללנים הם בכלל תיירים. אתה רוצה שקופת-חולים הכללית, ממסי חברה, תסבסד תיירים? למה? צריכים להוסיף כמה דולרים – אינני נכנס לשאלה כמה דולרים – על הוצאות הטיסה, וכל צלילה עולה כסף, כל ציוד עולה כסף. הכי קל להגיע לקופה הציבורית, להיות פופולרי, בשביל להגן – על מי?

בבקשה, ישבו בצורה רצינית, כל צוללן יוסיף עוד X דולרים קטן, קטן מאוד ביחס למה שהוא משלם, ותא-הלחץ יישאר. הוא משרת אך ורק צוללנים, הוא לא משרת אף אחד אחר.

חגי מירום (העבודה):

מה יהיה אם לא יהיה תא-לחץ?

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת מירום, אם לא יגיעו לעמק השווה, אנחנו נאסור על מי שלא ישלם ביטוח. אתה רוצה שנגיע למצב הזה? אנשים עושים הרבה מאוד ספורט שיש בו סיכונים, ללא ביטוח. פעילות ספורטיבית איננה מכוסה על-ידי קופות-החולים בישראל. מישהו בא ואומר לאותם אנשים: אל תעשו ביטוח? כדורגלנים משחקים כדורגל, לא מקצוענים, יש להם ביטוח? אם הם נפגעים, חס וחלילה, אין מי שישלם. אז מה תגיד לי, שלא ישחקו כדורגל? הוא יודע שהוא עושה את זה על סיכנו. וזה לא הספורט היחיד.

כל ארגוני הספורט וכל האנשים שעוסקים בספורט עושים ביטוח מיוחד, כי הביטוח הרגיל איננו מכסה את זה. כשם שאדם שנוסע לחוץ-לארץ עושה לו ביטוח מיוחד, וכשם שהוא עושה ביטוח מיוחד לאלף ואחת פעילויות שהוא עושה, נא לעשות את הביטוח הזה ולא לעבור לקופה הציבורית. לקופה הציבורית בנושא בריאות יש סדר עדיפויות אחר. אני לא חושב שאנחנו צריכים לסבסד ספורט או אנשים שעוסקים בספורט. ואם כן – קודם נוער, קודם ילדים, קודם ילדים בבתי-הספר, ולא צוללנים.

ברגע שהתאחדות הצוללנים תדע שהיא צריכה לעשות את זה, היא תשלם את 2-3 הדולרים – וכל כולו ויכוח וסכסוך כספי. אם הם יבינו שאף אחד לא מתכוון לסבסד את זה, הם ישלמו, כמו עבור חליפת הצלילה שאף אחד לא מסבסד, עבור הבלונים שאף אחד לא מסבסד וכדומה. תאר לך שהתאחדות הצוללנים היתה אומרת: אני עבור בלונים לא רוצה לשלם 20 דולר; אז היו אומרים לה: אל תעשו. זה בדיוק אותו דבר.

אני בהחלט מקבל את העמדה של קופת-חולים. ברגע שיהיה ברור שקופת-חולים איתנה בעמדתה ואיננה מתכוונת להמשיך לסבסד את העניין, יגיעו לפתרון הסכסוך.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה מקבל את עמדת קופת-חולים?

שר הבריאות ח' רמון:

אני מקבל מאוד את עמדת קופת-חולים, אין לנו ויכוח. קופת-חולים ואני גורסים אותה עמדה. הלוואי, חבר הכנסת זיסמן, שאתה היית מקבל את עמדת קופת-חולים.

חבר הכנסת מצא, חוק ביטוח בריאות ממלכתי נמצא בין קריאה ראשונה לקריאה שנייה ושלישית. יושב-ראש הוועדה הודיע, שבתוך חודש הוא מביא את החוק לקריאה שנייה ושלישית. אם חברים מסוימים, גם מסיעתך, יימנעו מלעשות פיליבסטר בוועדה, הוא יגיע במהירות לכאן.

אני מודיע לך, שחוך מ-72,000 ילדים בלי ביטוח, יש עוד 300,000 איש שאין להם ביטוח. גם להם צריך לדאוג.

יהושע מצא (הליכוד):

מתי?

שר הבריות ח' רמון:

אני אומר לך מתי. אני עונה לך. החוק נמצא בין קריאה ראשונה לקריאה שנייה ושלישית; מצדי, מחר בבוקר. הודיע יושב-ראש הוועדה, שהוא יביא את החוק. אני אינני מתכוון שכל חבר כנסת יביא כל סעיף מחוק ביטוח בריאות ממלכתי לחקיקה נפרדת. כך אי-אפשר לעשות את הרפורמה.

יהושע מצא (הליכוד):

אבל יש עוולות.

שר הבריות ח' רמון:

כל חוק ביטוח בריאות ממלכתי בא לתקן עוולות, כולו.

יהושע מצא (הליכוד):

אבל אם לא מעבירים אותו?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מצא, ברשותך. תודה רבה.

אני מזמינה את חבר הכנסת חיים קופמן לשאילתא מס' 233. היא הוגשה לשר הפנים וישיב שר הבריות. בבקשה.

חיים קופמן (הליכוד):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת מירום, הסיבה היא מדינית, כי רוצים להחזיר את אילת ולהעביר את תא-הלחץ פנימה.

חגי מירום (העבודה):

זה מה שאתה צופה?

חיים קופמן (הליכוד):

אני יודע מה צפוי לכם? מה יכול פה להיות? אפילו תאי-לחץ יעבירו.

חגי מירום (העבודה):

אילת תישאר שלנו.

מחדלי בטיחות בבתי-חולים

חיים קופמן (הליכוד):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בדרך כלל נהוג, שיום רביעי הוא יום של הצעות דחופות לסדר-היום, על דברים חשובים ביותר. אני חושב, שהרצח באל-בירה הוא מקרה קלסי שיושב-ראש הכנסת והנשיאות היו צריכים להפקיע חלק מהזמן, להסיט נושאים אחרים, ולדון בו. ערעור הביטחון במדינה הוא הנושא המרכזי ביותר. אם הכנסת לא מתכנסת בנושא הזה ודוחה אותו לשבוע הבא, בהנחה שיקרו עוד אסונות, אני חושב שזה מחדל עצום.

לעצם הנושא. אני מתייחס לשאילתא שלי לשר הבריאות. נכון יותר, פניתי לשר הפנים, אבל העבירו אותה לשר הבריאות.

בעקבות הדוח על מחדלי בטיחות בבתי-החולים, פנה העיתון "מלאבס" למכבי-האש בפתח-תקווה לקבל את הדוח הנוגע לבתי-החולים בעיר. להזכירכם, יש חמישה בתי-חולים, החשובים ביותר במדינה, בפתח-תקווה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קופמן, היצמד לשאלה.

חיים קופמן (הליכוד):

העיתון נענה בסירוב, בטענה שזה זורע פניקה בציבור.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם מעלימים מידע חיוני מהחולים ומהעובדים? אם כן – מדוע?

2. כיצד יובטח שלומם?

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. כבוד שר הבריאות, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

על-פי התקנון, את השאילתא חייבים לקרוא על-פי הנוסח הכתוב.

היו"ר ע' מאור:

אכן כך עשה חבר הכנסת קופמן. השר, נא תשובתך.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, התשובה מתחלקת לתשובות משני משרדים, משרד הפנים ומשרד הבריאות.
1. ממה שנמסר על-ידי נציג כבאות ראשי, שירותי הכבאות אינם מעלימים מידע, ודוח על בטיחות בבתי-החולים הועבר למוסדות בדבר.

2. במטרה להבטיח את ביטחונם של המאושפזים וצוותי העובדים בבתי-החולים השונים, הוקמה ביזמת משרד הבריאות ועדה משותפת עם נציגי קופת-חולים ומכבי-האש לבחינת נהלים ותקנות לבטיחות אש בבתי-חולים ומוסדות בריאות.

הוועדה הגישה לאחרונה את המלצותיה לקביעת נהלים אחידים לבטיחות אש בכל בתי-החולים ברחבי הארץ.

בהתייחס לפניית העיתון "מלאבס", ביחס לבתי-החולים בפתח-תקווה, ברצוני להוסיף כי שירותי הכבאות בעיר העבירו לפני כשנה דוח על מצב בטיחות האש בבית-החולים "השרון". כבר במהלך 1993 ביצע בית-החולים שיפורים, על-פי המתבקש בדוח, כגון: התקנת מערכת כיבוי אוטומטית, רכישת גלאי עשן, שיפור מערכת האוורור, ביצוע הדרכות ופרסום נהלים בבית-החולים. תודה.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים קופמן.

חיים קופמן (הליכוד):

נכון שקצין כבאות ראשי, שלמה כהן, משתף פעולה, ודיברתי אתו, אבל משום-מה לכל אחד יש לטיפונדיה נפרדת. קצין הכבאות של פתח-תקווה איננו מוכן להעביר לעיתון את הפרטים. צריך להזכיר שבתי-החולים, בעיקר הישנים, מהווים סכנה למאות חולים, למאות מבקרים, למאות עובדים; ולפעמים המסדרונות מלאים במיטות וכל דרכי המילוט בלתי אפשריות. מה עוד שיש כימיקלים, יש מעבדות עם כימיקלים, יש ארכיונים. גם בבית-החולים הגדול ביותר בארץ, והכוונה ל"בילינסון", יש ארכיונים עצומים, כל זה יכול להפוך למפגע שיכול להיגמר באסון.

משנת 1986 כבר היו 82 שרפות בבתי-חולים בארץ, האחרונה שבהן, ב"קפלן", היתה יכולה להיגמר באסון נורא. אני מציע ששר הפנים ושר הבריאות יתייחסו לנושא, בעיקר לגבי בתי-חולים ישנים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה לחבר הכנסת רענן כהן, ואחריו – לחבר הכנסת עובדיה עלי.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני דווקא שמח שהיום שר הבריאות משמש כשר הפנים, כי אותו שר צריך להיות אחראי למה שקורה.

אני רוצה לשאול את שר הבריאות: האם בתי-חולים, לפי הבנתך, ערוכים כיאות למקרים של אסונות אקולוגיים, דהיינו דליפת רעלים, גזים וכדומה?

רק לפני חודשים ספורים ראינו מה קרה באזור שלי – רמת-גן, בני-ברק – ב"קוקה-קולה". גם שם קרה מקרה, ואנחנו מאוד מודאגים ממה שמתרחש בתחום האקולוגי של אותם מוסדות שהם חיוניים והם מאוכלסים על-ידי כוחות שאינם כל כך בעלי יכולת. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ידידי שר הבריאות, כדי למנוע אי-הבנות: כמי שמלווה מקרוב ומכיר את הנעשה בתחום זה במשרד הפנים – בנושא כיבוי אש – אני יודע שיש היום מפקד טוב למכבי-אש, העניין מתארגן כפי שצריך, ויש עבודה ארגונית משמעותית בתחום זה, המנסה למנוע מחדלים, לקדם ולתת תרופות מונעות.

עם זאת, אני מבקש לשמוע משר הבריאות, האם ידוע לו אם נעשה סקר במוסדות המועדים לפורענות, דוגמת המוסד שבו מדובר. האם ידוע מה המצב היום, והאם יש מיפוי של הבעיות בתחום כיבוי אש, או פעילות כלשהי כדי להביא את המוסדות המוסמכים ואת הבעלים המתאימים של המוסדות האלה לטיפול נאות, על מנת למנוע מחדלים מסוג זה? האם יש לכם איזו תמונה? והאם תוכל לספר לנו מה המצב בתחומים השונים? יש בעיות נוספות, שלא זה המקום לדבר עליהן, אך אני מבקש לדעת, האם בתחום כיבוי אש יש מיפוי כזה?

היו"ר ע' מאור:

תודה. תשובת השר, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

לגבי הנושא של סקר בטיחות בבתי-חולים, נעשה סקר כזה על-ידי מערכת כיבוי אש, הדוח הזה הובא למשרד הבריאות, ובשנתיים האחרונות הוקצו משאבים על מנת ליישמו. עדיין לא יושמו כל המלצות הדוח. העליתי את העניין בישיבת ממשלה בעת הדיון על התקציב, ואני עומד להעלות את הנושא יחד עם כל הנושאים הקשורים בהיערכות חירום, מלאי חירום ובטיחות בכל בתי-החולים בארץ. מדובר על תקצוב של כמה עשרות מיליונים, לתיקון מחדלים אשר הצטברו במשך שנים רבות. מדובר בעיקר על בתי-חולים ישנים. גם שם הושקעו כספים בשנה האחרונה, כפי שתיארתי לגבי בית-חולים "השרון", ושופר מצב הבטיחות מפני אש. לא אוכל לומר כי המצב משביע רצון לחלוטין.

אם הבנתי נכון את שאלתו של חבר הכנסת רענן כהן, הוא שאל אם בתי-החולים ערוכים לקליטת נפגעים ממקומות תעשייתיים ואחרים.

רענן כהן (העבודה):

שאלתי האם בתי-החולים ערוכים למקרים של אסון אקולוגי.

שר הבריאות ח' רמון:

בתי-החולים ערוכים לכך. אחד הלקחים כתוצאה ממלחמת המפרץ היה, כי יש להיות ערוכים למקרים, שאני מקווה כי לא יקרו. נערכים באופן שוטף תרגילים לטיפול בנושא זה בבתי-החולים, והם ערוכים בהחלט לקראת אסון אקולוגי בקנה מידה סביר. יש כמובן אסונות ששום בית-חולים ושום מערכת אינם ערוכים להם, אבל עורכים את ההכנות לצפי סביר.

אשר לשאלתו של חבר הכנסת קופמן בעניין הדוח, אינני יודע אם הדוח הזה נמסר או לא נמסר. אני מוכן לבדוק את העניין עם נציג כבאות ראשי ולבקשו להעביר את הדוח.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מגן להציג שאילתא מס' 224, אשר הוגשה לראש הממשלה, וישיב סגן שר הביטחון, בנושא: נזקי פרשת דותן. בבקשה.

נזקי פרשת דותן

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני פונה בשאילתא אל ראש הממשלה: ב-15 בנובמבר 1993 אמרת בווינגטון, כי פרשת רמי דותן תעלה לישראל כמיליארד דולר, הואיל וארצות-הברית מונעת מאתנו ביצוע רכש ישיר מהמפעלים הביטחוניים האמריקניים.

ברצוני לשאול:

1. האם תבע ממך ממשל ארצות-הברית לאפשר את חקירת דותן על-ידי ארצות-הברית, כדי שהסנקציה הזו תיחסר?

2. כיצד יצומצם הנזק שנגרם בפרשה הזו?

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את סגן שר הביטחון להשיב. בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, 1. התשובה שלילית.

2. הנזק שעליו דיבר ראש הממשלה נובע מפרשת דותן והשלכותיה. מערכת הביטחון הגבירה ומגבירה את שיטות הבקרה והפיקוח על תהליכי ההרכשה, כדי למנוע הישנותם של מקרים כאלה.

הנזק שנגרם על-ידי פרשת רמי דותן אינו קשור לבקשת הממשל האמריקני לחקור את רמי דותן. הובהר לאמריקנים שמדובר ביוזמה של אדם בודד, שעצרנו, חקרנו ושפטנו. האמריקנים מבינים שזה יכול לקרות, וזה קורה גם אצלם. לגבי החקירה של המעורבים בפרשת דותן, הושג הסכם בין משרדי המשפטים האמריקני והישראלי.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

הואיל וסגן שר הביטחון הוא זה שעונה על שאלה זו, איני יכול להמשיך בשאלה הנוספת בלי להביע פעם נוספת – כפי שחברים אחרים הביעו כאן היום – את הזעזוע העמוק מן הרצח המתועב שאירע הבוקר באל-בירה.

אדוני סגן שר הביטחון, הרשיתי לעצמי גם בשבוע שעבר, בהיעדרך מן הארץ, להעלות על נס את אומץ לבך וכנותך בביקורת שהבעת, כחבר מפלגת העבודה, כלפי אש"ף וההפרות הבוטות שלו את ההסכם.

אני מבקש לתקן, ברשותך, את התשובה שלך על שאלה מס' 1 – נכון הוא שהאמריקנים לא הציבו תנאי, בלשון דומה למשפט: תנו לנו לחקור את רמי דותן, ואנו נבטל את הסנקציות. אבל התנהגותם מצביעה על כך, שכל עוד אנו מסרבים להגיע להסכם עמם, כך שיוכלו לחקור את הגנב, את הפושע רמי דותן, אשר פעל על דעת עצמו, הם ינקטו צעדים מצעדים שונים אשר יגרמו לנו נזקים גדולים ואדירים.

אני פונה ומציע לחשוף את פרשת דותן על כל פרטיה, לאפשר לאמריקנים לחקור את רמי דותן, ואני בטוח שלאחר המעשה הזה ישופרו היחסים בינינו בכל הקשור לקידום רכש צבאי וביטחוני.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

תודה, גברתי היושבת-ראש. אדוני סגן שר הביטחון, חברי הכנסת, נדמה לי שבפרשת רמי דותן, תדמיתם של צה"ל וישראל כבר נפגעו, ואיננו צריכים להוסיף על מה שקרה.

השאלה המרכזית היא, האם ניתחנו את מה שקרה בפרשת רמי דותן ולמדנו אותה, כדי שדברים כאלה לא יקרו בעתיד? הייתי שותף לחלק מהדיונים, ואני יודע שאופן הרכישות של נשק צבאי הוא כזה, שקל מאוד היה להגיע למה שרמי דותן הגיע אליו. השאלה היא, האם רמי דותן הוא היחיד, ולא היו אחרים שלא הצלחנו לגלות? וכיצד נמנע בעתיד תופעות כאלו, הגורמות רק נזק למדינת ישראל?

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת עוזי לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, אני מבקש תחילה להביע תנחומים לנפגעים ולמשפחת הנרצחת מהפיגוע הבוקר.

אני מעריך את עמדתו של סגן שר הביטחון בכל נושא הטרור, ואת דבריו הנחרצים על תפקידו הכפול של אש"ף – ביד אחת במשא-ומתן וביד שנייה באי-גינוי הטרור – ואני מבקש להוקיע את גישתו של שר החוץ מר פרס, אשר הבוקר יצא כפרקליטו של ערפאת, להסביר לעם ישראל מדוע ערפאת – נעבעך – לא יכול לעשות דבר. יש להוקיע את הגישה, יש להסתייג מן הדברים, יש לתבוע משר החוץ ומן הממשלה לעשות את מה שאיננה עושה, והוא לרדוף את ההמחבלים.

אני מבקש לשאול את כבוד סגן שר הביטחון, האם לא טעתה הממשלה בפרשת רמי דותן, כמו בפרשת פולארד, בכך שמסרה אינפורמציה שאפשרה לאמריקנים לחקור, ללמוד, ובסיכומו של דבר אנו נמצאים פוגעים בריבונותנו, ולמרות הכול משלמים את מלוא המחיר? תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את סגן שר הביטחון להשיב.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ראשית, אני רוצה להודות לחבר הכנסת דוד מגן על הדברים שאמר ביחס להתנהגותי. אני מצטער על שלא הייתי נוכח, אך כפי שאמרתי אתמול בוועדה לענייני ביקורת המדינה, כאשר דנו על התעשיות הביטחוניות, אחד התפקידים שלנו הוא להסתובב במדינות כמעט כמו רוכלים, ולנסות למכור עוד משהו ועוד משהו, על מנת שלתעשיות שלנו תהיה עבודה מספקת, בייחוד לתעשיות הביטחוניות. על כל פנים, אני רוצה להודות לך על הדברים.

אני אשלב את התשובות לחבר הכנסת מגן ולחבר הכנסת עוזי לנדאו, כי היו פה שתי פנים להתייחסות. אני רשמתי לעצמי בדברי התשובה לחבר הכנסת מגן: אני יושב בדיונים שבהם עולים הנושאים הקשורים ליחסים בינינו לבין האמריקנים, בייחוד בכל מה שקשור לסיוע, למידע, לטכנולוגיה, להחלפת מידע.

ניתן לומר, שיש היום שתי סוגיות מקבילות. פרשת רמי דותן היתה מיותרת, גרמה נזק, ועל זה אי-אפשר להתווכח. אבל כאשר עניתי בדברי תשובתי, שהאמריקנים מבינים זאת, אני יכול לומר לך שהיום, זאת אומרת בתקופה הזו, אין לפרשת רמי דותן השלכה על קבלת החלטות בקשר למדיניות כלפינו, לסיוע, מה לתת ומה לא לתת וכדומה.

מה יש? גם בממשל האמריקני למדו מהתקלה הזאת – אני עונה לחבר הכנסת כהן – וגם אנחנו למדנו מהתקלה הזאת, והותקנו תקנות גם שם וגם פה, אשר אנחנו מקווים כי ימנעו בעתיד מאנשים פרטיים לבצע מעשים שמחייבים את המדינה כולה. אנחנו התקנו תקנות די מפורטות. האמריקנים היום מאוד מקפידים על הסוגיה הזאת, לא רק כלפינו.

אבל אני יכול לחזור על החלק הראשון של התשובה ולומר שאין הדבר הזה פוגע במערכת היחסים הבסיסית, בכל מה שנוגע לסיוע בין האמריקנים לבינינו. אני מוכרח לומר, והייתי עד לתקופות די רבות ביחסים עם האמריקנים, שאנחנו בסך הכול נמצאים אתם היום בתקופה לגמרי לא רעה במה שנוגע למערכת הסיוע.

בכל אופן, אני מקווה שהתקנות שהתקנו ימנעו מעשים כאלה בעתיד.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת רן כהן להגיש שאילתה מס' 227 בנושא: סירוב הרמטכ"ל לאשר צירוף קצינת ח"ן ראשית למטכ"ל. בבקשה. ישיב סגן שר הביטחון.

סירוב הרמטכ"ל לאשר צירוף קצינת ח"ן ראשית למטכ"ל

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, ב"ידיעות אחרונות" מיום 28 בנובמבר 1993 פורסם, כי הרמטכ"ל סירב לאשר את צירופה של קצינת ח"ן ראשית למטכ"ל.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. מה היו הסיבות לכך, כלומר לסירוב?

3. האם נשקל בפורום כלשהו לשתף את קצינת ח"ן ראשית בישיבות המטכ"ל?

4. מדוע לא תהיה לפחות אשה אחת שתשתתף באופן קבוע, בתוקף מעמדה, בישיבות המטכ"ל? תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, המידע שפורסם בעיתונות איננו נכון. קצינת ח"ן ראשית היא קצינת חיל ראשי, ובשווה לכל קציני החיל הראשיים האחרים, שאינם חברים קבועים בפורום מטכ"ל, גם קצינת ח"ן ראשית אינה חברה קבועה בפורום מטכ"ל; לא היתה, גם קציני החיל לא היו. קצין החיל הראשון הוכנס למטה הכללי על-ידי, אחרי מלחמת יום הכיפורים, כאשר הסתבר בניתוח המלחמה, שבמשך שנים חיל הרגלים והצנחנים לא נהנו מהקדימה המתאימה, ובין הצעדים שנקטנו על מנת להחזיר עטרה ליושנה ולאפשר לחיל הזה להתפתח לקראת מאבקים עתידיים, הכנסתי אותו כחבר במטה הכללי. אבל אין שום קצין חיל ראשי חבר במטה הכללי.

ההרכב הקבוע של פורום מטכ"ל נקבע בהתאם למהות התפקידים הדורשים נוכחות בפורום זה ולא בהתאם למינם של בעלי התפקידים.

לכן, התשובות על שאלות מס' 1 ו-2 שליליות.

3. לא.

4. מזכירת הפיקוד העליון הינה חברה קבועה בפורום מטכ"ל.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רן כהן, אחריו – לחברת הכנסת יעל דיין, ואחריה – לחברת הכנסת לימור לבנת.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, ברשותך, אני מבקש להביע, בראשית השאלה הנוספת שלי, את תחושת התועבה והסלידה שאני חש כלפי הרוצחים שביצעו הבוקר את הרצח הנתעב באזור אל-בירה. אני רוצה להשתתף בצער המשפחה השכולה ולהתפלל לבריאותו השלמה של הפצוע.

אדוני סגן שר הביטחון, אני יודע שלא היתה פנייה כזאת, ואני גם יודע שקצינת ח"ן ראשית מעולם לא היתה חברה במטכ"ל, ונדמה לי שתת-אלוף יהודית בן-נתן גם לא ביקשה זאת. ואף-על-פי-כן אני מבקש להעלות את העניין הזה, כיוון שלדעתי לא מה שהיה הוא מה שצריך להיות. בצבא הזה משרתות כמה וכמה עשרות אלפי חיילות, זה צבא של גברים ונשים. נכון שהקרביים יותר הם הגברים, אבל התועלת של החיילות היא תועלת שלא תסולא בפז, לדעת כל מי שהכיר את הצבא הזה מראשיתו, ואתה מהבולטים ביותר בין אלה שמכירים אותו.

אני מאוד מבקש לציין עובדה עצובה אחת, שבצבא הדמוקרטי הזה לא צמחה שום קצינה ושום אשה לדרג כזה ולדרגה כזאת, שזיכתה אותה בפשטות ובאופן רגיל להשתתף בישיבות המטכ"ל.

לכן, אם רוצים שתהיה פה, בכל הנושאים שבהם דן המטכ"ל, גם אשה שתשקול את הדברים, הדרך הנבונה ביותר היא למנות את האשה בעלת הדרגה הגבוהה ביותר בצה"ל, אוטומטית, כחברה במטכ"ל.

נוסף על התשובה שאני מבקש, גם אם לא היתה פנייה כזאת, הרי אני רוצה להיות לפה לרבים מחברי הכנסת, בפנייה אליך, אל שר הביטחון ואל ראש הממשלה ואל הרמטכ"ל, בבקשה לקבוע שהקצינה הבכירה ביותר בצה"ל תשתתף אוטומטית כחברה בישיבות מטכ"ל.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברת הכנסת יעל דיין, בבקשה.

יעל דיין (העבודה):

אני מבקשת לשאול או להעיר לגבי ההגדרה של קצינת ח"ן ראשית כשווה לקציני חיל אחרים. קציני חיל אחרים הם מפקדים על חיל מוגדר. קצינת ח"ן ראשית מפקדת על חיילות שמפוזרות בכל החילות, ולפיכך, הרבה יותר משהיא מייצגת את החיל עצמו היא מייצגת היבט נשי בצה"ל, שהוא אמור להיות שווה, ולכן אין כאן מקום להשוואה עם קציני חיל אחרים.

להצטרף לשאלתו של חבר הכנסת רן כהן, פשוט מבחינה היסטורית, האם סגן שר הביטחון רואה מניעה, או האם יש איזו סיבה, האם אין נשים שהן עתירות כישורים להיות למשל ראש אכ"א – אגף כוח אדם, למשל ראש אג"א – אגף אפסנאות, למשל פצ"ר – פרקליט צבאי ראשי, למשל דוברת צה"ל במקום דובר צה"ל? ואני יכולה להוסיף עוד כהנה וכהנה בתחומים שאינם קרביים. אני רוצה לדעת, האם זו גזירה משמים שבכל התפקידים הבכירים האלה לא כיהנה אף פעם, ואולי גם לא תכהן אשה?

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת לימור לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, בדברנו על חיל הנשים, אני רוצה להזכיר שהבוקר נרצחה אשה צעירה, בת 24, באל-בירה; אדם אחד נפצע קשה ושניים נפצעו קל. וזה כתוצאה ישירה מהמדיניות של הממשלה הזאת, שממשיכה לנהל משא-ומתן עם הרוצחים, שלא מפסיקים לרצוח ולטבוח בנו.

אני פונה וקוראת לממשלה להשעות את כל השיחות, להפסיק את המשא-ומתן. ראש הממשלה ושר הביטחון אמר רק אתמול בבוקר בוועדת החוץ והביטחון, שאש"ף-פ"תח" ממשיכים בפיגועים שלהם.

לעניין השאלה הנוספת: אני רוצה להצטרף לשאלות שהעלתה כאן חברת הכנסת יעל דיין והעלה חבר הכנסת רן כהן בשאלתא שלו ולציין, שלמרבה הצער, ולא כפי שצריך היה להיות, שבפיקוד העליון, בפורום מטכ"ל, היו צריכים להיות נשים כגברים, משום שנשים היו צריכות להיות קצין חינוך ראשי וקצין משטרה צבאית ראשי ופצ"ר וראש אכ"א וכו' וכו', תפקידים רבים – נשים אינן נמצאות בתפקידים האלה, לא משום שהן פחות טובות, אלא משום שהצבא חוסם את דרכן.

ואני רוצה לשאול את כבוד סגן השר: האם הצבא מתכוון להפסיק את האפליה על רקע מיני בין נשים לגברים בצבא ולאפשר גם לקצינות בכירות, שכישוריהן מתאימים, לשאת בתפקידים האלה, הגבוהים יותר, שיזכו אותן ממילא גם בישיבה בפורום מטכ"ל?

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את סגן שר הביטחון מרדכי גור להשיב.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני רוצה לומר לשואלות, גם לשואל, שגם אם תרצו לא תצליחו לסכסך ביני לבין אשתי בענייני תפקידי נשים. זאת אומרת, גם אם היו לי דעות אחרות, הייתי צריך להיזהר מלהביע אותן. אבל אין פה בעיה עקרונית אלא אחת, ואני אעביר את השאלה לרמטכ"ל, שיבחננו אותה עוד הפעם.

אני אביע את דעתי: ככל שמתקדמים בצבא, נשאלת השאלה – מה היא ההשפעה שאנחנו מצפים לקבל מפורום המטכ"ל? ואתה, חבר הכנסת רן כהן, יודע היטב שיש עיקרון אחד שהוא עיקרון ברזל כמעט – אני אומר "כמעט", כי יכול להיות שיש יוצאים מהכלל – וזה שלפורום הזה יגיעו אך ורק אנשים עם ניסיון קרבי.

כאשר עלתה, אחרי מלחמת יום הכיפורים, שאלה של כוח אדם ורצינו להקים חיל, והקימונו בסופו של דבר, או שאלת כוח אדם בחיל התחזוקה או חיל השלישות, הטיעון העיקרי של רוב הקצינים היה – והוא היה טיעון רב-משקל – שגם אם בתחומים האלה יש צדדים מקצועיים רבים, אחרי הכול הגורם העיקרי צריך להיות הדוגמה האישית של לוחם, ולא יכול להיות ראש אכ"א, שמטפל בכוח אדם לוחם, שהוא עצמו לא חווה את חוויית הלחימה והוכיח, הלכה למעשה, את יכולתו לפקח על אנשים בקרב. זה היה נכון גם לגבי תפקיד כמו ראש אג"א, מפני שראש אג"א מתחזק ציוד שמופעל על-ידי לוחמים, והרצון המסורתי בצה"ל היה, שהתפקידים האלה ימולאו על-ידי אנשים עם ניסיון קרבי.

את השאלה הבסיסית הזאת אשטח, על-פי בקשתכם, עוד הפעם בפני הרמטכ"ל – שיבדקו. מבחינת הפוטנציאל האישי, אין שום ספק שחלק מן התפקידים במטה הכללי יכולות נשים לבצע. לפי דעתי, השאלה היחידה שתעמוד על הפרק היא זו שצינתי עכשיו, מפני שלא תהיה לאיש שום טענה נגד אשה זו או אחרת, שהיא יכולה או לא יכולה לבצע את התפקיד; השאלה היא לגבי המהות של המסגרת הצבאית ואיזו דוגמה אישית צריך לתת המטה הכללי. אבל אני אעשה את מה שאתם מבקשים, אני אעביר את זה למטכ"ל לבחינה מחדש.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לסגן שר הביטחון.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה אותך אל הדוכן, סגן שר הביטחון, להשיב על שאלות.

שפת השילוט ביו"ש

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר הביטחון ביום כ"ט בתמוז התשנ"ג (18 ביולי 1993):

ברחבי יהודה ושומרון מוצבים שלטים אשר הכיתוב בהם נעשה בשפה הערבית בלבד, וזאת אף שמציבה אותם מדינת ישראל והם אמורים לשרת גם אזרחים ישראלים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד הביטחון על כך?

2. האם הצבת שלטים שאין בהם כיתוב עברי תואמת את מדיניות משרד הביטחון והממשל הצבאי ביהודה ובשומרון?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. התמרורים בשפה הערבית בלבד הוצגו בטעות בדרכים ראשיות באיו"ש. בהוראת ראש המינהל האזרחי ביהודה ובשומרון הוסרו 250 תמרורים מסוג זה.

היעלמות פלשתיני תושב השטחים

חבר הכנסת ת' זיאד שאל את שר הביטחון ביום י"ח באב התשנ"ג (5 באוגוסט 1993):

מר חלאיקה תיסיר, ת"ז 985221969, תושב כפר א-שיוח' שבנפת חברון, טוען שבן אחיו, יוסף עבד אל-ג'באר חלאיקה, נעדר כשהוא פצוע, ב-11 בנובמבר 1967, בעקבות קרב עם הצבא, מאז נעלמו עקבותיו.

ברצוני לשאול:

1- האם אכן האינפורמציה הנ"ל נכונה?

2. האם ידוע מה עלה בגורלו של הנ"ל?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. אין לצה"ל או לגורמי ביטחון מידע כלשהו על אודות האיש.

צילום חיילות צה"ל לשירי הזמר מייקל ג'קסון

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר הביטחון ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

בעיתונים הובאו צילומים של הזמר מייקל ג'קסון במחנה של חיילות צה"ל. כמו כן נמסר שצילומים נוספים בווידיאו ישמשו לשיבוצם בשיריו.

ברצוני לשאול:

1. באיזה דרג ממשלתי ו/או צבאי התקבל האישור לצילומים אלו, ומה היה השיקול המצדיק זאת?

2. האם ידוע מה יהיו תוכני השיר שבו ישובצו חיילות צה"ל, והאם כל זמר יכול-יוכל לקבל אישור דומה, או מה יהיה הקריטריון לאישור או דחייה של פנייה כזאת?

3. האם אין כאן שימוש לרעה בצה"ל, אף שאין לכך קשר לביטחון אלא למטרות שאינן מקובלות על הכול?

סגן שר הביטחון מ' גור:

במחנות צה"ל מבקרים באופן תדיר אורחים רבים מהארץ ומחוץ-לארץ, כאשר כל מבקר מקבל עידוד, כדי שיהיה שליח של רצון טוב וכדי ליצור קרבה והזדהות עם צה"ל. פנייתו של מייקל ג'קסון, באמצעות אמרגנו, לבקר בבסיס בצה"ל, נבדקה, כמו כל פנייה אחרת, לגופו של עניין, כאשר המגמה היא, כאמור, לפתוח את דלתות צה"ל בפני אורחים ולהציג את צה"ל לא רק כצבא של קרבות ושל אינתיפאדה, כפי שלצערנו מצטייר לפעמים, או לעתים קרובות, בכלי התקשורת.

האחראים לאירוח אורחים החליטו לארח גם את הזמר מייקל ג'קסון. מאחר שמדובר באירוח ולא בהופעה, ממילא לא דובר על תוכן של שירים שבהם תשובצנה חיילות צה"ל. נציין כי זמר זה נהג לערוך ביקורים אצל חיילים בכל מדינה שבה הוא מופיע – לאחרונה הוא ביקר בצבא הרוסי – ולא נמצא מוצדק כי צה"ל יסגור בפניו את דלתותיו. מכאן מובן, שאין בביקורו של מייקל ג'קסון משום שימוש לרעה בצה"ל. אדרבה, צה"ל מעוניין להציג ברבים את פניו היפות, ויש בכך משום – זה נהנה וזה לא חסר.

לכן, תשובתי על שאלותיך הן: 1. האישור טופל בצורה השגרתית, על-ידי היחידה בצה"ל המטפלת באירוח אורחים.

2. האישור ניתן לביקור ולא להשמעת שיר או לשיבוץ חייל בביצוע השיר.

3. אינני רואה בביקור כל שימוש לרעה בצה"ל.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת המר. בבקשה.

זבולון המר (מפד"ל):

קודם כול, אני רוצה להצטרף לחברי הכנסת שהביעו את כאבם ואת זעמם על התגברות הטרור של ה"פתח", של ה"חמאס", כפי שהתבטאה היום באל-בירה ברצח האשה, השם ייקום דמה, בפציעתו הקשה של הבחור ובפציעת האחרים. אני רוצה להגיש תנחומים למשפחה, וברכת רפואה שלמה לפצועים.

בה"ד-12, כפי שתואר ב"מעריב", לפחות, עשה לג'קסון קבלת פנים, בטקס שתואר – לא פחות מזה שעושים אותו לרמטכ"לים זרים: תזמורת צה"ל עמדה ברחבת המסדרים לכבודו וניגנה את שיריו, תכננו לו הצגה של מטווח ושל שיעור קרב מגע וכדומה. אני רוצה לשאול את סגן שר הביטחון: האם גם לאחר שמייקל ג'קסון הואשם בהתעללות בילדים, והיה מבקש אז להיפגש עם חיילי מחנה בה"ד-12, האם גם אז הוא היה חושב שזה ראוי?

היו"ר ע' מאור:

תודה. סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת זבולון המר, יש לי נושאים הרבה יותר רציניים לחשוב עליהם מאשר על הספקולציה, מה הייתי עושה אילו היה מוגש כך וכך. אני מודה: לא העמקתי בנושא הזה ואני לא יכול לתת לך תשובה רצינית. לא היתה כוונה לחרוג בקבלת פנים זו מקבלת פנים המקובלת בצה"ל לאנשים מסוגו של מייקל ג'קסון. אם לפי הידיעות שלך היו חריגות כאלה מהטעם הטוב, אני מוכן לבדוק את העניין. בספקולציות, אני באמת לא מרגיש שאני יכול לתת תשובה רצינית על העניין. הפרשה הזאת עברה, הוא ביקר. אינני יודע אם הוא אשם או לא אשם, לא תפקידי לקבוע.

זבולון המר (מפד"ל):

זה בעיקר לגבי העתיד. יהיו פה עוד זמרים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

למה אני לא רוצה לענות? כי אני לא יודע אם אנחנו, בכל מקרה, יכולים לעשות קודם חקירות כאלה שיביאו אותנו לכך.

לכן, אני מציע לטפל בנושא עצמו, ואני אבקש לבדוק אם היו חריגות מן הטעם הטוב בטיפול במייקל ג'קסון, ואביא זאת לידיעתך.

שחרור חיילי מילואים

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר הביטחון ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

נודעו לי מקרים שבהם חיילי מילואים פונים בבקשות לולת"ם – ועדה לדחיית מילואים מסיבה משקית – לדחייה או לקיצור ימי מילואים, והתשובות על בקשותיהם לא מגיעות לידיהם בזמן, כדי לאפשר להם להגיש ערעור בזמן.

ברצוני לשאול:

האם נעשתה בדיקה של הנושא לאחרונה, ומה היו תוצאותיה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

בקשת שחרור משירות מילואים עקב בעיה משקית מוגשת לולת"ם 30 יום לפני תחילת השירות השנתי. הולת"ם דן בבקשה ומשיב לפונה בתוך שבועיים ממועד הגשת הבקשה.

לאור זאת, אין כל סיבה שלא יהיה ניתן להגיש ערעור ולקבל תשובה לפני מועד השירות.

עם זאת, מתוך הכרה בצורכי המשק והפרט, שונתה פקודה בנושא התרעה לשירות מילואים בשנת העבודה 1994. הפקודה החדשה קובעת: התרעה של 60 יום לשירות מילואים פעיל שנתי, ובהתאם לכך עודכנה פקודה להגשת ולת"ם, ל-40 יום לפני תחילת השירות.

לאור זאת, הגדלנו את מרווחי הזמן להגשת הולת"ם הראשוני, וכן לערעור במידת הצורך.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

בראשית דברי הייתי רוצה להביע את תנחומי למשפחת הנרצחת ולאחל איחולי החלמה מלאה לפצועים.

אני שואלת: עד מתי נקיז את דמנו על מזבח השלום הזועק הזה, השלום הבוכה הזה, השלום שמבייש את המלה שלום?

דליה איציק (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, האם זאת שאילתא?

יוסף בא-גד (מולדת):

אל תשאלי אם זאת שאילתא, תשאלי על הרציחות.

דליה איציק (העבודה):

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק, חבר הכנסת בא-גד וחברת הכנסת דליה איציק.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

שאלתי היא, האם קיימת סטטיסטיקה לגבי אחוז בקשות לדחייה או לקיצור ימי מילואים מתוך כלל הקריאות למילואים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אם קיים אחוז כזה, לי הוא לא ידוע. אני אבדוק ואתן לך תשובה.

ברשותך, גברתי היושבת-ראש, על הקריאה הראשונה של חברת הכנסת לגבי תהליך השלום עברתי בשקט. אבל כיוון שגם חברת כנסת שנייה החליטה לנצל את הבמה כדי לתקוף את מדיניות השלום, אני רוצה לומר: אנחנו כולנו משתתפים בכאב המשפחות – ואמר זאת היום ממלא-מקום ראש הממשלה – ללא כל קשר פוליטי. בעיות ביטחון היו לנו במשך כל השנים, תחת כל הממשלות, ומעולם לא הסכמנו לעשות מזה עניין למיקוח.

לימור לבנת (הליכוד):

אבל עכשיו נתנו להם נשק; זה לא היה תחת שום ממשלה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני רוצה לומר לך, שהרצח הזה בוצע בנשק שהיה להם קודם. עוד לא חולק שום נשק.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

סימן שיש להם מספיק נשק – – –

לימור לבנת (הליכוד):

– – –

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת לאפשר לסגן שר הביטחון להמשיך בדבריו.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תיכף אגיד משהו על השלום. אני מציין רק שידענו תקופות קשות וטרור והרג, ולא עניתי בפעם הראשונה, לא מפני שאינני מייחס חשיבות לנושא, אלא כי לא הוא הנושא המדובר. אבל כיוון שזה הוזכר פעם שנייה, אינני יכול שלא להביע את דעתי, שהנתיב הזה שבו צועדת הממשלה, הנתיב לקראת שלום ודו-קיום בשלום, הוא הנתיב ההיסטורי הנכון שבו מדינת ישראל חייבת ללכת.

לימור לבנת (הליכוד):

אני חושבת שאפילו הציבור כבר לא מאמין לזה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

במשך השנים התנסינו במלחמות, התנסינו בהרבה דם, ברוב המקרים לא ביוזמתנו. נאלצנו להתמודד עם מצבים קשים ביותר. לשמחתי הרבה, לקראת סוף שנות ה-90 נוצרו מצבים, שמשתלבים עם העוצמה של מדינת ישראל, ויחד פתחו אפשרויות לשלום. לפי דעתי, ייעשה עוול לעם ישראל אם לא תנוצל ההזדמנות הזאת, על הסיכונים – – –

לימור לבנת (הליכוד):

איזו הזדמנות? אתה בעצמך אמרת ש"פתח" מסרב – – –

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת לבנת, בבקשה לאפשר לסגן השר להמשיך בדבריו.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ייעשה עוול לעם ישראל אם לא תנוצל ההזדמנות הזאת, על הסיכונים והסיכויים. אני אישית משוכנע, שהסיכון הוא סיכון מחושב, שזה סיכון שמוכרחים לקחת, מכיוון שהסיכוי הוא גדול והוא אפשרי.

גברתי היושבת-ראש, לצערי הייתי מוכרח לומר את הדברים האלה מחוץ להקשר השאילתות, כי לפי טעמי יש גבול להתקפות חסרות הרסן האלה, גם כשעוסקים בעניינים ביטחוניים טהורים.

לימור לבנת (הליכוד):

לממשלה צריך להיות גבול. כל עוד לא יהיה גבול לממשלה, לא יהיה גבול גם לאופוזיציה.

שירותי בית-הלוחם

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את שר הביטחון ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

כפי שנמסר לי על-ידי רבים מנכי צה"ל הדתיים, שירותי בית-הלוחם בירושלים, בתל-אביב ובחיפה אינם תואמים את צורכי הציבור הדתי, בכך שהמסעדות פתוחות בשבתות ולכן אינן זוכות לתעודות כשרות, בבריכות השחייה אין זמנים לרחצה נפרדת, וכל האווירה במקום אינה מתאימה לנכים הדתיים.

ברצוני לשאול:

1. האם הדבר ידוע למשרד הביטחון?

2. מה ייעשה למניעת האפליה כלפי הנכים הדתיים?

3. מה היתה התגובה על תלונות דומות בעבר?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. התשובה חיובית.

2-3. בתי-הלוחם הינם בבעלות ובאחריות של ארגון נכי צה"ל, ולא של משרד הביטחון. לפיכך, למשרד הביטחון אין כל נגיעה ואפשרות להתערב בניהולם, לרבות בתחומים שצוינו בשאלתא.

היו"ר ע' מאור:

האם חבר הכנסת בא-גד מבקש לשאול שאלה נוספת? בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני רוצה תחילה להצטרף ולהביע הזדהות עם מרצח שקרה הבוקר בכביש הראשי לירושלים, לא במקום צדדי אלא בכביש רמאללה-ירושלים, כביש מרכזי.

אני לא מביע את תנחומי, כי זאת צביעות מצד כולנו לומר שמביעים תנחומי, ולא עושים די כדי שהרציחות ייפסקו. תפסיקו להביע תנחומים ותדאגו יותר טוב שהרצח שקורה יום-יום ייפסק.

עכשיו ברצוני לשאול את כבוד סגן השר: האם ידוע לו שבנכי צה"ל הדרוזים יש התחשבות בכל ענייניהם הדתיים, לא כפי שנהוג לגבי יהודים?

דבר שני, אני רוצה לדעת, ממי מקבל ארגון נכי צה"ל את הכספים? האם משרד הביטחון לא שותף? ואם הוא שותף – האם יש לו השפעה?

דבר שלישי, האם תהיה מוכן לקבל משלחת של נכים דתיים, כדי להסביר להם ולהרגיע את תלונתם הצודקת?

סגן שר הביטחון מ' גור:

קודם כול, אני מוכן לקבל משלחת כבר היום; אין שום בעיה. אני יכול רק לציין שעד היום לא קיבלתי שום פנייה לקבל משלחת כלשהי, ולא הגיע אליה שום טענה בעניינים דתיים הקשורים לטיפול בנכי צה"ל. אבל אני חוזר ואומר, שאני מוכן לקבל משלחת בהקדם האפשרי.

על שתי השאלות האחרות, אני צריך לבדוק את הפרטים, אני לא רוצה לתת לך תשובה שאיננה מלאה. בימים הקרובים תקבל תשובה מאוד מפורטת על כל השאלות.

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה.

אלמנות ויתומי צה"ל שומרי מצוות

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את שר הביטחון ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

בתאריך ו' בתשרי התשנ"ד, פניתי במכתב הבא אל משרד הביטחון בנדון הזמנה לנופש, תוך חילול ראש השנה וסוכות: "הגיעה לידי הזמנתכם לאלמנות ויתומי צה"ל ונדהמתי שקיימת אפליה בוטה כלפי אלמנות ויתומים שומרי המצוות, שמגיע להם גם ליהנות מחופש בלי לחלל את חגי ישראל".

עד היום טרם זכיתי לתשובתכם.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד הביטחון על כך?

2. מה יעשה אגף השיקום למנוע מעשים אלו?

3. האם ניתן לעשות פעילות נפרדת לאלמנות צה"ל וליתומי צה"ל שומרי המצוות?

סגן שר הביטחון מ' גור:

2-1. אינני סבור שקיימת אפליה בוטה או אפליה כלשהי כלפי אלמנות ויתומים שומרי מצוות, בכל הנוגע לנופשונים אשר מאורגנים על-ידי אגף השיקום במשרד הביטחון. הכול רשאים לבחור את מועד הנופש הרצוי להם, בין בימי חול ובין בימי שבת או חג. יצוין כי במקום הנופש קיים בית-כנסת, האוכל כשר בהשגחת רב החברה להגנת הטבע ומתקיימת פעילות גם לשומרי מסורת.

3. לאור האמור לעיל עולה כי הפעילות הקיימת מאפשרת גם לשומרי המסורת בקרב אלמנות ויתומי צה"ל ליהנות מנופשונים במועד המתאים לכל אחד, ולא מצאנו צורך להכניס שינויים בנושא.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

שוב אני רוצה להביע את הזדעזעותי. אני לא יכול להתחיל לדבר בלי להביע את הזדעזעותי מהרצח הבוקר.

אני רוצה שכבוד סגן השר יבין ששתי השאלות שהעליתי – – –

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

דליה איציק (העבודה):

חברת הכנסת לימור לבנת, זה שאת אומרת זה לא עושה אותך יותר אכפתית.

לימור לבנת (הליכוד):

זה רק עושה אותנו יותר צודקים.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, בבקשה להפסיק. אני מבקשת לאפשר לחבר הכנסת בא-גד לשאול את שאלתו.

מיכה גולדמן (העבודה):

אם נשווה את התקופה שלכם לתקופה של היום, יתברר – – –

לימור לבנת (הליכוד):

לא דובים ולא יער. חל שינוי – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

– – – זה יום של חג.

יוסף בא-גד (מולדת):

תתבייש להגיד כך, יום חג. דם נשפך, ואתה אומר: יום של חג.

לימור לבנת (הליכוד):

בושה וחרפה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת בא-גד, אני מבקשת שתשאל את שאלתך.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני שואל את כבוד סגן השר, אני רוצה שיובן: לגבי שתי השאלות שאני העליתי – הרי אני לא בקיא בזה, קיבלתי את זה כמכתבים וכתלונות. אני העברתי גם את המכתבים. לכן, תמהני שאתה אומר שאתה לא קיבלת מעולם. העברתי.

אני חוזר לאותו עניין: א. מה היחס לאלמנות ויתומי צה"ל הדרוזים ששומרים על דתם? ואני מודיע שיש אפליה לעומת הדרוזים; ב. האם תהיה מוכן לקבל משלחת אלמנות דתיות שיבהירו לך למה דרושה מסגרת נפרדת?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני בהחלט מוכן לקבל משלחת, מוקדם ככל האפשר.

ואשר לדרוזים, כבר אמרתי שאני אבדוק את הסוגיה ואתן תשובה.

שוב, ברשותך, גברתי היושבת-ראש, אני לא יכול לעבור לסדר-היום על קריאות הביניים שנקראו תוך כדי הדיון שלנו בנושא האלמנות והנכים. חברי הכנסת, כולנו כואבים, כולנו מנוסים, אבל יש כאלה שמנוסים יותר, לא כואבים יותר, ואני עברתי תקופות, ואני שמח שהתיישב על ידך, חברת הכנסת לימור לבנת, האלוף זאבי במילואים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

לא זאבי במילואים, האלוף במילואים זאבי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

האלוף במילואים זאבי, והוא יוכל לאשר לך באוזן, בשקט, את מה שאני אומר, שהיו תקופות של פעילות טרור, שקשה מאוד היה לעמוד בהן.

לימור לבנת (הליכוד):

עכשיו היא נכנעת לטרור הזה.

שר הבריאות ח' רמון:

אתם נכנעים לטרור. הרי אתם רוצים – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

תני לי לסיים משפט אחד. זו זכות הגבר, לא רק זכות האשה.

לימור לבנת (הליכוד):

אין שום קשר לזה.

גונן שגב (צומת):

זה הפך לזכות הקבר, לצערי.

שר הבריאות ח' רמון:

— — —

סגן שר הביטחון מ' גור:

אף לא פעם אחת – וזו הנקודה העיקרית – בימים ובלילות הקשים ביותר, ואני לא רוצה לפרוט דם כדי לציין מה היה יותר קשה, נעשתה פעולה כזאת של דכדוך הקהל ושל הטלת ספק בכושר הקיום וההתגברות של מדינת ישראל.

גונן שגב (צומת):

— — —

סגן שר הביטחון מ' גור:

מה האסונות האלה שאתם שופכים עלינו בדליים?

לימור לבנת (הליכוד):

אנחנו שופכים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

הגענו, בעזרת השם, למצב שבו ישראל חזקה, והשכנים הגיעו למסקנה שאין דרך נגדנו במלחמה. אתם בוכים ואתם מורידים את המורל באופן בלתי פוסק, ואני מציע לכם: תפסיקו את זה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני סגן השר, אתה יודע שהדכדוך הוא לא ממה שאומרים אלא ממה שעושים – — —

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת זאבי, בבקשה. אנחנו צריכים לעבור לשאילתא מס' 1794, של חברת הכנסת דליה איצ'ק.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת זאבי, שנינו ישבנו בדיוני מטכ"ל, כשלא תמיד אפשר היה לעשות מה שהיינו רוצים, ואתה זוכר את הימים שבהם היו הרבה יותר נפגעים.

רחבעם זאבי (מולדת):

הרמנו ידיים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא. גם עכשיו – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אתם נכנעתם לטרור.

לימור לבנת (הליכוד):

נכנעים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מה שאתם לא מבינים – תסלח לי שאני משתמש במלה הזאת – הוא שאנחנו רואים בשלום את הדרך הנכונה ואת התוצאה של כוח העמידה שלנו עשרות שנים. אתם רואים בזה אסון, אנחנו רואים בזה המשך והתפתחות והתקדמות לקראת מצב שעשרות שנים ייחלנו לו, ולא יכולנו להגיע אליו.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה אנחנו רואים? אנחנו רואים את הרצח באל-בירה, רואים שהיו 15 חללים מאז לחיצת היד הטמאה בושינגטון.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני חוזרת על כך שאנו עוברים לשאילתא מס' 1794. חבר הכנסת זאבי, אני מצטערת. אדוני סגן השר, אני מבקשת ממך לעבור לתשובה על השאילתא הבאה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

רחבעם זאבי (מולדת):

גונן שגב (צומת):

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת זיסמן ושגב, אנחנו עוברים לשאילתא מס' 1794, של חברת הכנסת דליה איציק.

סיוע שיקומי נפשי למשפחות שכולות

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר הביטחון ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

לאחרונה הובא לידיעתי, כי במשפחות שאחד מיקיריהן נפגע, לא כולם זוכים לטיפול נפשי הולם.

ברצוני לשאול:

1. בעת אסון שבו נהרג חייל צה"ל, מי מבני משפחתו זכאי לסיוע שיקומי נפשי מטעם משרד הביטחון?

2. הובא לידיעתי, כי כיום רק ההורים זכאים לסיוע כזה, האם זה נכון? אם כן – מדוע?

3. האם יש אפיק אחר לטיפול באחיותיהם ובאחיהם של הנפגעים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1-3. עד עכשיו היו זכאים לטיפול נפשי הורים שכולים בלבד.

לאחרונה אישרנו, לפני משורת הדין, טיפול כזה גם לאחים ולאחיות שכולים עד גיל 21.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחברת הכנסת דליה איציק; בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני סגן שר הביטחון, לא חברת הכנסת לימור לבנת ולא חברי כנסת אחרים ילמדו אותך פרק בהבנת ביטחונה של מדינת ישראל, ובוודאי לא באכפתיות שלך, ואני סבורה – – –

לימור לבנת (הליכוד):

אל תטיפי מוסר.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

דליה איציק (העבודה):

— — — ואני סבורה שאנחנו כואבים ומזועזעים בדיוק, או לפחות כמו שהם כואבים, ולצער, גם כשהם היו בשלטון היו אסונות כאלה.

לימור לבנת (הליכוד):

אבל לא התקפלנו ולא נכנענו.

דליה איציק (העבודה):

עם זה, אני מבקשת לשאול אותך, אדוני סגן שר הביטחון, מה זאת אומרת שלאחרונה יש הוראה, ומה זאת אומרת חריגים? האם אחות של חייל שנהרג או בת של חייל שנהרג איננה רשאית אוטומטית לטיפול כזה? אני מוכרח לומר לך שהייתי במשפחה כזו, וסיפרה לי האם שאיבדה את בנה, כי האחות במצב קשה מאוד, והיא אומרת שהצבא לא מוכן לטפל. זה נראה לי נורא.

סגן שר הביטחון מ' גור:

זו בדיוק הסיבה של השינוי בהוראה, ואין לי מה להוסיף על כל מלה שאמרתי.

דליה איציק (העבודה):

— — —

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן, כן.

מפעל לייצור מסכות אב"כ במצפה-רמון

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר הביטחון ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

בעיתון "גלובס" מיום כ"ח בתשרי התשנ"ד (13 באוקטובר 1993) פורסם, כי יש מחסור בעבודה וכוונה לפטר עובדים במפעל לייצור מסכות אב"כ במצפה-רמון. במקביל, טרם יוצרו וטרם סופקו מסכות האב"כ לבעלי זקנים במדינה.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן יפוטרו עובדים לפני ייצור מסכות האב"כ לבעלי זקנים?

2. מתי יסתיים הייצור, שהובטח פעמים מספר, ויחולקו המסכות לבעלי זקנים?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין קשר בין נושא מסכות האב"כ לבעלי זקנים לבין ירידה בתעסוקה במפעל הנזכר בכתבה, אשר מבצע עבורנו, תחרותית, ערכות ברדס, שמרטף, מסננים וכו', אך לא מסכות גומי. לבעלי זקנים מתוכננת אספקה שתיקרה מסכות גומי.

2. רכש מפוחים למסכות אב"כ לבעלי זקנים הסתיים.

חלוקת המפוחים לבעלי זקנים מתוכננת לביצוע במהלך החודשים דצמבר 1993–ינואר 1994.

פריסת גדר לאורך רצועת-עזה

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר הביטחון ביום י"ח בחשוון התשנ"ד (2 בנובמבר 1993):

פורסם בתקשורת, כי נפלה החלטה בצה"ל לגבש תוכנית לפריסה מחודשת של כוחות צה"ל ברצועת-עזה, לקראת הנסיגה מהיישובים הערביים ברצועה. במסגרת תוכנית זו בכוונת צה"ל להקים גדר באורך 61 קילומטרים מסביב לרצועה.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה הידיעה?

2. מה הוא משך הזמן שיידרש על מנת שהגדר תושלם?

3. מה הם רכיבי הביטחון הנוספים, אשר לדעת משרדך נחוצים ליישובי קו התפר עם רצועת-עזה?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. על רקע המשא-ומתן בטאבה מבצע צה"ל עבודת מטה הבוחנת היבטים שונים הקשורים בתהליך. עבודת מטה זו טרם הסתיימה וטרם סוכם דבר.

3. סגן שר הביטחון אישר תוכנית, שגובשה על-ידי אלוף פיקוד העורף והגורמים המקצועיים בצה"ל. התוכנית כוללת שינוי בסיווג למרכיבי ביטחון של היישובים ברצועת-עזה, קו התפר ובאזור יריחו. מדובר בתגבור במרכיבי הביטחון: ג'פים, גדרות, שערים, דרכי ביטחון, תאורת צמתים ותוספת סיירי שדות, בהיקף של כ-14 מיליון ש"ח.

ימי עיון בצה"ל בנושא: פינוי יישובים

חבר הכנסת ג' שגב שאל את שר הביטחון ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

נודע לי כי לאחרונה נערכו בצה"ל ימי עיון בנושא: פינוי יישובים.

זאת – לנוכח הצהרות הממשלה, כי היישובים יישארו על מקומם.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן נערכו ימי עיון בנושא זה?

2. מדוע נערכים ימי עיון אלה?

3. מי נתן את ההוראה לקיומם, האם הדרג המדיני יזם ארגון ימי עיון אלה או מדובר ביוזמה מקומית?

חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר הביטחון ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

נודע על ימי עיון שנערכו בצה"ל שנושאים: פינוי יישובים.

ברצוני לשאול:

1. האם נתקיימו ימי עיון אלה?

2. מה היא מטרתם?

3. מה הם הלקחים שהופקו מימי עיון אלה?

4. האם ימשיך צה"ל בקיום ימי עיון בנושא זה, ולא יזו תכלית?

סגן שר הביטחון מ' גור:

במהלך סדרות חינוך וימי עיון מעלים החיילים שאלות ערכיות שונות הנוגעות לתפקודם כחיילים וכמפקדים לעתיד. אחת השאלות הקשות העולה דרך קבע על-ידי החיילים מאז הסכם השלום עם מצרים היא שאלת התנהגותם בסיטואציה אפשרית של פינוי יישובים ומתיישבים.

הדיון בנושא זה, כמו בנושאים מעוררי מחלוקת אחרים, נעשה לאור בחינתם והבנתם של המושגים "פקודה חוקית", "פקודה בלתי חוקית" ו"פקודה בלתי חוקית בעליל".

המסר החד-משמעי שמציגים הדיונים בנושא זה הוא הדגשת חוקיותה של פקודה בהיבט של יישום החלטה שנתקבלה על-ידי ממשלת ישראל ואושרה בכנסת ישראל, לרבות העובדה כי אי-ציות לחוק מסיבות אידיאולוגיות יכול להיות הרסני ולפגוע באושיות הדמוקרטיה ובמערכת הערכים שעל-פיהם אנו חיים במדינת ישראל.

בדיקה העלתה כי בסדרה של חיל החינוך אין דיון העוסק בנושא פינוי מתיישבים ביש"ע, בבחינת הכנת החיילים לפינוי יישובים, אלא בהקשר שנאמר לעיל.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת גון שגב; בבקשה.

גון שגב (צומת):

ראשית, אני מביע את צערי ואת תנחומי למשפחות הנפגעים. אני מאוד מקווה שמשרד הביטחון וממשלת ישראל ינקטו צעדים משמעותיים בשטח, כדי לשנות את המצב שהפך בלתי נסבל.

לנושא השאלה הנוספת: האם אין לעצם הפוליטיזציה שנעשתה על-ידי ממשלת ישראל בצבא, על-ידי כך שקצינים בכירים ביותר נוטלים חלק בשיחות השלום, לא במדים אלא בלבוש אזרחי, האם אין לזה השפעה מכרעת על פוליטיזציה של הצבא, וסכנה לעתיד שדעות פוליטיות תשפענה על חיילים ועל מפקדים? ואינני מדבר על כיוון כלשהו, בין שזה בעד פינוי ובין שזה נגד פינוי. אני רואה סכנה עקרונית בכך שדעות פוליטיות תשפענה על איזו פעילות בצבא.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

הניסיון ההיסטורי הראה שאין סכנה כזאת. מאז הסכמי שביתת הנשק אחרי מלחמת העצמאות, דרך כל ההסכמים של הפסקת אש ואחרים, כולם נוהלו בתחילתם על-ידי קצינים. יש כאלה שנוהלו כולם על-ידי קצינים.

השאלה הפוליטית עלתה תמיד, כיוון שכל הסכם, בדרך הטבע, מעורר שאלות בנות-מחלוקת. לשמחתי, אני צריך לציין שבשום מקרה מן המקרים בעבר לא יצא הצבא נפגע כמערכת, והצבא כמערכת לא נגרר לוויכוח פוליטי.

אמת, שנות ה-90 הן הרבה יותר רגישות מאשר השנים שקדמו להן, ומה שיכולנו לעשות, אפילו אני, כרמטכ"ל, ב-1974, קשה מאוד לרמטכ"ל לעשות היום. הפוליטיקה נשתנתה, התקשורת השתנתה והישות הציבורית השתנתה. ולכן, על המשלחות שלנו יש פיקוח הדוק של ראש הממשלה ושל שר הביטחון, ועל כל שאלה שיש בה ולו שמץ של ויכוח פוליטי קיים או אפשרי, ניתנת התשובה על-ידי האיש הפוליטי ולא על-ידי האיש הצבאי. אנשי הצבא עוסקים אך ורק בתחומים המקצועיים הקשורים לנושא שבו הם עוסקים.

אנחנו מאוד רגישים לעניין, מאוד לא רוצים שהצבא ישולב, אפילו אם הוא לא רוצה, בוויכוחים פוליטיים, ואני מקווה שנצליח להשיג תוצאות חיוביות, והצבא יצא נקי.

ימי עיון בצה"ל בנושא: פינוי יישובים

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שר הביטחון ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

נודע לי, כי לפני שבועות מספר נערך בצה"ל יום עיון שאליו הובאו כל החיילים המשתתפים בקורס מ"כים של חטיבות החי"ר. נושא יום העיון היה: פינוי יישובים. במסגרת יום העיון נבחנה נכונותם של

החיילים ליטול חלק בפינוי יישובים. כמו כן, הגיעו אלי ידיעות כי בירור דומה נערך בפלוגה רובאית אחת באחד מגדודי חטיבת "גולני".

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות הנ"ל ידועות למשרד הביטחון?

2. היש לערוך "משאל עם" פוליטי, כגון הנ"ל, בצה"ל?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראה התשובה על שאילתות מס' 1909 ו-1960, לעיל עמ' .

אי-לכך תשובתי על שאלותיך הן:

1. לא נערך דיון העוסק בנושא פינוי מתיישבים או יישובים.

2. לאור תשובתי על שאלה מס' 1, השאלה אינה רלבנטית.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מודה לסגן שר הביטחון על התשובות על כל השאילתות. אני קובעת בזאת שהתשובות על השאילתות של חברי הכנסת שלא היו נוכחים באולם נמסרו לפרוטוקול.

אני מזמינה את סגן שר החינוך, חבר הכנסת מיכה גולדמן, להשיב על שאילתות.

ילדי עולים מחוץ למערכת החינוך

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

פורסם שכ-350 ילדי עולים גילאי בית-ספר מן הגליל המערבי נמצאים מחוץ למערכת החינוך באזור, ועוד כ-500 ילדים גילאי בית-ספר אינם מבקרים באופן סדיר בבתי-הספר.

הנתונים הנ"ל נאספו על-ידי קציני ביקור סדיר של הרשויות המוניציפליות באזור. שלושה מראשי הרשויות הגדולות שבהן הגדירו אותם כמדאיגים, נוכח הירידה המשמעותית בהישגי תלמידים אלה ועלייה ברמת האלימות.

רצ"ב תצלום הכתבה שפורסמה בעיתון "הד הצפון" ביום 29 בספטמבר 1993.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים הנ"ל נכונים?

2. מה הן הסיבות לתופעה רבת-היקף זו בקרב ילדי העולים?

3. כיצד יתמודד משרדך עם התופעה?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אשר לכתבה שצורפה לשאילתא, לאחר בירור מוקדם שעשיתי, התברר שהעבירו למשרד שלנו כתבה לא נכונה, וביקשתי לקבל את הכתבה לפני שעליתי לדוכן כאן, כדי להתייחס לשאילתא שהוגשה בעקבות פרסום הכתבה בעיתון "הד הצפון".

1. הנתונים אינם מדויקים. על-פי דיווחים של קב"סים בגליל המערבי, נכון להיום מרבית הילדים העולים בגיל חוק לימוד חובה נמצאים במסגרת בית-הספר, ורוב רובם מבקרים ביקור סדיר. הבעיה מתמקדת אצל גילאי 16 ומעלה, תלמידים שגילם גבוה מגיל חלות חוק לימוד חובה, ועל כן אין לנו נתונים מאובחנים.

אני רוצה להוסיף כאן, כי חשוב שנבהיר זאת מעל במת הכנסת גם לצופים בבית, שהנתונים שהתפרסמו בשבועות האחרונים על מספר הילדים העולים שנמצאים מחוץ למערכת החינוך אינם נכונים. פרסום אחד דיבר על 20,000 ילדים, אחד על 23,000 ועוד אחד על 14,000 ילדים. המספרים שבידינו הם: בין 5,000 ל-7,000 בני נוער, ובעיקר גילאי 16 ומעלה.

חשוב שאסביר לחברי הכנסת, ובעיקר לשואלת, ונמצא אתנו כאן גם יושב-ראש ועדת הקליטה, שקיים דיון מיוחד בוועדת הקליטה בכל הקשור לנוער מנותק. בברית-המועצות לשעבר מסיימי תיכון הם נערים בגיל 16 או 16.5. הם מסיימים את הבגרות בכיתה י"א, והם מגיעים לארץ ורואים בתעודה שלהם תעודת סיום. זה גם מאפשר להם להשתלב בלימודים על-תיכוניים, לאחר שהם עוברים את

ההכנה המתאימה. לכן חלק גדול מהם לא משתלב בבתי-ספר תיכוניים, והם נמנים עם המספר הגדול של הילדים שהזכרתי, בין אותם 5,000 עד 7,000 ילדים.

חשוב שנדע שהמספר הזה כולל בתוכו גם את הילדים שיש להם קשיי קליטה בארץ, שהמעבר ממדינות שונות בחבר העמים למדינת ישראל קשה להם, ולכן בקרב גילאי 16 ומעלה אנחנו מוצאים את המספר הגדול של נוער עולה מנותק.

2. מדיניות הקליטה הישירה, חוסר מידע מוקדם על הילדים, אוכלוסייה בניידות, אי-רישום כתובת ברשויות, קשיים בתקשורת בין הרשויות לבין העולים בגלל מגבלות בשפה, חלק מהעולים נמצא במסגרת חינוך שונות, כגון הכשרה מקצועית של משרד העבודה והרווחה.

קשיים בטיפול. חוסר היערכות מתאימה של בתי-הספר לקלוט את הילדים העולים, חברתית ולימודית; העדר כלי אבחון לקליטת התלמידים במסגרות המתאימות; המרחק בין מקום המגורים לבין מקום הלימודים יוצר נתק בין הבית לבין בית-הספר, ובין הגופים המטפלים בקהילה לבין בית-הספר. ילדים הלומדים במסגרות חרדיות בגלל תמריצים כלכליים.

זה נותן הסבר לגבי הנתונים של נוער מנותק. לכן אין לנו הנתון המדויק על ילדים שנמצאים בחינוך העצמאי. יש לנו מצב, שבהשוואה בין מרשם התושבים של משרד הפנים ובין הנתון שיש לנו ובין הרישום בבתי-הספר – יוצר את המספר הלא-מדויק, כחלק מן הנתון הזה.

העדר מגמות מקצועיות הרצויות לעולים בבתי-הספר.

3. הגברת המודעות לבעיית הנשירה בקרב פרנסי היישוב, מחנכים והורים; הקצאת קב"סים נוספים דוברי שפת העולים, על מנת לסייע באיתור ובתקשורת עם אוכלוסיית העולים; יצירת כלי אבחון מתאימים לעולים, על מנת לשבצם במסגרות מתאימות; הכנת בתי-הספר לקליטה טובה של העולים באמצעות תמיכה רגשית וחברתית; תגבור לימודי ופיתוח תוכניות מיוחדות ליצירת קשר עם הורי הילדים העולים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ. בבקשה.

אסתר סלמוביץ (צומת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן שר החינוך, ראשית אני מבקשת לגנות בחריפות את הרצח הנתעב שאירע הבוקר באל-בירה, בימים טרופים אלה של שלום מדומה, ולשלוח תנחומים למשפחת הנרצחת.

וכעת שאלתי הנוספת. כיצד קרה שבגליל המערבי יש ריכוז כה גדול של ילדים עולים שעזבו את מערכת החינוך? אילו משאבים מקצה משרדך לפתרון בעיותיהם המיוחדות של ילדי העולים הלוקים בהלם תרבותי, בחוסר הסתגלות, כדי להקל את הסתגלותם והיקלטותם במערכת החינוך בארץ? תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לשאלה הנוספת: משרד החינוך עושה מאמצים גדולים באמצעות האגפים השונים של המשרד שעוסקים בנוער מנותק, כמו אגף הנוער, אגף הרווחה והמטה לקליטת עלייה. אנחנו הפעלנו קב"סים באמצעות הרשויות המקומיות גם ביישובים בגליל המערבי, ויש לנו היום פעולה עם 40 בני נוער בכרמיאל. בתקציב של השנה הבאה נפעל ביישוב נוסף שיש בו ריכוז של עולים, ותהיה התייחסות נוספת.

המשרד פועל היום ב-11 יישובים ברחבי הארץ באמצעות מערכת של קב"סים. בתקציב 1994 הוספנו בארבעה יישובים, שאחד מהם בצפון, עפולה, שבו יש 20 בני נוער מנותקים.

אנחנו מתכוונים במשרד לטפל בנושא הזה באופן מיוחד. הנהלת המשרד דנה בנושאים האלה. היה דיון גם בקבינט הקליטה. כסגן שר שעוסק בנושא קליטת העלייה במשרד החינוך והתרבות, אני רואה את הנושא הזה במקום הגבוה ביותר בסדר העדיפויות.

כשאני בא ומציג מספר של בין 5,000 ל-7,000 – גם אילו היו מעט תלמידים היה צריך לטפל בהם. אנחנו רואים בכל ילד שנמצא מחוץ למערכת החינוך כמי שאנחנו צריכים לסייע לו ולעשות את הכול כדי להחזיר אותו למערכת לימודית מסודרת; אם הוא בגיל בוגר, לסייע לו להשתלב במקצוע ולהכין אותו בהכנה מוקדמת לשירות הצבאי. זאת מערכת משולבת של משרד החינוך, משרד הביטחון, קצין חינוך ראשי. אנחנו פועלים יחד עם משרדי הממשלה נוספים כמו משרד העבודה והרווחה ומרכז השלטון המקומי. אנחנו רואים בנושאים הזה נושאים מרכזיים, כדי להבטיח קליטה טובה של העולים ולסייע לעלייה למדינת ישראל.

היו"ר ע' מאור:

תודה. בבקשה לעבור לשאלתא של חברת הכנסת נעמי בלומנטל, שאילתא מס' 2020.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

יש לי שתי שאילתות. יש שאילתא קודמת לזו.

היו"ר ע' מאור:

שר החינוך ישיב אחרי ההצעות שלו.

חינוך למניעת תאונות דרכים

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

נוכח הצורך להילחם בקטל בדרכים בכל החזיתות האפשריות, ברצוני לשאול:

1. כמה שעות שבועיות מקדישה מערכת החינוך בשנה לנושא הבטיחות בדרכים?
2. אילו תוכניות ייחודיות, אם בכלל, ננקטות בתחום זה במערכת החינוך (לימודי תיאוריה וכו')?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

1. מערכת החינוך החלה לשלב השנה את נושא הבטיחות בדרכים כמקצוע הוראה בבתי-הספר, וזאת בהתאם להחלטת ועדת שרים לבטיחות בדרכים, מתאריך 8 בספטמבר 1993.

השנה מקבלות רוב כיתות ו' שעה שבועית במערכת. לראשונה העברנו שעות שבועיות ייעודיות לנושא הבטיחות בדרכים לכיתות ו', כ-900 כיתות. זה נושא שלא היה מאז הקמת המדינה, שקיבל טיפול מיוחד כתוצאה מכך שהמשרד רואה את העדיפות המיוחדת בהתמודדות עם מכת תאונות הדרכים וההרג על הכבישים של תלמידים בבתי-הספר; בכיתות הגבוהות, כמובן, שבהן נלמד הנושא על-פי חומרי למידה שהועברו לבתי-הספר, ומלמדים אותם מורים מן המערכת.

תלמידי כיתות י"א משתתפים בקורס בן 27 שעות, שבמסגרתו הם נפגשים עם עולם התעבורה, על היבטיו השונים, מצד אחד היכרות עם התשתית, הרכב, התמרוקים, החוקים, ומצד שני הגברת המודעות לכל התנאים המכבידים על הנהג, ומשמעותה של האחריות שבאחיזה בהגה. פה שמנו דגש מיוחד גם בשלב המעשי – עם השיעורים שניתנים בבית-הספר אנחנו מכניסים את התלמידים לאווירה ולתחושה של נסיעה באוטו, להרגשה של אלה הנמצאים על יד ההגה.

כמו-כן מוקדש חלק משעות הקורס למפגש עם אנשי השירות הפסיכולוגי הייעוצי לדיון בנושא האלכוהול והנהיגה ובנושא הלחץ החברתי המופעל על הנהג הצעיר.

כל שכבות הגיל האחרות, לרבות גני-ילדים, מקבלות תוכניות של 10-15 שעות, בהתאם לצרכים הספציפיים של כל גיל.

2. מערכת החינוך השקיעה משאבים רבים בשיתוף עם משרד התחבורה בהכשרה ובהפעלה של כוח אדם בהוראה לנושא זה.

הוקם מערך מובנה ומסודר של הכשרת מורים ורכזים מבתי-הספר לנושא הבטיחות בדרכים.

עד כה הוכשרו כ-700 רכזי בטיחות בדרכים, שרובם הגדול מתפקד כבר בבתי-הספר מתחילת שנת הלימודים התשנ"ד.

לראשונה הוכשרו מורות חיילות בקורס מסודר להוראת הנושא, והן משולבות בכל פינות הארץ, ובעיקר במקומות שעד כה לא הצלחנו להגיע אליהם עקב מצוקת כוח אדם באותם אזורים.

בקורס קיץ הוכשרו כ-50 מורים עולים לנושא הבטיחות בדרכים, וכיום הם משולבים בבתי-ספר כמורים מן המניין לנושא זה.

הוקם והוכשר צוות מנחים שתפקידם לסייע לבתי-הספר בבניית תוכנית בית-ספרית לנושא הבטיחות בדרכים, והכשרת המורים לקראת הוראה והפעלה של תוכניות אלו בבתי-הספר.

הוקמו צוותי מומחים, בשיתוף עם האגף לתוכניות לימודים, העוסקים עתה בבניית חומרי למידה לשכבות גיל שונות בהתאם לסילבוס.

ניידת פיקוח והדרכה מבצעת ביקורות שוטפות של משמרות הזהירות בדרכים, דיווח מידי ועדכני לבית-הספר, לבעלות ולפיקוח על תקלות, מפגעים וסכנות בצמתים הקרובים לבית-הספר.

כמו-כן משמשת הניידת כניידת הדרכה המכילה את כל חומרי ההדרכה הקיימים לנושא הבטיחות בדרכים, לרבות אמצעים ועזרים אור-קוליים, לרבות צוותי הדרכה המגיעים ביחד עם הניידת אל בתי-הספר ומפעילים במשך ימים מספר את התלמידים בבית-הספר.

לניידת יש גם פוטנציאל של פיקוח ובקרה על הסעות תלמידים.

במהלך שש השנים הקרובות ייתוספו בהדרגה שעות שבועיות למערכת הלימודים של התלמיד, כך שבכיתות בית-הספר היסודי תשולב שעה שבועית בבית-הספר.

בבית-הספר העל-יסודי מתקיימות תוכניות שהן בהיקף שווה-ערך לשעה שבועית.

אני רוצה להוסיף, שאני הקמתי ועדה מייעצת שתתחיל לפעול החל מאמצע חודש זה, ובראשה יעמוד האלוף במילואים רן גורן, כדי שנוכל לתת מודעות למשמעות גדולה יותר בכל מה שקשור לבטיחות בדרכים.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחברת הכנסת בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מעבר לסטטיסטיקות המזעזעות של הנפגעים בתאונות הדרכים, נוספים עכשיו מספרים קשים ביותר שנפגעים כתוצאה מהמדיניות השגויה של הממשלה.

לשאלתי: מהו אחוז הילדים עד גיל 18 בכלל אוכלוסיית הנפגעים? ואני לא שואלת על פיגועי טרור אלא על תאונות דרכים.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

שמעתי בהתלהבות של השואלת האשמה כלפי הממשלה. יכולתי להשתמש בניגוח פוליטי ולומר: מה אתם עשיתם ב-15 השנים שהייתם מופקדים על תיק התחבורה? הייתי עושה לכם ציור של אפס אחד גדול. אבל זה לא רציני, זה לא ענייני. אני חושב שגורל הילדים מחייב לא שאלה בסגנון של השואלת, ודאי לא תשובה שהיא בהתאם לשאלה שנשאלה על-ידי השואלת.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אלה אותם ילדים.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לכן אני ציפיתי ממך שהשאלה תהיה בהתאם. יש ועדת שרים לבטיחות בראשות שר התחבורה ישראל קיסר. עם כניסתו לתפקיד הוא זימן ישיבה, גם עם שרת החינוך הקודמת וגם אתי כסגן שר חינוך שעוסק בבטיחות בדרכים. קיימנו דיון וקבענו מדיניות חדשה שקשורה למערכת החינוכית באשר לבטיחות בדרכים.

הודעתי בתשובה שלי, באופן ברור – הוספנו שעות שלא היו בעבר. קבענו תוכניות לימודים שלא היו בעבר. מינינו ועדה של אנשים שאינם בעלי רקע פוליטי אלא באים מרקע מקצועי. הם יתמודדו עם הבעיה הקשה של תאונות הדרכים. מינינו את האלוף רן גורן כדי שיעמוד בראש הוועדה המייעצת, כדי לתת לנושא הבטיחות בדרכים את המעמד ואת הטיפול הראויים.

מדי שבוע אנחנו עדים לתאונות מספר, ונעשים מאמצים גדולים. אני לא רוצה לענות בשם שר התחבורה, על הרחבת הפעילות של משטרת התנועה ועל פעולות שהממשלה עושה והעמידה אותן במקום גבוה מאוד בסדר העדיפויות. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מודה לסגן שר החינוך והתרבות. שתי השאלות האחרות נכנסות לפרוטוקול. חברת הכנסת בלומנטל, שר החינוך יענה על השאלתא שלך לאחר הנושאים הקשורים עמו בסדר-היום.

נוער עולה מנותק

חבר הכנסת י' מצא שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

בעיתון "הארץ" התפרסמה ידיעה, ולפיה 24% מהנוער העולה מנותקים מכל מערכת חינוך.

לפי הנתונים שהתפרסמו בידיעה, יש כ-6,000 עולים חדשים המנותקים מכל מערכת חינוך.

עוד מצוין בתוכן הידיעה, כי מספרים אלו לא סופיים.

ברצוני לשאול:

1. מה הם המספרים המדויקים של עולים חדשים המנותקים ממערכת חינוך כלשהי?

2. מה היא החלוקה לפי ארצות מוצא כגון: אמריקה, אירופה, ברית-המועצות, אתיופיה?

3. אילו אמצעים נוקט משרד החינוך לצמצם את ממדי התופעה הנ"ל?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשרד החינוך והתרבות אין מספרים מדויקים לגבי נוער עולה מנותק. עם זאת, המספרים הנמצאים בידינו מצביעים על 5,000-7,000 בני נוער עולים מנותקים. ברצוני לציין, כי משרד החינוך נערך, ממש בימים אלה, לבדיקה מעמיקה יסודית ומדויקת, בשיתוף משרדי ממשלה נוספים והרשויות המקומיות, לקבלת תמונה אמיתית ככל האפשר לגבי הממדים המספריים של התופעה. תופעת הנוער המנותק הינה תולדה של מעבר תרבותי חד ושל קשיי קליטה.

2. על-פי נתונים של המשרד, כ-3,000 תלמידים גילאי 14-17 אינם משולבים במערכת החינוך, מתוכם כ-300 עולים מאתיופיה, והשאר ממדינות חבר העמים וממדינות הרווחה; אין בידינו נתונים לפי ארצות.

הסיבות הן כלכליות, מצוקת דיור וקשיי קליטה חברתית.

3. ממחצית התשנ"ג החל משרדנו לפעול עם נוער עולה מנותק בתוכנית ייחודית המתייחסת לנוער העולה המנותק גם באופן קבוצתי וגם באופן פרטי – באמצעות מדריכי קידום נוער הדוברים את השפה ויועצים מקצועיים המסייעים בשילוב ובפתרון בעיות.

הכלים והתוכניות המופעלות: הנחלת השפה העברית, יישום חוק חינוך חינם במסגרת; השלמת השכלה תיכונית, היל"ה – הורים למען ילדים בשכונות ובעיירות פיתוח; שילוב והקמת קבוצות עבודה בשיתוף עם צה"ל; הכנה לצה"ל באמצעות מד"ניות – מדריכות נוער – כיום פועל ברמלה, בראשון-לציון ובנתניה; פיתוח מרכזי מידע וייעוץ לנוער עולה; סמינרים ציוניים לנוער עולה בשיתוף הסוכנות היהודית, כאשר הנושא הוא זיקה והכרת הארץ; מחנות ומפעלי קיץ לנוער עולה מנותק ליצירת קשר טוב יותר עם המדריכים וגיבוש מודלים לתמיכה הקבוצתית של בני הנוער בכל יישוב.

הפעלת קב"סים באמצעות הרשויות המקומיות. ממחצית התשנ"ג אנו פועלים ב-11 יישובים עם כ-535 בני נוער, לפי הפירוט: כרמיאל – 40; נצרת – 50; קריית-ים – 40; קריית-ביאליק – 20; נתניה – 100; כפר-סבא – 50; הרצלייה – 35; רמלה – 35; ראשון-לציון – 60; אופקים – 60; באר-שבע – 45. זאת, נוסף על היישובים ירושלים ותל-אביב, שבהם מטופלים למעלה מ-100 חניכים בכל עיר.

בהתשנ"ד התחלנו בפעולה ביישובים: עפולה – 20; ערד – 20; חדרה – 30. ובראשית שנת התקציב בכוונתנו לפעול גם ביישובים לוד, קריית-שמונה, קריית-גת, אשקלון, חולון, בת-ים ונתיבות.

חינוך ילדי העולים מאתיופיה

חבר הכנסת א' גור שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

בכתבה ששודרה ביומן הטלוויזיה ביום שישי, 29 באוקטובר 1993, הוצגה תמונה קודרת של המצב שבו נתון חינוך ילדי העולים מאתיופיה. בכתבה צוין, כי שיעור הילדים האתיופים אשר לומדים בכיתות של החינוך המיוחד גדול פי ארבעה מזה של הילדים הישראלים.

עוד נכתב: "גם אנחנו רוצים להיות משהו בחיים" ("חדשות", 25 באוגוסט 1993); נכתב כי רק 30% מבין תלמידי כיתות י"ב יוצאי אתיופיה ניגשו השנה לבחינות הבגרות, לעומת שיעור של 76% מקרב התלמידים הישראלים.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים שהובאו לעיל נכונים?

2. מה הם הצעדים הננקטים על-ידי משרדך כדי לצמצם את הפער החינוכי והחברתי הקיים בין התלמידים יוצאי "ביתא-ישראל" לבין יתר התלמידים הישראלים וכדי להגביר את האינטגרציה שלהם בחברה הישראלית?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין אמת בדיעה ששיעור ילדי אתיופיה בחינוך מיוחד גדול פי ארבעה. השיעור גדול במעט מן הממוצע באוכלוסייה הוותיקה. נכון ששיעור האתיופים הניגשים לבחינות בגרות באוכלוסייה הוותיקה הוא 66% בלבד.

2. במשרדנו נתקבלו ההחלטות הבאות: קליטתם במוסדות יוקרתיים, כגון ישיבות ואולפנות, וכן בתי-ספר עיוניים יוקרתיים.

שעות תגבור רבות המועברות לתלמידים אתיופים המשולבים בכיתות רגילות. כמו-כן מתקיימות תוכניות העשרה רבות – המכון של פרופסור פוירשטיין ופעולת הג'וינט – במסגרת החינוך הפורמלי, אשר מטרתן שילוב התלמידים האתיופים, וסגירת הפערים בין התלמידים הוותיקים לבין התלמידים האתיופים.

בחינוך הבלתי פורמלי מעודד משרד החינוך את תנועות הנוער לקחת חלק במשימה לאומית חשובה זו ולפעול בקרב האוכלוסייה האתיופית, וכן נעשות פעילויות מגוונות אחרות במסגרת מינהל חברה ונוער.

הצעה לסדר-היום

התפשטות מחלת האיידס, הסכנות וההשלכות

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצעות לסדר-היום. אני מזמינה את חברת הכנסת נעמי בלומנטל להצעה לסדר-היום מס' 2245 בנושא: התפשטות מחלת האיידס, הסכנות וההשלכות; אחריה – את חבר הכנסת עמנואל זיסמן, באותו נושא, ואז ישיב שר הבריאות לשניהם גם יחד.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בארץ, כמו גם בעולם כולו, אנחנו מתמודדים עם המגפה של סוף המאה ה-20 ותחילת המאה ה-21, המגפה הגדולה היום מכולן. כולנו, ללא קשר לאופן שבו אנחנו מקיימים יחסי מין או למידת מעורבותנו בסמים ובאלכוהול, צריכים להכיר בכך שאנו חיים בעיצומה של מגפה אכזרית וקטלנית, שהשלכותיה מרחיקות לכת הרבה מעבר להיבטים הרפואיים.

מנתוני ארגון הבריאות העולמי עולה, כי מספר חולי האיידס עלה בין השנים 1992 ו-1993 ב-20%, וכי מספר האנשים שפיתחו את המחלה בשיאה הוא כיום כ-3 מיליונים. ארגון הבריאות העולמי מעריך, כי מאז תחילת המגפה נדבקו בעולם כ-13 מיליון צעירים ומבוגרים ועוד כמיליון תינוקות. בעוד המספר הרב ביותר של נשאים, כ-8 מיליונים, מרוכזים באפריקה, הרי העלייה הגדולה ביותר במספר הנשאים בשנה האחרונה אירעה דווקא בדרום-אמריקה ובאסיה, שם נוספו 1.5 מיליון נשאים בכל יבשת בשנה האחרונה בלבד; 1.5 מיליון בכל יבשת בשנה האחרונה בלבד. בתאילנד, לדוגמה, היו בתחילת 1990 מעט יותר מ-50,000 נשאים; כיום מוערך מספר נשאי נגיף האיידס בתאילנד בכחצי מיליון. בהודו מוערך מספרם בכמיליון.

נוסף על הדבקה במגע מיני חלה בשנתיים-שלוש שנים האחרונות עלייה חדה בשיעור הנרקומנים נושאי נגיפי האיידס באסיה. בבורמה, למשל, עלתה התדירות של נשאות נגיפי האיידס בקרב אוכלוסייה זאת מאפס ל-50%, כל זאת בשלוש שנים. בברזיל מעריך משרד הבריאות המקומי כי עד סוף המאה הזאת יהיו במדינה הזאת, בת 150 מיליון התושבים, כחצי מיליון חולי איידס. בהונדורס שבמרכז-אמריקה, 4% מן הנשים בהיריון ושליש מהפרוצות נמצאו נשאיות של נגיף האיידס. באפריקה אנחנו כבר לא מדברים על מגפה שמשתוללת רק במרכז היבשת ובמזרח; נגיף האיידס, HIV, יורד דרומה ומערבה. בניגריה נמצא כי 22% מן המבקרים במרפאות למחלות מין ו-6% מהנשים בהיריון נושאים את הווירוס הקטלני הזה. בזימבבואה – 600,000 נשאים, ואילו בחוף-השנהב 10%-12% מן האוכלוסייה הבוגרת נושאים את הנגיף. במזרח התיכון יש, על-פי הערכות שונות, כ-75,000 נשאים של נגיף האיידס. בדרום-סודן, למשל, נמצא כי 40% מהפרוצות נגועות.

המגפה, כפי שאנחנו רואים, לא מדלגת על שום מדינה. באירופה חלה עלייה משמעותית בהדבקה הטרוסקסואלית, ומסקוטלנד מדווח לנו כי לפחות שליש מהמתגלים כנשאים העידו כי נדבקו במגע מיני הטרוסקסואלי.

בשנים האחרונות מתבררת יותר ויותר התמונה של המחלה הנוראה הזאת. כך, למשל, מדווח כי מחצית מכלל ההידבקות באייס אירעו בצעירים מתחת לגיל 25, כלומר כ-6 מיליוני בני נוער וצעירים בעולם נדבקו באייס כתוצאה מקיום יחסי מין לא בטוחים או מהזרקת סמים, ומיעוטם כחולי המופיליה ובשל ערוי דם.

בקרב הנשים הפך נגיף האיידס לאסון אמיתי. חמישה מכל 11 נדבקים חדשים באייס בעולם הם נשים, כאשר כבר היום יש כמיליון תינוקות שנולדו לנשאות, ומחציתם נדבקו במחלה.

בארצות-הברית היום, לבדה, יש כ-480,000 חולי איידס, ועוד כמיליון נשאים.

המספרים שקיימים בארץ ידועים, הם נמסרו מעל גבי התקשורת בימים האחרונים, יש עלייה מדי שנה, לא עלייה דרמטית.

המסר העיקרי שראוי שיצא מכאן, מעל במת הכנסת, הוא: זוהי מחלה, זוהי מגפה, אבל זאת מגפה שאפשר למנוע אותה. אפשר להתמודד אתה.

עלינו לפעול בשני מסלולים מקבילים: האחד – הסברה, שתבהיר כיצד נדבקים וכיצד אפשר להימנע מהידבקות, והמסלול השני הוא לגבי אלה מתוכנו שחלו, והנשאים. אין לנו שום זכות שבעולם להוקיע אותם. ההיפך הוא הנכון. אנחנו חיים היום עם איידס, אנחנו חיים עם החולים, עם הנשאים, הם – אנחנו. זה כבר לא רחוק ומפחיד, זה קרוב ומפחיד, וזאת המציאות. יש לחיות עם העובדה הזאת. יש לטפל בחולים ובנשאים, לעשות כול שביכולתנו וגם למנוע את התפשטות המחלה.

אני פונה למשרד הבריאות: הסברה, הגברת מודעות, ושוב הסברה. יש לנו יום איידס, אבל מן הראוי שתתקיים הסברה בקטע הזה במשך כל השנה.

יש רבים וטובים בארץ, ואגב כולם הופיעו ומציגים כאן היום בכנסת, ביום האיידס הבין-לאומי, העמותות שפועלות בעניין, השב"ס, משרד הבריאות, מכון אבני, כולם מציגים למטה תצוגה לגבי חומר הסברה ועזרי הסברה בקשר למניעה.

כולנו רוצים לתת יד ולעזור במלחמה באייס. שתפו אותנו, שתפו את כולם. היו מטרייה למאבק. אסור שננוח על זרי דפנה מזויפים, ואסור שיעבור המסר המפוקפק שאצלנו הכול בסדר. יש מגפה, ויש דרך לעצור אותה. בואו כולנו יחד נמנע הידבקות, ולו הידבקות אחת נוספת. כל נשא חדש הוא כישלון שלנו. נפעל נכון, באחריות, ונצליח.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה, חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

הצעה לסדר-היום

האיידיס – המלחמה במגפה

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2641: האיידיס – המלחמה במגפה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר הבריאות, חברי הכנסת, במהלך שנה זו אחזה בציבור הרחב היסטריה כללית. חדשות לבקרים התעוררנו עם ידיעה על כירורג שנדבק במחלת האיידיס, על מנותחיו שנמצאים בפניקה; נתבשרנו על נרקומנית שטענה שקיימה יחסים עם אלפי לקוחות בתל-ברוך בעודה נגועה באיידיס; ולקינוח נודע לנו על 6 נבדקים נגועים שלא חזרו לקבל תשובה. התקשורת והציבור כולו נסערו, והעיתונים התחרו על כותרות שהכניסו את הציבור להיסטריה גדולה יותר.

הציניקן יגיד, שאלמלא מקרים אלה, לא היה הנושא מקבל הכרתו של הציבור הרחב, הכרה שבלעדיה לא היו מקבלי ההחלטות מתעוררים מתרדמתם. לעומת זאת, המומחים יגידו שההיסטריה פסולה, וביאו לדוגמה את השפעתה על משרד הבריאות, שנסחף עם ההיסטריה, יצא למסעות-ציד אחרי נשאים, כפי שתיאר זאת "מעריב" בכותרת ראשית, ב-8 במרס 1993: נמשך המצוד המשטרתי אחר התייר החשוד בהדבקת הנערה. יתירה מזו, הוא אף החליט באופן תמוה, ובניגוד לדעת מומחים וחוקרים, על חיובם של נבדקים בהצגת תעודות זהות. נוצר מצב שאדם חושש שאם ילך להיבדק הוא עלול להיות נרדף, יבואו לחפש אותו במקום העבודה, והוא עלול לאבד אותה, אולי את משפחתו, אולי את עולמו.

אדוני היושב-ראש, כבוד שר הבריאות, כמדי שנה אנחנו חוזרים על הריטואל, ובריטואל כמו בריטואל – הכול חוזר על עצמו. יכולתי לשוב ולנאום בפניכם את הנאום שלי משנה שעברה, כפי שהוא מופיע ב"דברי הכנסת", וכאילו לא חלפה לה כבר שנה תמימה מאז. הבעיות המועלות בו הן אותן בעיות והתשובות משנים קודמות הן אותן תשובות, אלא אם כן נופתע לטובה ונשמע משר הבריאות נתונים חדשים ומעודדים עם בשורות חיוביות. אלא שהמציאות, לצערי, שונה. אומנם מדינת ישראל, מבחינת מספרים היא במצב טוב, כמו פינלנד או איסלנד, אולם זהו משחק על גבול המזל, כפי שמציין בדבריו פרופסור אברהם מורג, בריאיון שנתן ל"ידיעות אחרונות" ב-12 בחודש מרס השנה, ודווקא במצב הזה שבו ניתן היה לעשות הרבה – לא עושים דבר.

חברי הכנסת, אדוני שר הבריאות, בכינוס שנערך בבית הזה הבוקר, ביוזמתה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל, מציגים גופים שונים את האמצעים שלהם למלחמת המודעות וההכרה של המחלה בקרב הציבור. להפתעתי, לא מצאתי בין כל הגופים הללו את ההסברה עבור חיילי צבא-הגנה לישראל. והרי אתם יודעים באיזה מספר גדול מדובר ובאיזה היקף. כולנו יודעים שדווקא בקרב גילאים אלו ההסברה היא לא רק חיונית, אלא כורח המציאות. יתירה מזאת, נמסר לי שהצבא אוסר על האגודה למלחמה באיידס להיכנס בשעריו ולעסוק בהסברת הנושא. ומה עושה קצין חינוך ראשי במקום? לא יודעים. האם החיילים יודעים?

חברי הכנסת, אני מקווה שבזמני הנותר אספיק להעלות עוד כמה נקודות כאובות בנוגע להתייחסות לנבדקים, לנשאים ולחולים. למרבה הצער, למרבית הנבדקים בארץ לא ברורה הבדיקה ולא משמעות תוצאותיה. הרבה פעמים אנשים מקבלים תשובה חיובית, שאומרת שהם נשאים, אבל איש לא מסביר להם שהם עלולים לחלות רק בעוד עשר שנים. הם חושבים שהם עומדים למות בכל רגע. הרבה פעמים הם מקבלים תשובה בטלפון מאדם לא סימפתי, והתוצאה, כפי שמעידה מניסיונה עם נשאים הפסיכולוגית רחל היואד, היו מי שניסו להתאבד לאחר שקיבלו תשובה חיובית בלי הכנה ובלי תמיכה. יש חשיבות רבה להסברה ולייעוץ לנבדקים ולנשאים, כפי שזה קורה בארצות-הברית, אדוני שר הבריאות, על-פי חוק.

דבר נוסף – קבוצות תמיכה לנשאים ולחולים. בתל-אביב פועלות כיום שתי קבוצות כאלו שעוזרות, מטפלות ומעניקות לנשאים ולחולים הרגשת חום ושייכות, מול חבריהם שדחו אותם וברחו מהם. קבוצות תמיכה אלו חיוניות והכרחיות עבור החולים, אלא שמשרד הבריאות לא מצא לנכון לתמוך בפרויקט ולהכיר בהכרחיותו. אני רוצה לשאול, אדוני השר, מדוע? אני שואל זאת לא רק את משרד הבריאות אלא גם את משרד העבודה והרווחה, שחייב להגדיל את התקנים לעובדים סוציאליים ולפסיכולוגים המטפלים באנשים עם HIV.

עוד אני מבקש לדעת, אדוני שר הבריאות, כיצד פועל המשרד בנוגע למסגרת אשפוזית מתאימה לאותם חולים שהגיעו למצב סופני, על מנת שיוכלו לקבל טיפול הולם והתייחסות ראויה בשעתם האחרונה. לא יעלה על הדעת שחברה מתוקנת תפקיר אנשים גוססים ומתייסרים.

חברי הכנסת, היום נחשפה פרשה מזעזעת ביישוב עמנואל. מדובר באחת מפרשיות המין היותר-גדולות במדינה. שלושה בחורי ישיבה אנסו במשך חודשים רבים כ-60 נערים בחורי ישיבה.

בימים האחרונים לא חדלו חברי כנסת מהסיעות החרדיות, בין כותלי הכנסת ובכל אמצעי התקשורת, לנגח את דרכי ההסברה במלחמה באיידס ויצאו במלחמת חורמה נגד תשדירי שירות, שלדעתם הם פרובוקטיביים ומתירניים מדי. אם יש תשדירי שירות כאלה, אני נגדם. אבל רוב תשדירי השירות מטרם היא לחנך, להסביר ולשכנע. ההנהגה החרדית – אני רואה כאן את חבר הכנסת רביץ, ואתה, חבר הכנסת רביץ, חבר חשוב באותה הנהגה – טועה, לפי דעתי, אם היא חושבת שאם נמנעים ומחניקים את ההסברה על חינוך מיני ייעלמו התחלואים מאליהם.

הנגיף, חבר הכנסת רביץ, הוא לא בררן, כך אומרת הססמה, והתעלמות מהבעיה איננה פתרון. ככל שתגבר המודעות למחלת האיידס, כן יגדל הסיכוי לצמצם את המחלה ולהתגבר עליה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר הבריאות להשיב על שתי ההצעות לסדר-היום. בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להודות לחברי הכנסת על כך שטרחו והציעו הצעות לסדר-היום בנושא המלחמה באיידס.

היום, יחד עם כל העולם, מציינת מדינת ישראל את יום האיידס העולמי. המחלה האיומה הזו לא פסחה על שום אזור על פני כדור הארץ, ועד כה מונה האוכלוסייה המודבקת כ-14 מיליון נפש, מהם כמיליון ילדים. עד סוף המאה הנוכחית, בעוד שש שנים, יגיע מספר המודבקים ל-30-40 מיליון. באותה עת כבר יגיע מספר החולים לכ-10 מיליון, ומרביתם לא ייוותרו בחיים.

מחלת האיידס, שהתגלתה רק לפני תריסר שנים, התפשטה בקצב מהיר בכל הארצות המתפתחות, בין גברים ונשים במידה שווה, ואילו בארצות מפותחות היו הגברים חשופים תחילה לנגיף הקטלני יותר מנשים. הפער בין מספר הגברים המודבקים לבין מספר הנשים המודבקות הולך ומצטמצם, ועד סוף מאה זו יתקרב מספר ההדבקות החדשות בקרב הנשים למספר ההדבקות בקרב הגברים.

נוסף על ממדי התחלואה והתמותה המדאיגים, יעמדו ארצות מספר בפני בעיות כלכליות חמורות כתוצאה ישירה ובלתי ישירה. היום יש מדינות באפריקה שבהן 50%-70% מהמיטות בבתי-החולים תפוסות על-ידי חולי איידס, ויש לכך משמעות חמורה למערכת הבריאות. מספר שנות העבודה היצרניות אשר יאבדו במדינות רבות מגיע למיליונים, וסך כל ההוצאות הישירות והבלתי-ישירות עקב מחלת האיידס, במדינה כמו תאילנד, למשל, יגיעו ל-9 ביליוני דולר בשנת 2000.

גם על מדינת ישראל לא פסחה המחלה, לצערנו, ומאז נודע על האיידס ועד ל-1 בנובמבר שנה זו חלו 255 אנשים. 188 מהם כבר אינם אתנו, 14 עזבו את הארץ, וכיום 53 אנשים חולים בשלבים שונים של המחלה. כידוע, חולפות כעשר שנים בממוצע עד אשר נשא הנגיף מגיע לשלב המחלה, ובישראל עד 1 בנובמבר 1993 יש 1,084 נשאים מוכרים. על-פי ניתוח הנתונים במשרד הבריאות, סך כל הנשאים במדינת ישראל נע סביב 2,500.

אני רוצה בנקודה הזו להרחיב מעט. הניסיון הסטטיסטי מאז 1966 הוא כזה, שבכל שנה מספר החולים המתגלה מורכב מ-50% נשאים מוכרים ו-50% נשאים בלתי מוכרים. כך שיש לנו ניסיון מצטבר, שעל כל נשא לא מוכר, יש לנו נשא אחד מוכר. המספר הזה נותן לנו – גם אם ניקח מקדם זהירות, או מקדם ביטחון – סדר גודל של כ-2,500 נשאים במדינת ישראל.

בישראל לא פסקה ההדבקה, ומדי שנה אנו עדים לתוספת הדבקות חדשות, אך אם יש בכך נחמה פורתא, כדאי לציין, כי בשנת 1992 היה מספר ההדבקות החדשות 201 ובעשרת החודשים של 1993 – 145. אם יישמר קצב ההדבקות באופן קבוע, אנו מצפים כי מספר הנדבקים בכל 1993 יהיה כ-170 עד 180, לעומת 201 ב-1992.

הנתונים הללו מצביעים על כך, כי במדינת ישראל קצב ההדבקה פחות או יותר קבוע בשנים האחרונות, ואפילו חלה ירידה מסוימת. מכל מקום, התמונה בישראל שונה מהתמונה בארצות העולם המערבי, שבהן עדיין חל גידול מתמיד בקצב ההדבקה.

אסור בשום פנים ואופן שהנתונים הללו יגרמו לנו לנוח על זרי הדפנה, ועל אף העובדה כי לא חל גידול בקצב ההדבקה, ועל אף העובדה כי ארגון הבריאות העולמי מגדיר את ישראל כמדינה בעלת שכיחות איידס נמוכה מאוד, שוקד משרד הבריאות כל העת, ולא רק ביום האיידס הבין-לאומי, למנוע את התפשטות המחלה.

אני רק יכול לבוא ולומר, שבכל השנה, בכל אירוע שבו התאספו אלפי בני נוער, כגון הפסטיבלים שנערכים בעיקר בקיץ, משרד הבריאות הפגין נוכחות עם חומר הסברה וחלוקת אמצעי מניעה.

על אף מאמצי המדענים בכל העולם, טרם נמצאה תרופה יעילה לריפוי המחלה וטרם פותח תרכיב יעיל למניעתה. אך מול תמונה עגומה זו חשוב לזכור, כי ניתן בהחלט לעצור את התפשטותה של המחלה וניתן להימנע מהדבקה. מחלת האיידס היא מחלת מין, ו-75% מכלל ההדבקות בנגיף אירעו במגע מיני. חמור יותר הוא הממצא, כי 50% מכלל ההדבקות באמצעות יחסי מין הן בקרב גילאי 15 עד 24. כלומר, זוהי מחלה של אנשים צעירים. ויש כמה מקומות בעולם שבהן האיידס הוא גורם המוות מספר אחת בקרב האוכלוסייה הצעירה. לכן, בהעדר תרופה, או תרכיב, אנו מצויים לעשות כל מה שניתן על מנת להסביר ולחנך, כי האחריות למניעת התפשטות המגפה מוטלת על כל אחד מאתנו, ועל-ידי שמירה על כללי "המין הבטוח" נוכל למנוע את התפשטות המחלה.

במשרד הבריאות פועלת ועדת היגוי מיוחדת לנושא האיידס, המקיימת ישיבות מדי חודש ודנה בכל ההיבטים הקשורים באיידס. באחריות ועדה זו מערך של שמונה מרכזי איידס הקיימים בארץ, הבטחת ניטור מנות הדם הנתרמות בארץ, עידוד הבדיקות הוולונטריות, הנערכות חינם לכל החפץ בהן, ובאמת השנה יעלה מספר הנבדקים מכ-80,000 בשנת 1992 לכ-110,000.

הוועדה ממליצה בפני הנהלת משרד הבריאות על נהלים ותקנות, שתכליתם להבטיח אמצעים למניעת התפשטות המחלה מחד גיסא, ולהבטיח את זכויותיהם ולהקפיד על כבודם של הנשאים והחולים מאידך גיסא. בין שני האינטרסים הללו קיים מתח מתמיד – בין הרצון להגן על הציבור מפני החולה או הנשא ובין זכותו של הנשא לצנעת הפרט ולהקפדה על כבודו ועל צלם האדם שבו. בין שני האינטרסים האלה יש בהחלט מתח וסתירה. אנחנו מנסים ליישב את הסתירה הזאת, ותמיד יהיה מי שיבוא ויטען, שבכל החלטה יש נטייה מוגזמת לצד אחד, או נטייה מוגזמת לצד שני. ואנחנו מנסים לשקלל את כל ההיבטים, גם המקצועיים אבל גם הציבוריים, בכל החלטה שאנחנו מקבלים בנושא הזה, על מנת שלא יקרה, כפי שאתה ציינת, חבר הכנסת זיסמן, מצב שבו יהיה כביכול ציד אחר נשאים. אין שום ציד בישראל אחרי נשאים. אנחנו משתדלים ועושים הכול על מנת לשמור על צנעת הפרט. יש מי שטוענים שעושים זאת אפילו במחיר של סיכון הציבור.

ויש כאן בעיות קשות – מה דינו של ילד שנושא נגיף איידס והוא לומד בבית-ספר? יצאו השנה הנחיות מפורטות מטעם משרד החינוך בעניין הזה, הנחיות חשובות מאוד, איך אנו מתנהגים עם ילד. יש במדינת ישראל 57 ילדים, מגיל אפס עד 18, שהם נשאים. חלקם הגדול נמצא במוסדות חינוך.

אלו הן בעיות אתיות קשות מאוד, שכן צריך לשקלל בין אינטרסים שונים, וזוהי בהחלט בעיה, ובעיה קשה. גם הבעיה של הפרוצות, גם הבעיה של בן הזוג – האם מדווחים לבן הזוג, או לא מדווחים לבן הזוג; מיהו בן-זוג לצורך דיווח על מחלת האיידס? אלה בעיות שמתחבטים בהן בכל העולם. לצערי, קשה מאוד לתת עליהן תשובה, בוודאי לא תשובה חותכת, בוודאי לא תשובה חד-משמעית.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני השר, אתה לא צריך להתנצל על שלא מבודדים אותם. להיפך, צריך לבודד אותם.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת זאבי, זה בדיוק מה שהתכוונתי. אתה רוצה שיבודדו אותם לחלוטין, וחבר הכנסת זיסמן רוצה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

לא לחלוטין – – –

שר הבריאות ח' רמון:

וחבר הכנסת זיסמן רוצה שלא יבודדו אותם לחלוטין. לכן הבעיות הרבה יותר סבוכות מכפי שהן מתבטאות בקריאת ביניים במליאת הכנסת; האמן לי, הרבה יותר סבוכות. ואדם שהוא נשא, בדרך כלל מתנהג באופן אחראי, ועד אשר המחלה פורצת עוברות שנים לא מעטות והוא אדם, וצריך להתייחס אליו כאל אדם ולא כאל מצורע. צריך להסביר לו את הבעיות, צריך לעקוב אחרי כל מה שקורה, צריך לתת לו סעד. אין שום סיבה שהוא לא יהיה חלק מהחברה האנושית, וזה מה שאנחנו עושים.

חלק נכבד מתקציב ועדת ההיגוי, המגיע לכ-5 מיליוני שקל, נועד לנושא ההסברה והחינוך – כמיליון שקל. ואני רוצה לציין, שאין שום מחלה במשרד הבריאות שזוכה לתקציב כל כך גדול במערכת הבריאות. שום נושא לא מקבל תקציב הסברה כל כך גדול. תוכניות ההסברה והחינוך נועדו בראש ובראשונה לגילאים הצעירים בבתי-הספר ובצבא, וקיימות תוכניות ספציפיות, שנועדו לקבוצות סיכון אחרות, כמו נפגעי נגע הסמים. גם בצבא, רק לאחרונה, חולקו מאות אלפי עלוני הסברה לחיילים, וקצין חינוך ראשי בצבא עושה פעולות הסברתיות, ובהחלט הדברים נעשים על-ידי הצבא על-פי קריטריונים של הצבא ועל-פי השיקולים של הצבא.

על אף מאמצי ההסברה והחינוך, אנו עדים לתופעה שאינה ייחודית לישראל בלבד, והיא נחלתן של מדינות מערביות רבות. יש בידינו מידע ברור, כי טיבה של המחלה ברור למרבית האוכלוסייה. דרכי ההעברה וההדבקה נהירות לתלמידי בתי-הספר, אך למרות זאת אנו עדים לתהליך ההכחשה בקרב צעירים רבים, שאומרים: לי זה לא יקרה; באופן דומה להכחשת הסכנה שבתאונות הדרכים.

אני רוצה להדגיש את הנקודה הזאת. הצעירים יודעים שקיום יחסי מין ללא הבחנה, ללא נקיטת צעדי זהירות, הוא מסוכן, ושיש סכנה של הידבקות באיידס אם לא נוקטים צעדים אשר ימנעו זאת. למרות זאת, יש הכחשה מוחלטת של הנושא. הם יודעים שזה יכול לקרות, ואומרים: לי זה לא יקרה; בדיוק כמו אותו צעיר שעובר על חוקי התנועה, עובר בלילה ברמזור אדום, יודע שהדבר הזה אסור, ברור לו שאסור לעבור ברמזור אדום, אבל הוא עובר ואומר: לי זה לא יקרה. לצערי, זה קורה בתאונות דרכים. לצערי, זה קורה גם בכל הקשור לקיום יחסי מין בצורה לא מושכלת.

לכן, אני שב וקורא לכל אלה המקיימים יחסי מין שלא במסגרת קבועה ומונוגמית, כי חלה עליהם חובה לנקוט אמצעים ליחסי מין בטוחים אשר ימנעו את העברת הנגיף וימנעו את התפשטות המחלה בארץ.

במסגרת יום האיידס העולמי אנו שבים ומכריזים על מחויבות שלנו להשתתף במאמץ העולמי למניעת התפשטות המחלה, לסייע ולכבד את זכויותיהם של האזרחים שלקו במחלה, ולהשתתף בצערן של משפחות הקורבנות הרבים שמלחמה זו הפילה.

אני רוצה לציין כי במדינת ישראל יש חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס – תשלומים לזכאים). עד היום משרד הבריאות היה זה שנתן את הקצבה. משרד הבריאות אינו ערוך לתת את הקצבה הזו בצורה טובה וללא בעיות. הכנו הצעת חוק, ואני רוצה להודות למשרד המשפטים, ובעיקר לגברת נגה ענטבי, על כך שהכינו הצעת חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם, אשר ישפר את החוק הקיים ויקל על אלה אשר זכאים לקבל את הפיצויים. נביא את החוק לכנסת לקריאה ראשונה בשבוע הבא. מטעמים טכניים אנו לא עושים זאת היום. גם בכך מדינת ישראל מתקדמת מאוד בטיפול בנפגעי האיידס.

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת זיסמן, שבימים אלה פתחנו הוספיס לחולי איידס בבית-החולים "תל-השומר". ברוב המקרים חולי איידס במצב סופני נמצאים בקהילה, נמצאים בסביבה, אבל פתחנו הוספיס לחולים בשלבים סופניים, שאין מי שתומך בהם ואינם מקבלים סעד בבתייהם, והם יוכלו לסיים את חייהם בכבוד בהוספיס אשר נפתח בימים אלה ב"תל-השומר" ומתקצב במסגרת מערכת הבריאות.

אנו מוכנים ורוצים לשתף פעולה עם כל מי שרוצה לסייע בעניין. הוועד למלחמה באיידס ממלא תפקיד שמשרד הבריאות והמערכת אינם ממלאים, בעיקר בכל הקשור לתמיכה סיעודית. בכך הוא תורם תרומה, ואני מקווה ששיתוף הפעולה אתנו יגבר. הוא החל השנה על-ידי ועדת ההיגוי העליונה בנושא האיידס.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

יש עוד עמותות שכדאי להזכיר.

שר הבריאות ח' רמון:

ציינתי אותם, כי הם ממלאים תפקיד ייחודי בקטע הזה. הוועד למלחמה באיידס, בראשותו של ד"ר צבי בן-ישי, הוא ועד חדש שרק לפני כשמונה חודשים נכנס לתפקידו, יושב על המדוכה בכל הנושאים הללו. אנו מוכנים בהחלט לשתף פעולה עם כל הגורמים, ובלבד ששיתוף הפעולה ייעשה בצורה מסודרת ואחראית, ואיש אינו הופך את המלחמה באיידס לקרדום לחפור בו למטרות אחרות. בתנאים האלה, בהחלט נשתף פעולה עם כל גורם. תודה רבה.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר. מה אתה מציע?

שר הבריאות ח' רמון:

אני מציע להעביר את הנושאים הללו לדיון בוועדה.

אם מותר לי, ומכיוון שאני יודע שהעניין יעלה: היו טענות של גורמים דתיים בנושא התשדיר שאנו משדרים בימים אלה. דרך אגב, שידרנו אותו גם בשנה שעברה, ואיש לא התלונן. אינני יודע מה קרה במשך השנה האחרונה בציבור הדתי, האם הוא נעשה שמרן יותר, או שבשנה שעברה לא שמע רדיו ולא ראה טלוויזיה. אותו תשדיר שודר גם בשנה שעברה, והוא זכה לפרס מטעם גופים פרסומיים. זהו תשדיר אפקטיבי מאוד.

אני רוצה לומר, כי למשרד הבריאות אין יחס ערכי לתופעה של קיום יחסי מין עם מספר רב של בני זוג. זה לא ענייננו ואנו לא קובעים עמדה בקשר לכך, אך יש תופעה כזו, זוהי תופעה בקרב צעירים, ובאמצעות התשדיר אנו מסבירים להם באופן הכי אפקטיבי כי הדבר מסוכן, אם לא נוקטים אמצעים. אני חושב שהחוגים הדתיים היו צריכים לשמוח. מה שאנו מטיפים לו הוא יחסי מין מונוגמיים, ולא ליחסי מין עם בני זוג רבים. אני די תמה על הביקורת אשר נשמעת מפי החוגים הדתיים בעניין זה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, רציתי להוסיף על דברי השר: חבר הכנסת זאבי דיבר על אפשרות של בידוד של הנשאים והחולים. אני רוצה לומר שבקובה, שבה בודדו ועדיין מבודדים את החולים, המחלה מתפשטת באותה מידה, אם לא יותר. צריך להביא בחשבון שאותם נשאים אינם מדווחים על מחלתם, ואז ההידבקות היא כפולה ומכופלת. אני בטוחה שחבר הכנסת זאבי לא התכוון לבידודם.

הי"ר ע' עלי:

תודה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל. חבר הכנסת רביץ מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת זיסמן.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש פורמלית להסיר את ההצעה, אף שאני חושב שבסופו של דבר היא תידון בוועדה.

חבר הכנסת זיסמן, אני רוצה לומר לך, שאיני בעד התעלמות מן הבעיה. אני מודיע כאן, כי בציבור החרדי יש חינוך מיני, והוא מוצלח מאוד. שם החינוך הוא חיובי, לאמור חינוך לנאמנות, להרחקה חיובית, לחיי משפחה, לכבוד, ובמיוחד לאשה, ולקשר העדין בינה לבין האיש.

הייתי רוצה שגם מהכנסת יצא מסר חינוכי כזה. לא צריך להרים ידיים, כדי להחזיר את הגלגל אחורנית.

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, גם כאשר יש צורך להסביר את האמצעים למניעת המחלה, יש לעשות זאת תוך שמירה על כבוד האדם, ולא לצאת בפרסום וולגרי כפי שנעשה על-ידי משרד הבריאות, גם אם הפרסום הזה קיבל פרס. פרסום זה מדמה את המין האנושי לחיות השדה, כאשר כולם חיים עם כולם; לא כל חיות השדה נוהגות כך.

אני מבקש ממך, אדוני שר הבריאות, תחליף את הססמה שלכם. ברדיו משתמשים גם אזרחים אחרים, דתיים ושאינם דתיים, שעדיין מחנכים את ילדיהם בצורה מסורתית בעניינים הצנועים הללו, וגם הם אזרחי המדינה. אתה לא יכול לסגור את הרדיו בפני כל אזרחי המדינה. היצירה האנושית יכולה למצוא ססמה אחרת, אשר תוכל להסביר את הדבר, וכולנו נוכל לחיות אתה ולהילחם ביחד באיידס.

היו"ר ע' עלי:

תודה. חבר הכנסת בא-גד, מה אתה מציע?

יוסף בא-גד (מולדת):

פניתי ליושב-ראש לקבל רשות דיבור, והוא ביקש ממני שלא להעלות זאת כסעיף, ואקבל אפשרות לדבר כאן בלי להציע להסיר את הנושא מסדר-היום או להעבירו לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

אדוני, אני לא מכיר דבר כזה בתקנון. אנו עובדים בהתאם לתקנון.

יוסף בא-גד (מולדת):

אם כך, אני מבקש להציע להסיר.

היו"ר ע' עלי:

תיגש ותציע, בלתי התחכמויות.

יוסף בא-גד (מולדת):

רציתי לשאול את כבוד השר: איך היית מגיב אילו באו מכבי-האש לכבות שרפה עם בנזין? האם לא היית מכניס אותם מייד לבית-סוהר? אתם רוצים לכבות את מגפת האיידס, קודם על-ידי פרסומת גועלית של משרד הבריאות ברדיו – לא ראיתי בטלוויזיה. תספור, בבקשה, אדוני השר, כמה פעמים מופיע הפועל שכ"ב באותה פרסומת.

שר הבריאות ח' רמון:

פחות מאשר בתנ"ך.

יוסף בא-גד (מולדת):

אתמול חילקו לכמה חברי כנסת מרשם ה"קמה סוטרה". בבית-המחוקקים הישראלי מחלקים חומר על תנוחות ומשגלים. גועל נפש. הבוקר הזמינו אותנו לתערוכה שססמתה: מלחמה מזוינת. אם כך אתם מצפים להוריד את האיידס, אתם רק מוסיפים שמן על המדורה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת בא-גד זיסמן, אני מבקש להפסיק ולעבור להצבעה. חבר הכנסת זיסמן, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

עמנואל זיסמן (העבודה):

כן.

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת בלומנטל, האם את מסכימה שהצעתך תועבר לוועדה?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כן.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת ההצעות לסדר-היום של חברת הכנסת נעמי בלומנטל וחבר הכנסת עמנואל זיסמן לוועדת העבודה והרווחה – יצביע.

הצבעה 1

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה – 26

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושאים בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי הכנסת נ' בלומנטל וע' זיסמן לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 26, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא יועבר להמשך דיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

הצעת חוק העונשין (תיקון – ברירת הפלות), התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים עתה להצעת חוק העונשין (תיקון – ברירת הפלות), התשנ"ג-1993. חברת הכנסת יעל דיין תנמק מהמקום. יש לך דקה. נא לעמוד בלוח הזמנים.

יעל דיין (העבודה):

אני רוצה, מעבר לדקה, להביע הזדעזעות, ניחומים למשפחת הנרצחת, וכמובן תפילת החלמה לפצועים.

לגבי התיקון, להזכירם שהוא איננו פוגע בשום צורה בקריטריונים שכבר נקבעו בחוק להפסקת היריון. כאשר תאושר לשימוש תרופה, שהיא תחליף להתערבות כירורגית, אחרי ניסויים קליניים שנערכים, אני רוצה שהיא תוצע לכל מועמדת להפסקת היריון.

אני רוצה לאפשר בתיקון הזה לאותן נשים נפגעות אונס, היריון מגילוי עריות, היריון בגיל שאינו מתאים, היריון מבן-זוג שאינו בן-זוגן, או אלה שברחמן עובר פגוע, שתהיה להן אפשרות להפחית את הטרומה שבהפלה, להבטיח אי-פגיעה בפוריות האשה, בנפשה ובבריאותה.

אני מבקשת מהבית הזה לאשר את התיקון – הצעת ברירת תרופה במקום או כתחליף להתערבות כירורגית, להעביר אותו לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנה לקריאה ראשונה. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת יעל דיין. השר רמון, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להבהיר, שמשרד הבריאות איננו מתנגד עקרונית לכך שתוצע לאשה ברירת הפלה על-ידי שימוש באמצעי תרופתי כתחליף לטיפול כירורגי. עם זאת, מכיוון שבדברי ההסבר להצעת החוק צוין שמה של תרופה מסוימת, RU-486, נתבקש משרד הבריאות לחוות דעה מקצועית בנושא.

אני רוצה שיהיה ברור לכל מי ששומע אותנו, שהתרופה המוזכרת איננה רשומה בארץ, ואף לא נמצאת בכל הליך של בקשה לרישום או לניסוי קליני. כמו-כן לא ידוע לנו על כל תרופה אחרת עם התוויה דומה שמצויה בהליך בקשה לרישום או לניסוי קליני. לפיכך הובהר לוועדה, וזוהי למעשה הצעת החוק, שמדובר במצב תיאורטי, וכל מה שאנחנו מבקשים הוא להתאים את נוסח ההצעה למצב תיאורטי, קרי, שיתאפשר לרופא להציע תחליף, ובלבד שיירשם בארץ תכשיר רפואי שהשימוש בו על-פי התוויתו ותנאי רישומו הוא למטרה האמורה.

אלה הם התנאים שלנו על מנת להמשיך בתהליכי החקיקה, לאחר שהחוק יעבור פה בקריאה טרומית.

אני רוצה לציין עוד, שפנינו לאחראים לתרופה הזאת, למר טים פיצג'רלד, שהוא נציג החברה שמייצרת את התכשיר הזה, ונמסר שמדיניות החברה מחודש ספטמבר, שפורסמה, היתה שאין להרחיב את הרישום במדינות העולם מעבר לשלוש הארצות שבהן נרשמה.

לכן אני רוצה להדגיש, שיהיה ברור שבשלב הזה מדובר אך ורק על אופציה תיאורטית, שבמקרה הטוב תוכל לצאת מן הכוח אל הפועל בתוך פרק זמן מאוד ארוך יחסית.

עם זאת, איננו מתנגדים להצעת החוק בתנאים שציינתי, שמקובלים על-ידי מציעי החוק, ובראשם חברת הכנסת דיין. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק העונשין (תיקון – ברירת הפלות), התשנ"ג–1993, של קבוצת חברי הכנסת, כפי שנימקה אותה חברת הכנסת יעל דיין – יצביע.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 30

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין (תיקון ברירת הפלות), התשנ"ג–1993,

לדין מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

30 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק אושרה, והיא תועבר לוועדת העבודה והרווחה, השר רמון?

יעל דיין (העבודה):

לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ע' עלי:

אם כן, רבותי חברי הכנסת, לתקנון יש פתרון לדברים האלה. הצעת החוק תועבר לוועדת הכנסת, והיא תחליט באיזו ועדה הנושא הזה יידון.

הצעה לסדר-היום

פיקוח מחירים – הוצאות קבורה

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו: פיקוח מחירים – הוצאות קבורה; הצעה לסדר-היום מס' 2633. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, בשנים האחרונות מתרבות התלונות על הפקעת מחירי חלקות הקבר והוצאות הקבורה. אלמנות רבות משקיעות את כל חסכוניהן לרכישת חלקת קבר

בסמוך לבן-הזוג שהלך לעולמו, תוך כניעה לכל תכתיב ומחיר, גם אם הן נאלצות אחר כך לרעוב ממש לפת לחם.

הכנסת צריכה להתערב בעניין, במגמה להרחיב סמכויות המוסד לביטוח לאומי, גם בפיקוח על מחירי חלקת הקבר וכל הוצאות הקבורה.

חברי הכנסת, ההצעה המונחת בפניכם היא הצעה רגילה לסדר-היום, והיא תולדה של פנייה של אזרחית מירושלים, במכתב שכתבה לי ב-11 באוקטובר 1993, ואני מניח שהיא פנתה לחברים נוספים בבית הזה. הגברת ד"מ, מקטמון ג' בירושלים, כותבת לי, בין היתר: לא אחת דובר על העושה, הגזל והסחר-מכר שעושות חברות הקדישא בנושא מכירת חלקות קבר. כל זאת בשעה קשה למשפחה, כשמתם מוטל לפניהם ואין ביכולתם וברצונם לנהל משא-ומתן ולהתמקח.

בהמשך, אדוני היושב-ראש, אני אביא ציטוט של אחד מיושבי-ראש חברות הקדישא, שאכן מאשר שהוא מעמיד תנאי לאותה משפחה שנמצאת באבל, להחליט על-אודות חלקות סמוכות בתוך חודש ימים. אנחנו יודעים מה קורה בחודש האבל, על מה המשפחה חושבת בדיוק. הדבר האחרון שהיא נוטה לחשוב עליו הוא איך לקנות עוד חלקות קבר ובמחירים המופקעים, שמיידי ננקוב בהם.

הגברת הזאת ממשיכה וכותבת לי: לפני שנים מספר נפתרה לכאורה הבעיה, כאשר תוקן חוק הביטוח הלאומי, שעל-פיו מממן המוסד לביטוח לאומי הוצאות קבורתו של אדם, אך עדיין אדם החפץ לרכוש חלקת קבר בחייו חייב לשלם, ובשטח זה השוק פרוץ ופרוע.

מי שעוקב אחר ההצעות לסדר-היום, וגם אחר ניסיונות חקיקה של חברי כנסת שונים בשנים האחרונות, ודומני כי גם בתקופת הכהונה של הכנסת הנוכחית, רואה מדי פעם איך העניין עולה, מגיע לסף הדיון, לעתים אנחנו מצליחים לדון חלקית בעניין, הרוחות נרגעות, ועולם כמנהגו נוהג. קצרה ידו של המוסד לביטוח לאומי, כנראה, להושיע בסוגיה הזו של הפקעת המחירים, וקצרה ידו, כנראה, גם של משרד העבודה והרווחה.

אני מדבר כאן מתוך הנתונים שאני שומע מפגישות עם אנשים. הייתי אומר שגם מתוך ניסיון אישי מלפני שנים, כאשר רכשתי לקרוב משפחה חלקת קבר. לא מדובר דווקא באנשים דתיים. מדובר בדתיים ובחילונים. מדובר במסורת של משפחות, שראוי שתישמר.

הגברת מ' כותבת, כי אדם המבקש בחייו לרכוש חלקת קבר יצטרך לשלם, אך יהיה פיקוח ומחירי מקסימום שחברות הקדישא גובות. היא מציעה לנו את ההצעה הזאת אחרי ששמענו הצעה כזאת מפי חברי כנסת שונים בשנים האחרונות, כפי שאמרתי.

במקרה הזה, אמה של המתלוננת נדרשה לשלם 5,600 דולר. יושב-ראש ועדת הכספים ייטיב ממני לתרגם זאת לשקלים. אם אינני טועה, אנחנו מגיעים לסכום המתקרב ל-20,000 שקל.

היו"ר ע' עלי:

17,000 שקל; 16,500 שקל.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

18,000 שקל.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אז זה מתקרב ל-20,000 שקל.

דוד מגן (הליכוד):

טוב, אני מעגל לכיוון ה-20,000 שקל.

היו"ר ע' עלי:

למה? 16,500 שקלים.

דוד מגן (הליכוד):

המשפחה הזאת פנתה לבית-המשפט, אדוני היושב-ראש, ובית-המשפט למעשה נמנע מלהיכנס לבעיה, כאשר בית-המשפט קבע שחברה קדישא אינה עוסק פרטי וחלים עליה עקרונות יושר, הגינות, סבירות והעדר אפליה וקיפוח, אך באין פיקוח על מחירי החברה קדישא, היא זכאית למכור חלקה לאלמנה המבקשת להיקבר לאחר אריכות ימיה ושנותיה לצד בעלה, גם במחיר שבו נקבתי.

לדעתי, הכנסת צריכה לכלול את הנושא בסדר-היום במגמה לאפשר לכל חבר כנסת, כשליח ציבור הנתקל בתופעה החמורה הזאת, להציג את הדוגמאות – לא צריך להסגיר את השמות של המשפחות – לציין לגנאי ולהצביע על אותן חברות קדישא של העדות השונות, אשר מפקיעות מחירים, מנצלות את רגעי האבל והצער של המשפחות כדי להעמיד להן מעין אולטימטום: לרכוש את החלקה בתוך פרק זמן בלתי סביר, ולא – היא תידרש לשלם מחיר בלתי סביר.

ברשות היושב-ראש, אסיים בציטוט מהעיתון "ידיעות אחרונות" מ-29 באוקטובר. איילת נגב, כאשר בדקה את העניין הזה, מציינת מקרה מסוים, ואני מצטט מתוך העיתון: "ונותרה בקשתו האחרונה של איציק, שהוריו ייקברו לצדו. מחירן המלא של שתי חלקות קבר – 12,000 דולר. זו אדמה פרטית, היא עלתה לנו כסף, ושום מוסד ממשלתי לא תומך בנו – אומר מנהל חברה קדישא. בדרך כלל שומרים למשפחה קבר במשך חודש ימים מיום הקבורה, ובמקרה של המשפחה הזאת הלכנו לקראתם, עשינו להם הנחה ושמרנו את האדמה משני עברי קברו של בנם כבר יותר משנה. אבל תוך זמן קצר, אם לא

ישלמו, נצטרך לקבור שם מישהו אחר. כדי לעמוד בהתחייבויות העמידה המשפחה את דירתה בימים אלה" – ואני מדבר על סוף אוקטובר, לפני כחודש – "למכירה, דירה בת שלושה חדרים באזור טוב בירושלים, כדי שתוכל לקנות אותן שתי חלקות קבר".

אדוני שר הבריאות, אנחנו מתווכחים מדי פעם על אי-שוויוניות ואנחנו מנסים לגרום לשוויוניות בחיים ולתרום לכך ולצמצם פערים, אבל מותר להיות ריאליים ולהשלים עם הגזירה: בעולם הזה אין שוויוניות; אבל לפחות בכוחנו למנוע – – –

יהושע מצא (הליכוד):

גם בעולם ההוא, הבא, אין שוויוניות בוודאי.

אברהם הירשזון (הליכוד):

איך אתה יודע?

דוד מגן (הליכוד):

לכן אני אומר: בכוחנו למנוע את תחרות המחירים המבישה בנושא – היכן וכיצד ייקבר אדם.

התחלנו, כרשות מחוקקת, לעשות סדר בעניין, כשהענקנו סמכויות למוסד לביטוח לאומי. אנחנו צריכים לערוך דיון במליאת הכנסת, במגמה להרתיע את החברות קדישא מהפקעת המחירים ולדרבן את המוסד לביטוח לאומי להעמיק את טיפולו בעניין, כך שההשתוללות הזאת תיפסק, והמחירים של אותן חלקות קבר, שעליהן אני מדבר, יהיו סבירים, כדי שהמסורת הנקוטה במשפחות רבות תוכל להישמר בצורה סבירה.

אני מבקש שהכנסת תדון בכך.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן. השר רמון, בבקשה, כעת כשר הדתות.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, אני סיימתי היום את תפקידי, עד לרגע זה, כשר הבריות, ומרגע זה אני ממלא את מקומו של ראש הממשלה בתוקף היותו שר הדתות.

אני רוצה להודות לחבר הכנסת דוד מגן על שהעלה את הסוגיה שהיא בהחלט סוגיה כאובה, פוגעת, ובעיקר קורית כאשר המשפחה נמצאת בתקופה מאוד מאוד קשה בחייה. כנראה אין שוויון בחיים, כנראה אין שוויון גם לאחר המוות, אבל אנחנו צריכים להקפיד על כך שהדברים יעשו בצורה מכובדת, ועד כמה שניתן שווה.

כידוע, הקבורה בישראל וכל הוצאות הקבורה משולמות על-ידי הביטוח הלאומי. בכל מקרה שהמשפחה מבקשת לרכוש חלקת קבר באישור מיוחד, שלא לפי סדר הקבורה הרגיל, החברה קדישא רשאית לגבות תשלום עבור החלקה. נכון שהמצב כיום, כפי שתיארת אותו, שאין תעריפים והסדר חוקי לגבי הסכומים שהחברות קדישא יכולות לגבות בגין רכישת חלקת הקבר, לכן משרד הדתות הקים ועדה בראשות מנכ"ל משרד הדתות ובה שותפים נציגי שר האוצר, הביטוח הלאומי ומינהל מקרקעי ישראל. הוועדה דנה בישיבות מספר בנושא קביעת אגרות קבורה, ובשבועות הקרובים היא תגיש לשר הדתות ולשר האוצר תקנות שיקבעו את סכומי האגרות שמותר לגבות, ובכך יבוא נושא כאוב זה לידי פתרון, וכל התיאורים המכוערים והקשים שאתה תיארת יחלפו מן העולם.

אני מציע להעביר את הדיון בהצעה לסדר-היום לוועדת הפנים של הכנסת, על מנת שמנכ"ל משרד הדתות יוכל להופיע בפניה ולהציג את הממצאים בנושא הזה – –

יהושע מצא (הליכוד):

וחברות קדישא אחרות.

שר הבריות ח' רמון:

– – כי העניין עומד בפני פתרון, שאני מעריך שישביע גם את רצון הציבור, אבל גם את רצונו של חבר הכנסת דוד מגן.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר הבריות. חבר הכנסת רביץ מבקש להסיר את ההצעה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש פורמלית להסיר את ההצעה, כי אני רוצה אכן לחזק את דברי חבר הכנסת מגן.

היו"ר ע' עלי:

אז מדוע אתה מבקש להסיר?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כי אני רוצה לחזק את דבריו.

שר הבריאות ח' רמון:

זה כל כך טוב, שצריך להסיר את זה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

יש לך אפשרות אחרת?

אני רוצה לחזק את דבריו, כי הייתי רוצה לציין שמבחינת ההלכה יש מקום לאדם לדרוש להיקבר ליד קבר אבותיו. אחד המקרים הבולטים שההלכה מתירה להעביר אדם מקבר אחד לקבר שני הוא כאשר העברה זאת נעשית לקבר אבות.

כאשר קיבלתי, כמו חבר הכנסת מגן, את הפנייה מאותה גברת, פניתי לאחת מהחברות קדישא וביקשתי מהן שיסבירו לי את ההיגיון, מדוע הן מבקשות יותר כסף כאשר מישוהו רוצה להיקבר ליד אבותיו. מדוע? מה, זה עולה להן יותר? ואיש החברה קדישא הסביר לי דבר, שהוא מאוד משונה וזעזע אותי. הוא אמר לי: תראה, במקומות הקברים אנחנו עושים פיתוח, וכאשר אדם משמר קבר, עשינו כבר היום פיתוח, וזה עולה לנו כסף. שאלתי: כמה? חשב את זה ל-20 שנה, לכמה תגיע? מדוע אתה לוקח 4,000 שקל? ואין מענה.

אני שמח שזה יידון בוועדה, אף שפורמלית אני מבקש להסיר.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת רביץ. באמת אנחנו עוסקים פה בסוגיה מאוד חשובה, וגם אני מצטרף להערכתי לחבר הכנסת מגן, שהעלה אותה.

האם חבר הכנסת מגן מסכים שההצעה תועבר לוועדת הפנים?

דוד מגן (הליכוד):

כן, אדוני היושב-ראש, ובתנאי שיושב-ראש הוועדה יישאר יהושע מצא; לא, אני צוחק.

היו"ר ע' עלי:

למה? יש הצעה אחרת?

יהושע מצא (הליכוד):

יש הצעה להחזיר את אהוד אולמרט מראשות העיר, כדי לעשות רוטציה.

קריאה:

לקחת את יהושע ולשים אותו בראש הרשות.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מסכים להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר ע' עלי:

הואיל וחבר הכנסת דוד מגן מסכים, אנחנו נעבור להצבעה. מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת מגן לוועדת הפנים ואיכות הסביבה? מי נגד?

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 9, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה מועברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, שתמשיך ותדון בה.

הצעות לסדר-היום

סיוע ממשלתי לקריית-גת

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנו ממשיכים בסדר-היום: הצעות לסדר-היום מס' 2659 ו-2609 בנושא: סיוע ממשלתי לקריית-גת. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

בהזדמנות זו, עד שחבר הכנסת מגן יעלה לדוכן, אני רוצה לברך את ראש עיריית קריית-גת זאב בויס, שיושב ביציע המיוחד, וגם לאחל לו הצלחה במילוי תפקידו. כדי שימלא את תפקידו כהלכה, נדרש סיוע, ואני מקווה שסיוע זה יינתן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לנשיאות הכנסת על כך שהכירה בנושא זה כהצעה דחופה לסדר-היום. כפי שאדוני יודע, לא בכל הזדמנות אני מודה לנשיאות הכנסת. אני מודה גם לך אישית על מעורבותך בעניין.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, צריך להודות גם לשר המתאם.

דוד מגן (הליכוד):

לא ידעתי שהממשלה תמכה בזה.

שר הבריאות ח' רמון:

היא לא תמכה בזה, היא תמכה בחבר הכנסת דוד מגן בעניין הזה.

היו"ר ע' עלי:

השר המתאם תמך בזה.

דוד מגן (הליכוד):

בכוונה קיצרתי בנאומי הקודם, מתוך תקווה שאוכל להאריך יותר בנושא הזה, שאני מודה כי הוא מרגש אותי אישית כאיש קריית-גת וכמי שכיהן במשך עשר שנים כראש עיריית קריית-גת. אני מקווה שיותר לי לגלוש בשתיים-שלוש דקות מעבר להקצבה.

חברי הכנסת, עם כינונה של הממשלה הנוכחית קראתי בעיתונות, כי ועדה בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה מתכוונת לערוך סדר עדיפויות חדש בכל מה שקשור לערי הפיתוח ולהוציא את קריית-גת, שהיא חלק אינטגרלי של הנגב לפי חוק הרשות לפיתוח הנגב, מרשימת ערי הפיתוח.

כעסתי, הבעתי התמרמרות רבה על כך ששיקולים קואליציוניים צרים וזרים הנחו את הממשלה להעדיף יישובים במגזר הערבי, שאולי הם ראויים לעידוד הזה, אבל לא על חשבון עיר פיתוח קלסית הקולטת עלייה.

בשאלתא שהגשתי גם הקשיתי – מדוע צריכה עירי להיפגע? משום שאני חבר באופוזיציה, וערים אחרות, לאו דווקא כאלה שתושביהן משרתים בצה"ל ונושאים בכל החובות, בגלל שיקול קואליציוני זר זה או אחר, ייכנסו לראש סולם העדיפויות? אין עיני צרה בהן, אבל לבי כאב וכואב על אשר עוללו לקריית-גת.

אני רוצה להזכיר לך, אדוני השר רמון, כי כאשר ענית על השאלתא שלי הסבתי את תשומת לבך, אם אינני טועה, לכך שההחלטה שלכם כממשלה היא החלטה לא חוקית, משום שאתם עוקפים ורומסים ברגל גסה את חוק ערי ואזורי הפיתוח.

ואם לא הייתי בטוח אז בצדקת טענתי, בית-המשפט הגבוה לצדק דן השבוע בשתי עתירות, אחת מהן של עיריית קריית-גת. שופטי בג"ץ, אליעזר גולדברג, אליהו מצא ודליה דורנר, הוציאו ביום ראשון

השבוע צו מוחלט שמורה לממשלה להימנע מביצוע ומהוצאה לפועל של החלטת הממשלה שקיבלה את המלצות ועדת-שבס. השופטים קבעו, כי החלטת הממשלה מיום 24 בינואר 1993, בדבר עדיפות לאומית – סיווג מחדש על ערי ואזורי פיתוח (ועדת מנכ"לים בראשות שמעון שבס), שבה הוחלט על אזורי עדיפות לאומית א' וב', לוקה באי-חוקיות ברורה ומובהקת.

ועוד נאמר שם: עיריית קריית-גת בעתירה טענה כי החלטת הממשלה היא בלתי סבירה והיא לוקה באפליה. שופטי בג"ץ החליטו, כידוע, לאחד את שתי העתירות בדיון.

אני הרחבתי בעניין, משום שאני רוצה לומר לך, אדוני השר, לפי הבנתי המשפטית ולפי ייעוץ שקיבלתי, העתירה של קריית-גת למעשה עדיין תלויה ועומדת. בג"ץ קיבל את הדעה הקיצונית של המועצה המקומית אריאל, שהחלטה לא חוקית, וממילא לא דן בתביעה של קריית-גת, המדברת על איפה ואיפה.

ומידת האיפה ואיפה ידועה. קריית-גת, לפי תוכנית מתאר ארצית 21, נמצאת באזור מתוחם שהוועדה הארצית לתכנון ובנייה וממשלת ישראל אישרו, בין בית-שמש לבין שדרות. החלק הזה מוגדר בתוכנית המתאר הארצית כחלק אינטגרלי בעתיד, הכולל את בית-שמש, הכולל את קריית-גת וכולל את שדרות.

כאשר החליטה הממשלה שבית-שמש ושדרות יהיו במפת העדיפויות, כיהנו בראש שני היישובים הללו אנשים המזדהים עם מפלגת השלטון. בקריית-גת, שנמצאת באמצע, סמוך מאוד לשדרות, מכהן זאב בויס נציג הליכוד כראש העיר, והיא הוצאה מהרשימה. אי-אפשר להתעלם מההרגשה, שיש כאן חשד לשיקולים פוליטיים ומפלגתיים צרים וזרים.

אני מקווה שהממשלה למדה לקח מהדיון בבית-המשפט הגבוה לצדק והנושא הזה, בעקבות בג"ץ ובעקבות הדיון היום, יתוקן.

גם ב-12 במאי 1993 ראינו בכנסת כי יש הידרדרות בכל מה שקשור בסיוע הממשלתי לבירת לכיש, קריית-גת, עיר המונה היום כבר קרוב ל-45,000 תושבים, ולפי הערכת מומחים היא תגיע עד שנת 1995 ל-50,000 תושבים; ואני רוצה להזכיר לבית הזה שלפני פרוץ גל העלייה המבורך בשלהי 1989 היא מנתה פחות מ-30,000 תושבים, כלומר עלייה בהיקפים חסרי תקדים וחסרי דוגמה בכל ישראל.

כמי ששמע פה את אחד הנאומים האחרונים של השר לקליטת העלייה ואת דבריה של שרת העבודה והרווחה אני מעיד שהם מרבים לנקוב בשמה של קריית-גת כדוגמה של עיר קולטת עלייה, עיר שנמצאת בחוד החנית של מילוי המשימה הלאומית של קליטת עלייה. קרוב ל-10,000 מתושבי קריית-גת, דהיינו כ-25% מן התושבים, הם עולים חדשים.

והעיר הזאת, במקום לקבל עידוד מיוחד ותמורה מיוחדת, מצבה הכספי הולך ומידרדר משום שהממשלה, במקרה הטוב מתעלמת מקריית-גת ובמקרה הגרוע והשכיח יותר חובטת בקריית-גת, מכה אותה ומחלישה אותה. אני עדיין רוצה לקוות שהדבר לא נעשה במזיד ולא משיקולים פוליטיים.

חברי הכנסת, אני יודע שיש ניסיון של הממשלה להקפיא את חוק ערי ואזורי פיתוח. אני רוצה להזכיר לכם, כי רק לפני זמן קצר, אולי שבועיים או שלושה שבועות, אנחנו בבית הזה אישרנו בקריאה שלישית תיקון לחוק ערי ואזורי פיתוח, כך שלוועדת השרים לערי הפיתוח יהיה יושב-ראש אחד, והוא שר הכלכלה, ותינתן לו ההזדמנות הראשונה, מאז חוקק החוק ב-1988, לכנס את הוועדה.

אני מקווה שחברי הכנסת יהיו אמיצים מספיק, והרוב הקיים בכנסת היום ישמור על המסגרת הזאת, לא יביא להקפאת החוק ולא יהפוך את החלטת בג"ץ פלסטר.

גם הטיעונים של הממשלה, כי קריית-גת מקבלת טיפול נקודתי, אינם משביעים רצון. קריית-גת איננה זקוקה לחסדים. קריית-גת זקוקה להכרה ממשלתית אובייקטיבית, כנה והוגנת.

אדוני השר, לא אטעה אם אומר לך, כי הכללתה של קריית-גת באזור עדיפות יש בה משום תרומה מורלית, שהעיר הזאת זקוקה לה, ובהקדם. העיר הזאת זקוקה לתרומה המורלית הפסיכולוגית הזאת, גם משום שהיום – אני מצטט נתונים שקיבלתי הבוקר מגזבר עיריית קריית-גת, גיל פליישר – 50% מהקשישים המקבלים גמלה מקבלים גם השלמת הכנסה, מול ממוצע ארצי של 33.7%. 2.2% מאוכלוסיית קריית-גת מקבלים גמלת נכות, כאשר הממוצע הארצי הוא 1.6%. 5.8% מקבלים הבטחת הכנסה, בעוד הממוצע הארצי הוא 3%.

כפי שאמרתי, העיר הזאת קולטת כל יום עולים חדשים. ונציגי הממשלה, אם מותר לי לדבר בשם ראש העיר, ומותר לי, נציגי הממשלה מוזמנים לבקר בה ולראות את העשייה הברוכה הזאת.

רק בחודשיים האחרונים, ספטמבר-אוקטובר, נקלטו במערכת החינוך 250 תלמידים חדשים. אבל לאיזו עיר הם באים? לעיר שבה נותק אתמול זרם החשמל, חברת "מקורות" עומדת להפסיק את אספקת המים לעיר, והעיר הזאת זקוקה בדחיפות, כדי למנוע שיבושים ושביתות, למענק שהובטח, אומנם בחצי פה, של 30 מיליון שקל ולקביעת בסיס חדש ואמיתי של התקציב.

כשפנה ראש עיריית קריית-גת, ביום ראשון, לעיתונות – וזה ראש עיר בישראל, המוכר כאחד מראשי הערים הטובים ביותר – הוא פנה בשם האזרחים ואמר: "מיצינו את כל דרכי הנועם, נפגשנו עם כל הפקידים, סגני השרים והשרים, במטרה להסביר להם את העוול שנעשה לקריית-גת, אך לשווא. הגענו לשלב שחייבים לצאת למאבק קשה". כך אומר זאב ביום.

קריית-גת היא אחד היישובים הבולטים בארץ בקליטת עולים מחבר-העמים, אחד היישובים הראשונים שקלטו עולים מאתיופיה, וכעת – את העלייה מתימן. ושים לב, אדוני השר, להגינות שלו, הביקורת שלו חלה גם על הממשלה הקודמת. הוא אומר: "הממשלות לא ליוו ליווי הולם ולא נתנו גיבוי מתאים לתהליך שעוברת קריית-גת".

אני מודה שפניתי לראש עיריית קריית-גת וביקשתי ממנו להימנע מההפגנה הגדולה שהוא תכנן לבצע ביום ראשון האחרון מול משרד ראש הממשלה. מתוך מה ששמעתי מפי תושבים, אדוני השר רמון, אני חששתי שההפגנה הזו עלולה לחרוג מכל כלל, וחס וחלילה, אנחנו עלולים לראות בה גם אלמנטים אלימים.

זה לא היה מעולם בקריית גת. קריית-גת היתה אחת משלוש הערים החזקות בארץ בין ערי הפיתוח. תמיד ציינו את קריית-גת, ערד וכרמיאל. בשנה-וחצי האחרונה שומטים את השטיח מתחת לרגליה, ולא משכנעים אותנו שלא עושים זאת במתכוון.

הממשלה הטילה משימה לאומית ממדרגה ראשונה על כתפיה הצרות של עיריית קריית-גת, ואני מבקש כי מי שהטיל עליה את המשימה הזאת ישתתף במאמץ. בשנת 1993 אישר משרד הפנים הוצאה לנפש, בסך 1,570 שקל מתקציב של 63 מיליון, ו-70,000 שקל לאוכלוסייה בת 40,000 תושבים. האם מישוה בממשלה מאמין שאפשר לתת שירות לאלפי התושבים כאשר מול עלייה ריאלית של 50% במספר הנפשות, בצרכים, יש ירידה ריאלית, ואפילו נומינלית, בהעברות התקציביות?

אני מבקש השר רמון, כי אתה, כנציג הממשלה, לא תסתפק בהעלאת הנושא בממשלה לטיפול נקודתי. הטיפול הנקודתי הוא בבחינת זריית חול בעיניים. אני מקווה שכמשפטן תזהיר את הממשלה ותאמר, שעליה לכלול את קריית-גת באזור עדיפות לאומית, יכול להיות גם בדרגה ב', כדי שלא לבזות את פסיקתו של בג"ץ. וחשוב ביותר, היום – אם אפשר, היום, ויכול לעשות זאת יושב-ראש ועדת הכספים, יכול לעשות זאת יושב-ראש ועדת הפנים – להעביר מייד את 30 מיליון השקלים שהעיר זקוקה להם למען יוכלו הזקנים להמשיך להתחמם, למען לא ייפלו שם ברחובות החשוכים, לאחר שהחשמל נותק, למען לא תנותק מערכת המים; ונשב עם מומחי משרד האוצר ומומחי משרד הפנים ובבנה טבלה הוגנת של סל השירותים בקריית-גת, לפי 45,000 תושבים, ש-25% מהם הם עולים חדשים, הזקוקים לתמריצים מיוחדים.

אני מקווה, כי בשעה הזו של חשבון הנפש, הממשלה תחזור לדרך ההוגנת ותפעל לפי הצעתי.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה, באותו נושא.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אחרי הנתונים של חבר הכנסת דוד מגן, אני לא יודע מה חבר הכנסת חיים דיין יכול לבוא ולהוסיף, אבל הדברים כאובים מכדי שאפשר יהיה לעמוד מהצד ולראות את המצב העגום בקריית-גת ובשאר היישובים.

אני גם רוצה לברך את ראש עיריית קריית-גת, שכיבד אותנו בנוכחותו פה.

הנושא הוא הגירעונות של קריית-גת. הצעה דחופה זו דנה בנושא הגירעונות של עיריית קריית-גת, שהיא דוגמה לרשויות נוספות שנמצאות במצב דומה.

אני חייב לציין שבשבוע שעבר, בשעות הבוקר, כשנסעתי ברכב שמעתי שראש עיריית קריית-גת מסרב לקלוט עלייה. אמרתי לעצמי: איזה מין חוצפה זו? אבל אמרתי: אין עשן בלי אש, ואני צריך להבין מדוע עיריית קריית-גת, שהיתה מהדוגמאות הבולטות ביותר בדרום בקליטת עלייה והיתה סמל להגדלת האוכלוסייה, מסרבת לקלוט היום עלייה.

והנתונים לא איחרו לבוא, וכשאני שומע שעיריית קריית-גת נמצאת בגירעונות של 25 מיליון שקל – –

דוד מגן (הליכוד):

30 מיליון שקל.

חיים דיין (צומת):

30 מיליון שקל, והממשלה מתעלמת מהנתון הזה, בו בזמן שאנו דנים מדי יום במצוקות הכלכליות והחברתיות בכל יישוב ויישוב, ולא משנה מי ראש הרשות שם, אם הוא שייך לאופוזיציה או לקואליציה. המצב הזה צריך להדאיג את כולנו.

והתשובה לא איחרה לבוא. מצב התעסוקה ביישוב ירוד מאוד, ועל-פי נתונים עדכניים, ההכנסה החודשית הממוצעת לשכיר בקריית-גת היא מהנמוכות בארץ. האוכלוסייה גדלה מ-1989 ב-45%, וכיום היישוב מונה 40,200 תושבים, ומאז בוודאי נקלטו עוד, כאשר עולים חדשים מהווים 18% מכלל האוכלוסייה. שיעור מקבלי גמלת הזיקנה עם השלמת הכנסה בקריית-גת הוא 51.6% מהממוצע הארצי. שיעור מקבלי הנכות הוא 2.2% מהממוצע הארצי. שיעור הנפשות המטופלות בלשכת הרווחה גבוה ב-15.2% בהשוואה לממוצע הארצי. שיעורי מקבלי הבטחת הכנסה הוא 5.8% יותר מהממוצע הארצי. אין תעסוקה מספיקה לבעלי יכולת.

רבותי חברי הכנסת, מצב זה הוצג בפני כל השרים והמנכ"לים, וההבטחות שניתנו היו: יהיה בסדר; אבל בפועל לא היה שום גידול בתקציבים הממשלתיים ביחס למצב החברתי. כתוצאה מהמאפיינים הכלכליים של האוכלוסייה, לא חל גידול משמעותי בסקטור העסקי בעיר, עם כל המשמעות שיש לכך לגבי הרשות המקומית.

כל הנתונים הללו, עם גידול האוכלוסייה בעלת הבעיות הסוציאליות, במקום שהם ישמשו מנוף לחיזוק הרשות, הם מהווים נטל, כפי שהדבר מתבטא.

בשנת 1990 היה שיעור הגבייה ביישוב גבוה מ-90%, ועתה מגיעים ל-70%, ואולי פחות, עם הנתונים החברתיים שהצגתי. לגבי משפחות במצוקה כלכלית, המצב גרוע יותר למפרנסים. מצב הקשישים והנכים הוא מתחת לכל ביקורת.

אשר למגזר העסקי בסקטור התעשייתי, כדי למנוע פיטורי עובדים, העירייה ויתרה על 15 מיליון שקל ארנונה עקב איום בסגירת מפעלים, והממשלה עדיין לא נותנת את דעתה על כך.

במסגרת הרשות, מבחינת כוח אדם, קיצצה העירייה תקנים באופן משמעותי ועברה פיתוח ארגוני בתפוקות העובדים, בו בזמן שהאוכלוסייה בעיר גדלה.

מצב זה כשלעצמו מעיד על הזנחה מצד משרדי הממשלה ועל חוסר התחשבות במצב העגום, גם במתן השירותים החברתיים והכלכליים וגם במגמה להמשיך ולאכלס את קריית-גת בקשישים, בעולים, במשפחות חד-הוריות, במפוני קרוונים, בלי להתחשב בגירעונות שהם תוצאה ישירה של הזנחה זו, ולא תוצאה של בזבזנות.

על כן אני קורא לממשלה, לשר האוצר ולשר הפנים לתת מענה מידי לבעיה ולסייע בחיסול הגירעון של קריית-גת ובמניעת הישנות מקרים דומים ביישובים אחרים בארץ.

אני רוצה להביא כאן דוגמה ברורה: באר-שבע, בירת הנגב. מי חשב שאתמול ינתקו לה את המים? זו בירת הנגב. אני חושב, אדוני השר, שאתה צריך להעביר לממשלה מסר, שלקראת הכנת תקציב 1994 היא חייבת לשנות את התקציב לרשויות המקומיות בהתאם למספר התושבים בכל יישוב.

אני קורא לחברי הכנסת להעביר את ההצעה לסדר-היום הזאת מיידית לוועדת הפנים, כדי שעוד השבוע יוסדר הנושא הזה, כדי שעיריית קריית-גת ורשויות אחרות יוכלו לטפל בבעיות הפנימיות שלהן כמו שצריך.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דיין, לפי התקנון, אתה לא יכול לבקש להעביר את ההצעה שלך לסדר-היום לוועדה. אתה מציע לכלול את הנושא בסדר-יומה של הכנסת, לקיים דיון בנושא בכנסת. אם השר יבקש להעביר זאת לוועדה, אתה יכול להסכים או לא להסכים.

חיים דיין (צומת):

אני בטוח שהוא יבקש זאת.

היו"ר ע' עלי:

כך מחייב התקנון, וכדאי שתדע זאת. תודה לחבר הכנסת חיים דיין.

השר רמון, כעת בתוקף תפקידו כשר הפנים.

שר הבראות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אינני רוצה להידרש לוויכוח על נושא הרה-סיווג של ערי ואזורי פיתוח. אני רוצה שיהיה קונסנסוס בדבר אחד. לא יכול להיות שמקום כמו יבנה יהיה שווה למקום כמו קריית-גת; שמקום כמו קריית-גת יהיה שווה למקום כמו דימונה. ואני לא מדבר עכשיו על האזורים שמעבר ל"קו הירוק", ששם הוויכוח הוא דומה, אבל אחר.

דוד מגן (הליכוד):

קריית-גת כמו – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

יש פה מגמה ברורה פוליטית, הרי אתה רואה איך עובר הגבול.

שר הבראות ח' רמון:

קריית-מלאכי, עד לפני הבחירות הללו, לא היתה בראשות מפלגת העבודה, אלא בראשות הליכוד.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אתם ידעתם מה יהיה שם.

דוד מגן (הליכוד):

20 קילומטר צפונית מקריית-גת.

שר הבראות ח' רמון:

אותה קריית-מלאכי, בראשה עמד לא סתם חבר מפלגת העבודה, אלא חבר כנסת מטעם מפלגת העבודה, ולמרות זאת חל שם שינוי בסיווג.

עוזי לנדאו (הליכוד):

בגלל זה.

שר הבריאות ח' רמון:

לכן, הטענה הזאת היא לא ממין העניין, ותמיד יש ויכוח איפה צריך לעבור הקו.

אברהם הירשזון (הליכוד):

זו לא בושה לבוא ולומר שאם היתה מגמה פוליטית – טעיתם. זה לא נורא להודות בזה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת הירשזון, זו לא בושה, אם זה נכון. אם זה לא נכון, זו בושה לשקר, וודאי מעל דוכן הכנסת. ומכיוון שאני לא מתכוון לעשות זאת – – –

דוד מגן (הליכוד):

קריאת ביניים אחרונה שלי.

שר הבריאות ח' רמון:

אתה מבטיח.

דוד מגן (הליכוד):

קריית-גת היא חלק אינטגרלי של הנגב לפי חוק; יבנה וקריית-מלאכי – לא.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת מגן, אני לא רוצה להתווכח אתך על קריית-גת, כי הוויכוח אתך על קריית-גת הוא רגשי, ועם רגשות אני לא מתווכח.

דוד מגן (הליכוד):

זה עלול להזיק לבריאותי.

שר הבריאות ח' רמון:

לא, אלא מפני שאני רואה כמה קריית-גת יקרה לך. היית שם ראש עיר, והיית ראש עיר מוצלח, והשקעת בעיר הזאת שנים רבות. הוויכוח אתך הוא ויכוח מסוג אחר.

אני מדבר על העיקרון, וזה נכון לגבי הצפון וזה נכון לגבי הדרום, שצריך להביא בחשבון את הריחוק ממרכז הארץ כדבר מרכזי. ותמיד, היכן שיקבעו את הקו, מי שיהיה סמוך לקו הזה יצא נגד הקביעה הזאת. זה טבעי, זה הגיוני, ואינני מלין על כך, זה אולי אפילו תפקידו של ראש העיר, ואני מברך כאן את ראש העיר זאב בויס, שנבחר מחדש לכהונתו כראש העיר קריית-גת. זה טבעי, זה הגיוני, אבל באו ננתק היום את הדיון מהנושא של סדר העדיפויות, כי זה מה שרצינו לעשות: להפריד בין המקומות על-פי ריחוקם ממרכז הארץ.

מי שהופך את קריית-מלאכי למקום כמו שדרות, יודע שלא יבואו לשדרות; ומי שיהפוך את שדרות למקום כמו מצפה-רמון – לא ירצו לבוא למצפה-רמון. ככה זה, ועברנו את זה וראינו את זה. כאשר כולם נהנים מהטבות, למעשה אנחנו מקפחים את הרחוקים. ובסוף גם תל-אביב תהיה עיר פיתוח, ואז לא עשינו דבר. הכוונה היא שיהיה דירוג של המקומות, לפי ריחוקם ממרכז הארץ.

אני רוצה להביא כאן את ההתייחסות היותר-ספציפית של משרד הפנים להערות בנושא המצוקה הכספית של עיריית קריית-גת.

במסגרת הטיפול השוטף של משרד הפנים ברשויות המקומיות בכלל, וברשויות שנקלעו למצוקה תקציבית בפרט, טופלה גם עיריית קריית-גת.

מענק האיזון שנקבע לקריית-גת לשנת הכספים השוטפת עומד על סך של כ-6 מיליוני שקל. במסגרת המענק נכללה תוספת בגין גידול האוכלוסייה, כ-30%, מדצמבר 1993, בסכום של 933,000 שקל. על-פי הדוחות הכספיים של עיריית קריית-גת, הגירעון המצטבר ל-31 בדצמבר 1992 הינו בסך 26 מיליון שקל.

במהלך שנת 1993 העביר משרד הפנים למספר מצומצם של רשויות מקומיות במצוקה – ואני מציע שחבר הכנסת הירשזון, שדיבר על אפליה פוליטית, יבדוק מי היו הרשויות הללו, שקיבלו את הסיוע המיוחד הזה לרשויות במצוקה, ויראה שלא היתה שום אפליה בעניין הזה. אחת הראיות היא קריית-גת. הן קיבלו מענקים חד-פעמיים לכיסוי גירעונות. במסגרת זו קיבלה קריית-גת סכום מצטבר של 11.5 מיליון שקל. את הסכומים הללו קיבלו מספר מצומצם של רשויות. אינני זוכר כרגע כמה בדיוק, זה היה בישיבת ממשלה, אבל המספר באמת מצומצם, חמש-עשר רשויות. אני לא נשבע על המספר הזה, אבל כך הוא, לפי מיטב זיכרוני. סכום זה אמור היה להקטין את הגירעון המצטבר בכדי 50%.

נוסף על המענקים הנ"ל קיבלה עיריית קריית-גת 600,000 שקל תוספת בגין קליטת עלייה.

נוסף על הסכומים הנ"ל קיבלה עיריית קריית-גת כ-3.25 מיליוני שקל תוספת ממשרד החינוך, לסגירת הפער בין הוצאות העירייה למימון פעולות החינוך לבין המקורות הקיימים. תוספת זו ניתנה כתוצאה ממסקנות ועדה בראשותו של מר יחזקאל הרמלך, שתפקידה היה לבדוק את הגירעונות הנובעים בגין פעולות החינוך ברשויות המקומיות.

כל זה נעשה בשנה שהממשלה הזאת מכהנת בה, ומי שמכהן כראש העיר הוא זאב ביום, מטעם הליכוד. צריך להיות הגונים גם בביקורת על הנושא הזה.

במסגרת הסיכומים לכיסוי גירעונות של עיריית קריית-גת התחייבה העירייה לגבות 3.6 מיליוני שקל מיתרת הפיגורים בארנונה ומים – – – סליחה רגע.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני שר הבריאות – – –

שר הבריאות ח' רמון:

מה לעשות? זה קורה גם לשר בריאות.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני השר, אמרתי לך כבר מזמן להירשם להסתדרות הלאומית.

דוד מגן (הליכוד):

לא לחינם אנחנו אומרים שהממשלה חולה. אני מאחל לך בריאות.

שר הבריאות ח' רמון:

במסגרת הסיכומים לכיסוי הגירעונות של עיריית קריית-גת התחייבה העירייה לגבות 3.6 מיליוני שקל מיתרת הפיגורים בארנונה ומים, ונוסף על כך התחייבה העירייה להפחית את הוצאותיה בסכום של 10.6 מיליון שקל. זו התחייבות חתומה של עיריית קריית-גת.

בסיכומי של דבר, אילו עמדה העירייה בהתחייבותה החתומה, היה הגירעון המצטבר של הרשות מתחיל כמפורט. הגירעון המצטבר ליום 31 בדצמבר 1992 – 26 מיליון שקל. אופן כיסוי הגירעון: 4% חוב מתגלגל – כ-1 מיליון שקל; מענק לכיסוי גירעון – 11.5 מיליון שקל; גבייה מיתרת פיגורים – 3.6 מיליון שקל; צמצום הוצאות – 10.6 מיליון שקל, סך הכול, כ-26.740 מיליון שקל.

זהו המצב על-פי משרד הפנים, בנושא קריית-גת. אני חושב שהנושא בהחלט ראוי לדיון ולבירור בוועדת הפנים של הכנסת. אני מציע להעביר את ההצעות לסדר-היום של חבר הכנסת מגן ושל חבר הכנסת דיין לדיון בוועדת הפנים. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לשר רמון. יש כאן שתי הצעות להסיר. חברת הכנסת מאור מבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, מובן שהצעתי להסיר היא מתודית, שכן הנושא שהועלה כאן הוא חשוב ביותר, וכמי שהינה שכנה לקריית-גת ושותפה להרבה מאוד פעילויות שם, אני מברכת על העלאת הנושא.

אדוני שר הבריאות, שהחליף את שר הפנים, וכמתאם בין הממשלה ובין הכנסת, העובדה שהממשלה רוצה לקבוע אזורי פיתוח חדשים היא עובדה מבורכת, ואני מקווה שתימצא הדרך ליישב את המדיניות שהממשלה מחויבת לה עם פסק-הדין שניתן על-ידי בית-המשפט הגבוה. אין לפגוע בזכותה של הממשלה לנהל את המדיניות.

עם זאת, יש שני פרמטרים. האחד, כפי שציננת, אדוני השר, הוא המרחק של המקום ממרכז הארץ, וזה הקריטריון של מפת אזורי הפיתוח החדשים, והמפה טובה מאוד. אבל יש קריטריון נוסף שחובה להחיל אותו, והוא המצב הסוציו-אקונומי של כל יישוב. אני רוצה להדגיש, שבנושא זה הקריטריונים לא מספיק חדים ולא מספיק מקדמים. והבעיה של הפערים באוכלוסייה אינה חשובה פחות מהבעיה של הפערים במרחקים.

לפיכך אני רוצה לגבות ולהצטרף לתביעה מן הממשלה, שנוסף על המיפוי החדש, הקריטריונים לאזורי תעשייה ועידוד בחינוך יהיו הרבה יותר חדים. כך קריית-גת וערים נוספות, שהמצב הסוציו-אקונומי בהן מחייב זאת – יקודמו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת מאור. חבר הכנסת מצא מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דיין.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תודה רבה. קשה במסגרת של דקה להתווכח עם אותן אמירות אדירות ורבות של השר רמון. במסגרת הדמוקרטיה מותר הכול ואפשר לומר הכול.

השר רמון, שהופיע כאן כשר הפנים, אילו הופיע כשר האוצר, חייב לדעת, המשבר ברשויות המקומיות עמוק ונוראי. הממשלה נמצאת כמעט בשיתוק בנושא הזה. דוגמה אחת: אפילו לא מצאת לנכון להזכיר את דוח-סוארי. הוא יושב אי-שם במגירות, ואומרים: יושם יושם. ובינתיים הגירעונות הולכים וגדלים ואין פתרון.

אני לא רוצה לערוך אתך פה ויכוח על סדרי העדיפויות ועל דוח-שבס, שהזכרת באותה לשון כמו את דוח-הרמלך. הבג"ץ כבר נתן את סטירת הלחי לדוח-שבס.

לסיום – מלה אחת. אני מקווה שזה יעבור לוועדת הפנים. ננסה לקיים דיון ממצה כבר בשבוע הבא. אבל, הממשלה חייבת לדעת – היא לא יכולה לנהוג כבת יענה לגבי ערי פיתוח וערים אחרות, שמתנהלות בגירעונות נוראים, כאשר הערים האלה צריכות לקלוט עולים, לתת תשובה לתושבים, לאיכות החיים ולכל מה שקורה בהן. המציאות עגומה, עגומה ביותר.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת קצב. אנחנו עוברים להצבעה. האם חבר הכנסת דוד מגן מסכים שהצעתו תועבר לוועדת הפנים?

דוד מגן (הליכוד):

כן.

היו"ר ע' עלי:

האם חבר הכנסת חיים דיין מסכים שהצעתו תועבר לוועדת הפנים?

חיים דיין (צומת):

כ.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת שתי ההצעות לסדר-היום, על סיוע ממשלתי לקריית-גת, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, להמשך הדיון ולהסקת מסקנות מתבקשות?

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 15

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

15 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. ההצעה עוברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להמשך הדיון.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

אנחנו כעת ממשיכים בסדר-היום עם שר הבריאות. הוא מתבקש להשיב על שאלות. שר הבריאות ישיב על שאלות שהופנו לראש הממשלה.

עידוד ילודה

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את ראש הממשלה ביום כ"ט בתמוז התשנ"ג (18 ביולי 1993):

לפי נתונים דמוגרפיים לשנים 1975-1991: מספר היהודים בעולם ב-1975 היה – 12,979,000; מספר היהודים בעולם ב-1991 היה – 12,849,500, דהיינו ירידה של 0.1%. מגמת ירידת מספר היהודים בעולם נמשכת בצורה מדאיגה, מה עוד ששיעור נישואי התערובת ברוב העולם היהודי הוא בממוצע 55%, ואילו בסקנדינביה ובגרמניה – כ-75%, ובקובה – כ-93%.

ברצוני לשאול:

1. האם ההטבות הניתנות כיום למשפחות ברוכות ילדים מעודדות ילודה?

2. מה תעשה הממשלה לעידוד משפחות ברוכות ילדים, נוכח הממצאים הנ"ל?

שר הבריאות ח' רמון:

1. ממשלת ישראל מסייעת למשפחות ברוכות ילדים בקצבאות ילדים ובתחום הדיור, הן בשל חשיבות הגדלת האוכלוסייה היהודית והן מסיבות סוציאליות.

לעומת זאת, יש אוכלוסייה אחרת, לא רק בישראל, של נשים צעירות, שדוחות את הנישואין ו/או דוחות את הלידה הראשונה, ומשנה לשנה עולה שיעור נשים אלה בהדרגה, בצורה משמעותית ביותר. בשנת 1976, רק 5% מכל הלידות הראשונות אירעו לנשים יהודיות בגיל 30 ומעלה, ובשנת 1990 השיעור עלה ל-14%. לכן חשוב ביותר לסייע גם לנשים צעירות אלה, וזאת על-ידי פעולות שתמנענה דחיית הנישואין ו/או דחיית הלידה – בהטבות בתחום תנאי דיור לזוגות צעירים וכדומה.

יש להתמודד עם הבעיה בשתי חזיתות. יש לסייע לא רק למשפחות ברוכות ילדים, אלא גם למשפחות צעירות עם ילדים ולמשפחות צעירות ללא ילדים, על מנת לעודד אותן לקראת לידה.

2. הממשלה תמשיך, כמובן, לסייע למשפחות ברוכות ילדים, אבל, נוסף על כך הממשלה חייבת כאמור לסייע גם למשפחות צעירות, על-ידי פעולה נגד גורמים המביאים לדחייה בהקמת המשפחה.

אני משוכנע שלחבר הכנסת בא-גד יש שאלה נוספת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אם הוא לא ביקש, למה אתה מנדב אותו?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מבקש.

היו"ר ע' עלי:

יש דרך לבקש. למה אתה קם?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני יושב ואני מבקש שאלה נוספת.

היו"ר ע' עלי:

בסדר. יש תקנון, יש סדרים בבית הזה. מצביעים או מבקשים. שאלה נוספת.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד השר, כבוד היושב-ראש, דבר ראשון אני רוצה להביע את מחאתי. השאילתא הוגשה ב-18 ביולי 1993, לפני חצי שנה. אני לא יודע למה ראש ממשלה צריך לחכות חצי שנה כדי לתת תשובה הכוללת נתונים דמוגרפיים.

לעניין – נוכח ההודעה על שיעורי העוני שמתעצמים, בייחוד לגבי משפחות ברוכות ילדים, אני שואל, אם בכל אופן תשנו את עמדתכם, נוסף על צעירות חד-הוריות. אם תשנו את עמדתכם, סוף סוף תתחילו לתמוך כראוי במשפחות ברוכות ילדים. כפי שנהוג בצרפת. אבא שיש לו ילדים כבר לא צריך לעבוד, הוא עשה את שלו. בישראל הם רעבים ללחם, כי רעו תחת קו העוני. מה התשובה?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. השר בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

הממשלה, כפי שאמרתי, מסייעת למשפחות ברוכות ילדים. מובן שאפשר לסייע תמיד יותר. השאלה אם ניתן לסייע תמיד יותר. בדיון במסגרת התקציב, אין לי ספק שחבר הכנסת בא-גד יביא לידי ביטוי את תפיסתו בעניין הזה, באופן ברור וחד-משמעי, והממשלה תשיב על הפרטים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר הבריאות.

יוסף בא-גד (מולדת):

מה לעניין העיתוי?

ישיבות הוועדה למלחמה בסמים

חבר הכנסת ר' איתן שאל את ראש הממשלה ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

ידוע לי כי סגן שר הבינוי והשיכון מונע מיושב-ראש הרשות למלחמה בנגע הסמים להשתתף בישיבות הוועדה למלחמה בנגע הסמים של הכנסת.

ברצוני לשאול:

1. האם סגן שר הבינוי והשיכון עוסק בענייני סמים?
2. האם ייתכן שסגן שר ימנע מפקיד ממשלתי להופיע בוועדת הסמים?
3. אם לא – האם תורה לסגן שר השיכון להפסיק להתערב בנושא זה?
4. האם ידוע לך שסגן שר הבינוי והשיכון ממשיך בהתנהגות זו למרות פניות חוזרות ונשנות אליך ואל יושב-ראש הכנסת?

שר הבריאות ח' רמון:

1. במכתבי לסגן שר אלי בן-מנחם – אומר ראש הממשלה – מיום 17 בנובמבר 1992, נקבע כי בהתאם לסעיף 35 לחוק-יסוד: הממשלה, יטפל סגן שר בן-מנחם בשם ראש הממשלה בכל העניינים הקשורים לרשות למלחמה בסמים, גם לאחר מעברו של סגן שר למשרד השיכון; ביקשתי ממנו במכתב מיום 6 במאי 1993, להמשיך ולטפל בענייני הרשות.

2-3. ראשית כול, מעולם לא מנע סגן השר מחבר הכנסת איתן להשתתף בישיבות כלשהן של גוף כלשהו. אולי מתכוון אתה למנכ"ל הרשות, המזומן חדשות לבקרים לוועדה שאתה עומד בראשה.

ובכן, מסעיף 106א (א) לתקנון הכנסת עולה, כי הסמכות להזמין עובד הרשות נתונה בידי הוועדה למלחמה בנגע הסמים רק בעניין שמליאת הכנסת העבירה אליה לדיון. ובכל מקרה, עובד הרשות יוזמן באמצעות מנכ"ל הרשות, בתיאום עם השר הנוגע בדבר – סעיף 106 ב (ב) לתקנון.

כיושב-ראש הוועדה, אינך מקפיד כלל על הדרישה המקדמית, שמליאת הכנסת תעביר את העניין לדיון הוועדה, ואינך יכול לזמן עובדי הרשות בכלל והמנכ"ל בפרט לפי דרישתך הבלעדית, ותוך מטרה ברורה לנגחם כשלוחה של הממשלה. מדובר בעובדים מסורים, העושים מעל ומעבר לתקציב העומד לרשותם ולכוח האדם הקיים, ומן הראוי שלא ינוגחו כמה פעמים בשבוע על מנת להשביע את רצונך.

עוד יצוין, כי אם העניין לא מועבר ממליאת הכנסת לוועדה, הרי שלא רק שנשללת זכותה לזמן עובדים, כאמור, אלא רשאית היא לדרוש כי השר או נציגו יתייצבו לפניה אחת לחודש בלבד – סעיף 106(ג) לתקנון.

למרות הכול, אין סגן השר מונע מסגל הרשות להשתתף בדיוני ועדות הכנסת אם זימונם נעשה בהתאם לנהלים.

העולה מהאמור הוא, כי סגן השר פעל ופועל בהתאם להוראות ולדין, והדבר אף אושר בחוות דעתו של מר צבי ענבר, היועץ המשפטי לכנסת.

4. על כלל פניותיך אל יושב-ראש הכנסת ואלי בנושא דנן, קיבלת תשובות מנומקות ומפורטות, אשר לא נסתרו על-ידך עד כה. למרות פניית יושב-ראש הכנסת אליך ואל סגן השר להיפגש כדי שתפעל על-פי התקנון, הינך נמנע מפגישה זו מסיבות הידועות רק לך. לאור זאת, אינני סבור כי יש מקום נוסף לעסוק בעניין, ופתרון הבעיה יבוא על-ידי פגישה בין סגן השר לבין חבר הכנסת רפאל איתן. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

רציתי לשאול, מדוע הייתי צריך, או כולנו היינו צריכים לחכות חמישה חודשים, כדי לקבל תשובה כזאת? השאילתא, לפניה ואחריה העברתי בכתב, לראש הממשלה, את הנושא הזה, וגם ליושב-ראש הכנסת.

האם נראה לך סביר, חמישה חודשים, עד שמקבלים תשובה? חוץ מזה שהמצב לא השתנה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת איתן. השר רמון.

שר הבריאות ח' רמון:

הטענה של חבר הכנסת איתן בנושא השיהוי בתשובה היא טענה מוצדקת. אני אחזור ואפנה ללשכת ראש הממשלה ואבקש, שתשובות על שאילתות מטעם לשכת ראש הממשלה תינתנה במועדים על-פי תקנון הכנסת. בהחלט, הטענה שלך היא טענה צודקת.

עם זאת, חבר הכנסת איתן, אני פונה אליך, מפציר בך, להיפגש עם סגן השר. אני משוכנע שתצליחו להגיע לעמק השווה בנושא שבדרך כלל מצליחים להתגבר עליו. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר רמון. השר ישיב על שאילתא מס' 1873, של חבר הכנסת בא-גד.

השליטה בגשרי הירדן

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את ראש הממשלה ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

בעיתון "הארץ" מיום י"ג בחשוון התשנ"ד התפרסמה ידיעה, ולפיה הודיעו הפלשתינים כי ישראל הציעה להם שליטה משותפת בגשרי הירדן; דבר הנוגד את הצהרותיו החוזרות ונשנות של ראש הממשלה, כי בגבולות ובגשרי הירדן תשלוט מדינת ישראל בלבד.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. האם הבטיח ראש הממשלה בעבר שגשרי הירדן יישארו בשליטתנו הבלעדית?

3. מה יעשה לגבי גשרי הירדן?

שר הבריאות ח' רמון:

השאלתא מתייחסת לשליטה משותפת בגשרי הירדן.

3-1. עמדת ממשלת ישראל בנושא המעברים על הירדן נותרה כפי שהיתה, דהיינו, המעברים יישארו בשליטתה של מדינת ישראל, עד אשר יוכרע הנושא בשיחות על המעמד הסופי של השטחים. לפיכך, לא הוצעה כל שליטה משותפת, כפי שפורסם בעיתון "הארץ", כמצוטט בשאלתא. מה שאנחנו מציעים, גם בשיחות הללו, ועל כך, כידוע, יש מחלוקת בינינו לבין אש"ף, אנחנו מציעים שהשליטה הביטחונית, שהאחריות הביטחונית למעברים שבינינו לבין מצרים ולגשרים שבינינו לבין ירדן – יישארו באחריותה המוחלטת של ממשלת ישראל, כפי שנקבע בהסכם העקרונות לגבי ביטחון החוץ של מדינת ישראל. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר.

יוסף בא-גד (מולדת):

אפשר לשאול?

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בא-גד. אני רואה שלאט לאט אני מצליח להכניס אותך לתלם.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד היושב-ראש, אדוני השר – אני קראתי קריאת ביניים בלבד – האם רק ממשלת ישראל, או עם איזו שותפות? למה קראתי את קריאת הביניים? אנחנו עומדים היום ערב חג החנוכה, חג האורים, ונהיה לי חושך כאשר קיבלתי ציור. ביקשו בבית-ספר לצייר רעיונות לחג החנוכה, וילדה בת שמונה, אחותו של נרצח, ציירה חנוכייה, שאני מתכבד להראות אותה לכנסת, שמונה מצבות במקום נרות, ומתחת לזה כתוב: שלום אמת. אם אין דבר מזעזע וקורע לבבות יותר מזה, מה עוד יכול להיות כדי שתתעוררו ותבינו שזו, במקום חנוכיית האורים, זאת חנוכיית החושך והשכול?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אדוני השר, תשובה, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת בא-גד, אינני מתווכח עם שכול ולא עם נפגעי שכול, ולכל אמרותיהם ולכל מעשיהם אני מרכין – – –

גדעון שגיא (העבודה):

– – – השימוש

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת גדעון שגיא, למה לך? אם אני לא אהיה בסדר – תעיר לי.

יוסף בא-גד (מולדת):

– – –

שר הבריאות ח' רמון:

תראה מה אתה עושה, באמת.

יוסף בא-גד (מולדת):

– – – שמונה מצבות

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, שאלת שאלה, תמתין לתשובה.

שר הבריאות ח' רמון:

אינני מתווכח אתם, ולא עם מעשיהם, אני מרכין ראש לפני כל ביטוי של צער וכאב אשר בא ויוצא מפיהם או מתחת ידיהם. נגד מי שאני יוצא זה נגד כל אלה שעושים שימוש ציני למטרות פוליטיות, לקדם את אמונתם הפוליטית באמצעות הכאב והצער התמימים הללו, שאין להם ולפוליטיקה דבר וחצי דבר.

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת בא-גד, אני מדבר אליך. אינני מתווכח עם ילדה בת שמונה שנפגעה, וכל מה שהיא תעשה יהיה מקובל עלי, כי אינני מתווכח עם שכול. אתך, כאיש פוליטי, אני מתווכח. אל תשתמש בילדות בנות שמונה, ואל תשתמש בכלל בשכול לצרכים פוליטיים. יש לנו ויכוח פוליטי. הוויכוח הפוליטי שלך הוא לא בעניין הזה, כי גם על-פי השקפתך יש שכול ויהיה שכול, וגם על-פי השקפתך אפשר לנצל את השכול הזה למטרות פוליטיות. לכן, תחדלו מכך.

יש בינינו ויכוח פוליטי, מה צריך להיות הפתרון הפוליטי. אנחנו מאמינים שמה שאנחנו עושים ימנע שכול, אתם מאמינים שמה שאתם עושים ימנע שכול, ועד לרגע זה אנחנו נמצאים במצב שבו, לצערי, השכול ממשיך ופוגע. אנחנו מאמינים שאנחנו נביא קץ לשכול הזה, קץ לכך שילדות בנות שמונה תיאלצנה, בעתיד, לצייר ציורים נוראים כאלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אתה יודע מי נתן לי את זה? חבר הכנסת עזרן.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. השר ישיב על שאלתא — — —

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש ממך להפסיק, חבר הכנסת בא-גד.

אני מבקש מהשר להשיב על שאילתא מס' 1902, של חברת הכנסת ענת מאור. אני רוצה לומר לחבר הכנסת בא-גד, שאין שאלות נוספות אחרי שאלה נוספת.

יוסף בא-גד (מולדת):

זאת היתה קריאת הלב.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, שמענו את קריאת הלב. אמרת זאת למיקרופון ולפרוטוקול. בבקשה.

שילוב נשים בוועדות העבודה לקידום השלום

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את ראש הממשלה ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

לפי המידע שבידי, יש מעט מאוד נשים בוועדות העבודה לקידום השלום.

מיותר לציין עד כמה חיונית תרומתן של הנשים, הן מבחינת ראייה חברתית כוללת והן מבחינה מקצועית. לפיכך, חשוב לשלבן בהיקף של לפחות 30%–40% בכל משלחת.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא ההרכב של הוועדות השונות, ומה הוא אחוז הנשים בכל ועדה?

2. האם גיבש משרדך מדיניות לגבי חיוניות שילוב הנשים בעיצוב פני השלום העתידי?

3. האם יצרו משרדך ומשרד החוץ קשר עם נציבות המדינה וארגוני הנשים לאיתור נשים משפטניות, כלכלניות, סוציולוגיות ומומחיות תקשורת, כדי לשלבן בוועדות?

4. מה ייעשה כדי לקדם את המצב משמעותית?

שר הבריאות ח' רמון:

1. הרכב משלחות ישראל לוועדות המשא-ומתן השונות נקבע על-פי שיקולים מקצועיים קונקרטיים לתחומים שבהם מטפלות הוועדות. בהתאם לכך מתמנים בעלי תפקידים לוועדות השונות מתוך משרדי הממשלה והגופים הממלכתיים המופקדים על הטיפול בנושא.
2. החשיבות שבשילוב נשים בשירות הציבורי איננה מיוחדת רק לתהליך השלום, והיא קיימת באותה מידה גם בתחומים אחרים.
3. שר הכלכלה והתכנון, הממונה על הנושא, מינה ועדה בראשות פרופסור רות בן-ישראל, אשר מגבשת מדיניות לשילוב נשים ולקידום בכל תחומי השירות הציבורי.
- נוסף על כך, לאחרונה מונתה הגברת נאוה ארד ליועצת ראש הממשלה למעמד האשה, ונושא חשוב זה יטופל גם על-ידה.
4. כאמור, השיבוץ לוועדות נעשה על בסיס פונקציונלי מקצועי, ומתוך הגופים הממלכתיים. במסגרת זו משובצות גם נשים, ואין מקום לשריון אחוזי או סקטוריאלי בתחום זה. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

- אדוני השר, אני מצטערת שאף כי בדרך כלל תשובותיך מקיפות וכנות, גם אם לא הכול עונה על ציפיות חברי הכנסת, הרי שעלי לציין באכזבה עמוקה, שלא רק שלא קיבלתי תשובה על השאלה, אלא יש פה קיבוע של מצב שהוא בלתי סביר, קודם כול לטובת המדינה, ושנית – לטובת קידום הנשים.
- השלום, כמו גם המלחמה, הוא ל-100% מהאוכלוסייה, ואי-אפשר לעצב את פני השלום, לא בתחום הכלכלה, לא בתחום הביטחון, לא בתחום פוליטי, לא בתחום רווחה ולא בתחום חינוך, בלי מעורבות של 52% מן האוכלוסייה.

אני מכירה את עבודתה של הוועדה ביוזמתו של השר שמעון שטרית, בראשות פרופסור רות בן-ישראל; אנחנו, ודאי, מברכות מאוד על מינויה של גברת נאוה ארד – אגב, היא צריכה לעמוד בראש רשות ולא רק כיועצת; אך כל זה לגבי העתיד.

יחד עם פרופסור רות בן-ישראל אנחנו יוזמים חקיקה, כמו שקיימת בעולם המערבי כולו, שתקדם נשים – – –

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת מאור, מה השאלה? זאת לא הצעה לסדר; זאת שאלה נוספת.

ענת מאור (מרצ):

אתה צודק. אני רוצה לציין שלקראת העתיד אנחנו מקדמים חקיקה לקידום הנשים, ושאלתי כרגע, האם בדעת השר להעביר לראש הממשלה בקשה לבדוק איך לשלב נשים מקצועיות, שעומדות בכל הקריטריונים, בוועדות שכבר הוקמו ובוועדות שתוקמנה בעתיד?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. השר, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

חברת הכנסת ענת מאור, אני יכול לומר שהמינויים המקצועיים לוועדות השונות במסגרת שיחות השלום משקפים מצב מצער של מספר הנשים בתפקידים בכירים בשירות הציבורי.

כשאין אשה בתפקיד משנה למנכ"ל או מנכ"ל במשרד מסוים, ומי שמייצג את המשרד בוועדה המקצועית – – –

ענת מאור (מרצ):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

חברת הכנסת ענת מאור, אני מבקש ממך.

כשאין במשרד משנה שהיא אשה, וצריך לשלוח משנה או מנכ"ל, כי הם אלה שצריכים לעסוק בנושא – לצערי אין נשים. כלומר, את מלינה על מצב, שאני מסכים אתך במאה אחוזים שהוא מצער, שהוא לא נכון, שהוא לא טוב, אבל זו המציאות.

לעשות דבר מלאכותי ולשלוח מישהי רק מפני שהיא אשה, והיא לא תתרום שום דבר, כי היא לא במקצוע הזה, לא בדרכי הזאת, ולומר שיש אשה – אני חושב שהדבר הזה לא רק לא יועיל לקידום מעמד האשה, אלא יפגע בו, הוא יפגע במאבק הזה.

צריך להיאבק, ואת יודעת את דעתי, לכך שנשים תגענה לעמדות בכירות במערכת הציבורית, ואז, כאשר המערכת הציבורית שולחת נציגות לוועדות, בין שזה לוועדות השלום ובין שזה לוועדות אחרות – תהיינה אלה נשים בזכות מקצועיותן ולא בגלל היותן נשים.

אם כך יהיה, אני מקווה שגם הממשלה הזאת, גם ראש הממשלה וגם הוועדות שהוקמו יתרמו לכך.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר הבריאות. שר הבריאות מתבקש להשיב על שאלות למשרדו. חבר הכנסת טמקין הגיע בינתיים. הארכתם בתשובות והוא הגיע זכה.

נוהל הודעה לאם על פטירת בנה

חבר הכנסת ב' טמקין שאל את שר הבריאות ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

בכתבה בעיתון "חדשות" (יום רביעי, 20 באוקטובר 1993) מתפרסם מאורע חמור: אם מקרב עולי אתיופיה התבשרה על מות בנה רק לאחר שנקבר.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע המקרה למשרדך?

2. האם מדובר במקרה חריג או בתופעה שכיחה?

3. האם אפשר למנוע מקרים דומים בעתיד?

שר הבריאות ח' רמון:

1. המקרה הספציפי שעליו מדבר חבר הכנסת טמקין בשאלתא לא ידוע למשרד. בעקבות השאלתא נבדק האירוע עם הנהלת בית-החולים "הלל יפה" והתברר כי העובדות המתוארות בכתבה אינן תואמות את האמת.

מהבדיקה שנערכה עולה, כי הנהלת בית-החולים מסרה הודעה מתאימה לאם הנפטר בסמוך לפטירתו, באמצעות מתורגמן בן העדה. באותה הזדמנות התבקשה האם ואף הסכימה וחתמה על הסכמתה לנתיחה שלאחר המוות.

2. לאור האמור בתשובה מס' 1, אין מקום להתייחסות לשאלה זו.

3. עם זאת, ברצוני להוסיף, כי על-פי המקובל ביהדות נמסרות גופותיהם של ילודים בני פחות מחודש ופגים לידי חברה קדישא והם נקברים ללא טקסי הקבורה והאבלות המקובלים. במקרים בודדים, ורק על-פי בקשה מיוחדת, נמסרת גופת התינוק למשפחה. כך, לדוגמה, פועלים המוסלמים ביחס לילודים, ובית-החולים מכבד מסורת זו ופועל בהתאם לה. בעקבות המקרה הנ"ל העיר בית-החולים את תשומת לבם של כל הנוגעים בדבר למנהג המיוחד של בני העדה האתיופית, לנהוג מנהגי קבורה ואבלות בתינוקות כבמבוגרים. בנוסף יוציא ראש שירותי האשפוז במשרד הבריאות חוזר לכל מנהלי בתי-החולים ובו הנחיה ליידע את משפחות הנפטרים, כי עליהם להחליט מה ייעשה בגופת הנפטר.

שירותי הבריאות לתושבי עזה

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר הבריאות ביום י"ח בחשוון התשנ"ד (2 בנובמבר 1993):

גם לאחר שיוקם השלטון העצמי בעזה, מצבם של שירותי הבריאות יישאר קשה במשך תקופה ארוכה: לאחר 27 שנים של כיבוש התפתחה תלות רבה של תושבי עזה בשירותים הרפואיים של ישראל.

ברצוני לשאול:

1. כיצד ימשיכו חולים מעזה לקבל טיפול, אבחונים וניתוחים בבתי-חולים בישראל: מי יפנה אותם? כיצד יקבלו אישורי כניסה? מי ישלם את דמי האשפוז והבדיקה?

2. האם ייחשבו חולים מעזה לחולים מן המניין מבחינת התורים לניתוחים?

3. מה יעשה משרדך על מנת לסייע בפיתוח שירותי הרפואה בעזה, לרבות פיתוח שירותי האשפוז, העזרה הראשונה והרפואה המונעת?

שר הבריאות ח' רמון:

1. בעקבות החתימה על הסכם העקרונות בין ישראל לפלשתינים הוקמה במשרד הבריאות ועדה לבחינת הקשר העתידי של מערכת הבריאות שתקום בעזה, ביהודה ובשומרון עם מערכת הבריאות במדינת ישראל. ועדה זו המליצה על שיתוף פעולה הדדי בין שתי מערכות הבריאות.

לגבי ההסדרים הספציפיים בנושא תשלומים לאשפוז במדינת ישראל וכדומה, הדבר מותנה בנכונות הצד השני לשתף פעולה ולהגיע להסכמים עם מדינת ישראל.

2. כאמור, גם נושא ההמתנה לניתוחים במדינת ישראל ייקבע בעתיד במשא-ומתן בין הרשות הפלשתינית לבין מדינת ישראל.

3. משרד הבריאות הביע נכונות להגיש את סיועו בפיתוח שירותי הבריאות ביהודה, בשומרון ובעזה. לפיכך, לכשיתבקש הדבר על-ידי רשויות האוטונומיה, ייעשה כן, כשהדבר יעוגן בהסכמים כתובים.

בינתיים, בשל ההכרה כי יהיה צורך בתקופת התארגנות מסוימת, פועל המשרד באופן חד-צדדי לרכישת מלאי חיסונים לשנה לתושבי יהודה, שומרון ועזה, והוא פנה לשם כך לשר האוצר בבקשה לתקצוב.

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני השר, שמחתי לשמוע את תשובתך בעניין מלאי החיסונים. אני חושבת שזה דבר חשוב מאוד.

בתקופה הנוכחית, בחודשים האלה, שהיו וימשיכו להיות חודשים בעייתיים, אני מקבלת יותר ויותר ידיעות על בעיות קשות יותר מבעבר בקשר לאשפוזים, בעיקר אשפוז של ילדים.

אני לא רוצה להיכנס במסגרת השאילתא לפרטים של מקרה זה או אחר. רציתי לשאול אותך, מה אתה מוכן לעשות כדי שכל הבעיות, אלה שהיו ואלה שישנן ואולי אפילו יחריפו, לא ישפיעו על אשפוז בישראל, ובעיקר על אשפוז ילדים?

הבריאות ח' רמון:

כידוע לך, חברת הכנסת גוז'נסקי, כל נושא הטיפול הרפואי בשטחים מסור בידי המינהל האזרחי, באמצעות קמ"ט הבריאות. משרד הבריאות מצוי בקשר אתם, בקשר של ייעוץ ולא בקשר של אחריות. אני מוכן לבדוק עם הקמ"טים את מה שאמרת ולתת לך תשובה.

אני יודע, אני לא נותן תשובה מוסמכת, שהם שמעו את הטענות הללו והכחישו אותן. אני יודע זאת בצורה מאוד לא מוסמכת, בצורה מאוד רופפת, ולכן אינני רואה תשובה מוסמכת במה שאני אומר לך.

אני יודע, מסיור שלי גם ברצועה וגם בגדה, שלפחות עד לפני חודשיים המערכת תפקדה. אתן לך כמה נתונים. בנושא טיפול בילדים: קרוב ל-100 ילדים עזתים עברו ניתוחי לב פתוח לילדים בבית-חולים במרכז הארץ, על-פי הסכם בין המינהל האזרחי לבין אותו בית-חולים, שזכה במכרז על כך. כ-7,000 מאושפזים מעזה אושפזו בשנת 1993 בבתי-חולים במדינת ישראל. זאת אומרת, המערכת עובדת. אם יש תקלות שנוצרו כתוצאה מהאירועים בחודשיים האחרונים, אני מוכן לבדוק ולמסור לך תשובה. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר הבריאות. אני מבקש להודיע, שכל השאילתות שהשר לא השיב עליהן, גם השאילתות שהופנו לראש הממשלה וגם השאילתות שהופנו אליו כשר הבריאות, יועברו לפרוטוקול הכנסת.

מעורבות פוליטית של השב"כ

חבר הכנסת ז' המר שאל את ראש הממשלה ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

ב-22 בספטמבר 1993 התפרסם בשבועון "העולם הזה" ריאיון עם יוסי גינוסר, ששימש כראש אגף בשב"כ. בין השאר, הוא אמר: "אתה שואל אותי אם אני מאמין לערפאת ולאש"ף ולערבים. ואני משיב לך ולכל בני דורך: אתם אינכם יכולים להאמין להם. אני מבין את זה. שטפו לכם את המוח. אני נושא באחריות אישית לשטיפת המוח הזאת. אנחנו לימדנו אתכם שהפלשתינאים הם שקרנים, נוכלים, מוליכי שולל. אנחנו לימדנו אתכם, שאין לתת אמון בדבריהם. המערכת הפוליטית היתה זקוקה לזה. פעלנו בשמה. זה היה המסך המגן. אסור לדבר עם אש"ף. אסור לתת בהם אמון – – – רק בדברינו ובהבטחותינו מותר לתת אמון. ולעם לא היתה ברירה. לא השארנו לו שיקול דעת. הוא האמין לנו.

והוא היה, ובמידה רבה נשאר, אחוז פחדים – – – מנענו מכם את האפשרות לעקוב אחר תהליכים של שינוי ותמורה בעולם הפלשתיני".

ברצוני לשאול:

1. האם דברי ג'ונסר נכונים?

2. אם כן – האם מידע מוטעה ומטעה כזה נמסר גם למנהיגות הפוליטית, או שזו קיבלה מידע שונה?

3. האם אין שיטה כזאת – אם אומנם הופעלה – מסוכנת מאוד, בהיותה פוגעת באמון הניתן על-ידי העם במידע המקצועי המדויק של השב"כ?

4. אם אין הדברים נכונים, מה היא עמדת ראש הממשלה?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית.

2-3. השירות, כמו גופי המודיעין האחרים, אמון על מתן מודיעין ותמונת מצב כפי שמתקבלים מהמידע שברשותו. על כן, אין הדברים שבכתבה מייצגים את המציאות, והעבודה דאז כמו דהיום. השירות מסתייג מהאמור בכתבה.

4. התשובות המפורטות בתשובה זו הינן על דעת ראש הממשלה ושר הביטחון.

ביידות טיפול נמרץ

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר הבריאות ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

בשידורי "קול ישראל" נמסר על כך שקיימת רק ניידת טיפול נמרץ – נט"ן – אחת המופעלת בירושלים, במקום רב-אוכלוסין, לזקוקים לטיפול חירום (לב, שבץ, תאונות דרכים).

בתוכנית זאת התראיין פרופסור צבעוני, שקבל על הסכנות לאזרחים, ובין היתר הציע לחבר לכל הניידות של מגן-דוד-אדום מכשיר לשוק חשמלי, שעלותו זולה, כדי למזער את הסכנה הנ"ל.

ברצוני לשאול:

1. האם יביא משרד הבריאות לכך שבירושלים יופעלו בו-זמנית שתיים-שלוש ניידות טיפול נמרץ, ולא אחת בלבד?

2. האם יחברו המכשירים לשוק חשמלי לניידות?

3. האם המצב בערים אחרות טוב יותר?

4. האם יש קריטריונים לגבי מספר ניידות טיפול נמרץ ביחס למספר התושבים?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הבריאות, יחד עם קופות-החולים ועיריית ירושלים, החליטו לאחרונה לממן נט"ן נוספת בירושלים. בעקבות החלטה זו, מגן-דוד-אדום מתארגן להפעלת הנט"ן הנוספת בתוך שבועות מספר.

2. בכל הניידות לטיפול נמרץ יש מכשיר לשוק חשמלי מהמשוכללים בעולם, הכולל גם מכשיר לקיצוב חיצוני.

בהתייחס לאמבולנסים האחרים של מגן-דוד-אדום, הרי כיום יש בכמחצית האמבולנסים מכשיר דפיברילטור למתן שוק חשמלי, לרבות באמבולנסים הפועלים בירושלים. מגן-דוד-אדום פועל להכנסת מכשיר זה בכל האמבולנסים שברשותו, בטווח הקרוב.

3. על-פי הנתונים הקיימים, גם בעיר תל-אביב יש מצב של ריבוי קריאות לנט"נים. לפיכך, בדומה לירושלים, הוחלט על הפעלת נט"ן נוספת בעיר זו בתוך שבועות מספר.

4. על-פי מחקרים שנערכו בעולם, דרושה אוכלוסייה של כ-150,000 תושבים במרחק נסיעה של 15 דקות מסניף שיש בו ניידת טיפול נמרץ, כדי להצדיק קיום נט"ן, כאשר הממוצע לכך הוא כ-6-10 נסיעות ביממה. אולם, על-פי הניסיון שהצטבר במגן-דוד-אדום, הנט"ן נותנת שירות יעיל ומספיק אף באוכלוסייה גדולה יותר, של עד 200,000 איש.

חיסון למניעת דלקת קרום המוח

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר הבריאות ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

תינוק בן שנה שלא קיבל חיסון נפטר מדלקת קרום המוח. מפרסומים ב"מעריב" וב"כל העיר" עולה, כי ייתכן שהורים רבים נמנעים מלתת לבניהם את החיסון בשל מחירו. משרד הבריאות ציין בתגובה, כי ייתכן שהתרופה תסובסד. רצ"ב צילום הפרסומים בעיתונות.

ברצוני לשאול:

1. האם דן משרדך בנושא זה, והאם נתקבלה החלטה?
2. מה היא העלות התקציבית של תרופה זו, אם תינתן חינם?
3. האם תישקל הכללת חיסון זה בין החיסונים הניתנים חינם?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. החיסון נגד דלקת קרום המוח הומלץ על-ידי הוועדה המייעצת לחיסונים. משרד הבריאות פועל בימים אלה במטרה להכניסו למערכת החיסונים השגרית של המדינה, הניתנת בתחנות לבריאות המשפחה – טיפות-חלב, ומנסה למצוא את התקציב לכך.
2. עלות החיסון ל-105,000 תינוקות בשנת החיים הראשונה היא של 10,546,000 ש"ח. הכנסת חיסון זה למסגרת תוכנית החיסונים תגרום להכפלת תקציב לנושא החיסונים של כל מדינת ישראל.
3. ההחלטה אם החיסון יינתן חינם או בהשתתפות מסוימת תלויה בדיונים עם אנשי האוצר לקראת תקציב משרד הבריאות לשנת 1994 ובתקציב שיוקצה לכך.

ביצוע ניתוחי חירום שלא על-ידי רופא בית-החולים

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר הבריאות ביום י"ח בחשוון התשנ"ד (2 בנובמבר 1993):

העיתון "חדשות" מיום 12 באוקטובר 1993 (רצ"ב צילום הידיעה) מדווח על מקרה שבו שכב אדם בבית-החולים "איכילוב" במצב קריטי, כשחייו בסכנה. מאחר שב"איכילוב" לא היה רופא מומחה לבעיה הרפואית הקשה שבפניה ניצב החולה, ומאחר שהיה חשש לחייו אם יועבר לבית-חולים אחר שבו קיימים רופאים מומחים, הודיעה המשפחה לבית-החולים, כי הצליחה לאתר את פרופסור גדעון מרין מ"הדסה", שאף ניאות להגיע ל"איכילוב" ולנתחו שם. למרבה הפתעתם הסבירו להם בבית-החולים, שאין זה נהוג – כך, על כל פנים, לפי העיתון – לפתוח את חדר הניתוח עבור רופא מבית-חולים אחר. בסופו של דבר הועבר החולה ל"וולפסון", באמבולנס פרטי, ושם נותח.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים, כפי שהובאו בכתבה, נכונים?

2. אם כן – האם נהג בית-החולים "איכילוב" כהלכה?

3. האם הנוהג תקף גם במקרה של פיקוח נפש וכאשר באותו בית-חולים אין רופא מומחה?

4. האם נשקל להוציא הנחיות ברורות למקרים שכאלו?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעות המובאות בכתבה אינן מדויקות. מצבו של החולה היה יציב ולא היתה סכנה מיידית בהעברתו לבית-חולים אחר.

2. לאור האמור לעיל, נהג בית-החולים על-פי שיקול דעת רפואי והעדיף העברת החולה לבית-חולים אחר, ולא לאפשר לרופא מבית-חולים אחר, שאינו בצוות הרפואי בבית-חולים שבו מאושפז החולה, לנתחו, וזאת מתוך מגמה לאפשר את הניתוח בתנאים אופטימליים.

3-4. לאור מקרה זה, הוציא בימים אלה משרד הבריאות הנחיות מתאימות בנושא לכל מנהלי בתי-החולים הכלליים בארץ.

בחינות הסמכה לרופאי שיניים

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר הבריאות ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

מנתונים שהגיעו לידי בדבר עריכת בחינות הסמכה לרופאי שיניים אשר הוכשרו בחוץ-לארץ ומבקשים לעבוד בארץ עולות שתי נקודות: א. לא ניתן לעיין בטופס הבחינה טרם הערעור; ב. כל רופאי השיניים שקיבלו את הכשרתם בצרפת נכשלו.

ברצוני לשאול:

1. האם נתונים אלו נכונים?

2. האם אין בנתונים אלו כדי להעלות חשד להכשלה מכוונת ו/או לבחינה ברמה שאינה מתאימה למטרות המבחן?

3. מה יעשה בנדון, וכיצד?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בחינות ההסמכה לרופאי שיניים אשר הוכשרו בחוץ-לארץ מתקיימות זה שנה וחצי. כיוון שחומר הבחינה לא משתנה במהירות גדולה, בנק השאלות שממנו מורכבת הבחינה עדיין אינו גדול, ולכן, מטבע הדברים יש שאלות שחוזרות. לכן בשלב זה, עד להכנסת מאגר שאלות גדול יותר, לא ניתן לעיין בשאלונים.

בהתייחס לנתונים על רופאי השיניים שהוכשרו בצרפת: עד כה עברו בהצלחה את בחינות הרישוי 11 רופאי שיניים שלמדו בצרפת; שלושה מהם במועד האחרון, שהתקיים בספטמבר 1993.

2. מטרת הבחינות הינה לדאוג לרמה גבוהה ואחידה של רפואת שיניים הניתנת לאזרחי ישראל. אין כל כוונה להכשיל נבחן זה או אחר, בלא קשר לארץ שבה סיים את לימודיו. אדרבה, ועדת הבוחנים ומשרד הבריאות לא חוסכים כל מאמץ לעזור לרופאים עולים על-ידי קורסי הכנה לבחינות רישוי שניתנים על-ידי בתי-הספר לרפואת שיניים בארץ במימון משרד הקליטה, וכן על-ידי תרגום הבחינות לשפות זרות ככל הניתן ועל-ידי נוכחות רופאי שיניים דוברי שפות זרות בשעת הבחינה.

3. ועדת הבוחנים, שהיא ועדה מקצועית ואקדמית בלתי תלויה, מסיקה את המסקנות מכל בחינה ובחינה, שוקדת לשכלל את המתכונת ולהגדיל את מאגרי השאלות. כיוון שקיום הבחינות החל לפני זמן קצר יחסית, יעבור פרק זמן נוסף על מנת להגיע למצב אופטימלי בנושא.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר הבריאות.

הצעה לסדר-היום

אשפוז חיילת בניגוד להסכמתה ולהסכמת הוריה

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. אשפוז חיילת בניגוד להסכמתה ולהסכמת הוריה – הצעה לסדר-היום מס' 2714, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל. בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נושא עדין וכאוב עומד על סדר-יומנו – אשפוז כפוי של חיילת בבית-חולים לחולי נפש.

זוהי מצוקה שאין לגביה קריטריונים ברורים, שבה רב הנסתר על הנגלה, ונוכל לומר ככלל שדרך ארוכה ולא סלולה לפנינו על מנת להכיר את נבכי הנפש, ועד כמה שנלמד ונחקור – המבוך והמבוכה ייוותרו.

בבואנו לדבר על צה"ל ומערכותיו, המלאכה קשה שבעתיים, בשל אי-רצוננו לפגוע ולבקר. אך בלית ברירה, בזהירות ובאחריות, יש להפיק לקחים ולפעול בכל דרך כדי ללמוד ולשפר, ומעל לכול – למנוע עוולות.

בשנת 1977 היתה פרשה דומה בארץ. חייל ששירת בקומנדו הימי וחזר מפעולה, לקה בהלם קרב. מצבו הנפשי לא אובחן, הוא היה בוודאי קשה, והחייל יצא לחופשה. בדרכו הביתה הוא נעצר על-ידי המשטרה הצבאית, כי תפסו אותו ללא כוונתה. כמעט באופן אוטומטי הוא הועבר לכלא-שש, ומשם, לנוכח מצבו הנפשי, הוא הועבר לבית-החולים לחולי נפש, אפילו בלי להודיע להורים. הוא טופל שם במכות חשמל, ואינני רוצה לדבר על ההמשך, כי הוא עגום מאוד. בעקבות המקרה הזה הוקמה ועדת חקירה, שהביאה לשיפור משמעותי בנהלים ובקריטריונים.

החוק קובע במפורש, שאין לכפות על אדם טיפול בחשמל אם לא נתקיימו ההתניות הבאות: 1. הסכמה בכתב מנומקת של פסיכיאטר; 2. הסכמת החולה; 3. הסכמה של קרוב מדרגה ראשונה.

במקרה שלפנינו, מדובר בחיילת המאושפזת על כורחה, ובנוסף נכפה עליה טיפול במכות חשמל.

יש לנו תחושה קשה, שאין זה מקרה יחיד, ושקיים קשר של שתיקה באשר לאשפוזם של חיילים בבתי-חולים לחולי נפש.

אנחנו יודעים שהחיילים והחיילות הם בגיל קשה, בגיל ההתבגרות. אנחנו חיים יחד אתם, חלקנו כהורים, את הקשיים האלה, ואלה שאינם הורים לילדים בגיל הזה, אנחנו זוכרים את זה מעצמנו, מהתקופה שאנחנו היינו בגילים אלה, עם כל הקשיים וכל המבוכות. צעירים אלה שלנו עומדים בראשית דרכם. במסגרת הצבאית הם מתמודדים עם מצבים מאוד מיוחדים, באמות מידה חדשות, במציאות משתנה, וכל זאת כאשר האישיות עדיין בלתי מעוצבת, מפרפרת בתהיות, מחפשת משמעויות ובעצם מגבשת את הזהות. אלה הן שנים ניצניות, הייתי אומרת, ולכן כל טלטלה, שינוי או מצוקה משמעותם רבה יותר, עמוקה יותר, ולכן גם מסוכנת יותר.

לכן, על הצבא להיות הרבה יותר קשוב, הרבה יותר פתוח וזמין, פחות תדמיתי, ולא רק דואג בגדול, אלא גם דואג באופן אינדיבידואלי. המערכת הצבאית במקרים שכאלה מן הראוי שתהא פחות נוקשה, יותר רגישה, וכפי שאמרתי, מעל לכול, קשובה.

היו אלי פניות רבות גם בעבר. לצערנו, אנחנו פוגשים במקרים – ואני מוכרח לדבר אפילו של חברים, אנשים שאני מכירה, מכרים, שבנם התגייס לצבא, הוא סבל מאיזו התעללות של חברים ליחידה, מצבו הנפשי הידרדר, ובעצם לא נמצאה לא תרופה, לא דרך, ומאז קשה, קשה לדבר על זה אפילו, כי אין פתרון. וגם הצבא אולי נוקשה מדי, אולי לא ער מספיק, ואולי מסתכל על זה יותר מדי בגדול.

אנחנו צריכים לשאול את עצמנו, ולא להרפות: האם המערכת הצבאית עושה כל אשר ביכולתה על מנת למנוע את המצבים הקשים האלה, שאנו מוכרחים, לצערנו, לומר שהם בדרך כלל בלתי הפיכים? אנחנו שואלים: האם לא ניתן לפעול אחרת? על פניה יש תחושה, שבצה"ל קל יותר להוציא הוראת אשפוז, אשפוז בכפייה. ואת המרווח הדק הזה שבין הדאגה לחייל, שלא יזיק לעצמו, לבין חירותו, יש לבחון שוב ושוב ולא להרפות. ייתכן שיש להגיע למסקנה, למשל, שחיילים יאושפזו אך ורק בבתי-חולים שבהם מחלקות פסיכיאטריות, וייתכן שתהיינה מסקנות אחרות. אנחנו, בכל אופן, מצויים בתחושה קשה, גם של אוזלת יד של ההורים, גם של אוזלת יד של החיילים עצמם, שמוצאים את עצמם במצב הזה.

לכן אני פונה אל שר הביטחון להקים מייד ועדת חקירה, שתבדוק את המקרה הזה וכן את כל מערך האשפוזים של חיילים בבתי-חולים לחולי נפש, על מנת שנלמד ונתקן. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל. סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אין ספק שמדובר בנושא רגיש מאוד ועדין מאוד, אשר מחייב תשומת לב ורגישות. אני חושב שבעניין זה כל מלה שאני אוסיף על דברי חברת הכנסת בלומנטל היא מיותרת, שכן היא תיארה את הרגישות הכרוכה בשירות של אנשים צעירים בצבא באופן מלא, ואפשר להוסיף על זה, בלי הרבה דמיון, את הקשיים הנפשיים העצומים שבפניהם עומדים חיילים וחיילות

כאשר הם נקלעים לפתע למצבי קרב, שאליהם בוודאי לא הורגלו בבית, וקשה להתכונן לקראתם בבית. ולכן, הטיפול בקשיים נפשיים אשר פוקדים חיילים וחיילות הוא בהחלט דבר חשוב ביותר ורגיש ביותר.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הטיפול בחולי נפש בצה"ל מתבצע על-פי החוק לטיפול בחולי נפש מ-1991.

אשפוז כפוי של חיילים מתבצע בהוראות הפסיכיאטר המחוזי לצה"ל, אשר הוסמך לכך על-ידי שר הבריאות, ועל-פי התנאים המפורשים הקבועים בחוק; דהיינו, קיומה של מחלת נפש הכרוכה בסיכון של ממש לפרט החולה או לזולתו.

החיילת אושפזה בהוראת הפסיכיאטר המחוזי לצה"ל מאחר שנמצאה חולה. לאחר אשפוז ערערה החיילת בפני ועדה פסיכיאטרית מחוזית אזרחית, המוסמכת לדון בנושא, והוועדה אישרה את המשך האשפוז הכפוי.

גורמי בריאות הנפש בצה"ל מקיימים מעקב רצוף אחר מצב החיילת והטיפול בה בבית-החולים.

בני משפחתה של החיילת בחרו להשתמש בזכותה לערער בפני בית-המשפט העליון, אשר החליט בתוקף סמכותו בעניין המשך הטיפול בה.

אני גם רוצה לציין, שהפרסום אשר ניתן לאירוע העצוב הזה לא נעשה ביוזמת צה"ל ולא על-פי מדיניות צה"ל. אינני רוצה לעסוק כרגע בהאשמות, אבל חבל מאוד שהנערה צריכה לעבור גם את הסוג הזה של הסבל.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא חשפו את שמה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

לצערי הרב, אני חושב שכן, אבל אני לא בקיא. בכל אופן, כל הסיפור יצא החוצה. אני רק רציתי לציין, שיהיה ברור, שהוא לא יצא החוצה ביוזמתנו.

מכיוון שהנושא חשוב, ויש לו אספקטים רבים, ומכיוון שללא ספק גם חברת הכנסת בלומנטל רוצה שיימצא הטיפול הנכון בסוגיה הזאת, אנחנו מציעים להעביר את זה לוועדת החוץ והביטחון. אני מתאר לי ששם יוטל על אחת מוועדות המשנה לטפל בסוגיה, כך שאפשר יהיה לרדת לעומק העניין ולטפל בזה כפי שצריך.

ענת מאור (מרצ):

אפשר לשאול: למה – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה, עם כל הכבוד. אם רוצים לשאול שאלה את סגן שר הביטחון, פונים ליושב-ראש. את יודעת את הנוהל.

תודה רבה לסגן שר הביטחון. חבר הכנסת בנימין טמקין, יש לו הצעה אחרת.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מנצל את הזכות הפורמלית לבקש הצעה אחרת בשביל לומר שני דברים מהותיים:

קודם כול, אני חושב שהעובדה שמדובר בחיילת היא עובדה חשובה, אבל היא לא העובדה היחידה במקרה הזה. מדובר על בן-אדם שנמצא באשפוז כפוי – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שפי, אתה מפריע לסגן שר הביטחון להקשיב.

בנימין טמקין (מרצ):

אני חוזר ואומר, שהעובדה שמדובר בחיילת היא עובדה חשובה, אבל היא לא העובדה היחידה שמעורבת בעניין הזה. מדובר על אשפוז כפוי של בן-אדם גם על-פי החלטה, לא של רשויות צבאיות, אלא של רשויות אחרות, אזרחיות וכדומה. ומכיוון שכך, אני חושב שאם מחליטים להעביר את הנושא לוועדה, אני בכל זאת הייתי ממליץ להעביר אותו לוועדת העבודה והרווחה, שעוסקת בחוק הטיפול בחולי נפש, שאגב, על-פיו האשפוז של הבחורה הזאת ומקרים אחרים של אשפוז מתקיימים. שם עובדים על החוקים האלה. ועכשיו אנחנו עובדים על חוק משלים, שמדבר גם על מתבגרים, על מנת שגם להם תהיה זכות להתנגד לאשפוזים כפויים ולטיפולים מסוימים.

עם זאת, אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ע' עלי:

אני לא מבין, האם אתה מציע להסיר, או להעביר לוועדה? תפסיק לעשות צחוק מהתקנון. ביקשת להסיר וסגן השר ביקש להעביר לוועדה. מה אתה מציע?

בנימין טמקין (מרצ):

אמרתי שאם תתקבל החלטה כנגד דעתי, אני מציע להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה.

חבר הכנסת עלי, איני הראשון, זה קורה כל הזמן בכנסת, ומעניין שאתה בוחר להתייחס אלי בצורה כל כך מיוחדת.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת טמקין, זמן רב. אני מבקש לשבת.

האם חברת הכנסת נעמי בלומנטל מסכימה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כן.

היו"ר ע' עלי:

אנו עוברים להצבעה, מי שהוא בעד העברת ההצעה לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת – יצביע.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

ברוב קולות הוחלט להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ההצעה השנייה היא להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ע' עלי:

אין דבר כזה. חבר הכנסת טמקין ביקש להסיר את ההצעה, אז איך הוא מציע עכשיו להעביר? יש היגיון גם בתקנון.

ענת מאור (מרצ):

גם אני מציעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ע' עלי:

נעביר את ההצעה לוועדת הכנסת, והיא תחליט באיזו ועדה יידון הנושא.

בנימין טמקין (מרצ):

אני חבר כנסת חדש, שאפשר להתעלל בו.

הצעה לסדר-היום

מסירת מידע על מרבצי אורניום למצרים

היו"ר ע' עלי:

אנו ממשיכים בסדר-היום: מסירת מידע על מרבצי אורניום במצרים. חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה. אבקש מחבר הכנסת טמקין לשבת.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה מתעלל בחבר כנסת אשר נוהג כפי שצריך. אני שומע כל הזמן על שימוש בכלי הזה, אך אף אחד אינו מעיר על כך. אתה בוחר להעיר דווקא לי.

היו"ר ע' עלי:

נא לשבת. אתה לא הראשון שהערתי לו על כך, אתה אולי השלישי או הרביעי שהערתי לו. אני מציע לך לקרוא את הפרוטוקול ולראות שהערתי על כך גם לחברי כנסת אחרים. משתמשים בתואנה זו, אך צריך להיות גם היגיון: אי-אפשר לבקש מצד אחד להסיר הצעה, ולקבל את רשות הדיבור בתואנה זו, ולאחר מכן לומר שאתה מבקש להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה. תקרא את הפרוטוקול ותראה את הדברים. יש גבול לכל תעלול.

בנימין טמקין (מרצ):

לא ביקשתי להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

אקרא אחר כך את הפרוטוקול, ואם אראה שנהגתי שלא כשורה, אשוחח אתך.

אנו ממשיכים בסדר-היום: מסירת מידע על מרבצי אורניום למצרים. חבר הכנסת רפאל איתן בבקשה.

אני מנצל את ההזדמנות, עד שחבר הכנסת רפאל איתן יגיע, כדי לומר שבכל זאת יש תקנון כנסת, ואני מפנה את תשומת לבו של חבר הכנסת חגי מירום לכך שיש כאן שימוש בתקנון. מבקשים להסיר הצעות לסדר-היום, ואנו מתייחסים לכך ברצינות. אנו מדברים כאן אל נוכח פני האומה, ונראה לי שיש משהו בלתי תקין בכל הסוגיה הזו. כדאי שתיתנו על כך את דעתכם, כי זה נראה לא רציני. אנחנו מוצגים כאנשים לא רציניים.

בנימין טמקין (מרצ):

אני אתמוך בשינוי בתקנון.

היו"ר ע' עלי:

יש גבול לכל תעלול, ויש בעיה בעניין זה. כדאי שנהיה צמודים לנושא, ויש מספיק אפשרויות לקבל את רשות הדיבור בכנסת. לא צריך את הנימוקים האלה, בייחוד כאשר יש הסכמה עם הדוברים. זה נשמע לא הגיוני ומאוד לא רציני מבחינת הכנסת.

שלמה בוחבוט (העבודה):

איך אפשר לקבל רשות דיבור באופן רגיל?

היו"ר ע' עלי:

אני מציע לך ללמוד את התקנון, ואם קשה לך ללמוד מן התקנון, תבוא אלי ואדריך אותך. אם אני מספיק עבורך, יושב כאן חבר הכנסת חגי מירום, אשר יוכל לתת לך שיעורים בעניין הזה.

הצעה לסדר-היום מס' 2648, של חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בשבוע שעבר עלה לכותרות נושא המחצבים האסטרטגיים בסיני. במפות שמסר השר שחל, כדבריו כמחווה מטעם ממשלת ישראל, צוינו המחצבים הללו ומיקומם למצרים, כפי שאישר השר שחל בשיחתו עם העיתונאי חיים הכט ובנוכחות הכתב אודי סגל מ"גלי צה"ל". השר שחל אף אישר לחיים הכט לפרסם את פרטי השיחה.

אצטט את פרטי השיחה, כפי שנרשמו מפיו של חיים הכט: ביום א', בשדה התעופה, ביום קבלת הפנים לראש הממשלה, חיים הכט ואודי סגל מ"גלי צה"ל" היו שם. חיים הכט ניגש לשר שחל ואמר: תגיד לי, מה היה במפות האלה? שחל חייך חיוך גדול ושאל: מה אתה יודע? שאלתי – חיים הכט – האם היו שם סימונים של מרבצי אורניום. השר שחל חייך חיוך גדול נוסף ואמר באלה המלים: כל הכבוד, אתה הראשון והיחיד שעלית על הסיפור, ואיך הגעת לזה? עניתי – כך אמר חיים הכט – כי איש חשוב אמר לי. שאל מי זה, ואמרתי לו: רפול. אני יכול לגלות לך כי הוא פנה בעניין הזה לרבין. חזרתי ושאלתי: איך זה שאתם נותנים להם מפות של חומר כזה? תשובתו של השר שחל היתה: לפני שנסעתי, התייעצתי עם רבין, ובעצה אחת אתו החלטנו לתת את המפות, משני טעמים: 1. המצרים

יודעים שביצענו את המחקרים הללו, ואם ניתן את המפות בלי הסימונים, זה ייראה מגוחך; 2. אחרי 16 שנים של שלום, הגענו למסקנה שאין בזה סיכון. שאלתי אותו: האם אוכל לפרסם? ענה: כן. פרסמתי בשעה 15:00. עד כאן הפרטים, כפי שנמסרו לי על-ידי חיים הכט, באישור כתב "גלי צה"ל", אודי סגל.

על מה הזעקה ועל מי? השר שחל מטיל עלי את האשמה שזרקתי אבן לבאר, כאשר הוא עצמו במו פיו מעד לאותה באר, שכל החכמים שבעולם לא יחלצוהו ממנה. שחל מתכחש לדבריו שלו עצמו, תוך כדי התרת חרצובות לשונו, וממעמקי הבאר משתמש בביטויים שחצניים, גסים, מתנשאים ושקריים, כיאה למשכיל כמוהו. שיתייצב כאן ויאמר: לא מסרתי לחיים הכט את הפרטים הללו; אני מכחיש את הכול, זו המצאה זדונית; או, במלים אחרות, שיעמוד פנים אל פנים מול שני הכתבים ויאמר להם: לא אמרתי כדברים הללו.

השר שחל אינו ראוי לשמש בתפקיד ציבורי כלשהו, על אחת כמה וכמה כשר בממשלה, ואם יש לו עדיין קורטוב של כבוד עצמי, שיתפטר מייד מתפקידיו בממשלה, ואז אולי ימצא המנוף שימשהו מתחתית הבאר.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל איתן. שר המשטרה משה שחל, בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הסיפור שהעלה חבר הכנסת רפאל איתן מזכיר סיפור ילדים: אני אמרתי קודם. האמת היא שאני טענתי, ואני טוען גם היום, שחבר הכנסת רפאל איתן, במעשה שהוא עשה, איננו ראוי לתפקיד ציבורי, ואומר גם מדוע.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הואיל והנושא כל כך רגיש, אולי מליאת הכנסת היא לא המקום המתאים לזה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חבר הכנסת קצב, אני עומד לצטט אותך עוד מעט.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, חבר הכנסת קצב, חזקה על שר המשטרה שהרגישות שיש בנושאים האלה מובנת לו.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מותר להציע הצעה? תקרא לשני הנואמים הנכבדים להפסיק לפחות את המלחמה בנושא הזה. זה לא לכבוד הבית. זה באמת כבר היה לנו לזרא.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, יש כאן גם איזו הגינות מינימלית. נאמרו כאן דברים מעל הדוכן על-ידי חבר הכנסת רפאל איתן. יש לפחות זכות תשובה לשר המשטרה, וחזקה עליו שהוא ידע לסייג את דבריו ולומר מה שמותר.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

היה נדמה לי בשבוע שעבר, עם מתן תשובתי על השאילתא של חבר הכנסת יוסי כץ, שפרשה עגומה זו תבוא לסיומה. זאת במיוחד כאשר אני יודע, שחבר הכנסת רפאל איתן דיבר עם ד"ר מיכאל בייט, מנהל מינהל המחקר למדעי האדמה במשרד האנרגיה, שלא רק שהוא מדען בכיר, אלא במקרה הוא מכיר את חבר הכנסת רפאל איתן עוד משירותו בצה"ל. חבר הכנסת רפאל איתן יודע, שכאשר ד"ר בייט אומר מלה, זו מלה בסלע, לא רק מפני שהוא עוסק במדעי האדמה אלא מפני שהוא כזה.

חברי הכנסת, אני ביקשתי משני המדענים, מד"ר מיכאל בייט ומד"ר יוסי ברטוב, מדען ראשי של המינהל, היושבים כאן ביציע האורחים, להביא אתם את כל המפות, את כל החומר שנמסר במצרים, והחל מהיום החומר הזה יהיה בספריית הכנסת, עדות למי שרוצה לראות שהדברים שאמר חבר הכנסת רפאל איתן אין להם כל אחיזה במציאות. הם אינם אמת.

לתומי חשבתי, כי לחבר הכנסת רפאל איתן יש גם מידת האחריות לברר דבר לא על סמך מידע שמסר לו עיתונאי זה או אחר, לא על סמך דברים שכביכול נאמרו ושהם לא בקולי, והוא גם ידע להבחין שאם באמת היתה אמירה כזאת – הרי אם היא נאמרה לעיתונאי, אני יכולתי להתראיין. אם הדבר נאמר בגלוי, בלי בעיה, אין סיבה שלא לומר אותו, שלא לחשוף אותו. ההיגיון הפשוט אומר את זה – לו היה מתאמץ או רוצה להתאמץ, לבוא ולבדוק עניין.

אבל אומר עוד דבר. לפי טענתו של חבר הכנסת רפאל איתן, אם נעשה מעשה חמור, מן הדין היה, אילו נהג חבר הכנסת רפאל איתן במידת האחריות המתחייבת – אילו פנה אלי; ואם הוא לא רוצה לפנות אלי, יפנה אל ראש הממשלה, לברר את הדבר.

אני לא ידעתי, אבל לפני שנים, ב-1980, אחרי ההסכמים עם מצרים, היה זה לא אחר מאשר חבר הכנסת משה קצב, שפנה בשאילתא מ-26 בנובמבר 1980 לראש הממשלה ושר הביטחון אז, ושאל את השאילתא הנושאת את חותמת הכנסת, שנרשמה ב-15 בדצמבר 1980, ואני מצטט: נמסר לי כי בסיני נתגלו מרבצי אורניום, וכי האלוף אברהם טמיר מסר מידע זה לשלטונות מצרים. אודה לכבודו אם יואיל להשיבני על השאילתא בכתב על-פי סעיף 40 לתקנון הכנסת, לא להשיב עליה פומבית

במליאת הכנסת, האם נכונה הידיעה כי נתגלו בסיני מרבצים? האם נכונה הידיעה כי האלוף טמיר מסר את המידע?

לידיעתכם, מי שכיהן באותה תקופה בתפקיד הרמטכ"ל היה לא אחר מאשר רב-אלוף רפאל איתן. התשובה לא ניתנה, כי חבר הכנסת משה קצב נתבקש שלא להעמיד את השאילתא, ואכן יש פנייה בכתב, האומרת: חבר הכנסת משה קצב הודיע לסגן שר הביטחון שהוא מבטל שאילתא מס' 7159. אנא ודא ורשום.

חזקה על הרמטכ"ל דאז, שהאלוף טמיר היה פקודו, שהשאילתא הגיעה גם אליו והוא ידע את מידת הרגישות של הנושא.

על סמך אמירה שנאמרה לבוא ולשאול שאלה, וגם אחרי שמעבירים לחבר הכנסת רפאל איתן בכתב תשובה, חתומה על-ידי ד"ר ברטוב, ואני מצטט אותה כאן ככתבה וכלשונה: התשורות אשר הועברו לשר שחל למסירה במצרים, שאגב, יוזמתם היתה על-ידי המדענים – מפה גיאולוגית, מפה גרבימטרית, מפה בטימטרית קרקעית. אני לא אצטט את כל המכתב, אומר רק שכל המפות הנ"ל, כותב מנהל מינהל המחקר למדעי האדמה ד"ר בייט, פורסמו ונמצאות ברשות כל משתמש. בנוסף נמסרו שלושה כרכים של אוסף תדפיסי – – –

אדוני היושב-ראש, אם זה לא קשה מדי, אולי חבר הכנסת רפאל איתן גם יקשיב לתשובה, אם האמת מעניינת אותו בכלל, או שמה שמעניין אותו זה לעשות כותרת; או באמת לשמוע את התשובה האמיתית, כפי שהיא ניתנת.

גון שגב (צומת):

— — —

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

תאמין לי שזה לא מתאים. הרי אני לא רוצה לצטט חברים שלך לסיעה, ששאלתי אותם: תגידו לי, מה קרה לרפול? הם אמרו לי: שמע, תעזוב אותו. תעזוב אותו, רצה כותרת. מה אני יכול להגיד לך? הרי אין לי תשובה לעניין שקרה. מתוך הסיעה שלכם. אל תכריח אותי.

כל המפות פורסמו ועומדות לרשות כל משתמש. בנוסף נמסרו שלושה כרכים של אוסף תדפיסי עבודות גיאולוגיות על סיני, כפי שפורסמו על-ידי מדענים ישראלים בספרות הבין-לאומית.

הקבצים והמפות האלה נמצאים כאן. אני מבקש מחברי הכנסת שיואלו לעיין בהם ויואלו גם להגיד לחבר הכנסת רפאל איתן, שלהתחזות כמי שדואג לאמת לא מתאים במקרה הזה, כי לא נהגת כמי שהאמת בכלל מעניינת אותו. נהגת בצורה הפוכה חסרת אחריות.

אני יודע שאחד המדענים מנחל-שורק הגיש תלונה נגדך על גילוי סודות. אני יודע רק מה אני עשיתי – אני הגשתי תלונה לוועדת האתיקה של הכנסת. אני רוצה את הבירור אתך, מפני שלדעתי לא ראוי היה שתנהג כפי שנהגת. גרמת במו פיך גם נזק, גם מבוכה, גם לדברים שלא ייעשו, כאשר לפי ניסיוני דברים כאלה צריך היה לברר אותם לפני כן. אילו נוכחת לדעת, שמה שנאמר לך על-ידי פלוני או פלמוני – לא בקולי, לא בדברים שנאמרו על-ידי – זה אמת, זכותך היתה לעשות מה שאתה רוצה. אבל להסתמך על האמרה הזאת ולהוציא מפוך, אתה, כרמטכ"ל לשעבר – אין לי אלא לכנות את זה כחוסר אחריות, שאיננו ראוי לאיש ציבור.

רבותי חברי הכנסת, אני חושב שהנזק שנגרם היה די והותר מעצם הפרסום, ואני לא חושב שהעניין הזה ניתן לתיקון. הבאתי דוגמה גם במכתב שכתבתי לחבר הכנסת רפאל איתן, שהמעשה שנעשה – רק אלוהים יכול לתקן אותו, כי אבן שזורק טיפש לבאר, עשרה חכמים לא יכולים למשות. זה בדיוק המקרה. מיותר היה להעלות את הנושא הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

בתנאי שבבאר הזאת יש מים.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

מיותר היה להביא אותו ולהפוך אותו לעניין. אם חסרים נושאים להתהדר בהם, אני אספק לך. לא צריך לעשות עניין כזה מתוך חוסר אחריות.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, שהכנסת תסתפק בתשובה. בכל מקרה, אני מציע להוריד את ההצעה מסדר-היום. היא ממילא תתברר, ומי שצריך לשפוט – ישפוט. בינתיים, ספריית הכנסת תתעשר באותו חומר שלא היה בידיה, והוא יישאר כאן, לחברי הכנסת שמתעניינים בגיאולוגיה, כדי לראות מפות יפות. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשטרה. חבר הכנסת רפאל איתן, שאל.

רפאל איתן (צומת):

אני רוצה להשיב.

היו"ר ע' עלי:

אתה מוכן להשיב? הוא רוצה להעיר הערה, אתה מוכן להשיב לו?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אם הוא שואל, בבקשה, אבל – – –

היו"ר ע' עלי:

בתקנון אין לו אפשרות, נכון.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני מקפיד על התקנון, ואני משבח אותך. אגב, גם במקרה הקודם פסקת נכון, וכל הכבוד. בכל המקרים והתקדימים, הפסיקה על-פי התקנון היתה כשלך.

היו"ר ע' עלי:

גם עכשיו, על-פי התקנון, אין לו אפשרות.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אם הוא רוצה לשאול, אפשר.

היו"ר ע' עלי:

אם אתה מסכים, אפשר לו. לכן אמרתי: זה תלוי בך.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אין לי מה להסתיר.

היו"ר ע' עלי:

יש לך מה לשאול? בבקשה. זה רק ברשותך. מבחינת התקנון, אין לו הזכות.

רפאל איתן (צומת):

האם אמרת את הדברים האלה לחיים הכט ואודי סגל ביום ראשון כאשר ראש הממשלה הגיע – את הדברים שאני קראתי – והאם אישרת לו לפרסם את מה שאמרת לו?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חבר הכנסת רפאל איתן, לא אישרתי לפרסם, אינני זוכר גם מה שנאמר. זה לא היה ריאיון, ואני רוצה לומר לך: אילו באמת היו הדברים נאמרים, מדוע לא היה אפשר לקחת אותם ON RECORD? הרי אם זה ניתן, חזקה שזה ניתן על-פי סמכות ורשות. ותאמין לי, לא הייתי עושה דבר כזה בלי אישור. מאחר שזה לא ניתן, ומאחר שזה לא נאמר, זה עדיין לא משחרר אותך, עם כל התיקונים שאתה רוצה לתקן בנקודה אחת. אילו היה דבר כזה, אפילו האחריות המינימלית היתה מחייבת לשאול אותי, לשאול את ראש הממשלה, לפני שיצאת לתקשורת. אתה לא חבר כנסת זוטרי, אתה מנהיג מפלגה, אתה אדם אחראי, אתה יודע מה המשמעות. אתה עושה את זה כמו מישהו שהכמיהה שלו לכותרת העבירה אותו על שיקול דעתו. יש לך תשובה על זה? אותך אני שואל, לא אותי.

אני מציע להוריד את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

תודה. אני מבקש לדעת: השר הציע להסתפק בתשובתו – – –

אסתר סלמוביץ (צומת):

יש פה הצעה נוספת.

היו"ר ע' עלי:

אני מבין שחבר הכנסת רפאל איתן לא מסתפק בתשובה, והשר מציע להסיר, לכן לחבר הכנסת דן תיכון יש הצעה להעביר לוועדה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע, כאמור, על-פי התקנון, להעביר לוועדה, אולם מציע לשני חברי הכנסת הנכבדים, כמי ששומע את הוויכוח זה השבוע השני ולא מבין על מה מדובר – אמרתי לו, אמרתי לו, הוא אמר לי, אני אמרתי לו, הוא אמר לי, וזה כך נמשך, ונחבר לזה עוד מעט מוסיקה – ומבקש מכם, משניכם: כל אחד אמר את מה שיש לו לומר, וכולם שמעו, ופעמיים זה צולם בטלוויזיה. לכן, הואילו בטובכם להיענות לבקשתנו ולהסתפק בתשובת השר, ובזה בא סוף לדיון הזה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת דן תיכון, אתה מציע להעביר לוועדה, לא שום הצעה אחרת.

בנימין טמקין (מרצ):

ותוך כדי כך הוא הציע משהו אחר.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה.

חבר הכנסת איתן, אתה לא יכול להיענות לבקשתו של דן תיכון, אתה יכול לדרוש או דיון במליאה או להסתפק בתשובת השר, אבל היות שלא הסתפקת, אנחנו עוברים להצבעה.

קריאות:

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זאת, הצבעת אי-אמון?

חגי מירום (העבודה):

אנחנו רוצים לראות אם יש אמון ברפול או לא.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו מצביעים כעת. מי שהוא בעד ההצעה לכלול את ההצעה של חבר הכנסת רפאל איתן בסדר-היום של הכנסת מצביע בעד, ומי שהוא נגד – מצביע נגד.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 16

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 38

נמנעים – 1

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 16, נגד – 38. ובכן, הוחלט להסיר את ההצעה מסדר-היום של הכנסת.

הצעות לסדר-היום

התנהגות שוטרים כלפי חבר הכנסת מיכאל איתן

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 2662, 2663, 2677, 2683 ו-2695 בנושא: התנהגות שוטרים כלפי חבר הכנסת מיכאל איתן. ראשון הדוברים – חבר הכנסת רחבעם זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, לפני שאגש לנושא הנדון אני מרגיש חובה להתייחס למה שקרה הבוקר באל-בירה, כאשר נרצחה יהודייה. קיבלנו פה תשובה מממלא-מקום ראש הממשלה, שצה"ל קיבל הוראות לתגבר את הכוחות באותה גזרה, כתשובה לבעיה. זו איננה התשובה לבעיה וזו איננה התשובה לביטחון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני הדובר, התשובה תהיה הערב, כשיצאו מאות אלפי אנשים מכל רחבי הארץ למחאות בכל עיר בישראל. זאת צריכה להיות התשובה. אין מתנחלים – ותושבים במקומות אחרים. כולנו עם אחד, והערב העם צריך לצאת לרחובות ולהביע מחאה נגד ההפקרות הזאת.

משה פלד (צומת):

רבין שלח שדר מאירופה, שזה מחיר השלום.

רחבעם זאבי (מולדת):

ובכן, אני רואה בתגבור הכוחות הצה"ליים באותה גזרה שבה נרצחה היהודייה רק אמצעי שבא להגן על הערבים מפני התנהגות זעם של המתיישבים היהודים, חבריה של הנרצחת.

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת מיכאל איתן השתתף ביום ה' האחרון בהפגנה בקריה בתל-אביב, ושוטרי משטרת ישראל – היום צריך כבר להגיד ולהבחין באילו שוטרים מדובר, כי יש משטרת ישראל, יש משטרת פלשתיין ויש משטרה צבאית, להבדיל – נהגו בו באלימות, הפילו אותו לכביש וגררו אותו בכוח, בתואנה שהוא מסכן את חייו.

התנהגות המשטרה היתה מתחת לכל ביקורת ופגעה בזכותו של חבר הכנסת. כל הסבר מגומגם של המשטרה על רצונה לשמור על חבר הכנסת מפני סכנה הוא בטל ומבוטל ויידחה על-ידי כל מי שיצפה בסרט המצולם של הערוץ השני. ראינו שם כיצד חבר הכנסת איתן נהג בפסיביות ובאיפוק מרובים, בעוד השוטרים עטים עליו, מחבקים ולוחצים אותו, גוררים ומפילים אותו.

ההתנהגות הזאת של המשטרה בתל-אביב נראית תמונה וכהידרדרות שלה, שכן משטרת מחוז תל-אביב הצטיינה עד כה באיפוק ובהתנהגות הולמת לעומת אחותה ממחוז ירושלים. במחוז תל-אביב לא היה עד כה שימוש באלות, ומפקד המחוז הוכיח תבונה רבה בכל מקרה של טיפול במפגינים. אני מקווה שדברי השבח שאני משמיע עליו לא יזיקו לו במערכת המשטרית. אבל איננו יכולים לצפות לכך שבכל הפגנה יהיה נוכח מפקד המחוז, ובהיעדרו יותרו הרצועות ותהיה הפקרות.

אנחנו נמצאים בפתחה של תקופה קשה לציבור בישראל, ואחד מביטוייה יהיה הפגנות. אם המשטרה לא תלמד ולא תצווה את שוטריה כיצד לנהוג במפגינים, ולא רק בחברי כנסת מפגינים, נגיע מהר מאוד להתנגשויות אלימות, ששום צד איננו מעוניין בהן.

אמת הדבר שתפקידה של המשטרה בשמירת הסדר הציבורי הוא קשה, נתון לביקורת של הציבור ושל הדרגים הממונים, ולעתים היא עומדת מול התנהגות חריגה או פרובוקציה. אבל דווקא משום כך חובה עליה לשנן לכל השוטרים כללי התנהגות ואיפוק, ומה הן זכויותיהם של חברי הכנסת. אינני בא להגן כאן על זכויות הגילדה שאני משתייך אליה, אלא על הדמוקרטיה הצעירה שלה.

כבר אמרתי שמשטרת ישראל נוהגת באלימות ובפראות כאשר היא מטפלת בהפגנות לאומיות. ראיתי זאת במו עיני בהפגנת הענק מול משרד ראש הממשלה. הערתי על כך לשר המשטרה מעל הבמה הזאת ובוועדות הכנסת, אבל משטרת ירושלים לא מתקנת את דרכיה.

להלן דוח של מפגין צעיר המוכר לי אישית ביושרו ובאמינותו, כפי שכתב להוריו על ההפגנה ביום ד' לפני שבועות אחדים: "לאחר שיצאנו עם לפידים מכיכר-מנורה לכיוון בית ראש הממשלה עצרה אותנו חומת שוטרים. לא הפעלנו אלימות ונעצרנו מולם. השוטרים קראו לנו להתפזר אך אנחנו המשכנו להישאר ללא אלימות. בשלב מסוים השוטרים קיבלו הוראה לפנות אותנו בכוח. כל השוטרים ללא יוצא מן הכלל גילו אלימות קשה ביותר כלפינו, שכללה מכות חזקות בראשים, בפנים ובאיברים רגישים. השוטרים לא הבדילו בין גברים, נשים וילדים והשתמשו גם באלימות מילולית קשה. גם לאחר שהמפגינים עלו על המדרכה, השוטרים המשיכו לדחוף ולהכות בצורה ברוטלית למרות שעשינו מה שפקדו עלינו".

ואני ממשיך לצטט: "אני עמדתי עם חברי כאשר הגיעו אלינו שוטרים ותקפו אותנו וניסו לגרור אותנו בכוח לעבר הניידת למרות שלא עשינו כלום. התנגדנו להם על-ידי התנגדות פסיבית בלבד, כאשר אנחנו נאחזים בגדר נמוכה ליד הכביש. השוטרים המשיכו למשוך אותנו בכוח על-ידי משיכות בשיער, בעיטות בראש, אגרופים ומרפקים בכל חלקי הגוף. אני סובל עד עכשיו מכאבים בראש. גם בגדים נקרעו וכן כיפות הורדו מהראשים. לאחר כ-20 דקות התרכזו שוב המפגינים בצומת ראשי והמשטרה החלה לפנות אותנו בכוח למדרכה. גם לאחר שעלינו למדרכה ללא התנגדות כלשהי הם המשיכו במעשי האלימות תוך הנאה גמורה ממעשים אלה. הפרשים שעל הסוסים דהרו על המדרכות ואף יותר פנימה ויצרו סכנה חמורה לעוברים ושבים. לא הצלחנו לראות את התגים של כל השוטרים מפני שרובם הסתירו אותם". וכאן הוא פירט שמותיהם של חמישה שוטרים מכים, אבל אני מוצא לנכון שלא לקרוא אותם מעל במת הכנסת.

והנה עדות נוספת מהפגנת יום א' בירושלים: "האלימות העיקרית היתה ברחוב המלך ג'ורג' מול בית-הכנסת הגדול. כולם התיישבו והחזיקו אחד בשני. לפתע רצו כל השוטרים אלינו. כל אחד שהם תפסו הם עצרו. את קבוצת הבנות שישבו על הכביש פינו גם כן בכוח, כאשר היו ביניהם רבים שניצלו את המגע עם הבנות לדברים בלתי רצויים ונגיעות במקומות מסוימים. את אחת הבנות משכו בכוח בשיער. לאחר שהיא הצליחה לברוח היא רצה לתוך בית-הכנסת והם נכנסו אחריה ועצרו אותה בפנים".

פה אני מפסיק רגע לצטט, אדוני השר. אני רוצה להדגיש, כי בכל המקרים שבהם אנחנו טיפלנו בהפגנות של ערבים ביש"ע, ולא רק בהפגנות סתם אלא בהפגנות אלימות של בקבוקים ואבנים ודברים דומים, לא רדפנו אחרי נשים לתוך מסגד. אבל שוטרי משטרת ישראל רצו לתוך בית-כנסת אחרי בנות.

דב שילנסקי (הליכוד):

הרי זה לא מסגד, אז מותר. זה בית-כנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני ממשיך לצטט: "לאחר שהכביש פונה קיבלו השוטרים הוראה לעצור גם כל מי שעל המדרכה וברחבת בית-הכנסת. השוטרים נעזרו בפרשים, שעלו על המדרכות והשתמשו באלות כנגד מפגינות. מספר חבר'ה נעצרו ברחבת בית-הכנסת כשהם עומדים ולא עושים כלום. על אחד המבוגרים אף הסתערו השוטרים והכניסו לו מכות בצד ורק אחר כך לקחו אותו לניידת. רוב השוטרים הסתירו את התגים בידיהם או בלבוש. גם כשניסו לראות את התג או ביקשו מהשוטר להזדהות, הם הגיבו על כך בסטירות חזקות ואלימות קשה ביותר. השוטרים ניצלו את המצב והכניסו מכות בלי חשבון. אחד הפרשים שנתבקש להזדהות לא הסכים. לאחר שתפסו לסוסו את הרסן על מנת שאפשר יהיה לראות, הוציא אלה על המפגינים והחל להכות".

אדוני שר המשטרה, אני קורא לך ולמפכ"ל להשתלט על מחוז ירושלים, על מפקדו וקציניו ושוטריו, שישימו רסן ליצריהם וילמדו לטפל בהפגנה אזרחית בדרך נכונה. אני קורא לכם ללמד ולשנן לכל השוטרים באשר לזכויותיהם של חברי הכנסת. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, חברי הכנסת, חבר הכנסת מיכאל איתן יצא להפגנה, שעניינה הבעת התנגדות לאפשרות של צירופו של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה כשר לממשלה.

הפגנה זו היתה הפגנה אופוזיציונית קלסית, כאשר האיש והמשתתפים אתו בהפגנה מביעים את השקפת עולמם ואת תפיסת עולמם בדרך של הפגנה, דבר מקובל על-פי כל אמות המידה הדמוקרטיות במדינות מתוקנות.

אני באופן אישי בוגר מספר לא קטן של הפגנות אופוזיציוניות מן השמאל.

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל לא קיבלת מכות.

חגי מירום (העבודה):

גם זה קרה לפעמים, אבל אני עוד לא הייתי אז חבר הכנסת. אנחנו הפגנו על-פי תפיסת עולמנו נגד השלטון שלא הלך בתהליך השלום, ואנחנו היינו סבורים שיש ללכת בתהליך זה. בעיקר השתתפתי בהפגנות של "שלום עכשיו", של תנועות הנוער וכן הלאה.

לא אחת היינו קורבן לאלימות לא מעטה של שוטרים, ואף שלעתים הייתי במצב שנחבלתי, או שנערים ונערות שהייתי ממונה עליהם נחבלו, ואף שזה הרתיח את דמי, תמיד ניסיתי לחשוב קצת ולהבין קצת את הסיטואציה שבה עומדת המשטרה.

הרי הסיפור שלפנינו, האירוע שלפנינו, הוא אירוע קלסי שבו חבר הכנסת והחברים שלו, אנשי תנועתו המפגינים עמו, מפגינים על-פי תפיסת עולמם, ומן העבר השני, המשטרה צריכה לקיים את הסדר הציבורי ולראות שההפגנה הזו לא תצא אל מחוץ לגבולות המתקבלים על הדעת, גבולות הרשיון וגבולות הסדר הציבורי.

השאלה העומדת לפנינו כאן היא לא שאלה הקשורה למפגין רגיל, כי חבר הכנסת מיכאל איתן אינו מפגין רגיל. הוא חבר כנסת שבא להפגנה, והוא אדם שיש לו זכויות על-פי חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם. על כן, כאשר המשטרה נפגשת בחבר כנסת העומד עם המפגינים, חשוב מאוד שתדע ושיהיה ברור כאן, שאחת – אלה המפגינים, ושתיים – זה חבר הכנסת העומד עמם. אין אפשרות, על-פי החוק, לגזור דין שווה, ולא מפני שאנחנו מחפשים לעצמנו זכויות יתר שאינן מגיעות לנו, אלא מפני שאני, כמי שחסידי של הצרת החסינות והקטנת החסינות, חושב שהחלק הזה של שמירת חופש התנועה של חבר הכנסת והיכולת שלו לעמוד בכל מקום ולהביע את דעתו על-פי אמונתו – הוא מרכיב בחסינות, שחייבים לשמור עליו מכל משמר, כי זה לב לבו של העניין, שחבר הכנסת יוכל להביע את אשר עם לבו ואת תפיסת עולמו בדרך של הפגנות.

אני אומר כאן: לכאורה הייתי צריך, כנציג של מפלגת השלטון, לבוא ולשלוף מכול וכול את הטיעונים של חבר הכנסת מיכאל איתן, מה גם שבצד העובדתי יש כל מיני סימני שאלה קטנים, ולהגיד לו: אתה התפרעת, אתה לא הקשבת, אתה לא נהגת כפי שהשוטרים אמרו לך, ועל כן אל תבוא ואל תלין על איש.

אבל אני לא יכול שלא לנהוג על-פי תפיסת עולמי ומצפוני, ולפיה אם יש דבר שצריך לשמור עליו מכל משמר הרי זו הזכות של חברי כנסת להפגין, ובמיוחד ממשלה צריכה לשים לב היטב לזכות של חברי כנסת מן האופוזיציה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ועדת הכנסת נזקקה לעניין הזה. בבית הזה יש נוהג, שאין מספרים מעל דוכן המליאה מה היה בוועדה, אבל אני רוצה להרשות לעצמי – – –

דן תיכון (הליכוד):

זה לא נוהג, זה מעוגן בתקנון, והגיע הזמן שתשנה את העניין הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מספרים, אבל לא מצטטים.

לימור לבנת (הליכוד):

מספרים לעיתונאים.

חגי מירום (העבודה):

אני בהחלט חושב שיש פה דבר משונה, בוודאי לגבי דיון שאינו נחשב כחסוי ולא הוכרז עליו כעל דיון חסוי, וזאת לא ועדת משנה.

דן תיכון (הליכוד):

עד לפני ארבע שנים היושב-ראש היה מתערב וקורא לך את הסעיף בתקנון – – –

חגי מירום (העבודה):

אני זוכר. כאשר באתי לכנסת לפני חמש שנים, שמרו על זה פה מכל משמר, ואנחנו החדשים, שלא ידענו את הכלל הזה, קיבלנו מייד על הראש מהוותיקים, והם אמרו לנו: שלא תעז לצטט כאן מהדיונים בוועדה. אבל היות שעוד לא הסדרנו את הנקודה הזו, ועדיין התקנון אומר מה שהוא אומר, אני לא רוצה לחרוג ממנהגי.

אליעזר זנדברג (צומת):

— — —

חגי מירום (העבודה):

נכון, זאת היתה בכלל ישיבה פתוחה.

דן תיכון (הליכוד):

יש סעיף בתקנון – – –

חגי מירום (העבודה):

כן, כן.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, הנושא ברור, חבל על הזמן.

חגי מירום (העבודה):

לא חשוב, חברי הכנסת, בואו לא נעסוק בזה, כי הזמן קצר ואני רוצה לומר את דברי.

היו"ר ס' טריף:

זו בהחלט הצעה לשינוי התקנון, חבר הכנסת מירום.

חגי מירום (העבודה):

גם בתוך הישיבה וגם מחוץ לישיבה שוחחתי עם ניצב גבי לסט. אני חושב שכל מי שמכיר בבית הזה את ניצב גבי לסט יודע שמדובר בקצין משטרה עתיר ניסיון, אדם שקול בהחלט ובעל אינטגריטי, אבל ניצב גבי לסט אמר לי: זה לא שטעינו, זו תפיסת העולם ששוררת במשטרה, ולפיה ברגע שחבר הכנסת גורם למשהו כמו אי-סדר ציבורי או למשהו כמו הפרעה לביטחון, אנחנו מזיזים אותו.

אני מוכרח להגיד, שכאשר שקלתי את העניין היטב, הגעתי למסקנה שיש בעיה עם ההוראות למשטרה; כי הם לא טעו, הם פעלו על יסוד מה שהם האמינו שהם צריכים לפעול לפיו, על יסוד ההוראות שהיו שם. אדוני השר, אני חושב שצריך לשים לב ואולי גם לרענן את ההוראות.

היה פעם אחת תקדים בתל-אביב, כאשר חבר הכנסת אלי בן-מנחם התנגד להריסה של בתיים בדרום תל-אביב. הוא ניצב אל מול הבולדוזר ואמר: לא אתן לכם להרוס בתיים כאן, בשכונה דרום-תל-אביבית, והיה צו, והבולדוזרים עבדו מכוח החוק, ובכל זאת, למיטב זיכרוני, ההריסה נמנעה באותה עת, מפני שהיתה בעיה עם חבר הכנסת שניצב שם.

אני לא רוצה להיכנס כאן לשאלה, האם חבר כנסת יכול להרשות לעצמו לפגוע בכל נורמה, לפגוע בסדר וכן הלאה; בעיני, לא, הוא צריך לשים לב היטב שבכל מקום שבו הוא ניצב – הוא ניצב כמו זרקור, כמו מחנך, כמו אדם שהציבור מצפה ממנו שיתנהג גם כמחוקק וכשומר שלטון החוק. אבל כאשר מדובר במקרה כמו זה שהיה כאן, כאשר היתה הפגנה, וחבר הכנסת מיכאל איתן עמד על זכותו לעמוד בשולי הכביש, בתוך הכביש, ולא מחוצה לו, אני לא שוכנעתי שהיה שם סיפור של אבטחת שלומו של חבר הכנסת מפני המכוניות ודברים אחרים. אני לא שוכנעתי.

מיכאל איתן (הליכוד):

חגי מירום (העבודה):

אני יודע שאפילו צלם עמד קרוב יותר לאמצע הכביש, כי הוא רצה גם פרספקטיבה, וכאילו אותו לא הרחיקו.

היו שם גם נסיבות שצריך לדעת אותן, חבר הכנסת מיכאל איתן, וצריך להיות ישר ולומר: הסיפור שלך עם המשטרה התחיל בוויכוח על מכונית שיש להרחיק או לא להרחיק אותה מהמקום שהצבת אותה, עד כדי הבאת גרר. אחר כך היה גם ויכוח במהלך ההפגנה, שמא תעלה או לא תעלה וכן הלאה.

אליעזר זנדברג (צומת):

מה זה רלבנטי?

חגי מירום (העבודה):

זה רלבנטי במובן זה שכאשר המשטרה נמצאת בתוך המתח הזה, והיא צריכה לדאוג שזה לא יתפרץ, ונכנס גם העימות הבין-אישי בין שוטר או קצין משטרה שמבקש לפנות ובין חבר כנסת שמסרב, אי-אפשר להתעלם מהמסכת העובדתית הזו.

למרות זאת אני אומר, אדוני השר: לפי דעתי, אין דבר חשוב יותר מאשר לאפשר לחבר הכנסת לפחות את הקטע הזה של התייצבותו, על יסוד תפיסת עולמו וחירותו, להתייצב בכל מקום שהוא שטח ציבורי, כשאינן לאסור עליו זאת מסיבות ביטחוניות.

יכול להיות אפילו מצב שחבר הכנסת, בצורה בלתי נסבלת מבחינת המשטרה, יתייצב לו באמצע הכביש ויגיד: אני לא רוצה לזוז; וזה יגרום לעיכוב, לעצירה ולפקק. יש בעיה, צריך לנסות ליישב אותה, ולא בדרך של מה שראינו, שנראה די לא סימפתי מבחינת הכוח שהופעל כלפי חבר הכנסת, וחבר הכנסת מיכאל איתן הוא די מנוסה.

היו"ר ס' טריף:

יכלו לו?

חגי מירום (העבודה):

אז הוא כבר יודע שאין להרים ידיים ואין להיגרר. לכן, אין מצב שמישהו יכול להגיד עליו שהוא הכה. הוא עשה את זה מאוד נקי מבחינתו.

אבל אני רוצה לחזור ולהגיד כאן: אדוני השר, אתה בוודאי תקרא לנו קטעים מדוח של קצין שאתה מינית לבדיקת האירוע, ואתה הבטחת לוועדה שזה יבוצע, ואתה אכן קיימת את זה, ואני לא אומר מלה על מה שכתוב בדוח הזה, כי זה תפקידך כשר המשטרה.

מיכאל איתן (הליכוד):

חגי מירום (העבודה):

לא, השר פשוט הראה לי את זה בטרם עליתי לכאן.

אני גם יודע שלך, כשר המשטרה, תהיה נטייה מאוד ברורה לגונן על המערכת שלך, אבל אתה גם חבר שלנו פה בבית הזה, אתה מחוקק מאוד מנוסה, שימשת בכל הוורסיות האפשריות, כחבר הכנסת, כשר ושוב כחבר הכנסת וכן הלאה, ואתה גם משפטן ומכיר את העניין. לפי דעתי, צריך לרענן את ההוראות במשטרה. לפי דעתי, צריך לדאוג לכך שהמשטרה תגלה מידה רבה יותר של סובלנות והבנה, כי בהתמודדות עם חבר הכנסת ניצב מחסום החסינות באיזה מקום, וצריך לעשות את הניסיון הזה לשכנע אותו לא בכוח, אלא בדיבור ובראייה שמדובר באדם המגן על תפיסת עולמו.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה; ואחריו – חבר הכנסת בנימין טמקין.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשטרה, ההצעה הדחופה לסדר-היום שהגשתי היתה בעקבות האירוע עם חבר הכנסת מיכאל איתן בסוף השבוע שעבר. מאז הספקתי להשתתף גם בדיון שקיימה ועדת הכנסת בעניין זה, ואני מקווה שיהיה לו גם המשך, כך לפחות סוכם. לכן אני מבקש שלא להתייחס לאירוע הספציפי שנוגע לחבר הכנסת איתן, אף שאני צפיתי באותו קטע שהוקרן במסגרת הדיון בוועדה, ואף שיש לי דעה, לפחות לגבי הדברים שראיתי ושמעתי במסגרת הדיון.

אבל אני רוצה להתייחס לשאלה העקרונית, כי אני חושב שדווקא הדיון שהתקיים בוועדת הכנסת ביום שני לימד אותנו, כפי שאמר חבר הכנסת חגי מירום, שיש בעיה אמיתית למשטרה בפרשנות וביישום של החוק שמעניק זכויות וחסינות לחברי הכנסת. בשאלת היישום, הבעיה היא – כך אני לפחות התרשמתי – שלא כל השוטרים מכירים את כל הפקודות, את ההוראות או את ההנחיות שמקורן בחוק, וחבר הכנסת מיכאל איתן העיד על כך, שעה שהוא הסביר שהוא דיבר אחר כך עם השוטרים, והם שאלו אותו: מה נעשה בסיטואציה כזאת או בסיטואציה אחרת, והוא אמר להם את דעתו בעניין. אני גם אמרתי במסגרת אותו דיון, שמן הראוי לקיים איזה הליך של רענון לשוטרים, לפני כל הפגנה שיודעים שמשתתף בה או עתיד להשתתף בה חבר הכנסת; הפגנות פוליטיות ברורות.

אבל הבעיה האמיתית, לפחות כפי שאני התרשמתי, היא בעיית הפרשנות של היקף החסינות שיש לחבר הכנסת אליבא דהמשטרה. אני חושב שאת הבעיה הזאת אי-אפשר לפתור על-ידי שינון, אלא על-ידי ליבון ודיון מעמיק ומקיף.

אני חולק על העמדה של המשטרה. אני סבור שהחסינות של חברי הכנסת היא כה רחבה, עד כי המשטרה איננה יכולה להפריע לחבר הכנסת שעה שהוא רוצה לבצע מעשה הכלול במסגרת החסינות הזאת, במובן של חופש ביטוי והתבטאות שקשורה בתפקידו כחבר הכנסת.

אני סבור שהמשטרה, במקום לפנות חבר כנסת ממקום מסוים, לדחוף אותו או להפריע לו להיות נוכח ולהתבטא, כפי שנדרש מכוח תפקידו ורצונו באותו זמן, צריכה לעשות הכול על מנת לאפשר לו להפגין, וליתר דיוק – להתבטא, מכיוון שהפגנה היא חלק מחופש הביטוי. לדעתי, אסור לשוטרים למנוע ממני, כחבר הכנסת, את זכותי לחופש הביטוי בנימוק של סכנה לחיי, כפי שאסור לו, לדעתי, למנוע ממני את זכותי להפגין בנימוק של דאגה לשלומי או לשלום סובבי. להיפך, לדעתי, השוטר צריך לעשות הכול כדי שאני אוכל למלא את זכותי זו ולהוציא אותה אל הפועל באופן האופטימלי.

קו הגבול היחיד שתוחם את זכותו זו של חבר הכנסת, את חסינותו זו של חבר הכנסת, מופיע בסעיף 3(א) לחוק חסינות חברי הכנסת, ואם מישהו יבוא וישאל – ונדמה לי שחבר הכנסת חגי מירום העלה כאן קודם את השאלה הזאת – מה נעשה במקרה שבו חבר הכנסת מפרז, מגזים, מנצל לרעה ומסכן כתוצאה משימוש בזכותו זו או בחסינותו זו, כי אז התשובה כלולה גם היא בחוק חסינות חברי

הכנסת, כלולה באפשרות שיש לכנסת, לבקשת הממשלה או חבר הכנסת, ליטול את מה שנקרא "החסינות האחרת" או זכות מזכויותיו של חבר הכנסת. בצורה כזו פגעו בעבר בזכותו, בחסינותו של חבר הכנסת כהנא ומנעו ממנו לעשות פעולות מסוימות.

בדיונים שמתקיימים בוועדת הכנסת – וגם אני הייתי שותף להם – מנסים לפגוע בחסינות של חבר הכנסת בדרך זו. היה דיון לגבי חבר הכנסת מחאמיד, חבר הכנסת טלב אלסאנע הגיש – – –

לימור לבנת (הליכוד):

היתה החלטה.

אליעזר זנדברג (צומת):

היה דיון והיתה גם החלטה, אני מציין רק את העובדה שהתקיים דיון.

חבר הכנסת טלב אלסאנע הגיש בקשה, והתקיים דיון לגבי חבר הכנסת זאבי, ואם המשטרה, הממשלה, חבר הכנסת או מאן דהוא חושבים שאכן יש הפרעה של חבר הכנסת למהלך התקין של העניינים, או סיכון שלו או של הסביבה, ושהמשטרה צריכה לפעול, הרי זו הדרך על-פי חוק, ולדעתי, זו הדרך היחידה על-פי חוק, שבה אפשר למנוע מחבר הכנסת לפעול, על-ידי כך שפוגעים קודם בזכותו, בחסינותו האחרת, ורק אחר כך אפשר להשתמש בכוח או לנהוג כלפיו באופן שימנע ממנו להשתמש בחסינותו.

לכן אני שמח שבישיבה האחרונה של ועדת הכנסת בעניין הזה הסכים יושב-ראש הוועדה לזמן או לבקש מהיועץ המשפטי לממשלה לבוא לדיון משותף, שבו נבהיר את כל נושא החסינות, מכיוון שאני יודע – לפחות כך אמר לי השר שחל בזמנו – שהמקור החוקי לכל הדרך שבה המשטרה מפרשת ומתנהגת בסוגיה הוא חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה מלפני 20 שנה, או אפילו קצת יותר.

לכן, אני מבקש להתייחס במלים ספורות בלבד לנושא של התנהגות המשטרה ככלל כלפי מפגנים ואלימות, וזה מהטעם הפשוט, שאני מניח שהדיון כאן הוא שלב ביניים חשוב וחיוני, אבל רק שלב ביניים, ואת המסקנות האמיתיות נוכל להסיק רק לאחר דיון משותף עם היועץ המשפטי לממשלה, עם המשטרה ועם חברי הכנסת, ואני מקווה שהוא יתקיים בקרוב.

לגבי האלימות של המשטרה באופן כללי, אני רוצה לציין שאני הייתי נוכח בהפגנות רבות, בעיקר בעת האחרונה. הימים הם ימים סוערים, ההפגנות הן רבות, ואני רואה, התרשמתי לפחות, שיש דרכים שונות שבהן המשטרה מטפלת בהפגנות. יש הפגנות שבהן המשטרה – אני חושב, בצורה נכונה וראויה – דואגת להשקיט, להרגיע, לרסן קצת ניסיונות להתפרע, אבל לא נוקטת אלימות. ויש מקרים אחרים, שבהם אולי אפשר אפילו להבין אלימות, אבל אני לא מדבר על אלימות כלפי חברי כנסת, הדיפת אנשים על המדרכה. אבל יש גם מקרים אחרים. יש מקרים שבהם המשטרה משתמשת באלימות לשמה, ואני הייתי עד למקרים האלה בהפגנות גדולות שאירעו כאן בירושלים,

כשהמשטרה החלה להכות, תפסה אנשים והכתה, לדעתי ללא שום סיבה, אנשים שעמדו על המדרכה, אנשים שקראו קריאות. זה דבר שהוא לא לגיטימי.

צריך לרסן את השוטרים האלה, אין ספק בכך, צריך לדאוג שהדברים האלה לא יקרו, אין ספק, ולא רק בגלל אלה שנוכחים בהפגנה, וכאן הבעיה, הדאגה והחרדה האמיתיות שלי – מכיוון שאני שוחחתי עם אנשים, למשל אחרי ההפגנה הגדולה הראשונה שהיתה מול משרד ראש הממשלה, אנשים שמודאגים מהתהליך הפוליטי, אנשים שמודאגים מההידרדרות במצב הביטחוני, אנשים שחושבים שהמדיניות של הממשלה היא מדיניות שגויה, ואמרתי להם: בואו להפגנה פלונית, להפגנה זו וזו שתתקיים ביום זה וזה, והם אמרו: אנחנו לא נבוא. וכששאלתי למה, הם אמרו: מכיוון שבהפגנות האלה המשטרה מרביצה, מכיוון שההפגנות האלה הן עניין אלים, ואני לא אדם אלים, אני מפחד ללכת למקום, כי אני מפחד שהמשטרה תרביץ לי.

כאשר יש איזו התנגשות בין מפגינים לבין המשטרה, שהיא במסגרת מה שנראה לי סביר, אני מבין את זה, אבל כאשר האלימות היא אלימות החורגת, לדעתי, מגבול הסביר בהפגנה גדולה וחשובה אחת, וכתוצאה מכך אנשים מפחדים לבוא ולהשתתף בהפגנות אחרות, לדעתי, המעשה האלים של המשטרה פוגע באופן ישיר בכללים בסיסיים של דמוקרטיה, פוגע באופן ישיר בחופש הביטוי, מפחיד אנשים מלבוא וליטול חלק במעשה שהוא בסיסי בחברה דמוקרטית.

אני רוצה לסיים את הדברים שלי בקריאה לשר המשטרה, גם בעניין הזה לעשות כל שביכולתו, ואני חושב שאנחנו, חברי הכנסת מן האופוזיציה, צריכים גם להעלות את הנושא כאן ובפורומים אחרים, פעמים רבות ככל האפשר, עד שבאמת ייפסק הנוהג הזה בהפגנות, ואני אומר שוב – בהפגנות מסוימות, מכיוון שהנוהג הזה, לדעתי, נוגד כללים בסיסיים של דמוקרטיה. ואני משוכנע ששר המשטרה הוא חסיד של השיטה הזאת, של דמוקרטיה, וחסיד האפשרות לתת חופש ביטוי עד כמה שאפשר, גם למפגינים שחושבים אחרת מכפי שהוא חושב ולא כל כך מסכימים לציית במלוא מאת האחוזים להוראות המשטרה. אני לא מדבר על התנגשות אלימה עם המשטרה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת בנימין טמקין, בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הרשו לי קודם כול להשתתף בצערה של משפחת האשה שנרצחה היום ולאחל החלמה לפצועים. ברור שביום כזה דיון במקרה הספציפי של התנהגות השוטרים כלפי חבר הכנסת מיכאל איתן לא יכול להיות מנותק מהקשריו הרחבים יותר, ויסלח לי חבר הכנסת איתן אם ארחיב את הדיון מעבר לנושא הספציפי שלו.

עם זאת, אני רוצה להעיר הערה אישית. חבר הכנסת מיכאל איתן הוא יריב פוליטי חריף וחד, ומבחינתי, גם אם הוא טועה באופן מוחלט בהשקפותיו לגבי הסכסוך הישראלי-הפלשתיני, מדובר באדם הגון, ואני בטוח שהוא לא עוסק בפרובוקציות מכוונות כלפי המשטרה או כלפי מישור אחר.

במצב הקיים היום נדרש מהמשטרה שילוב נכון ונדיר של גמישות וקשיחות, נדרשת מהמשטרה גמישות מקסימלית כלפי ביטויים הפגנתיים, דמוקרטיים, לגיטימיים, גם אם הם חריפים ויכולים לגרום לקושי ליתר האזרחים, כמו חסימת כבישים ונושאים מהסוג הזה.

אמרתי שנדרשת גמישות מקסימלית לביטויים דמוקרטיים, גם אם הם חריפים וגם אם הם גורמים לפעמים סבל ובעיה ליתר הציבור. בתקופה כזאת נדרשת הגמישות הזאת במיוחד, ובוודאי כאשר מדובר בחברי כנסת שבאים להפגין. בתקופה זו נדרשת גמישות מיוחדת. אבל, מצד שני יש צורך בקשיחות כלפי תופעות אלימות, כלפי איומים בשימוש בנשק, התארגנויות המכוונות למרד אזרחי ופעילויות אלימות כלפי ערבים ויהודים בעלי דעות פוליטיות שונות מאלו של האדם העוסק באותה אלימות.

אני רוצה להפנות מפה קריאה אל הגורמים האחראיים בימין, קריאה נרגשת ואמיתית. הרי הסכם העקרונות עם הפלשתינים הולך ומתגשם כפי שהוא, ואומנם יהיו שוטרים פלשתינים, והרי אנחנו לא מדברים רק על השוטרים שלנו. יהיו גם שוטרים פלשתינים.

משה פלד (צומת):

אל תהיה מודאג, הם לא יהיו.

בנימין טמקין (מרצ):

טוב שהתעוררתם. יהיו שוטרים פלשתינים. ואני פשוט רוצה לפנות לאחריות של חברי הכנסת באופן מיוחד. כמו שאמרתי, שצריכה להיות גמישות כלפי ביטויים דמוקרטיים – – –

משה פלד (צומת):

לא יהיו. כל טיפה של דם – על ראשכם תהיה, על ראשכם.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת פלד, אני שמח שהתעוררת, ועכשיו תרשה לי – – –

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת פלד, הצטרפת למולדת?

משה פלד (צומת):

עברתי לארץ-ישראל.

רחבעם זאבי (מולדת):

האם את עברת למד"ע?

נעמי חזן (מרצ):

משה פלד (צומת):

לא יהיו שוטרים פלשתינים בארץ-ישראל. אלה חלומות באספמיה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת פלד.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת פלד, אם לא יהיו שוטרים פלשתינים, אז אין לך בכלל מה לדאוג. אז מה אתה כל כך מודאג? לא יהיו, נו.

משה פלד (צומת):

אני לא מודאג.

בנימין טמקין (מרצ):

אבל אני אומר לך – והרי בעוד כמה ימים אחד מאתנו יצטרך לאכול את הנייר הזה – שכן יהיו שוטרים פלשתינים.

לימור לבנת (הליכוד):

ואז נאכל דבר הרבה יותר גרוע מאשר הנייר הזה.

משה פלד (צומת):

זה יהיה על אחריותכם. כל טיפה של דם שתישפך בגלל שוטר פלשתיני תהיה על ראשו של שר המשטרה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת פלד, אני מבקש ממך.

בנימין טמקין (מרצ):

אני רואה שחבר הכנסת פלד אוהב לדבר על דם – –

היו"ר ס' טריף:

רק רגע, אני מבקש.

בנימין טמקין (מרצ):

– – פשוט רוצה לדבר על הדם. כמה פעמים אתה רוצה שאגיד את המלה "דם" בשביל שתהיה מבסוט? דם, דם, דם, דם. אמרתי. עכשיו אני יכול להמשיך?

לימור לבנת (הליכוד):

תתבייש לך.

משה פלד (צומת):

כל הכבוד.

בנימין טמקין (מרצ):

אני לא נבנה על הדם, אני לא נהנה מן הדם ואני לא משתמש בדם. ותפסיק אתה לעשות את זה. תפסיק להשתמש בדם.

הרי ההסכם הולך להתבצע, והולכים להיות שוטרים פלשתינים. אני פונה אל הגורמים האחראיים בימין לבוא ולומר יחד אתנו, שמדובר במבחן. אנחנו יודעים, גם אלה שתומכים בהסכם, שמדובר במבחן. ואם הפלשתינים נכשלים במבחן הזה, זה יהיה הכישלון שלהם. אבל אם זה באחריות אנשי הימין, שיעסקו בפרובוקציות כאלה או אחרות בשביל להכשיל את ההסכם, ויישמעו לאיומים שנשמעים כאן מחבר הכנסת זאבי, וייתנו לזה לגיטימציה, כמו שעשה חבר הכנסת לוי, שאני מעריך אותו כאיש שלפחות מתנסח במתינות, והוא נתן לגיטימציה ברדיו מול כל עם ישראל לדברים של חבר הכנסת זאבי, והוא מצדיק אותם, אני אומר לכם שיש בחוץ אנשים ששומעים כל מלה שאתם אומרים, כל מלה שאתם אומרים, שומעים את ההזמנות שלכם ואת שלך להשתמש בנשק.

אז אומר לך, שמי שרוצה לתרום לאותה גמישות דמוקרטית שדיברתי עליה, לאותו ויכוח, שצריך להיות לגיטימי וחרیف, ואני מוכן לתמוך בזכות הלגיטימית להפגין באופן החריף ביותר בצד הדמוקרטי, ואני דורש מהמשטרה להיות סבלנית ביותר כלפי כל הביטויים האלה, אני אומר לצד זה: יש צורך בגילוי קשיחות כלפי איומים באלומות ובשימוש בנשק. כי מי שעושה את מה שעשה חבר הכנסת זאבי הוא כמו אדם שבבית-קולנוע גדוש צועק "אש, אש", כאשר מישהו מדליק גפרור. ואני אומר לכם, שהתוצאות של העניין הזה – – –

משה פלד (צומת):

הם על ראשכם. הכול על ראשכם.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת פלד, אני מבקש ממך.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת פלד, דיברתי אל הגורמים האחראיים בימין. ומכיוון שאני לא סופר אותך בתוך הקטגוריה הזאת, כי אתה מתנהג בחוסר אחריות, אתה זורק את הדם לאנשים, אני לא עושה את זה כלפך. אתה שומע אותי?

משה פלד (צומת):

הכול על ראשך, על ראשכם.

בנימין טמקין (מרצ):

הסכסוך הוא עמוק מדי וארוך מדי. הוא לא תלוי בכך ולא תלוי בי. הוא תלוי במה שכולנו ביחד נעשה כאן. אני קורא ברגע האחרון הזה לגורמים האחראיים בימין. ההסכם הולך להתבצע. תעזרו לנו לערוך את המבחן הזה בתנאים הטובים ביותר.

משה פלד (צומת):

מראש נכשלת במבחן הזה.

בנימין טמקין (מרצ):

תנו תקווה להסכם. תנו תקווה לעם ישראל. תאפשרו את המבחן הזה בתנאים הטובים ביותר. אם הפלשתינים נכשלים במבחן הזה, שהם ייכשלו על-פי דרכם ומסיבות שלהם. ואז אנחנו נדע איך להתנהג.

אבל אני אומר, שאם חבר הכנסת פלד וחבר הכנסת זאבי נותנים לגיטימציה להתארגנויות של משטרות פרטיות ולאיומים בשימוש בנשק – הם מנסים להכשיל את המבחן הזה. ידוע לנו – – –

משה פלד (צומת):

זה לא כישלון שלהם. זה כישלון שלכם.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת פלד, אני מבקש ממך בפעם האחרונה.

בנימין טמקין (מרצ):

ידוע לנו שיש – – –

גברתי השרה נמיר, סליחה, את מפריעה לי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת טמקין, אני הוספתי לך שתי דקות.

בנימין טמקין (מרצ):

אני כבר הולך לסיים.

אני רוצה לומר לכם, שהמצבים האלה, שבהם אנשים מודיעים בפומבי על התארגנויות עם שימוש בנשק, על איומים בשימוש בנשק, על איומים כלפי משטרה, שמוקמת על-פי הסכם לגיטימי שעליו חתמה ממשלה לגיטימית במדינת ישראל, זה לא משחק – –

לימור לבנת (הליכוד):

ממשלה מטורפת.

בנימין טמקין (מרצ):

– – אתם לא עוסקים רק בהצגות פה בכנסת, חברים יקרים. אתם צריכים להבין שבמדינות אחרות קרו דברים נוראיים בעקבות התנגשויות מהסוג הזה, ופוליטיקאים אחראיים צריכים להבין זאת. עכשיו לא מדובר על איזו תוכנית תיאורטית, שיהיו שוטרים פלשתינים. עכשיו מדובר על הממשות הזאת, ועל – –

לימור לבנת (הליכוד):

עד כמה אתה מוכן להיות אחראי לחייהם – –

בנימין טמקין (מרצ):

חברת הכנסת לימור לבנת, הממשלה מתחייבת כל פעם מחדש לשמור על ביטחון האזרחים עם כל האמצעים החוקיים הנמצאים ברשותה. היא מתחייבת לעשות את זה. הממשלה הלגיטימית הזאת חתמה על הסכם. יהיו פה שוטרים פלשתינים. אתם יכולים להפגין, ואני חושב שחבר הכנסת איתן וחברים אחרים בימין יש להם כל הזכות להפגין באופן חריף. אבל אני אומר לכם, שאם אתם לא מבדילים בין זה לבין דיבורים בלתי אחראיים של אנשים בלתי אחראיים שמדברים על דם כל הזמן, בלי לשים לב לתוצאה של הדברים שהם אומרים, מה קורה לאנשים שם ששומעים אותנו עכשיו – –

משה פלד (צומת):

אני קורא לכם להתייצב לארגון השומר.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת פלד, אני מבקש. חבר הכנסת טמקין צריך לסיים. אני מודה לך, עד כאן קריאות ביניים ולא יותר. חבר הכנסת טמקין, אתה צריך לסיים.

בנימין טמקין (מרצ):

משפט סיום.

מגיע לעם ישראל שניתן לו תקווה וסיכוי, ושנבחן את הצד השני, ושזה לא יהפוך למבחן לצד שלנו, שניכשל בו בגלל חוסר אחריות של פוליטיקאים, שאינם שמים לב לשלטון החוק ולשלטון הדמוקרטי בישראל. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת צחי הנגבי, אחרון הדוברים בהצעות לסדר-היום.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מטבע הדברים, התכוונתי לייחד את עיקר דברי, או את מרביתם וכולם לנושא שעומד על סדר-היום – לאלימות, שאין לה שום הצדקה, שהופגנה על-ידי שוטרים כלפי חבר הכנסת מיכאל איתן בעת אירוע שהוא נכח בו באופן לגיטימי בתוקף תפקידו.

אבל, אני דוחה קצת הצדה את הנושא הזה, ועוד אחזור אליו ואקשר אותו לדברי עכשיו, כיוון שהתמזל מזלי לשמוע את דבריו של חבר הכנסת משה טמקין – – –

היו"ר ס' טריף:

בני טמקין.

צחי הנגבי (הליכוד):

בני טמקין. סליחה, משה זה הבן היקר, והוא בממלכה השביעית, בעיתון "כל העיר", שלא עתיד להיסגר כנראה בקרוב.

לכן אני אתייחס לנושא הזה, כי אני פשוט מלא תדהמה ותמיהה על הדברים האלה. אילו הם נאמרו, חבר הכנסת טמקין, בשבוע שבו הבאתם את ההסכם הזה ברוב הדר וזכיתם פה בתמיכת רוב חברי הכנסת, ולאחר מכן הורו הסקרים על כך שמרבית הציבור מקבל את ההנחה שלכם שהסיכויים רבים מן הסיכונים, אזי היה טעם בהתלהבות ובאופוריה שאתה כאן מנסה להשרות על הבית הזה. אבל היום לדבר בפתוס הזה על ההסכם, לאחר שכל יום, כל יום בשבועות האחרונים, הוא נקרע לגזרים על-ידי המציאות; והציבור, אותו ציבור שתמך בו, לא אותו ציבור חברי הליכוד, אולי אפילו חלק מחברי הליכוד שהאמינו שצריך לתת צ'אנס, אלא הציבור שבסופו של דבר מכריע את גורלה של המדינה, אלה שהם חפים מכל אידיאולוגיה, אלה שמכוונים את החלטותיהם אך ורק על-פי העניין והמהות הרציונלית, ללא שום מחויבויות לדפוסים הצבעה ולתפיסות עולם רעיוניות – הציבור הזה לבו בוחל בהסכם הזה שאתם, והממשלה בראשכם, גררתם אותנו אליו.

הרי אין שום זכר להבטחות שנמסרו כאן על-ידי ראש הממשלה, לא באשר לטרור, שלא נפסק אלא התגבר, לא באשר למהותו של אש"ף, שישנה את האמנה הפלשתינית – לא מיניה ולא מקצתיה, אפילו איננו מגלה כוונה לעשות איזה מאמץ כדי לכנס את מוסדותיו ולשנות את האמנה הפלשתינית – לא באשר למשטרה הפלשתינית, כאשר אתם אמרתם שיקפידו על כך שיהיו אך ורק אנשים שיעסקו בסדר, בהכוונת תנועה. והנה מסתבר שמדובר בשירות ביטחון, מדובר במודיעין, מדובר בנגמ"שים, מדובר במסוקים, מדובר בנשק, מדובר באלפים על גבי אלפים של אנשים מצבא השחרור הפלשתיני. והאנשים האלה, שחלקם כבר נלכדו בעוון מעורבות ברצח חיים מזרחי, זיכרונו לברכה, הם אלה שיפקדו על הביטחון? ולא נותר כעפרא דארעא מכל הבטחותיכם.

אז אתה נמצא פה, חבר הכנסת טמקין, במין פתוס, ומדבר אתנו על חזון חדש. הרי אתם לא יודעים איך להתחמק מההסכם שעליו חתמתם. אתם לא יודעים איך לברוח מזה. כי אם אתם בורחים מהנהר אתם עולים על העץ ותפסכם שם נחש.

משה פלד (צומת):

שולחים את הצבא קדימה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אתם לא יודעים איך להתחמק, אתם בבהלה נוראית. והדבר הגרוע ביותר למנהיגות זה לא להודות בטעות, לא לעשות "עצור" ולהפסיק. יתירה מזאת, אתם מקיימים דיונים איך להתחמק מתביעתו של חבר הכנסת דראושה, שרוצה להימנות עם הממשלה.

שים לב, חבר הכנסת טמקין, ראש הממשלה שלנו שולח שליחים לערפאת, כדי שזה ישפיע, בסופו של דבר, על חבר הכנסת דראושה למתן את תביעותיו ולהסכים להסתפק בתפקיד סגן שר. זאת אומרת, יש כאן סגן שר בממשלת ישראל – או עתיד להיות בימים הקרובים – שאת הוראותיו הוא מקבל מערפאת. והאיש הזה הולך להיכנס לתוך המערכת השלטונית שלנו, שמופקדת על חיי אדם.

רחבעם זאבי (מולדת):

בזמן מלחמת המפרץ הוא תמך בסדאם חוסיין.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני יכול לתת פה עשרות ציטוטים מדבריו של דראושה. לא דראושה מדאיג אותי, חבר הכנסת זאבי. ראש הממשלה מדאיג אותי. ראש הממשלה, שהוא מבקש, מתחנן ומתרפס בפני ראש ארגון הטרור להסכים לכך שדראושה יהיה רק סגן שר. הרי זה אפילו לא מדע בדיוני, יש כאן תופעות שאתם גוררים אותנו אליהן, ואפילו אין בכם שמץ של בושלה לנוכח מה שאנחנו נלכדים בו. זה היה כהערת אגב לדברך, חבר הכנסת טמקין, ואני רוצה להתייחס לדיון.

בנימין טמקין (מרצ):

יצאת נגד הפתוס. לא שמעתי את דברך – – – תאמר את זה – – –

צחי הנגבי (הליכוד):

אם היושב-ראש יאפשר לי זמן לשאלות, אני אשמח לשמוע את שאלותיך. זמננו מוגבל, וצריך בכל זאת לחזור מן הנושא הגדול אל הסוגיה שלפנינו. אני רוצה להתייחס לנושא הזה, ובעיקר להזהיר אותך, ידידי שר המשטרה. אני בטוח שהדברים כפי שנעשו באותה הפגנה לא נעשו על דעתך ולא בהוראתך. חס וחלילה, אינני מאמין ששר בממשלת ישראל, ויהיה בעל העמדות הנוקבות ביותר שעומדות בסתירה לעמדות האופוזיציה, מעוניין בהתלקחויות מסוג זה.

אבל בכל זאת נדמה, שבשבועות האחרונים יש מעין אווירה בקרב שוטרים, שמאמינים שהפעלת יד קשה כלפי מפגינים מן הימין משדרת על אותו תדר שניתן לקלוט אותו בקרב גורמי המשטרה הבכירים, ואולי אפילו עד לשכתך.

הדוגמה הקלסית היא אותה הפגנה בירושלים, שעליה דיווח העיתונאי שלום ירושלמי, שבאותה כתבה מעיד על עצמו שהוא איש שמאל ואין לו דבר עם התפיסות של המתנחלים והלוואי שיפנו את כולם, כך הוא כותב. אבל הוא אומר, שהוא נכח בהפגנה והוא ראה אלימות ברוטלית מצד שוטרים כלפי המפגינים; מפגינים צעירים, נשים, שהפגינו בירושלים ללא הפרעה לסדר הציבורי, ללא שום פעולה אלימה. השר יתקן את דבריו, הוא יודע את העובדות יותר ממני, אני רק מתייחס לכתבה. ייתכן שהיה צורך להפעיל כוח כלשהו. המשטרה מופקדת גם על הפעלת כוח בעת הצורך. אבל, לפי העדות, לא רק של מר שלום ירושלמי, אלא של אנשים שאני שוחחתי אתם, שנכחו בהפגנה, שם פשוט הופעלה אלימות חייתית ממש כלפי מפגינים.

התופעה הזו – ואם נצרף אליה אותה אלימות שהופגנה כלפי חבר הכנסת איתן, ואפילו בלי להתייחס לחובותיו ולזכויותיו כחבר הכנסת, נדמה לי שלא היה כל צורך להתעמת אתו. ראינו את הקלטת: חבר הכנסת איתן מרים את ידיו לשמים, מוכיח קבל עם ועולם כי הוא לא מפעיל כוח, שהוא רק עומד, שהוא לא עושה דבר, והנה מתנפלים עליו, מכים אותו, מפילים אותו.

אדוני השר, נדמה לי שאם אכן יש אווירה כזו, טוב יהיה אם תצא הוראה חד-משמעית, שהמשטרה קוראת לכל כוחותיה לנהוג בהפגנות הללו מתוך תחושה של רגישות והבנה, שמדינת ישראל ניצבת היום בפני אחד הצמתים הגורליים בחייה, קרועה ממש, בין שלצד הזה ובין שלצד האחר יש רוב של כמה אחוזים. אנחנו נמצאים כאן באמת באחת מהנקודות האיומות והנוראות בחיינו. כבר זכרנו על מה חרב הבית, על שנאת אחים. אותם אנשים שמופקדים ברגע המכריע על היכולת לשלוט על ההתלקחות הזאת, למתן אותה, לגמד אותה, או, חס וחלילה, להבעיר אותה, שהם ידעו שמלשכתו של שר המשטרה נמסרה הוראה ונמסרת הנחיה לנהוג במתינות ובשיקול דעת ובשום שכל. תודה רבה, אדוני שר המשטרה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. אני מתכבד להזמין את שר המשטרה מר משה שחל.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כל הבית הזה מזועזע מהרצח הנתעב של שלוה אוזנה, זיכרונה לברכה, ילידת 1969, שנרצחה היום על-ידי מחבלים בני בליעל, שעשו את המעשה הזה כפי שעשו מעשים דומים במשך שנים – לרצוח ללא הבחנה אנשים חפים מפשע.

בשם ממשלת ישראל אני מודיע, שאנחנו לא נשקוט עד שנמצא את אלה שביצעו את המעשה הנתעב ונעמיד אותם לדין ונביא אותם על עונשם. כפי שהמלחמה שלנו בטרור במשך כל שנות הציונות ומאז קום המדינה ועד היום לא נפסקה לרגע, היא לא תיפסק גם להבא.

חיים אנחנו באזור, שבו היחס לחיי אדם, להרג ולרצח קשור בחינוך ובתפיסה. ככל שנעשה, אנחנו מחויבים להישאר עם נורמות התפיסה שלנו, שחיי אדם הם הדבר המקודש ביותר.

במשך כל השנים שבהן ידענו מאבקים ומלחמות, גאוותנו היתה על כמה דברים שאפיינו את העם הזה, את המדינה היהודית כאן, על טוהר הנשק של חייליה. אין גאווה יותר גדולה מזאת. העם הזה ידע הרבה מאוד מלחמות, ואם יש מדינה בעולם שבה הרגישות הזאת לא פגה אף פעם, לדעתי היא מדינת ישראל. אנחנו מייסרים את עצמנו אחרי כל מקרה, לא בגלל ביקורת מבחוץ, אלא מפני שאנחנו רוצים לשמור על טוהר הנשק אצלנו כאמת מידה של חינוך שווה. דור אחר דור מוסר את זה לבניו ולבני-בניו.

אם יש דבר נוסף שמצאתי לנכון להתייחס אליו, בעקבות הוויכוח שהתפתח כאן – הוא גילוי איפוק גם בשעת מחלוקת. יש בינינו חילוקי דעות. מעולם לא האמנתי שיש בינינו מחלוקת לגבי רצונו של כל העם הזה, בלי יוצא מן הכלל, בשלום. יש מחלוקת לגבי הדרך. הכמיהה הזאת לשלום מאפיינת את כולם. מעולם לא חילקתי בין ימין לשמאל לגבי הרצון להגיע לשלום.

תוהים אנחנו תהיות, איך מגיעים ואיך משיגים את היעד הזה? הנה, חבר הכנסת הנגבי, דווקא לך, דבר שאני באמת שואל את עצמי, ואני נשבע לך, אני שואל אותו את עצמי גם במחשבה, ביני לבין עצמי – כל הפטנטים שמדובר עליהם היום אינם חדשים; הם תולדה ותוצאה של הסדרים מדיניים שההיסטוריה שלהם היא בעבר הרחוק. היא נחתמה ונקבעה במסגרות הכלליות שלה, בהסכם קמפ-דיוויד, כשהבית הזה, ברוב של 90 וכמה חברי הכנסת, תמך בו, עם הרבה כאבי בטן.

אני הייתי אז חבר כנסת יותר צעיר, יושב-ראש סיעה שהיתה באופוזיציה, ואני זוכר את הוויכוח, ויכוח אמיתי, כן, כואב, שבו חברים נכבדים כמו יגאל אלון, זיכרונו לברכה, ושושנה ארבל-אלמוזלינו, תיבדל לחיים ארוכים, לא הצביעו בעד הסכמי קמפ-דיוויד. הם היו נגד. ליגאל אלון במיוחד זאת היתה בעיה אמיתית, דילמה אישית, וישבתי אותו שעות בדיון הארוך כדי להחליט. אני זוכר את השאלות שהוא העמיד בפני על מהותה של אוטונומיה והמשמעות של משטרה פלשתינית, שישנה בהסכם.

עמדתי כאן על הדוכן הזה אז וטענתי שתי טענות: א. הסכם קמפ-דיוויד, שמכיר בזכויות לגיטימיות של העם הפלשתיני, משמעותו הכרה מדינית ביכולתו להגיע למדינה. אמרתי את זה למר בגין, זיכרונו לברכה. הדבר השני – לא שיניתי את דעתי מאז, וגם היום, גם אם אני היום חבר ממשלה שחתמה על ההסכם – אוטונומיה היא פטנט שאומץ אחרי מלחמת העולם הראשונה. הוא לא הצליח באירופה, הוא לא פתר שום בעיה, לרבות בעיות שחיים אתן היום ביוגוסלביה, ואנחנו רואים אותן. אמרתי זאת למר בגין, שרגישותו הלגליסטית היתה מאוד מאוד רבה. הוא הזמין אותי אחרי זה לשיחה, בחדרו, באותו לילה מרתוני, שבו כל חברי הכנסת דיברו.

ההגינות מחייבת שאתה תשיב לא מפני שאתה לא היית אז חבר כנסת, אבל התנועה שלך היתה שותפה. שנים הלכנו על-פי אותה תפיסה. מה משמעותה של משטרה פלשתינית חזקה בהסכמי קמפ-דיוויד, שהאחריות שלה אינה מוגבלת כמו היום? האחריות שלה היתה על כל השטח, לרבות היישובים הישראליים. מישהו חייב, מבחינת ההגינות, להגיד לעם את האמת. על זה הלכתם.

אומר לך דבר שני, שגם הוא – – –

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר – – –

שר המשטרה מ' שחל:

לא, לא, אני מבקש ממך, חבר הכנסת דן תיכון, באמת – – –

היו"ר ס' טריף:

רק שנייה. חברת הכנסת דליה איציק.

שר המשטרה מ' שחל:

תן לי. אני אומר – – –

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת דליה איציק, אי-אפשר. חבר הכנסת שמאי.

שר המשטרה מ' שחל:

גם לשר יש רגשות, הוא מתייחס, והוא רוצה להקשיב. תקשיב לי כי גם אני בא ואומר, שבשאלות שאנחנו עומדים בפניהן היום יש בעיה. למישהו יש פטנט לפתרון? אני רק שואל את עצמי, מה היה הפתרון? בשנת 1984 היה זה משה נסים, בעת החתימה על ההסכם של ממשלת האחדות הלאומית, שדאג, שמר מכל משמר, שמא אנחנו לא נכתוב בהסכם הקואליציוני ובקווי-היסוד, שממשלת האחדות הלאומית מחויבת להסכמי קמפ-דיוויד. זה היה, למעשה, התנ"ך שעל-פיו הלכתם – – –

צחי הנגבי (הליכוד):

נכון, והסיבה פשוטה – – –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת הנגבי, אני לא הפרעתי לך.

צחי הנגבי (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

אני בא ואומר לך כך. מה ההיגיון שהביא אותי גם להצביע בעד? שאני בא ואומר: לא על כל השטח. אין סמכות לשוטרי פלשתיני בכלל, כל סמכות, מכל סוג שהוא, כלפי אזרחי ישראל, בין שהוא תושב השטחים ובין שהוא בא לבקר. אין לו שום סמכות. נקודה. כלום. אפילו היום מדברים, נניח, על תאונת דרכים. באים ואומרים: אין לו סמכות לעשות דבר. הוא ירשום את מספר המכונית.

אנחנו אומרים דבר נוסף: אותה עזה – אין לנו מה לעשות שם, ואם הולכים על מסגרת של עזה ויריחו תחילה, יש אפשרות לראות בפועל איך הניסיון הזה הולך להתבצע – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

ניסיון עם 15,000 קלצ'ניקובים.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת רחבעם זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

15,000 קלצ'ניקובים – – –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת זאבי, אליך אין לי טענה. אני בא ומדבר לסיעה כמו סיעת הליכוד, שהיתה – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן.

שר המשטרה מ' שחל:

— — — היוצרת של הפתרון הזה — — —

היו"ר ס' טריף:

— — — בסוף.

שר המשטרה מ' שחל:

את דעתי פעם אמרתי לך — — —

היו"ר ס' טריף:

בסוף אולי.

שר המשטרה מ' שחל:

אני בכלל הייתי בדעה, שתהיה פשרה טריטוריאלית על בסיס הסדר קבע היום, כשאנחנו יודעים מה הם גבולות הביטחון, ואת ההסדר הזה צריך לבצע במשך כמה שנים. אבל קיבלתי. כל העם הזה, במשך שנים, מכרו לו את העניין הזה של האוטונומיה. אנחנו מבצעים אותה בשני שלבים, עם מקדם ביטחון רב יותר מזה שהיה בהסכמי קמפ-דייוויד.

מישהו חייב להיות אחראי ולבוא ולהגיד את הדברים מתוך ידיעה, שהוא ישב 15 שנה, היתה לו כל האפשרות בעולם, על מה הוא חתם? מה הוא אישר?

המתח שנוצר היום, וקריאות הביניים, אני מצטער עליהן; אני, אגב, מבקש סליחה במקומו של חבר הכנסת פלד.

מה באים ואומרים? זאת תעודת הכבוד שלנו, שאנחנו נבוא ונגיד: כל המערכת הדמוקרטית שבאים להגן עליה – בעניין שאני אתייחס אליו מייד – בקשר להפגנה ולהשתתפות של חבר כנסת בהפגנה, אנחנו באים ואומרים: אין ממשלה, לא נקבל את מה שהיא מחליטה; בא ראש ממשלה לשעבר, יוצא לחוץ-לארץ, מבקר, אומר את מה שהוא אומר – זוהי שבירת כלים שחייבת להיעצר, גם אם יש מחלוקת, ויש מחלוקת כואבת; אבל אסור לה שהיא תבעיר את הבית אצלנו פנימה, כי בסך הכול אנחנו רוצים את טובת עם ישראל.

אנחנו מאמינים שבדרך הזאת נקטין את מחיר הדמים שמשלמים אותו. הצלחתם כאשר הייתם בממשלה? לא הצלחתם; היו רציחות כמעט יום יום. אנחנו, בהבדל אחד מכם, לא קמנו כל יום ודיברנו על הדם כגורם מתסיס שיש בו בעיה כאשר הציבור שומע אותו.

אני אומר לך בכל החברות. הבחור שעשה את המעשה עם אמיל גרינצווייג, זיכרונו לברכה, יושב בכלא, ומה שהוא טען וטוען, לא הבנתי. ראיתי אנשים מכובדים אומרים את מה שהם אומרים, וחשבתי שזה מתבקש. או לנו אם זה יהיה. דווקא כחברי הכנסת מותר לכם לבקר, זכותכם לבקר. אופוזיציה שלא מבקרת מעשה ממשלה – אינה אופוזיציה.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

— — — אבל חייבים

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

חברת הכנסת לימור לבנת, מעולם לא היה חלקי עם אלה. אני אומר לך, גיניתי את האמירות האלה כפי שאני מגנה אותן היום.

לימור לבנת (הליכוד):

— — — אבל אלה היו

שר המשטרה מ' שחל:

אני פונה לא כדי להתנצח. אני חוזר ואומר עוד הפעם, אני פונה אליכם ואומר עוד הפעם: קצת אחריות של כולנו. אדרבה, תהיה הצעה.

אני אומר לכם, כשמדבר איש אפוזיציה אני לא מחופר ולא אומר: אני יודע הכול. לא. כולנו בני תמותה רגילים ועושים שגיאות. אני מקשיב לדברים ומתייחס אליהם במלוא הרצינות וכובד הראש.

לכן אני אומר, תתייחסו גם לעובדה שיש ממשלה, שבראשה עומד ראש ממשלה, שאיש לא מטיל ספק בעברו הביטחוני. האם הוא איננו מעוניין ביותר ביטחון? בשמירה על חיי בני אדם? בשמירה על הישראלי? בשמירה על היהודים?

לכן, כשאני עובר ברחובות ורואה את ואת הכתובות על הקירות, "רבין בוגד", הלב נחמץ בקרבי, וכך הייתי מרגיש אילו היו אומרים את זה על מישהו אחר. את הדברים האלה צריך לגנות, וזאת לא שמעתי מעולם מאיש מכם. אילו נשמעו מצדכם דברי גינוי – זה היה משנה את האווירה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מותר לשאול שאלה?

שר המשטרה מ' שחל:

אם היושב-ראש יסכים.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מצטרף לקריאה לפעול אך ורק במסגרת החוק ולהימנע מכל פרובוקציה, אבל יש לי שאלה אל כבודו. היום, כאשר מתיישב נוסע ביש"ע ובא מולו ערבי חמוש, הוא יודע שהערבי הזה, אם הוא חמוש, הוא מתכוון לפגוע בו. בעוד זמן, כאשר הממשלה תיתן למשטרה ערבית נשק – במשטרה הערבית יהיו ללא ספק אנשים, שקרובי משפחה שלהם שייכים לארגונים הקיצוניים – אם יבוא מולו

ערבי חמוש, מתי ידע אותו מתיישב אם עומד לפניו איש חמוש שהוא מהמתונים או איש חמוש שהוא מהקיצונים? מה הוא צריך לעשות? אחרי שיירו בו הוא ישיב?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מיכאל איתן, תאמין לי, שאלה זאת ושאלות רבות אחרות נמצאות בדיונים מעמיקים ויסודיים של גורמי הביטחון, בראש ובראשונה צה"ל, לא בדרג הפוליטי. אנחנו מדברים גם על המקרים האלה, בראש ובראשונה. לי אישית יש הצעות, שאת חלקן אמרתי. אני, למשל, אינני חושב שצריך לאפשר סיורים נפרדים, בגלל הבעיות שאתה מדבר עליהן. ויש גם דברים אחרים, שאינני רוצה לדבר עליהם כאן.

אילו היה פורום – אני חושב שהאופוזיציה זכאית ויכולה להשמיע מה שיש לה לומר. היו פעם מקרים, שראש ממשלה מזמין את האופוזיציה ומדבר אתה – אני המלצתי על כך ואני מקווה שזה ייעשה – אבל מתי? כאשר יש בסיס להידברות. צריך להיות בסיס להידברות. בנושא הזה אין לי בכלל חילוקי דעות ואין לך חילוקי דעות אתי. כולנו רוצים לשמור על חיי המתיישבים.

אומר לך יותר מזה, באופן חד-משמעי וברור, ואני אומר את זה מהיום הראשון. חובתה של ממשלת ישראל, של כל ממשלה, לשמור על שלומם, חייהם וביטחונם של אזרחיה בכל מקום שהם נמצאים בו, בלי יוצא מהכלל. היא צריכה לתת ביטחון מרבי. על זה יושבים ועובדים. אני חושב שזאת חובה שאיננה ניתנת לשום ויכוח מאיזה צד שהוא. זאת חובתה של הממשלה, והיא מוכרחה לעשות את זה בכל מחיר ובכל תנאי. לא הסכם יעמוד מול זה אלא חיי האדם. זאת המחויבות של הממשלה הזאת, של כל ממשלה. זאת חובתה של הממשלה, ולא חשוב מה חושב צד אחר, אם הוא חושב שהתנחלות מיותרת או שהוא חושב שהתנחלות לא מיותרת, זה לא רלבנטי. המחויבות שלנו בעניין הזה מוחלטת עד הסוף.

אנחנו לא היינו מוכנים להוריד שום יישוב, למרות הבעייתיות שהוא יוצר. אתה מכיר את נצרים ואתה יודע מה הבעיה שם. לא היינו מוכנים שאפילו יהודי אחד ירד מההתיישבות שלו ביהודה, בשומרון ובעזה, מאלף ואחת סיבות.

יכול מישהו לבוא ולומר: אני חולק על דעתך, אני חושב שלא הייתם צריכים להגיע להסכם. זו זכותכם. אבל להתעלם לחלוטין מהבעיות? זה בלתי אפשרי. כאן קיימת חובת הריסון, לא מפני שאני רוצה לרסן אותך, שלא תאמר דברים, אלא מפני שהנושא שעומד על סדר-היום הוא באמת בנפשנו.

מה אנחנו עושים? אנחנו רוצים להגיע למלחמת אחים? דיברת על שנאת חינו, אנחנו רוצים להגיע למלחמת אחים? על מה? אנחנו רוצים יותר ביטחון. כל מה שהעם הזה רצה במשך כל השנים – שייתנו לו לחיות בשקט. זהו הניסיון.

ולנקודה השנייה. אני אגן על זכותו של כל אדם להביע את דעתו אפילו תהיה זו דעה המנוגדת לעמדת ממשלה, כל דעה. אני אתן לו את האפשרות להפגין ולמחות בכל דרך, לרבות – כמו שהיה במקרים רבים שבהם לא ביקשו רשיונות להפגנה. אמרתי, ואני חוזר ואומר כאן – איפוק ואפשרות

להביע דעה ומחאה. אני יודע מה גודל הכאב. האפשרות שאדם יביע את דעתו ומחאתו היא זכות יסוד המאפיינת את המשטר הזה.

ולמקרה הספציפי. כאן מתעוררת בעיה רצינית – אני מדבר כחבר כנסת ותיק, שאהב את הנושא והתייחס אליו בהרבה מאוד דברים – פרשנויות של חוק החסינות. בשאלה העובדתית אין כמעט מחלוקת. בישיבת ועדת הכנסת שלשום הבטחתי למנות קצין בודק. מינתי את היועץ המשפטי של משטרת ישראל, תת-ניצב יוסף, יוסי סיבון, איש שהיה גם מפקד שטח, שהוא גם משפטן. בתוך 24 שעות הוא עשה בדיקה מקיפה, לרבות פגישה עם חבר הכנסת איתן, שלקח ממנו גם את הדברים.

על השאלה העובדתית אין כמעט מחלוקת. בדוח נאמר, אין מחלוקת. הגרסה של חבר הכנסת איתן תואמת את גרסת המשטרה. אבל אני לא מקבל את הפרשנויות. יכול להיות שהיה מקום להתייחס באינטרפרטציה אחרת, במידת איפוק אחרת.

היה רקע, חבר הכנסת הנגבי, שאתה לא ראית אותו בטלוויזיה, וחבר הכנסת איתן ציין אותו בעדות שהוא מסר, ולזכותו ייאמר שהוא לא הסתיר שום דבר. הוא אמר את הדברים בכנות וביושר. הוא אומר שאכן הוא ראה את חבר הכנסת דראושה מתראיין לטלוויזיה ורצה להגיב. הוא החנה את הרכב על המדרכה. התחיל ויכוח בינו לבין המשטרה, שטענה שהמכונית מפריעה לתנועה בכביש הצר שמול הקריה בתל-אביב. בתוך כמה דקות הביאו גרר, כי הגרר היה מוכן שם לכל מקרה, לכל צרה. כשבאו לגרור, אחד החברים של חבר הכנסת איתן לקח את הרכב והזיז אותו. זה היה הרקע. לאחר מכן, חבר הכנסת איתן – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

כמה זמן לאחר מכן? חצי שעה אחר כך.

שר המשטרה מ' שחל:

הפרט הזה הוא לא כל כך חשוב.

אחרי זה אומר חבר הכנסת איתן – תרשה לי שלא לצטט כי היושב-ראש מאיץ בי לסיים – והוא גם רצה לקחת שלט גדול ולפרוס אותו משני צדי הכביש, כדי שהרכב שבא ממול יראה את השלט לא בצד אלא ממול. המשטרה טוענת, קצין המשטרה טוען, שכשהוא ראה את הדברים הוא נוכח לדעת שיש בעיה, בעיה. לדעתו של השוטר, יש בעיה שמסכנת את התנועה, מסכנת אנשים, והוא אומר – מסכנת גם את חבר הכנסת מיכאל איתן. הוא החליט לדרוש ממנו שיזוז. משהוא לא זז – לקחו אותו.

חבר הכנסת איתן אומר בעדותו, שהוא לא רצה להתנגד. ואתם יודעים, חבר הכנסת איתן הוא בחור עם עוצמה וכוח, הלוואי שימשיך להיות כך, וכשהוא מרים ידיים – – –

לימור לבנת (הליכוד):

בחור איתן.

היו"ר ס' טריף:

אין ספק, זו אמת.

שר המשטרה מ' שחל:

עד כאן לגבי העובדות.

אני בא ואומר, יכול להיות שאילו היה מצב אחר, ייתכן שהיה כדאי לעצור את התנועה, ליצור פקק ולמנוע את התקרית; יכול להיות. איפה הבעיה האמיתית העומדת על הפרק, בעיה עקרונית שאי-אפשר לרדת ממנה, ויכול להיות שחבר הכנסת איתן יתרום תרומה לפרשנות שדרושה גם למשטרה וגם לחברי הכנסת – ולחבר הכנסת איתן יש תקדימים רבים עם המשטרה, שהוא יצר כמה פרשנויות גם בעבר.

צחי הנגבי (הליכוד):

הוא מוכר במשטרה.

שר המשטרה מ' שחל:

הבעיה היא פרשנות של סעיף 9 לחוק חסינות חברי הכנסת. לגבי דידי, אין מחלוקת בעניין הסעיף. אני נמנה עם המחמירים בפרשנות שלו, ולא מחמיר כאן. בזמנו, כאשר היה פינוי ימית, והיתה בעיה לגבי הפרשנות של סעיף 9, יצאתי כיושב-ראש סיעת אופוזיציה להגנת חברת הכנסת אז, גאולה כהן, וחבר הכנסת יובל נאמן. ונזעקתי ושאלתי: איך יכול להיות שיעצרו אותם, כי זכותם לעבור, אפילו אם הכריזו על מקום כאזור צבאי סגור, כאשר לדעתי ההכרזה אז היתה קצת מלאכותית. אבל זה היה בעבר.

השאלה היא, אם יש שתי נורמות מתנגשות: האחת – החסינות, האומרת: זכותו של חבר הכנסת להגיע לכל מקום שהוא מקום ציבורי; ציבורי – אם יש גישה אפילו לחלק מן הציבור אליו, חבר הכנסת רשאי. אני אומר את הפרשנות לא מלה במלה, לשם הקיצור. קראתי את חוות הדעת אולי עשרים פעם. על מה אנחנו חיים? אנחנו חיים על בסיס חוות דעת משפטית מ-1973, של מי שהיה אז היועץ המשפטי, מר מאיר שמגר, היום נשיא בית-המשפט העליון. וחוות הדעת, המשתרעת על כמה עמודים, קובעת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש שתקרא בגין מה ניתנה חוות דעת זו, בגין איזה נושא.

שר המשטרה מ' שחל:

אבל היא מפרשת את סעיף 9. זה לא משנה. היא ניתנה בגין שאלה שהתייחסה לכניסה לבתי-מעצר, וניתנה חוות הדעת על זכות התנועה.

מיכאל איתן (הליכוד):

זכות חבר הכנסת לבקר בבית-מעצר של המשטרה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת איתן, אתה משפטן המשפטים, ישבת במשרד המשפטים פעם, נדמה לי קרוב ל-40 יום.

מיכאל איתן (הליכוד):

36 יום.

שר המשטרה מ' שחל:

36 יום, לא טעיתי הרבה. יש לך בעניין זה ידע לא פחות ממני.

חוות דעת – אין רלבנטיות לסיבה שבגינה היא ניתנה. מה לומדים ממנה? לומדים איך מפרשים סעיף 9. וסעיף 9 קובע את הכלל, את הנורמה – זכותו של חבר הכנסת, ואסור להפריע לו, הוא רשאי להיכנס ולעמוד בכל מקום, אם כי בחוות הדעת, בעמ' מס' 7, אומר מי שהוא היום נשיא בית-המשפט העליון, מאיר שמגר: "זכותו של חבר הכנסת להתערב בהפגנה, מעצרים" וכו'. אגב, זה לא רלבנטי לבית-סוהר, אבל הוא כתב את זה. הוא אומר: "אין מעמדו של חבר הכנסת שונה לעניין ההתערבות ממעמדו של כל אזרח אחר".

תאמינו לי, אינני מבין. אני אומר לכם: אני קראתי את זה עשרים פעם, ואינני מבין. מצד אחד, אם אומר: יש לו חסינות מוחלטת לעניין זה, מה מצא כאן כבוד הנשיא לכתוב ולקבוע את הקביעה הזאת? ואם כן מעמדו של חבר הכנסת כמעמדו של כל אזרח, מה זה אומר?

נקודה שנייה, שעוררה אותה היועצת המשפטית של משרד המשטרה, עורכת-הדין חנה אורנשטיין: אם יש שתי נורמות מתנגשות – חובתו של השוטר למנוע סכנה לחיי אדם וחסינות חבר הכנסת, מה עושים במקרה זה? זו השאלה העקרונית, לדעתי, שהעלו אותה כאן קודמי בדיון.

אני החלטתי לעשות שני דברים: האחד – להעביר, כמובן, את דוח הקצין הבודק, עורך-הדין תת-ניצב יוסי סיבון, לוועדת הכנסת. תקראו אותו במלואו על כל פרטיו, לרבות ההמלצות שלו. אגב, הוא לא מצדיק את המקרה של חבר הכנסת איתן, אם כי הוא אומר גם, שחבר הכנסת איתן לא התלונן על המקרה, על העובדות, אלא הוא רצה לדעת מה זכותו של חבר הכנסת בנושא הפגנות, הצד העקרוני.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — אתם צד אינטרסנטי בעניין זה.

שר המשטרה מ' שחל:

מאחר שאתה אומר שאנחנו צד אינטרסנטי — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם רוצים לקבוע — — —

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת איתן, תן לי.

דבר שני – אני הולך להפנות את כל הפרשה, לרבות הדברים שנאמרו כאן על-ידי חברי הכנסת, לרבות חוות הדעת, לרבות חוות הדעת של הנשיא שמגר, ליועץ המשפטי לממשלה, ולבקש ממנו שהוא יבוא ויאמר לנו, קודם כול למשטרת ישראל, מה לעשות, כי לנו יש בעיה. ואני אומר לך: הבעיה הזאת קיימת. ואני שואל את עצמי, חבר הכנסת איתן: האם יכול לבוא מחר חבר הכנסת ולהגיד: אני אעמוד בצומת ואני אעצור את כל התנועה, ולי אסור להתערב, אסור לי לגעת בו, יש לו חסינות – מותר לעשות את זה? ואם עצירת התנועה תביא לסכנה מוחשית לחיי אדם אחרים, מה קורה במקרה כזה?

לכן אני הולך לבקש, לא את דעתי אני, אלא את דעת היועץ המשפטי לממשלה. אקבל ממנו, בודאי תקבלו גם אתם, את חוות הדעת, כדי להתייחס לסוגיה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה בורח מהסמכות שיש לך.

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא בורח. חבר הכנסת זאבי, בשלב הזה נשנן את ההנחיות לשוטרים בכל הרמות – בקורסים ובתחנות, ההנחיות, לרבות המקרה הזה. ואני אבקש מכל קציני המשטרה לנתח את המקרה, ולשמוע מאתנו את ההנחיה הברורה: ראשית, זכותו של כל אדם להפגין ולמחות, זוהי זכות יסוד שמשמור עליה מכל משמר. זכות ההפגנה איננה מוטלת כלל בספק. הדבר השני, בעניין חסינות חברי הכנסת, לגלות את הרגישות כפי שהחוק דורש, לא משום שאני עושה טובה למישהו.

רחבעם זאבי (מולדת):

הלוא ברור לך, אדוני השר, שהשוטרים טעו וחטאו כלפי חבר הכנסת מיכאל איתן, ואתה ממשיך לתת להם גיבוי.

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא בטוח. אני אומר את זה עוד הפעם. בעניין זה, אם אני רוצה להיות הוגן כלפי כולם, קיימת בעיה, בעיה של התנגשות בין שני צווים. לגבי שני צווים אלה, ששניהם נורמטיביים, שלשניהם יש אותה רמה – מה עדיף? לשאלה הזאת אני נזקק לתשובתו של היועץ המשפטי לממשלה.

משפט אחרון, לגבי המשטרה. רבותי, יש לנו משטרה עיוורת-צבעים מבחינה פוליטית. כך אני דורש ממנה, כך היא תהיה. היא איננה צד בשום ויכוח פוליטי. ואני אומר לכם: אני לא רוצה לחזור לעבר. כל איש משטרה ברמה של פיקוד, שיהיה מעורב מבחינה פוליטית באיזה כיוון, גם אם זה כיוון, כפי שאמרת, שאולי הוא חושב שרצוי לשר, אני מודיע לך: מקומו לא יהיה במשטרת ישראל; חד, ברור וחלק. אינני רוצה משטרה כזאת לא כשאני שר משטרה, לא כשאני לא אהיה שר משטרה. אני מעוניין שמשטרת ישראל תהיה משטרה של כל העם, תשרת אותו שירות נאמן, תבצע את מלאכתה בנאמנות, ואני מאמין באמונה שלמה כשר אחראי, שיש לנו משטרה מצוינת, עם אנשים טובים, עם אנשים שמשתדלים כמיטב יכולתם לעשות את מלאכתם על הצד הטוב ביותר, בתנאים מאוד לא-פשוטים.

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הכנסת, שתמשיך לדון בה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת איתן, חשבתי שכבר שאלת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רציתי, בכל אופן, מאחר שהיתה התייחסות והביאו עדויות של אנשים שאינם כאן, על מנת לתאר את המצב, אני מבקש מכבוד היושב-ראש לאפשר לי להתייחס בשתי דקות בהודעה אישית.

היו"ר ס' טריף:

לגבי הודעה אישית, אתה יודע מה הנוהל, ואנא תנהג לפי הנוהל.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו תקדימים.

דן תיכון (הליכוד):

הודעה אישית – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת דן תיכון, חשבתי שאתה עוזר לי.

קריאה:

אדוני היושב-ראש, זה בהחלט בתחום הגמישות שלך – – –

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, אדוני, בכבוד רב. אני פשוט חשבתי, מניסיונו של חבר הכנסת דן תיכון כסגן יושב-ראש הכנסת, לקבל עצה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מודה לכבוד היושב-ראש, ואני רוצה לומר: אדוני השר, אתה ביקשת את תשומת לבי, עכשיו אני מבקש את תשומת לבך.

קריאה:

צומת?

מיכאל איתן (הליכוד):

לא צומת ולא מולדת, תשומת לבו.

ובכן, אני לא רוצה להתייחס לכל מיני אירועים. אומרים: הרוצה לשקר מרחיק עדותו. כלומר, יש אירוע מסוים, עומד חבר הכנסת עם ידיים למעלה, רואים אותו, באים אליו שוטרים, דוחפים אותו, מפילים אותו על הרצפה, קבוצה של שוטרים, בברוטליות. עכשיו, חבר הכנסת הזה הופך להיות הנאשם. מתחיל סיפור עם מכונת שהוא החנה, מתחיל סיפור עם איזה שלט. יכולים להיות אלף סיפורים, פשוט מרחיקים את העדות לעניינים אחרים, שגם עליהם יש תשובה ברורה.

השאלה הנשאלת, לא על מה שהיה קודם עם מכונת ולא על מה שהיה עם שלט, נשאלת שאלה פשוטה: חבר הכנסת עומד במקום, לידו עומדים שוטרים, עומד צלם, מתנפלים על חבר הכנסת וגוררים אותו בכוח, תוך הפלתו על הרצפה, כאשר הוא לא נוקט שום פעולה אלימה.

האם המשטרה לא סבורה, שעל העניין הזה צריכה הכנסת לקבל איזו התנצלות? האם אין לשר שום מחשבה, שמפאת כבודה של הכנסת ומעמד חברי הכנסת היה צריך לומר כאן: אנחנו מתנצלים על חלקנו באירוע הזה?

נקודה שנייה. העניין הוא באמת עניין של פרשנות היקף חסינות חברי הכנסת. מדינת ישראל היא לא מדינת משטרה, ומשטרת ישראל לא תקבע מה היקף החסינות של חברי הכנסת.

אני שמעתי את מפקד מחוז תל-אביב מסביר, ואת דברי ההסבר של הקצין הבודק שמינה השר, והוא אומר כך: כאשר יש חבר כנסת במקום מסוים, והמשטרה צריכה לפנות הפגנה ויש שם עוד אנשים, היא תתנפל ראשונה על חבר הכנסת; מדוע? מבחינת תורת פיזור הפגנה. המשטרה אינה מסוגלת לטפל בהמון המפגינים. היא מאתרת את ראשי הקבוצות, את הדמויות הבולטות, מטפלת בהם על מנת שאחרים יראו וייראו. ההסבר הזה נאמר, וזאת המדיניות של המשטרה.

האם אנחנו, כנסת ישראל, יכולים להשלים עם פרשנות כזאת של חוק חסינות חברי הכנסת? יכול להיות שכן. השר שאל ואני אומר, אין זכות אבסולוטית, גם לא לחברי הכנסת, וגם החסינות שלהם אינה מאפשרת להם, למשל, לעמוד ולעצור רכב הצלה, לעצור אמבולנס. אין החסינות שלהם מאפשרת – הכול צריך להיות מאוזן – לעמוד ולעצור צמתיים שלמים ולהגיד: אני חסין, אל תיגעו בי. צריך איזון. אבל האיזון מתחיל בכך שלחבר הכנסת יש זכות יתר לחופש תנועה, המוענקת על-פי החוק, והמשטרה צריכה להתחיל מנקודה מסוימת שבה היא אומרת לחבר הכנסת: אני צריכה לאפשר למלא את תפקידו, כמו שאני מאפשרת לכוחות ביטחון, לקציני משטרה, לצלמי עיתונות ואחרים. כאשר דברים מגיעים למצב של אבסורד, יש לה בהחלט פריבילגיה, יש לה סמכות לנקוט אמצעים, לרבות פעולות בכוח. וגם כאן, מלת המפתח היא כוח סביר.

בזה אני מסיים. קשה מאוד לדעת באתר מהו כוח סביר. אני לא רציתי להתנגח באופן אישי ולא רציתי לעמוד מול הקצין ולהגיד: תסדרו אותו וכו'. ייתכן שהוא טעה בשיקול דעתו, ולא רציתי למצות אתו את הדין. אבל אני רוצה שהמשטרה תודה, תיקח את ההנחיות, תרענן את הפקודות, תגיד שלא מתנפלים על חברי כנסת ראשונים. להם נותנים את הפריבילגיה המגעת להם.

אם הדבר הזה לא ייעשה, זאת לא בעיה של מיכאל איתן. אני הולך להפגין היום בשעה 19:00, בדיוק באותו מקום שבו היתה ההפגנה הקודמת, מול שער דוד ברחוב קפלן בקריה בתל-אביב. אני יוצא מכאן בידיעה ברורה שהחוק מאפשר לי גם לרדת לכביש, כמו שוטר, כמו צלם. אני ממשיך ואעשה את זה. אם המשטרה תפעיל כנגדי כוח, אני ממשיך הלאה לגלות מידה סבירה של כוח להתנגד. לא ארים יד, אבל אעשה כל מה שאני יכול על מנת להילחם על הזכויות המגיעות לי ולהגן על שלטון החוק במדינת ישראל.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך. במסגרת הצעות אחרות, רשות הדיבור לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, המבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ביקשתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זאבי, כדי לחזור ולחזק את הדברים שנאמרו לגבי חובת ההגנה של המשטרה על חופש התנועה של חבר הכנסת.

חבר הכנסת איתן תיאר פה את המצב ואת המסקנות שלו. אני רוצה להוסיף על זה, שחובתה של המשטרה לא רק לא להפריע לחבר הכנסת במילוי תפקידו, אלא חובתה להגן עליו ולסייע לו ולגרום בכל דרך חוקית שחופש התנועה שלו יישמר. לכן אני רואה, שחובת המשטרה לא רק להפריע לחבר כנסת אלא באופן פעיל להגן על זכותו לחופש התנועה. תודה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת יוסף בא-גד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חגי מירום. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כאיש אופוזיציה אני רוצה לשבח את שר המשטרה, מתוך ניסיון אישי שיש לי אתו. בדרך כלל הוא משתדל לעזור בכל מה שנוגע לביקור בבתי-הסוהר, לאו דווקא לפי ההנחיות הכתובות בספר, ועושה את זה.

כבוד שר המשטרה, הבעיה היא לא אתך, הבעיה היא עם הדרגים למטה, שהם מרשים לעצמם לעשות דברים. היה לי ניסיון, כאשר פקידה מעזה להגיד לי: אדוני, אתה רוצה לבקר עצורים שנעצרו אמש, תגיש בקשה שבוע מראש. הייתי צריך להיות נביא לפני שבוע, כדי לדעת שבעוד שבוע הם ייעצרו. זה מצביע על האבסורד שבדבר. ועד שהודעתי שאני בא וחוסם את מגרש-הרוסים ונכנס, עד אז לא הבינו את האבסורד.

לכן, מתוך ניסיון שיש לי בהפגנות, כאשר קצינים אמרו: אנחנו נעצור אותך, כי אתה מלבה את האש. היה מקרה שקפצתי כאשר עצרו אנשים ובכוח שחררתי אותם. ואמרתי: אני משחרר אותם. אני לוקח את המיקרופון בכוח ודואג להעלות את הקהל חזרה. אחרי זה מפקדי המשטרה אמרו: כל הכבוד, מה שאנחנו לא הצלחנו לעשות בכל הכוח, אתה הצלחת במלה אחת במיקרופון, לבקש מהמפגינים, בתנאי ששחררו אותם.

אנחנו לא אנטי משטרה ולא אנטי מדינת ישראל. אנחנו רוצים לעזור לכם, אבל תנו לנו את הכוח לעזור לכם ותנו לנו את הכוח לשרת את הדמוקרטיה של מדינת ישראל.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אליעזר זנדברג; בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני רוצה לחזור לדיון שהתקיים בוועדה לענייני ביקורת המדינה לאחר ההפגנה הגדולה בירושלים. כסיום לאותו דיון נאמר, שהמשטרה יכולה להפעיל כוח, אבל כוח סביר. זאת אומרת, אי-אפשר לראות מפגינים שצועקים או עומדים ולהסתער עליהם ולפצח ראשים. הכול נמדד על-פי מידת הסבירות. הייתי מבקש לדעת, האם ההוראה הזאת הועברה לידיעת המשטרה, זאת אומרת לידיעת הדרגים הנמוכים, והם חוזרים ומשננים אותה לפני שיוצאים לפזר הפגנה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברת הכנסת לימור לבנת מבקשת להסיר את הצעת חבר הכנסת בני טמקין; בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חייבת להודות שאני לגמרי לא הופתעתי מההתנהגות של המשטרה כלפי חבר הכנסת מיכאל איתן, אף שהיה זה זעזוע קשה לראות את התמונות האלה בטלוויזיה, לכל חברי הבית, או כמעט לכולם.

לא הופתעתי, משום שאם אני אזדקק למה שאמר חברי חבר הכנסת דן תיכון, לגבי הדיון שהיה בוועדה לענייני ביקורת המדינה על התנהגות המשטרה, זה לא הסתיים בזה. אני מקבלת כל הזמן תלונות של מפגינים, המשתתפים בהפגנות שמתמשכות ועדיין מתקיימות, ואני מעבירה אותן לשר המשטרה. תלונות קשות מאוד על אלימות קשה של שוטרים, כלפי נערה בת 15, שאושפזה לאחר מכן במצב רע מאוד, מפני ששוטרים הכו אותה; כלפי אשה בהיריון שעברה באקראי בהפגנה בדרכה לביתה. חשבו שהיא מפגינה, כי חבשה, רחמנא ליצלן, איזה שביס. ולכן שוטרים הכו אותה, רצו לעצור אותה, לקחו ממנה את התינוק שלה.

דברים נוראים ואיומים מתרחשים כל הזמן. נדמה לי שגם לאחר הדיון הרציני והחשוב שהיה בוועדה לענייני ביקורת המדינה, לאחר ההפגנה הגדולה פה בירושלים, כנראה חלק מהשוטרים במשטרה עדיין לא מבינים מהו הגבול ומהי הסבירות שבה עליהם לפעול.

מובן ששיא הפעילות הזאת היה כלפי חבר כנסת, ואני מצטרפת להערה של חבר הכנסת איתן. מוזר מאוד שהמשטרה לא מוצאת לנכון להתנצל. שמענו כאן מפי השר התחמקויות מסוגים שונים. בזה לא די, כמובן, משום שאלה שמדברים על סכנה לדמוקרטיה בהפגנות צריכים לדעת שהסכנה לדמוקרטיה לא באה מההפגנות. הסכנה לדמוקרטיה באה מחסימת דרכם של חברי הכנסת. הסכנה לדמוקרטיה באה מפיצוץ ראשים של ילדים בהפגנות.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת גדעון שגיא מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת צחי הנגבי; בבקשה.

גדעון שגיא (העבודה):

כבוד היושב-ראש, אני מזדהה עם כל הביקורת על ההפרעה ועל מניעת האפשרות של הציבור הרחב להפגין. מה שנדמה לי לא תקין ולא סביר זה העיסוק האובססיבי של חברי הכנסת בעצמם בכל מה שקשור בהפגנות. אני לא סבור שיש לחברי הכנסת והם רשאים לדרוש בנושא הזה זכויות יתר.

הגדיל לעשות חבר הכנסת איתן – כאשר הוא עומד כאן לפני הבית ולפני הציבור כולו ומצהיר שהוא מתכוון לחזור, לעמוד ולחסום את התנועה ולהפריע לאלפי – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא לא אמר את זה.

לימור לבנת (הליכוד):

אל תסלף.

גדעון שגיא (העבודה):

הוא אמר שהוא יחזור ויעמוד באמצע הכביש.

משה פלד (צומת):

— — —

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, להירגע.

גדעון שגיא (העבודה):

הוא יוסיף ויחזור להפריע לתנועה, ואני חושב שיש כאן ביזיון של הבית. אין פה, לפי דעתי, תרומה לדמוקרטיה, אלא ההיפך הגמור, וחברי כנסת, שצריכים לשמש דוגמה לציבור, עושים כאן את ההיפך.

היו"ר ס' טריף:

תודה. רבותי המציעים, אני שואל: האם אתם מסכימים להעביר את הנושא לדיון בוועדה, כמובן לוועדת הפנים ואיכות הסביבה?

שר המשטרה מ' שחל:

ועדת הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

ועדת הכנסת, סליחה. חבר הכנסת זאבי, אתה מסכים?

רחבעם זאבי (מולדת):

כן.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת חגי מירום איננו באולם. אני מניח שהוא מסכים. חבר הכנסת זנדברג?

אליעזר זנדברג (צומת):

מסכים.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת טמקין?

בנימין טמקין (מרצ):

מסכים.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת הנגבי איננו באולם. נניח שהרוב מסכימים, ולכן אנחנו נצביע מי בעד ומי נגד העברת הנושא לדיון בוועדת הכנסת. נא להצביע.

לימור לבנת (הליכוד):

לא לוועדה לענייני ביקורת המדינה?

היו"ר ס' טריף:

נא להצביע קודם, ואחר כך ועדת הכנסת תחליט לאן להעביר את הנושא.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

בעד – 14, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יועבר לוועדת הכנסת, שתחליט לאיזו ועדה להעביר אותו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ועדת הכנסת כבר החלה בדיון בנושא.

היו"ר ס' טריף:

אז הוא יעבור לוועדת הכנסת. אין שום בעיה. תודה.

אנחנו ממשיכים בסדר-היום כפי שהוא. אדוני השר, שמעתי את הבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני ממילא צריך להשיב על שאילתות אחרי כן. כמה חברי כנסת ביקשו – יש להם אירוע, לקבל פני משהו בשדה התעופה – להשיב על שאילתות. אני מוכן להשיב עכשיו על השאילתות, כי ממילא אני נשאר פה עכשיו.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, אני מסתכל ברשימה ורואה, שמלבד חבר הכנסת אפרים גור אין באולם אף לא אחד מהשואלים.

גדעון שגיא (העבודה):

אז זה בסדר.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, ייתכן שבכל זאת יבואו חברי כנסת בטרניה, שהם חיכו שזה יבוא אחר כך, ולכן הם לא נמצאו כאן. אני מודה לך מאוד, ולכן נמשיך בסדר-היום כרגיל.

אפרים גור (הליכוד):

מדוע לא מקיימים את החלטת נשיאות הכנסת, שהשאילתות תיענינה בנושא ראשון בסדר-היום בתחילת הישיבה?

היו"ר ס' טריף:

אלה שאילתות דחופות. שאילתות רגילות מותאמות לסדר-היום. אם יש לכם בעיה בעניין הזה, תפנו לנשיאות הכנסת, לוועדת הכנסת.

אפרים גור (הליכוד):

זה לא נכון שזה מתייחס רק לשאילתות דחופות, כפי שהודיע יושב-ראש הכנסת מר שבח וייס באחת הישיבות בשבוע שעבר. בשבוע שעבר הסבירו, שהם לא יכולים לקיים את זה כי השרים עדיין לא הצליחו לתאם את ההצעות לסדר-היום עם השאילתות.

היו"ר ס' טריף:

אדוני, הכול מאוד גמיש, מלבד הצעות דחופות לסדר-היום, שצריכות לבוא בתחילת הדיון בגלל דחיפותן וחשיבותן, ולכן הצעות לסדר-היום רגילות מתואמות עם השרים בדיון עצמו. כך שאם בכל זאת יש בעיה לאדוני, הוא יכול בהחלט להפנות אותה ליושב-ראש הכנסת, לוועדת הכנסת. אני מניח שלכך הוא התכוון.

ברשותכם האדיבה, נמשיך בסדר-היום כפי שהוא פורסם, כי ייתכן שחברי כנסת יושבים כאן, או צריכים להגיע, ואנחנו נאפשר להם להיות נוכחים בשעת קריאת השאלות שלהם.

הצעות לסדר-היום הצטיידות באמצעי לוחמה על-ידי גורמים קיצוניים בקרב המתנחלים

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים בהצעות לסדר-היום. ההצעות הבאות, מס' 2665, 2687 ו-2709, הן בנושא: הצטיידות באמצעי לוחמה על-ידי גורמים קיצוניים בקרב המתנחלים. ראשון הדוברים – חבר הכנסת רן כהן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, חברות וחברי הכנסת, אני סבור שהיום הזה, שבו שוב, לדאבונו, היה פיגוע ורצח נורא ונתעב באל-בירה, אין לנו דרך – ודווקא כמי שהולך להזהיר מפני קיומה והקמתה וחיזוקה של מחתרת יהודית חדשה, שעלולה, חס וחלילה, לפגע ולרצוח, אני רוצה לגנות בכל התוקף, בכל החריפות, בכל שאט הנפש את הרצח ואת הרוצחים. אני מבקש להביע תנחומים למשפחה השכולה ולאחל בריאות שלמה לפצועים.

אדוני היושב-ראש, חיינו סובבים במעגל הדמים, והממשלה הזאת, שעושה מאמצים אדירים, שצריך היה להצדיע למאמצייה לחסל ולהפסיק את מעגל הרצח, עומדת חדשות לבקרים לא רק בפני חמאסניקים וג'יהאדניקים וחזיתניקים, שכל אימתם ורצונם ותאבונם הוא לרצוח ישראלים, יהודים, ולרצוח את השלום – אלא גם יהודים מבני עמנו היוצאים מקרבנו ומאיימים להפוך את חיינו לגיהנום.

ביום חמישי האחרון נעצר איש כהנא, "כך", אברהם טולדנו כשהוא מבריש חומרי הדרכה להרכבת מטעני נפץ עם מנגנוני השהיה, ציוד לייצור כדורים חיים, משתיקי קול – – –

אריה דרעי (ש"ס):

חבר הכנסת רן כהן, אתה מרשה לי לומר משפט?

רן כהן (מרצ):

בבקשה.

אריה דרעי (ש"ס):

אני לא חשוד כאוהד כהנא.

רן כהן (מרצ):

לא, אתה אנטי.

אריה דרעי (ש"ס):

אני רוצה להגיד לך באחריות מוחלטת, שהאיש שאתה מדבר עליו הוא לא איש כהנא.

רן כהן (מרצ):

הוא איש "כך".

אריה דרעי (ש"ס):

הוא לא איש "כך".

רן כהן (מרצ):

כך הוא הגדיר את עצמו.

אריה דרעי (ש"ס):

אני מודיע לך שלא. קח את זה.

רן כהן (מרצ):

קודם כול, אני מקבל את התיקון. קודם כול, הוא שייך למי שהוא שייך. בזה תסכים אתי.

אריה דרעי (ש"ס):

הוא יהודי בזכות עצמו.

רן כהן (מרצ):

אני לא בטוח, חבר הכנסת אריה דרעי – – –

אריה דרעי (ש"ס):

אחר כך אני אגיד לך מאין הידע שלי.

רן כהן (מרצ):

אני מאמין לידע שלך. אינני סבור שהמרחק בינו לבין הארגון הזה הוא גדול, ועוד מעט אראה לך דוגמה לעניין הזה. אבל עובדה היא שאותו אברהם טולדנו נתפס עם שפע של חומרי חבלה, חומרי הדרכה להרכבת מטעני נפץ עם מנגנוני השהיה, ציוד לייצור כדורים חיים, משתיקי קול, קנה של "עוזי", טלסקופים לנשק ומכשירי ראיית לילה וכלים אחרים. כל כולם נועדו להרוג, ולהרוג מהר, ולהרוג אולי ערבים, אולי יהודים, אבל גם אם הוא יהרוג רק ערבים, בסיכומו של דבר ייהרגו עוד יהודים, וגם אם הוא יהרוג יהודים, בסיכומו של דבר ייהרגו עוד ערבים.

הפטריוט הפוגרומצ'יק הזה מסרב, כמובן, מרוב פטריוטיזם, לגלות את מקור הנשק, ומסרב לשתף פעולה עם כוחות הביטחון והמשטרה. הם, גורמי הביטחון של מדינת ישראל, אינם אמינים מספיק לטעמו של איש הימין הקיצוני כדי לשתף אתם פעולה. הוא נוהג כמו מחבל. לא בשום צורה אחרת.

אדוני שר המשטרה, אני רוצה לספר לך, שלפני כמעט שנתיים – וחבר הכנסת אריה דרעי בהחלט ישמח לשמוע את האינפורמציה הזאת, או יסכים לשמוע את האינפורמציה הזאת – לפני שנתיים פניתי לשר הביטחון ולשר המשטרה בקשר לאותו אברהם טולדנו, שצולם בתמונה בעיתון עם "עוזון" ביד. אני פניתי אליו ב-4 ביולי 1991 וביקשתי לדעת מה עושה כלי נשק צה"לי, המיועד ליחידות מובחרות, בידיו של איש, שבאותו עיתון היה כתוב שהוא איש כהנא, "כך".

אריה דרעי (ש"ס):

א.ז.

רן כהן (מרצ):

א.ז.

וקיבלתי את התשובה הבאה, אדוני שר המשטרה: "אני מאשר קבלת מכתבך" – זה מפי שר הביטחון משה ארנס – "מהמטה הכללי מודיעים לי: על-פי בדיקתנו הנשק שבתמונה מנופק על-ידי צה"ל אך ורק לחיילים בשירות סדיר או חיילים בשירות מילואים פעיל במסגרת יחידות מובחרות" – ולכל הדעות, הוא לא שייך אליהן – "לא נראית לנו האפשרות כי הנשק אשר בתמונה הינו נשק צה"לי, שכן נשק זה אינו מנופק לחיילי מילואים שאינם בשירות במסגרת הגמ"ר או יחידת מילואים. לגופו של עניין, משרד הפנים" וגו', מה שאינו נוגע לעניין.

כך כבר לפני שנתיים-ורבע – מחשד שאני חוזר ומעלה כל הזמן על כך שקיימים ניצנים או קיימים ארגונים או תת-ארגונים או איזה צורות של ארגונים שבהם יהודים קיצונים אוספים נשק. העניין ההוא לא נחקר והעניין ההוא לא נבדק, ועד היום לא ברור מאין לאותו טולדנו אותו "עוזון" שהיה לו ביד, באותה תמונה בהפגנה.

ואני חוזר ומתריע, ואני מצטער לחזור ולהתריע, על קיומה וגיבושה של מחתרת יהודית חדשה. לדאבונו, בעבר זה לא תמיד נלקח ברצינות, ואני אומר את זה כאיש שידע את המערכת החשאית של מדינת ישראל, ואני לא בטוח שגם היום זה נלקח במלוא הרצינות ובמלוא החשש. משום שהיום ברור, שאם מבריא כזה בא עם נשק כזה, והוא מתגלה במקרה או כמעט במקרה, ואם אדם כזה בא עם כלים כאלה והוא עובר במטוס אמריקני ולא ב"אל על", והוא מצליח להיכנס – כמה נכנסו לפניו? כמה עוד ייכנסו אחריו? חוץ-לארץ אינו המקור היחיד לנשק, הארץ הזאת זרועה כמות אדירה של נשק ותחמושת וחומרי חבלה. אני חוזר ומתריע מפני הסכנה שכבר קיימת: מחתרת יהודית חדשה, שסכנותיה הן הרג ערבים, הרג יהודים ורצח שלטון החוק הדמוקרטי של מדינת ישראל.

אני אומר, אדוני שר המשטרה, וכואב לי לומר את זה, האמן לי, כואב לי לומר את זה: לי אין צל צלו של ספק, שאסון גדול של מלחמת אחים, עם הרוגים ופצועים, ממשמש ובא, אם ההתארגנויות האלה יימשכו באין מפריע ואם לא נעצור אותן מיד.

יוסף עזרן (ש"ס):

אל תפתח פה לשטן.

רן כהן (מרצ):

אני לא מאמין – אני אומר את האמת – שבעקבות צבירת הנשק הסמוי והגלוי בידי מטורפים מזה, קיצוניים מזה, חמומים מזה – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

אתה עושה סיפור. כאיש צבא, כמומחה לביטחון, אתה עושה סיפור מקפצונים של פורים.

רן כהן (מרצ):

זה לא קפצונים. האמן לי, חבר הכנסת עזרן, מה עושים בכלים האלה אני יודע טוב לא פחות ממך. יש דברים שאתה יודע טוב יותר ממני. בכלים האלה – אני יודע מה עושים.

אריה דרעי (ש"ס):

חבר הכנסת רן כהן, אתה יודע מה הוא הביא בדיוק מחוץ-לארץ?

רן כהן (מרצ):

כן.

אריה דרעי (ש"ס):

מה הוא הביא?

רן כהן (מרצ):

מניתי את הרשימה כשדיברת.

אריה דרעי (ש"ס):

מניתי את זה מתוך ידע או מתוך העיתונות?

רן כהן (מרצ):

גם מתוך ידע וגם מתוך העיתונות.

אריה דרעי (ש"ס):

מכשיר טלסקופי ומשתיק קול ל"עוזון" וכפפות עם ברזלים, זה נקרא אצלך נשק מסוכן?

רן כהן (מרצ):

אני אומר: כן. אלה כלים של מחתרת.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רן כהן, אתה חייב לסיים, משום שכבר עבר הזמן.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כל מה שהתכוונתי לומר ולהזהיר מפניו הוא, שאברהם טולדנו וחבריו אינם בודדים ואינם מבודדים. הם הסמן הימני. אם לא טולדנו, אז חבריו או מכריו או קרוביו, שאומרים באופן גלוי שהם מתכוונים לשאת נשק והם מתכוונים לירות. הם ניזונים אידיאולוגית ופוליטית מפה, אנשי הימין, והם הסמן הימני שמפלגות הימין מתיישרות על פיו. שתיים-שלוש דוגמאות בקצרה, משום שסיימתי את זמני.

היו"ר ס' טריף:

זה לא יכול להיות, אתה כבר שתיים-שלוש דקות אחרי הזמן.

רן כהן (מרצ):

לא דקות, לא דקות.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש ממך שתסיים.

רן כהן (מרצ):

מה אמר חבר הכנסת יצחק שמיר, אדם רציני, בארצות-הברית? הוא אמר: אני סבור שאנו, באשמת ממשלת ישראל, על סף האבדון, ובין יפי הנפש והפטריטיזם אני בוחר באפשרות השנייה. מה אמרו זלמן שובל, יוסי בן-אהרן ויגאל כרמון, שמסתובבים בארצות-הברית וקוראים ליהודיה לגנות את ממשלת ישראל? מה אמר חבר הכנסת ביבי נתניהו? הבוקר שמענו: הממשלה נוהגת כמהמר כפייטי בביטחונה של מדינת ישראל. מה אמר חבר הכנסת שרון? מה אמרו ראשי יש"ע? מה זו הקמת הארגון הזה שנקרא "השומר" – כמעט "השומר הצעיר", להבדיל אלף אלפי הבדלות?

הכול, אדוני השר, מוביל את הימין הקיצוני, הפוגרומצ'יקי הזה, כדי להתחזק אידיאולוגית. צריך לעצור אותו אידיאולוגית ומשטרית, ומיד.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת עובדיה עלי, סגן יושב-ראש הכנסת, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית דבר הריני שולח תנחומי למשפחתה של הנרצחת בפיגוע החבלני שהיה הבוקר ואיחולי החלמה לפצועים.

רצח זה הוא תזכורת נוספת למצב הביש שאליו נקלעה הממשלה, שעושה את כל השגיאות האפשריות במירוץ המטורף שלה אחרי מה שהיא קוראת "תהליך שלום", שכל כולו נסיגה ואובדן נכסים ואובדן ביטחון ואובדן שלום. כישלונה המוחלט של הממשלה הוא שמביא אזרחים טובים לצבור נשק לעת פקודה, שהרי אין על מי לסמוך, להרגשתם.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, באחרונה מתרבות הידיעות על אגירת נשק ואמצעי לחימה אצל קבוצות מסוימות מקרב המתנחלים. ברור הוא שכל אזרח בר-דעת במדינת ישראל, שהמדינה וחוקיה חשובים בעיניו, מגנה את המעשה ודורש ציות לאלה שהחוק מקנה להם את הסמכות לכך. אני קורא מכאן לכל אזרחי מדינת ישראל, ובכלל אלה, כמובן, למתיישבי יהודה, שומרון וחבל-עזה, לכבד את חוקי המדינה, לסמוך על כוחות הביטחון שיגנו עליהם, על כולנו, לדעת ולזכור כי אסור לנו – – –

חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת דרעי, אבקש, ברשותכם, שתאזינו לי, כדי שדברי לא יוצאו אחר כך מהקשרם. תאזינו גם להקדמה שלי.

אסור לנו להקים מיליציות ואגודות סתרים לא חוקיות האוחזות בנשק לא חוקי ועושות מעשים לא חוקיים.

עד הנה, אדוני היושב-ראש, דברי הנוגעים לחוק ולצורך לשמור על הדמוקרטיה, הנדרשים מכל אדם ברחבי ארץ-ישראל. אך מעבר לעניין הזה עולה השאלה, איך זה שאזרחים טובים, שיהודים טובים, מגיעים למצב שהם אוגרים נשק ועושים מעשים אחרים, שבדרך הטבע הם היו נמנעים מהם?

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אם יש מישהו שצריך לתת את הדין בגין מצב זה, אם יש מישהו שהחטא רובץ לפתחו, זוהי ממשלת ישראל, ובאורח ממוקד יותר – חלק מסוים משריה. כולנו מכירים את האמרה: "לא עכברא גנב, חורא גנב". כך גם במקרה דנן, לא הציבור חוטא, הממשלה חוטאת.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה יושבת האוכלוסייה שהיא השאור שבעיסה. מיטב הבנים, החלוצים של ימינו, אנשים שאנו צריכים להתהדר ולהשתבח בהם. רבים מהם הגיעו למקום מושבם על-פי קריאתה של ממשלת ישראל, והם התיישבו ביש"ע כחלוצים ההולכים לפני המחנה. הם הגיעו לשם גם על-פי קריאות של ממשלות המערך דאז.

והנה, ראו עתה מה עושה להם הממשלה הזאת, ראו נא ושמעו נא מה אומרים עליהם חלק, ואני מדגיש – חלק משרי ישראל, ואני מצטט: "מכשול לשלום" קוראים להם; "קנאים קיצוניים" קוראים להם; "ימין מטורף" קוראים להם, ומה לא?

ואף זאת, שר בישראל קרא להם שלשום במסגרת תוכנית טלוויזיה לקום ולצאת מ"אזור הדמדומים" ולבוא ולהגיע אל האור. יהודה ושומרון הם אזור דמדומים, אזור חשוך, אזור מסוכן לדידו.

נוסף על כל זאת, ממשלת ישראל עושה כל מאמץ להביא לשלילת הלגיטימיות שלהם, לשלילת עיצומיהם החוקיים, המכוונים למחות כנגד הממשלה הזאת ומעשיה המטורפים לדעתם. הממשלה הופכת אותם למצורעים, בהציגה אותם כאזרחים מסוכנים, שונאי שלום ומחרחרי ריב ומדון.

אדוני היושב-ראש, ביהודה ובשומרון הולך ומוקם צבא פלשתיני, שחלק לא קטן מן המתגייסים אליו הם רוצחים ושתולי ה"חמאס". ואת הצבא המסוכן הזה מציידת ממשלת השמאל בנשק, ובכך, ברצותה או שלא ברצותה, היא מסכנת את תושבי יהודה, שומרון וחבל-עזה היהודים.

אתמול אמר סגן שר הביטחון מר מוטה גור, במסגרת "ערב חדש", שערפאת אינו מממש את התחייבויותיו בהסכם. אומר לכם, שמוטה גור שייך, בעיני, לאותו חלק בממשלה שאני מעריך ומאמין לכל דבריו. ואם הוא אומר זאת, הרי זה דבר חמור שמחייב נקיטת אמצעים ובלימת המהלך כולו גם מצד ישראל, שכן מילוי חד-צדדי של חלקנו בהסכם יש בו סיכונים למדינה וסיכונים חמורים שבעתיים למתיישיבי יהודה, שומרון וחבל-עזה.

אדוני היושב-ראש, כאשר מועצת יש"ע, גוף שפוי ומתון שהחוק והסדר הם נר לרגליו, מחליטה על הקמת ארגון "השומר" שירכז מתנדבים למען ביטחון המתיישבים ביש"ע, זה סימן שהממשלה הזאת

אינה עושה את חובתה כלפיהם ואינה שומרת על ביטחונם כנדרש וכמצופה. כך גם במעשים אחרים שעושים מתיישבי יש"ע, שלא אמנה אותם כאן, ובשל סד הזמן אסתפק במה שאמרתי עד כה ורק אסגור את מעגל דברי על מנת להיות בהיר וברור.

המתיישבים ביש"ע רובם ככולם שומרי חוק הם. חוקי המדינה וחובותיה הם נר לרגלם. ואם בשוליים הקיצוניים שם יש כאלה שחרדתם מן העתיד וחששותיהם מן התהליכים המתהווים הביאו אותם לצבור נשק, הרי מי שאשמה בכך היא ממשלת ישראל, שאינה נותנת להם את תחושת הביטחון ואת החיזוקים שהם זקוקים להם.

הניסיון לדחוק אותם ולהעמידם כמי שהם מחוץ למחנה, רק יחמיר את המצב. מי שרוצה לרפא את המחלה הזאת טוב כי יזכור שרפואה מונעת עדיפה תמיד מרפואה מתקנת. כנראה הממשלה הזאת איננה יודעת אמת בסיסית זאת. לצערנו, לא די שממשלת ישראל איננה מרפאה את המחלה, אלא במעשיה ובהתבטאויות של חלק משריה היא דוחפת אנשים אחדים למעשי ייאוש. אם היא תתמיד בכך, אותם שוליים ילכו ויתרחבו.

אגירת הנשק היא סימן של המחלה של הממשלה שאינה ממלאה את חובותיה, ולא סימן לחולשת המתיישבים שזכותם לביטחון אינה מוטלת בספק.

אני קורא לממשלה להתעשת ולהתחיל לחשוב ולטפל בענייני היהודים, שכן בענייני הפלשתינים יש מי שמיטיב לטפל.

כדי שלא להוציא את דברי מהקשרם, אני אסיים במה שהתחלתי. אני מגנה בכל פה ובכל תוקף אגירת נשק. אסור שמישהו ייטול את החוק לידי. יש מי שמוסמך לטפל ולהבטיח את ביטחון המתיישבים. רק הוא מוסמך לעשות זאת. אני קורא לכל המתיישבים לסמוך על כוחות הביטחון. יש על מי לסמוך. אני מקווה שכולם יתעשתו וימנעו סכנות שכולנו חוששים מפניהן.

היו"ר י' עזרני:

תודה לאדוני חבר הכנסת עובדיה עלי. אני מזמין את חבר הכנסת שלמה בוחבוט להעלות את הצעתו לסדר-היום מס' 2709 באותו נושא; בבקשה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אני מגנה את ההתקפה הנפשעת שהיתה הבוקר, שבה נהרגה הגברת שלווה אוזנה, השם ייקום דמה.

אני מזועזע עמוקות מאותה התקפה, שבה גם נפצעו חפים מפשע.

ידידי, חבר הכנסת עובדיה עלי, כאשר ציבור, כאשר אזרחים נוקטים צעדים בלתי חוקיים, המחלה נובעת מאותה התבטאות של אנשי ציבור, כדוגמת חבר הכנסת זאבי, שבא ואומר, כי ברגע שתהיה משטרה פלשתינית, הוא יירה באותו שוטר. זאת התבטאות אומללה, לדעתי אפילו התבטאות פושעת, שאין לה מקום במדינה דמוקרטית. לא יעלה על הדעת שראש הממשלה לשעבר, שמיר, אותו אדם שמתיימר אולי, ואני בטוח שלא, להיות ראש ממשלה, תוקף את ממשלת ישראל ומכריז, שאם הליכוד יחזור לשלטון, הוא לא יכיר באותם הסכמים של ממשלת ישראל.

הביטויים האלה הם שגורמים לכך שאזרחים לוקחים את החוק לידיים ומתחילה להיות צבירה של נשק. תתאר לך, חבר הכנסת עובדיה עלי, שכאשר היו ההתקפות החבלניות הנפשעות במעלות ובקריית-שמונה, האנשים שם היו לוקחים את החוק לידיים ומתחילים לקנות נשק ומתחילים לאיים.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני תמכתי בזה?

שלמה בוחבוט (העבודה):

סליחה, לא. אתה איש הליכוד היחיד שנמצא פה, אז אני פשוט – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

אני לא תמכתי בזה. אני גינתי את זה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

סליחה, סליחה. אולי לא הבנתי, אבל אתה ניסית להצדיק ואמרת שבגלל שרי ממשלה מסוימים מתחילות להיות התארגנות וצבירה של נשק ביהודה ובשומרון. אם לא הבנתי, אתך הסליחה.

אדוני שר המשטרה, גם אני מצטרף למה שאמר חבר הכנסת עובדיה עלי, שביהודה ובשומרון יש אנשים מצוינים, אנשים טובים מאוד. הממשלה צריכה לתת להם גיבוי, הממשלה צריכה לספק להם את כל הצרכים הביטחוניים, ואם צריך – אפילו לתת נשק להגנה עצמית בלבד – –

שר המשטרה מ' שחל:

יש לכולם.

שלמה בוחבוט (העבודה):

— – אבל בשום פנים ואופן, לאיים בצורה חד-משמעית, שלא יקרה מה שקרה עם הבחור טולדנו, שהיום מנסים לומר: מה הוא הביא בסך הכול. בשביל מה הוא הביא את הציוד הזה? האם אנחנו מנסים להביא את מלחמת הכנופיות מהמערב הפרוע? אותם אנשים נוסעים לארצות-הברית ומגייסים שם כסף. האם הכסף הזה נאסף כדי לפתור את בעיות האבטלה או את הבעיות החברתיות? זה כסף שיכול להביא נשק ולאיים על אנשים.

רק לפני ימים מספר שמענו את האיום על העיתונאי טומי לפיד, וגם עלי איימו בכתב לפני חודשים מספר. האם לזה אנחנו קוראים דמוקרטיה? האם כך אנחנו קוראים היום לאנשים האלה, שרוצים לקחת את הנשק על מנת למנוע איזה הסכם שיכול לפגוע במדינת ישראל?

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני קורא מעל דוכן זה לאנשי הציבור לעשות סוף להתבטאויות שלהם; לעשות להן סוף. אני אומנם חבר כנסת חדש, ואני למדתי שאנשים לא מתכוונים תמיד לכל מה שהם אומרים פה. אבל עם ישראל רואה אותנו. אנחנו מגדלים דור, אנחנו מגדלים אזרחים חדשים, ואם לא נדע להתבטא ואם אנחנו לא נדע לדבר, על איזה חינוך אנחנו מדברים?

יש כאן איזה סימן שמסתמן. יש רצון לשלום במזרח התיכון. רק לפני ימים מספר חזרתי מכמה ארצות בחבר העמים. יצאתי בשליחות של ממשלת ישראל להסביר את השלום, להסביר את מהות השלום. אנחנו גם הסברנו את הקשיים שבדרך.

עובדיה עלי (הליכוד):

איפה הייתם?

שלמה בוחבוט (העבודה):

באוזבקיסטן ובטורקמניסטן, שתי ארצות מוסלמיות ששם הסברנו. ותאמינו לי – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

והם השתכנעו?

שלמה בוחבוט (העבודה):

זה לא עניין שהשתכנעו. אבל אם אתה נוסע לארץ מוסלמית שיש לה קרבה לגבול האירני, והם מוכנים לדבר, ובאוזבקיסטן יש שגרירות, ואנחנו היינו המשלחת הרשמית הראשונה. בטורקמניסטן

אין שגרירות, והיה סיכום שאחרי הביקור שלנו תיפתח שגרירות. יש בכל אופן הרגשה של פתיחות, של רצון לשלום, שתהיה לזה השלכה בכל המזרח התיכון וגם במזרח אסיה התיכונה.

אני מבין לפעמים ללבם של אנשים, אבל בשום פנים ואופן לא לקחת את החוק לידיים; בשום פנים ואופן.

אדוני שר המשטרה, לדעתי צריך לנקוט צעדים קשים ביותר נגד כל מי שמנסים לקחת את החוק בידיים. אי-אפשר ליצור אנרכיה במדינת ישראל. אנחנו מדברים על זה כל יום וכל שעה, ורק לפני דקות מספר חבר הכנסת איתן זעק, ובצדק, איך ייתכן שהמשטרה פוגעת בתפקוד שלו ובחסינות שלו. אבל כשאנחנו רואים חבר כנסת משתולל ונטפל למשטרה, כך אנחנו מתנהגים. אז אותו מתנחל, אותו אדם, ואני לא מדבר על כולם, כי אם אנחנו ניקח את כל המתנחלים, אני מודיע לכם כי 95% מהם הם אנשים שגם כן רוצים בשלום.

איני מבחין בין יהודי לערבי. אני לא מבדיל בין אדם לאדם, בין יהודי לערבי. בשבילי כל אדם שלוקח את החוק לידיים ומנסה לפגוע הוא אדם שאני חייב לטפל בו. אנחנו חייבים כולנו באחריות לאומית, ואני קורא לליכוד וגם למולדת שיגנו את התופעות האלה, שיכולות לגרום לאנרכיה במדינת ישראל. אני רציתי לקרוא אפילו לזאבי, שיגנה את הבחור טולדנו שהביא אותה מזוודה. אני מצטרף לחבר הכנסת רן כהן, ואני מודאג.

אגב, אדוני שר המשטרה, איך ייתכן שמצליחים להעביר כזאת מזוודה עם כלי נשק, ובמקרה מגלים את הנשק הזה? זאת אומרת שיש סכנה שמזוודות עוברות בלי שאנחנו נבחין בהן.

היו"ר י' עזרן:

יש שיקוף. הן עוברות שיקוף.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני יודע, אבל מתברר שאם הרבה מצליחים לעבור – – –

היו"ר י' עזרן:

אני רק רוצה לומר לאדוני חבר הכנסת, ובכל הרצינות. לא מזמן חזרתי מחוץ-לארץ וראיתי שכל מי שיש לו זקן וכובע, אין לו שום סיכוי לעבור בלי להיבדק. כך שאתה יכול להיות בטוח. אני הלכתי להצהיר על הזקן והכובע שלי, כי ראיתי שעוצרים כל מי שהוא חרדי. הלכתי ואמרתי: אדוני, אני רוצה להצהיר. אמר לי: אין לך כלום. אמרתי: עמדתי פה עשר דקות וראיתי שכל מי שהוא חרדי, אתה עוצר אותו, לכן באתי להצהיר.

כיוון שכך, אין שום סיכוי שלא יעצרו אותו, ואני מתפלל שהוא הצליח להעביר את זה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לא כל אדם נבדק. מי שעובר במסלול הירוק – אולי 5% נבדקים, ו-95% יוצאים עם המזוודות.

היו"ר י' עזרן:

מי ה-5% האלה?

שלמה בוחבוט (העבודה):

אתה אמרת שאלה הם אנשים עם כובעים וזקנים.

אני רוצה לסיים, אדוני היושב-ראש, אסור לנו לאפשר להפוך את מדינת ישראל ללבנון, למלחמת לבנון; לא מלחמה, אלא כל המלחמות שהיו מלחמות האזרחים. אנחנו צריכים לדאוג לכך שפה תהיה מדינה דמוקרטית, מדינה ששומרת על החוק, ובשום פנים ואופן לא לתת לפורעי חוק להתנהג כפי שהם מתנהגים. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת שלמה בוחבוט. אני מבקש מכבוד השר להתייחס לנושא.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, להצעות של חברי הכנסת הנכבדים אני רוצה להתייחס בארבעה מישורים.

לגבי המקרה הקונקרטי שהביא להעלאת ההצעות כהצעות דחופות לסדר-היום, לתפיסת חלקי נשק וציוד אחר, בין היתר חוברות הדרכה להכנת אמצעי לחימה, משקפות ועוד – מתבצעת חקירה ביחידה הארצית לחקירת פשעים.

החשוד, מר טולדנו אברהם, שהחזיק בציוד הנ"ל, נעצר לחקירה. תפיסתו לא היתה לחלוטין מקרית. אני יודע שפורסם כאילו התפיסה היתה באקראי. התפיסה לא היתה לחלוטין מקרית.

עם זאת, לא ידוע למשטרה על תופעה של הברחת נשק בידי גורמים קיצוניים ביהודה, בשומרון ובעזה, וכל מקרה נבדק לגופו.

אגף החקירות של משטרת ישראל מכוון ובודק את המקרה הזה, ויש להניח שלגבי השותפים, היעדים, המשטרה תסיים את חקירתה בהקדם האפשרי.

אני רוצה להתייחס גם למישור אחר, להיבט אחר, לפרסומים שהיו לאחרונה ויש בהם הכללה. אני רוצה לומר את דעתי. כשר המשטרה אני חושב שרובו של הציבור ביהודה, שומרון ועזה הוא אזרחים שומרי חוק, הרוצים ומעוניינים לקיים את החובות שלהם כאזרחים במסגרת לגיטימית. יש להם עמדה. יש להם דאגה, ואולי אפילו מובנת. דווקא אליהם אני פונה ואומר: עם כל האהדה וההבנה, יש ציפייה, דרישה וקביעה שפעולותיהם ומעשיהם יעשו במסגרת הלגיטימית של חוקי מדינת ישראל; לא למען שאנחנו נהיה מרוצים אלא מפני שטובת המדינה מחייבת זאת, טובתם הם מחייבת התנהגות כזאת.

אותם גורמים קיצוניים, ויש כאלה, יטופלו. כפי שידוע לנו, היו מקרים שבהם אנשים הופיעו בציבור, לרבות בטלוויזיה, וניפחו דברים, לרבות בימיו של הופעות, על מנת ליצור רושם שמדובר בגופים גדולים יותר ממה שהם במציאות. מדובר על מקרים יחידים. למשטרה ידוע מי הם, והמשטרה מנהלת את החקירות שלה כדי להעמיד לדין אותם אנשים שעברו עבירות, כמתחייב במדינה שיש בה משטר חוק.

אני רוצה להצביע על תופעה נוספת; אני חושב שרובנו מתקוממים נגדה, עם כל הכאב וההבנה. בשום פנים ואופן אסור לנו לחרוג מהכלל, שאין מענישים עונש קולקטיבי אנשים שלא עשו כל דבר והם חפים מפשע. דווקא העם הזה מחויב ברמת האיפוק הזאת יותר מכל עם אחר. ומי מאתנו שיש לו זיכרונות ילדות יודע מהי המשמעות של הענשה של אנשים ללא הבחנה, כי היא מורידה אותנו לרמה שאיננה הולמת ומתאימה לעם הזה בדורותיו.

היו"ר י' עזרן:

גם תורתו: איש בחטאו יומת.

שר המשטרה מ' שחל:

גם תורתו; אני מודה ליושב-ראש. אני אומר את זה כיהודי שיש לו אמונה כיהודי.

היו"ר י' עזרן:

כבודו מצטט הרבה פעמים תנ"ך ותלמוד, לכן השלמתי.

שר המשטרה מ' שחל:

זאת המצווה, ההתחייבות שלנו. ישראל לא תהיה לבנון. לא נאפשר, בשום פנים ואופן, הקמת משטרות פרטיות או צבאות פרטיים. ממשלת ישראל תפעל בכל התוקף ובכל התקיפות למנוע את התופעה הזאת.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במסגרת משטרת ישראל נערכנו זה חודשים רבים, עוד בטרם נחתמו הסכמים, כדי לתגבר את כוחות הביטחון ביהודה, בשומרון ובעזה, ובמיוחד ביישובים הישראליים שם. פריסת המשטרה עברה ועוברת שינוי כמעט מהפכני. מספר השוטרים שהיה ביהודה, בשומרון ובעזה ערב כניסתי לתפקיד מנה פחות מ-400 שוטרים, מתוכם כ-90 שוטרים פלשתינים. היום יש כ-900 שוטרים, ובעוד כמה שבועות אנחנו נגיע ל-1,200. אני מקווה שנוכל להגיע ל-2,600 שוטרים בזמן הקרוב.

אם תתקבל התוכנית שהגשתי לממשלה, הרי ידובר באלפי שוטרים, כדי לחזק את היישובים, לרבות הפעלת משמר אזרחי, שבמשך זמן רב שרי ביטחון, לרבות השר ארנס, נרתעו מלהפעיל אותו. אני מאמין שדווקא האזרחים התושבים ביהודה, בשומרון ובעזה יעשו זאת, ויעשו זאת כפי שעושה זאת כל אזרח בכל מקום אחר במדינה. אנחנו פועלים בחמישה יישובים להקמת משמר אזרחי יחד עם משטרת ישראל.

אני מוצא לנכון לנצל את הבמה הזאת כדי לפנות לראשי היישובים ביהודה ובשומרון ולהביע לא רק תמיכה אלא דאגה רבה והתנגדות נחרצת לתופעה מסוימת. אני מדבר על הקצאת קרקע שנועדה להקמת 16 תחנות משטרה, לרבות מרחבים חדשים. זוהי היערכות חדשה של המשטרה בגוש-קטיף, ביהודה ובשומרון. בימים האחרונים הם הודיעו לי, חלק מהם, שהם מסרבים להקצות קרקע למשטרה. לא רק זה, אלא הם קבעו כמה שוטרים יהיו במקומות האלה.

לא רק שאינני מקבל זאת, לא יעלה על הדעת שראש מועצה שהוא נציג השלטון יחליט מה מותר ומה לא מותר מבחינת הצרכים של משטרת ישראל. המשמעות היא – מפקירים את ביטחונם, לא מאפשרים לנו לבצע את תפקידנו. אנחנו מדברים על 16 תחנות משטרה חדשות שתפקידן להגביר את הביטחון, לפעול יחד עם התושבים על מנת שתהיה רמת ביטחון גבוהה יותר.

סביב הנושא הזה אנחנו נמצאים בעבודה קדחתנית, כדי לבצע אותה בהקדם האפשרי. אינני מקבל זאת. שוטרי משטרת ישראל הם שוטרים של העם, והם ממלאים חובה קדושה, כדי לשמור על החוק.

אני רוצה לומר כאן במלוא גילוי הלב. אם הם דוחים את האפשרות שתקומנה תחנות משטרה, הם כאילו מאשרים בעצמם שיש להם סיבה שאינם רוצים שאיש החוק יהיה במקום. הם מטילים כתם על הציבור כולו.

אני מקווה שהבית הזה כולו יתאחד בפנייה החד-משמעית הזאת. המשטרה איננה שלי, זוהי המשטרה של המדינה. היא איננה של שום שר. היא איננה אפילו של איזו ממשלה. המשטרה פועלת על-פי צווים, כפי שצה"ל פועל על-פי ההוראות. אין לו פניות לא לכאן ולא לכאן. התפקידים המוטלים

עליו הם שמירה על הביטחון, שמירה על החוק, לעזור לתושבים. אם התושבים ביהודה, בשומרון ובעזה רוצים, והם בוודאי זכאים, להיות חלק מאזרחי המדינה הזאת, הם צריכים להבין שמה שקורה בטבעון קורה גם במקום אחר. אני לא אקרא בשמות.

היה לי סיפוק רב אמש בביקור בבקעת-הירדן, כאשר שני ראשי המועצות האזוריות הביעו לא רק תמיכה, שיבחו את המשטרה וביקשו שהיא תדאג לביטחונם. ואכן, באופן מיידי אנחנו מתגברים שם כוח, מה שנקרא גזרות חקלאיות, בגלל תופעות של גנבות, לרבות מה שעשינו בתענכים, בהקצאת ג'פים, כדי שיאוישו הרב"שים – רכזי ביטחון שוטף – המקומיים, בידי התושבים עצמם. הם בוגרי יחידות צבאיות קרביות. רמת הביטחון במקום השתפרה לאין שיעור, והם משבחים את הפעולה הזאת. אני את הפעולה הזאת עושה, ותאמינו לי, בוויכוחים לא קלים. תמיד יש בעיות תקציב.

אינני מקבל, לא את הגישה, לא את התגובה ולא את הדרך הזאת. זוהי תגובה עצבנית, איננה ראויה, היא בוודאי לא תתקבל. לא אהיה מוכן לקבל אותה. אנחנו באים, ותפקידנו לשמור עליהם, לשמור על כל אזרח, בלי יוצא מן הכלל. ואם אני רוצה להקים תחנה בקריית-ארבע, זה כדי לשמור על התושבים בקריית-ארבע. יפה שעה אחת קודם. אנחנו יודעים מה הבעיות ומה צריך להיות.

וכאן דווקא, בפנייה שהיתה לי לפני כן אמרתי, אני רואה את עצמי מחויב יום ולילה לדאוג לביטחונם של האזרחים האלה. לכן אני מוצא לנכון להביא את הדברים האלה כאן. אני מקווה שהם יגיעו לתושבי יהודה, שומרון ועזה. אני גם מאמין, אגב, שהמכתבים שקיבלתי משני ראשי המועצות הם מקרים בודדים, הם לא מביעים את דעת הרוב, אלא זה מעשה של יחידים שעשו את מה שעשו מתוך חוסר אחריות.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את ההצעות האלה לוועדת הפנים של הכנסת כדי לקיים בהן דיון.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר.

רננה (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

מייד, מייד.

רן כהן (מרצ):

אדוני השר, מאחר שהאזנתי לדיון אתך בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת בנושאים הקשורים לביטחון המדינה – – – שהנושא יועבר לוועדת החוץ והביטחון – – –

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא מתנגד.

היו"ר י' עזרן:

טוב. אם כן, חבר הכנסת עובדיה עלי – – –

משה פלד (צומת):

חבר הכנסת אורי אור יביא את זה בעוד שנה.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, סליחה, אדוני, חבר הכנסת פלד.

משה פלד (צומת):

– – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת פלד, בבקשה.

משה פלד (צומת):

ועדת החוץ והביטחון זה קרקס ולא – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת פלד, הדיון הסתיים, ואני עכשיו עובר להצבעה. אנא מכם.

אדוני המציע, אתה מסכים להצעתו של השר?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ביקשתי להסיר.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מסכים ואני משבח את השר על התשובה, שאני מזדהה אתה, גם – – –

היו"ר י' עזרן:

תודה. עכשיו יש לנו הצעה אחרת, להסיר, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, המבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ביקשתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי כדי לומר לך, אדוני השר, שהקשבתי לדברייך, שהבעיה איננה, לדעתי, בסכנה, או הסכנה החמורה איננה בייבוא נשק מחוץ-לארץ – כפי שאתה ציינת, אין הרבה עדויות על הנושא הזה – אלא הסכנה החמורה היא בנחיצותו הרבה של הנשק בתוך ההתנחלויות, ובשימוש המאוד בלתי-מבוקר ומאוד מופקר, הייתי אומרת, של המתנחלים באותו נשק שנמצא בידיהם. זה בא לידי ביטוי באירועים האחרונים – – –

היו"ר י' עזרן:

שאלתך?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מסיימת. זה בא לידי ביטוי באירועים האחרונים בצורה חמורה ביותר. לכן אני קוראת לך, אדוני השר, להקפיד יותר ולדאוג לכך שהנשק יהיה בכמויות הרבה יותר מצומצמות ובידיים נאמנות. תודה.

משה פלד (צומת):

— — — נאמנות בדיוק כמו אצל הפלשתינים.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. מי שהוא בעד העברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון כפי שהוצע על-ידי השר והוסכם על-ידי המציעים – יצביע בעד. מי שנגד – נגד. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מקוזז, לכן אני לא מצביע.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

גדעון שגיא (העבודה):

אני מקוזז, לכן אני לא — — —

היו"ר י' עזרן:

לא, לא, לא. אין בעיה. הצבעת, אדוני, הצבעת.

עובדיה עלי (הליכוד):

לא הצבעתי.

היו"ר י' עזרן:

זה ירוק אצלך.

עובדיה עלי (הליכוד):

לא.

היו"ר י' עזרן:

מה אתה אומר לי לא? אני רואה את זה מכאן.

עובדיה עלי (הליכוד):

כדי שתבין – – –

היו"ר י' עזרן:

בסדר. אם כן, תשעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יעבור לדיון בוועדת החוץ והביטחון. תודה.

עובדיה עלי (הליכוד):

כדי למנוע אי-הבנות, אדוני היושב-ראש, אתה יכול להצביע – – – והנורה הזאת דולקת. אני נוכח בישיבה, אבל לא מצביע.

היו"ר י' עזרן:

אני שומע, אני שומע.

עובדיה עלי (הליכוד):

תמוה שאני מציע נושאים שמועברים לוועדה, ואחר כן אני לא מצביע. כדי למנוע את התמיהה הזאת הבהרתי את עצמי.

היו"ר י' עזרן:

בהחלט. הבהרת הבהר היטב.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרן:

הנושא הבא: שאלות ותשובות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

איזה שאלות?

היו"ר י' עזרן:

כך אמר לי המזכיר. מה אתם אומרים? מה, רבותי? מה זה איזה שאלות? שר המשטרה ישיב על שאלות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר י' עזרן:

לא עכשיו, סליחה. יש לו חוק להביא. שאילתות. ניתן לו לבחור ולקבוע את מה הוא רוצה להקדים, כי יש לו שני נושאים.

ובכן, שר המשטרה ישיב על שאילתות אלה. שאילתא מס' 1751, של חבר הכנסת זבולון המר – איננו; לפרוטוקול.

מיפוי וסימון של שדות מוקשים

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר המשטרה ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

בעיתון "חדשות" מיום י"ט בתשרי התשנ"ד, 8 באוקטובר 1993, נמסר, שלצה"ל ולמשטרה אין מפות של רוב שדות המוקשים בארץ. כן נמסר שקיימים שדות מוקשים שבהם חסרים גדרות ואמצעי סימון גם סמוך לאזורים מיושבים. האזורים הבעייתיים – נמסר – הם שכונות קו התפר בירושלים, אזור קרני-שומרון, לטרון, יישובי גבול לבנון וכמה נקודות ברמת-הגולן, בערבה, בבקעה ולאורך "הקו הירוק".

הכתבה פורסמה בעקבות פציעתם של חמישה ישראלים ממוקש נעל באזור אנדרטת הפעמון, סמוך לקיבוץ רמת-רחל.

ברצוני לשאול:

1. האם מוקש הנעל שגרם להתפוצצות ולפציעה היה מוקש חדש שהוטמן, או משדה מוקשים ישן?

2. כיצד תפעל המשטרה בשדות המוקשים כדי למנוע סכנות פגיעה?

3. האם מצוי בידי המשטרה וצה"ל מיפוי של כל שדות המוקשים הקיימים, והאם הם מגודרים ומסומנים כדי למנוע פגיעה?

4. האם הוקמה ועדה משותפת של צה"ל ושל המשטרה כדי לטפל בנושא?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין תשובה חד-משמעית על השאלה.

2. פינוי שדות מוקשים נמצא באחריות צה"ל.

3. קיים מיפוי. נושא המיפוי והסימון נמצא באחריות צה"ל.

4. מתקיימת עבודה משותפת עם צה"ל לצורך תכנון פינויים של שדות המוקשים.

אדוני היושב-ראש, מאחר שאני לא רוצה שתעמיד אותי בדילמה על מה להשיב ועל מה לא, היושב-ראש יחליט על איזו שאלתא הוא רוצה שאני אשיב.

היו"ר י' עזרן:

בסדר. סליחה רק רגע. אין מזכירין לאחר הפסח. בסדר גמור.

גדעון שגיא (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

צריך לפסוח, זאת הכוונה.

אני לא יכול להזכיר את עצמי, אדוני, סליחה, כי אני יושב פה. יש לי שלוש שאליות.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אשיב לך.

היו"ר י' עזרן:

יכול?

שר המשטרה מ' שחל:

בהחלט.

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

רק על השאילתות שלך?

היו"ר י' עזרן:

לא אוכל, כמובן, לשאול שאלה נוספת. יש לי כאן שלוש שאילתות, יש לי בשפע. מספיק.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אולי חברת הכנסת ענת מאור תחליף אותך?

היו"ר י' עזרן:

לא, לא, אין בעיה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, פעם סגרתי ישיבה משום שחשבתי שיושב-ראש שמנהל ישיבה, אם שוללים ממנו את זכות השאלה הנוספת, זכותו לסגור את הישיבה אם אין לו מחליף. אני רק אומר לך זאת כאחד התקדימים.

התבטאות במהלך חקירתו של חבר הכנסת לשעבר ביטון

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר המשטרה ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

העיתונאי חיים הנגבי כותב ב"העולם הזה" מיום 25 באוגוסט 1993, כי כאשר נחקר חבר הכנסת לשעבר צ'רלי ביטון בעניין קניית דירתו, חקירה שהחלה בעקבות פרסום בעיתון, נרמז לו על-ידי החוקר, פקד דובוב, כי אם יפסיק לסייע לאריה דרעי במאבקו הציבורי ייתכן שתופסק חקירה זו, נגד ביטון.

ברצוני לשאול:

1. מדוע פתחה המשטרה בחקירה נגד ביטון?

2. האם במהלך חקירת ביטון הזכיר החוקר דובוב, או כל חוקר אחר, את פרשת דרעי ואת אריה דרעי? אם כן – באיזה הקשר?

3. מה היא מסקנתך בעקבות טענות אלו, והאם ייחקרו?

שר המשטרה מ' שחל:

1. החקירה נפתחה בעקבות תלונה שהוגשה על-ידי המחלקה לפיקוח על מטבע חוץ של בנק ישראל.

2. התשובה שלילית.

3. ראה תשובתי על שאלה מס' 2.

היו"ר י' עזרן:

תודה. השר ישיב על שאלתא מס' 1767 של חבר הכנסת יוסף עזרן, שהוא כרגע היושב-ראש.

שר המשטרה מ' שחל:

רגע, נדמה לי שלפני זה – – –

היו"ר י' עזרן:

אבל הוא לא נמצא פה.

שר המשטרה מ' שחל:

אז תאמר לי, אדוני, מה אני עושה אתן?

היו"ר י' עזרן:

לפרוטוקול. יש פה תקלה. אני אעדכן את אדוני השר. יש החלטה, שמי שאינו נוכח אני לא קורא את שמו.

שר המשטרה מ' שחל:

אז איך אני אדע?

היו"ר י' עזרן:

אתה קורא רק את אלה שאני אומר. זו התקנה.

שר המשטרה מ' שחל:

זה מקשה על השרים המשיבים, שתדעו.

היו"ר י' עזרן:

נכון. זה מקשה על השרים, ומונע פגיעה, לפי דעתי, מוצדקת, אבל לא משנה.

חקירת המשטרה בפרשת דרעי

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר המשטרה ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

העיתון "חדשות" מלפני כשבועיים (רצ"ב צילום הידיעה) מביא טענות "אנשי ש"ס", ולפיהן ביקשו חוקרי המשטרה בישראל משלטונות שווייץ לקבל מידע על חשבונות בנקים של אזרחי ארצות-הברית, וכדי לשכנע את שלטונות שווייץ נמסר להם, אולי על-ידי גורמים בפרקליטות, כי מדובר בחקירת רצח וסמים.

נחקר אחר, יום-טוב רובין, טוען באותה ידיעה, כי המשטרה איימה עליו, כי אם לא יענה לתביעתם לשמש עד מדינה נגד אריה דרעי – "אותו אנו מחפשים, לא אותך" – יוגש נגדו כתב אישום.

כמו-כן נטען, כי החוקרים כינו את דרעי "גנב" ו"סוחר סמים".

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים, כולם או חלקם, נכונים, והאם נבדקו טענות אלו?
2. אם כן – האם הוסקו מסקנות, ומה הן?
3. אם הנושא לא נחקר – האם ייחקר?
4. האם נמסר לשלטונות שווייץ, כי מדובר בחקירת רצח וסמים?
5. האם נאמר ליום-טוב רובין, כי יוגש נגדו כתב אישום אם לא יעיד נגד דרעי?
6. האם כינו החוקרים את דרעי "גנב" ו"סוחר סמים"?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב על שאילתא מס' 1767 של חבר הכנסת יוסף עזרן.

3-1. לאחר בדיקה הוברר, שהפרטים אינם נכונים.

4. התשובה שלילית.

5. התשובה שלילית.

6. התשובה שלילית.

היו"ר י' עזרן:

תודה. השר ישיב על שאילתא – שוב, של חבר הכנסת יוסף עזרן, כי אחרים לא נמצאים כאן – מס' 1816.

כרוזים של ארגון "הלל" בבני-ברק

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר המשטרה ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

"יום השישי" מדווח על סערה בבני-ברק בעקבות כרוזים פרובוקטיביים ופוגעים בחתימת ארגון "הלל", המעודד חזרה בשאלה, שהודבקו בשבת.

ברצוני לשאול:

1. האם תורה לחקור מקרה זה?

2. האם תורה למשטרה למנוע הישנות מקרים של צעדים פרובוקטיביים המיועדים לפגוע ולהתסיס את הציבור החרדי?

שר המשטרה מ' שחל:

על השאילתא של חבר הכנסת יוסף עזרן, מס' 1816, אני מתכבד להשיב:

1. התשובה שלילית, אולם לצורך המענה על השאילתא ביררתי את הנושא.

2. למשטרה לא ידוע כלל על האירוע המצוין בשאילתא, ולא הוגשה כל תלונה בנושא. הנושא הועבר להמשך פיקוח ברמת המודיעין.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר; קצר ולעניין.

השר ישיב על שאלתא מס' 1894, של חבר הכנסת אפרים גור. אדוני ייקח את זמנו. אנחנו מדלגים על ההרים ומקפצים על הגבעות.

גנבות רכב

חבר הכנסת א' גור שאל את שר המשטרה ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

מכתבה שהתפרסמה ב"ידיעות אחרונות" (12 באוקטובר 1993) מתברר, כי אחת ל-25 דקות בממוצע נגנבת מכונית בישראל, וכי מחצית מתוך 22,000 המכוניות הנגנבות בשנה אינן מאותרות ומועברות ל"משחטות" לפירוק רכב הממוקמות בשטחי יש"ע. לפי הידיעה, ניזוק המשק הישראלי במאות מיליוני שקלים בשנה ממכת גנבות הרכב.

לאחרונה, לאחר חתימת ההסכם עם אש"ף, חלה עלייה נוספת במספר הגנבות. על-פי הערכת המשטרה, המכוניות שנגנבו בחודשים האחרונים מוסתרות בשטחים, והן יוצאו ממקומות המסתור רק לאחר כינון האוטונומיה.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא היקף התופעה ומה היא מגמתה בהשוואה לשנים קודמות?
2. האם יש למשטרת ישראל מדיניות בלימה וצמצום של התופעה, ואם כן – מה היא?
3. מה הוא מספר השוטרים המופקדים על טיפול בתופעה זו?
4. כיצד תתמודד משטרת ישראל עם הבעיה הנ"ל בעידן של הוצאת כוחות צה"ל מן השטחים ופעולות משטרה פלשתיניות?

שר המשטרה מ' שחל:

על השאלה של חבר הכנסת אפרים גור, מס' 1894, אני מתכבד להשיב:

1. מינואר עד אוקטובר השנה נגנבו 19,170 כלי רכב, לעומת 17,285 כלי רכב שנגנבו בתקופה המקבילה בשנת 1992. התופעה נמצאת במגמת עלייה מתמדת. כ-50% מכלי הרכב לא נמצאים.

2. התשובה חיובית. הפעילות כוללת פריסת מערך מודיעיני, מבצעים יזומים, הפעלת יחידות מיוחדות, חיפושים, סיורים אוויריים ושיתוף פעולה עם גורמים שונים: משרד התחבורה, איגוד חברות הביטוח וכל גורם רלבנטי אחר.

3. בנושא עוסקים כחלק מפעילותם השוטפת כל שוטרי הסיור, התנועה, הבילוש והמודיעין.

4. המשטרה תמשיך בפעולותיה כרגיל, וניזום שיתוף פעולה גם עם המשטרה הפלשתינית.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה, אדוני השר.

אפרים גור (הליכוד):

שאלה נוספת.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת; בבקשה. ישבת וחכית, מגיע לך.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, האם משטרת ישראל ערוכה בכלל או נערכת לרדוף אחרי אותם גנבים, שמספרם נאמד באלפי אלפי נפשות הן בישראל, בקרב היהודים, והן בשטחים, בקרב הפלשתינים, לרדוף אחריהם בשטחי האוטונומיה, אם וכאשר תהיה, לעשות פעולות מודיעין בשטחי האוטונומיה, לאתר את כלי הרכב?

ובכלל, שאלה נוספת בשולי השאלה הזאת: היכן בכלל, על-פי התוכניות שמשטרת ישראל גיבשה, יישפטו עברייני תנועה מן השטחים או אלה שיהיו מעורבים בתאונות דרכים בשטח מדינת ישראל,

שהם, כמובן, לא תושבים שלנו, וגרים בשטחי האוטונומיה? היכן יישפטו? בעת ביצוע עבירות תנועה או מעורבות בתאונות דרכים – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת גור, לרכב יש ארבעה גלגלים. אתה רוצה להוסיף עוד שתי שאלות?

אפרים גור (הליכוד):

לא, סיימתי.

שר המשטרה מ' שחל:

לשאלה המתייחסת למרדף אחרי עבריינים. השאלה הזאת נמצאת במסגרת הדיונים שמנהל צה"ל בוועדות קהיר, טאבה ואל-עריש. השאלות האלה הן שאלות נכבדות ומחייבות רמה של שיתוף פעולה.

אנחנו הצענו מודל, והמודל הזה נדון בהצגת העמדה שלנו. אנחנו מחכים לתגובות של הצד הפלשתיני. יש קושי, מפני שהם עדיין אינם מוכנים, אני אומר זאת במלוא גילוי הלב, אין תשתית מקצועית, אין מוכנות. אלה בעיות, לרבות שאלת סמכויות השפיטה.

בנושא הזה יושב היועץ המשפטי יחד עם היועצים המשפטיים של המשרדים.

לגבי המקרים, יש לנו, כמובן, עמדה שהמלצנו עליה, ואני אומר אותה באופן תמציתי – אזרחי ישראל יישפטו תמיד בבתי-משפט ישראליים. אזרח פלשתיני שיעבור עבירה בשטחה של מדינת ישראל – יישפט בישראל. אזרח פלשתיני שיעבור עבירה שבה תהיה מעורבות של שני אזרחים – אנחנו רוצים שיישפט אצלנו. יש להניח שסביב הנקודה הזאת יהיה ויכוח בין הצדדים, לגבי סמכויות השיפוט.

אני רוצה לומר, שלהערכתי דווקא עזה ויריחו יאפשרו הקטנת מקרי הגנבות, מפני שתהיה סגירות רבה יותר, לרבות האפשרות של היציאה והפיקוח על המעברים.

יש עוד דבר אחד, עניין הגדר. הגדר עצמה תתרום תרומה רבה, כי חלק גדול מהרכב הזה עובר דרך הוואדיות ומגיע לשם. אני חייב לומר לך, שבתחום הזה יש שיתוף פעולה, בלי הסכם שלום, בין העבריינים הישראליים לבין העבריינים מהשטחים.

היו"ר י' עזרני:

תודה, אדוני השר. כל התשובות שלא ניתנו מעל הדוכן הזה עוברות לפרוטוקול.

שכירת משרדים לא תקנית על-ידי חבר הכנסת מילוא

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשטרה ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

בעיתון "תל-אביב" (רצ"ב העתק הכתבה) נכתב, כי חבר הכנסת רוני מילוא שוכר משרדים מהקבלן אלפרד אקירוב, שלא במחירם הריאלי.

ברצוני לשאול:

1. האם דין אחד לאזרח ולאישי ציבור?

2. אם כן – האם ייחקר גם מקרה זה, לפחות עתה, משהובאו הדברים לידיעתכם?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. אם תוגש תלונה למשטרה, היא תיבדק כחוק ויוחלט אם יש מקום לפתוח בחקירה.

בכתבה המצוינת בשאילתא אין תשתית לפתיחה בחקירה.

ביטויים עולבים כלפי בני הזוג דרעי

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר המשטרה ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

על-פי פרסומים, שאושרו חלקית בידי דובר המשטרה, יש קלטת שתמלילה פורסם ברבים, ולפיה ניהלו שלושה חוקרים קצינים בכירים שיחה ברכב בארצות-הברית והשמיעו ביטויים עולבים כלפי אריה דרעי ורעייתו יפה דרעי. בין היתר, לפי התמליל שפורסם, הסבירו החוקרים מדוע הרעיף האב המאמץ סכומים על יפה דרעי – הסבר מבזה ופוגע.

ברצוני לשאול:

1. האומנם נערכה שיחה כזו, כפי שפורסמה?

2. אם כן – האם ננקטו צעדים בעקבות הביטויים שנאמרו שם?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. השיחה אומנם נערכה, אולם לא הושמעו בה ביטויים עולבים.

2. התשובה שלילית, לאור האמור בתשובה על שאלה מס' 1.

תיק חקירה נגד ארנן יקותיאלי

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר המשטרה ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

ביום 7 באוגוסט 1990 הוגשה תלונה במשטרת ירושלים בעקבות פרסום ב"כל העיר" ביום 3 באוגוסט 1990, שלפיו "יקותיאלי קיבל מהעירייה משכורת מתחת לשולחן".

ביום 10 ביוני 1991 הגיש חבר הכנסת דאז שלמה דיין שאילתא על אודות החקירה, שנפתחה בעקבות הגשת התלונה. שר המשטרה דאז, חבר הכנסת רוני מילוא, השיב – בטעות, לחבר הכנסת דאז יאיר לוי – כי נפתח תיק חקירה (939/90) וכי "הוחלט להעביר התלונות להמשך החקירה ביחידה הארצית לחקירות הונאה". רצ"ב צילום תשובתו על שאילתא מס' 3923 מיום 1 באוקטובר 1991.

ברצוני לשאול:

1. האם נושא זה עדיין נחקר?

2. כמה אנשים נחקרו בפרשה זו?

3. האם נחקר מר ארנן יקותיאל, ואם כן – האם השיב על שאלות?

4. האם נחקרו אנשי עיריית ירושלים, משרד הפנים ו"כל העיר"?

5. מדוע בחקירה זו לא פרסמה המשטרה את התפתחויותיה ואת מועדי זימון הנחקרים?

6. האם נסתיימה החקירה, ואם כן – מה הוחלט לגביה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית. החקירה הסתיימה זה כבר.

2. נחקר כל מי שהיה מעורב באירוע.

3. התשובה חיובית.

4. נחקר כל מי שהיה מעורב באירוע.

5. ככלל, המשטרה אינה מפרסמת התפתחויות בחקירה ומועדי זימון נחקרים.

6. תיק החקירה הועבר לפרקליטות. פרקליט מחוז ירושלים החליט על סגירת התיק.

הסלמה באלימות נגד נשים

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר המשטרה ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

לאחרונה התפרסמו נתונים מזעזעים המורים על הידרדרות חמורה שחלה באלימות במשפחה בכלל וכלפי נשים בפרט. בין השאר התברר, כי מאז שנת 1961 נרצחו 72 נשים על-ידי בעליהן, כאשר ברוב המקרים הרצח היה סיוט אלימות שנמשך שנים רבות.

ברצוני לשאול:

1. אילו צעדים נוקטת המשטרה כדי להגן על נשים שהגישו תלונות נגד בעליהן?
2. האם יוחמרו אמצעי האכיפה נגד בעלים המתעללים בנשיהם?
3. האם ובאיזו מידה נעשה מאמץ לעבוד בשיתוף פעולה עם מוסדות אחרים, כמו מוסדות חינוך, כדי לחזק את מודעות הציבור ולעודד נשים וגברים להתלונן על אלימות המופנית נגדם?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במשטרה קיימים נוהלי עבודה מפורטים בנושא. כמו כן, המשטרה אוכפת את הוראות החוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991.

2. התשובה חיובית.

אמצעי האכיפה של המשטרה הוחמרו עוד בשנת 1990, בעקבות דוח ועדת-קרפ. המשטרה שינתה את מדיניותה, ממדיניות של עשיית שלום-בית, למדיניות של אכיפה לכל דבר וטיפול במבצעי העבירה. הוחמרו שיקולי המעצר והוחמרו השיקולים לפתיחת תיקים פליליים והגשת כתבי אישום.

3. המשטרה מרבה להופיע בפני גורמי חוץ ומביאה בפניהם את מדיניותה בטיפול באלימות בין בני זוג.

מתקיים קשר בין המקלטים לנשים מוכות לבין המשטרה ובין ארגוני הנשים למיניהם לבין המשטרה.

בכל הופעותיה בפני הגורמים השונים מדגישה המשטרה את החשיבות של הגשת התלונה, שכן רק בדרך זו ניתן לנקוט פעולה אכיפתית נגד בן הזוג האלים.

חקירות המשטרה

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר המשטרה ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

מכתבתו של העיתונאי שמואל מיטלמן ומכתבות נוספות עולה לכאורה, שמרדכי בן-עזרא הורשע בבית-המשפט המחוזי ברצח ובשוד ישראל דז'לושיצקי, לאחר שהודה במשטרה בביצוע הרצח. בבית-המשפט המחוזי טען בן-עזרא, שהודה ברצח בשל לחץ חוקרי המשטרה. חודשיים לאחר מכן התקבל ערעורו בבית-המשפט העליון, בהסכמת המדינה, לאחר שנמצא שאדם אחר ביצע את הרצח.

ברצוני לשאול:

1. היאך ייתכן שמדינת ישראל הנאורה תביא בן אדם להודאה ברצח שלא ביצע?

2. האם ננקטו אמצעים כלשהם?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. במקרה המצוין בשאילתא מסר הנאשם שזוכה הודאה בעקבות לחץ פסיכולוגי לגיטימי, ללא שימוש באמצעים פסולים וללא שימוש בכוח.

לאחרונה הוצאתי הנחיה למשטרת ישראל להקליט בווידיאו הודאות שנגבות בחקירות בעבירות חמורות. ביצוע הנחיה זו ילווה על-ידי צוות ניסוי שיביא את מסקנותיו בפני.

כל נושא ההרשעות על סמך הודאות במשטרה נבחן כיום על-ידי ועדה שהוקמה על-ידי שר המשפטים ועל-ידי. בראשות הוועדה עומד כבוד השופט אליעזר גולדברג.

כניסת פלשתינים מהשטחים לירושלים

חבר הכנסת מ' פרוש שאל את שר המשטרה ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

בעקבות הפרסומים על ההחלטה להגדיל את מספר רשיונות הכניסה לירושלים שיינתנו לפלשתינים תושבי השטחים ועל הפגישות בינך לבין פייצל חוסייני בנושא זה, ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות שפורסמו בנושא זה נכונות?

2. לכמה פלשתינים מתושבי השטחים תותר הכניסה לירושלים, ובאילו מגבלות?

3. האם יש כוונה להגדיל את מספר היתרי העבודה בירושלים לפלשתינים תושבי השטחים?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. בעקבות החלטת ראש הממשלה ב-25 באוקטובר השנה על שורת הקלות אשר לכניסת פלשתינים תושבי השטחים לירושלים, נקבעו הסדרי כניסה כלדקמן:

תושבי אזור יהודה ושומרון משוחררים מהיתר: א. תושבים שגילם 40 ומעלה (למעט מנועי כוחות הביטחון); ב. נשים – בכל גיל; ג. נערים מתחת לגיל 16 (כשהם מלווים במבוגר המחזיק בהיתר כדין).

תושבי שני האזורים: א. לעובדים במוסדות מוגדרים: צוותי רפואה, עיריית ירושלים, חברת החשמל במזרח-ירושלים, מוסדות ווקף, גורמי תיירות, עובדי קונסוליות זרות במזרח-ירושלים ובמערבה, עובדי אונרר"א – יקבלו היתר לתקופה של שנה; ב. סטודנטים ותלמידים – הארכת תקופת ההיתר משלושה חודשים לשנת לימודים; ג. סוחרים – היתר לשנה; ד. נהגי משאיות, מוניות, אמבולנסים – היתר לשנה; ה. נציגי עיתונות (בתיאום עם דובר צה"ל) – היתר לשנה.

תושבי שכונות קו התפר: יינתן היתר למאושרי כניסה לתקופה של שנה. כל ההיתרים יינתנו רק בכפיפות לבדיקות ביטחוניות.

הקריטריונים לעבודה בישראל לא השתנו – הכניסה לעבודה בישראל מחייבת היתר עבודה.

התנכלות לתלמידות סמינר בבני-ברק

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשטרה ביום י"ח בחשוון התשנ"ד (2 בנובמבר 1993):

תלמידות הסמינר על-שם הרב וולף ברחוב צפת בבני-ברק מגיעות בהסעה ציבורית ומאורגנת מדי בוקר וחולפות ברחוב טבריה בדרכן לסמינר. לאחרונה החלו חלק מתושבי הרחוב להתנכל לבנות המוסד, אם מחמת כעסם על המעבר ברחובם ואם מנימוקים אחרים. הדבר גרם בעיר לתסיסה, לעוגמת נפש ואף לנזק כספי לתלמידות.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשטרה על תופעה זו?

2. אם כן – מה ייעשה בנדון?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. בתאריך 24 באוקטובר 1993 התקיימה ישיבה שבה השתתפו תושבי הסביבה ומפקדי מרחב-דן של המשטרה. בישיבה סוכם נושא מיקום האוטובוסים ומעבר הבנות לבית-הספר.

מאז לא נרשמו אירועים נוספים.

נרקומנים בשכונת נווה-אליעזר בתל-אביב

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר המשטרה ביום י"ח בחשוון התשנ"ד (2 בנובמבר 1993):

העיתון "העיר" מתאריך 15 באוקטובר 1993 (רצ"ב צילום הידיעה) מצייר תמונה עגומה ומזעזעת, ולפיה חיה שכונת נווה-אליעזר בתל-אביב בצל אימת חבורת נרקומנים המטילה חתתה על תושבי השכונה, לרבות ילדים. לטענת התושבים, אין המשטרה עושה די לביעור נגע זה.

ברצוני לשאול:

1. האומנם הפרטים נכונים?

2. על-פי הנתונים הסטטיסטיים שבידי המשטרה, האם מצב שכונה זו, מבחינת נגע הסמים והפשיעה, גרוע יותר ממצב שכונות אחרות?

3. מה עושה המשטרה כדי להגן על תושבי השכונה?

4. מה עושה המשטרה על מנת לנסות ולהקטין את ממדי התופעה של שימוש וסחר בסמים בשכונת נווה-אליעזר?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. באופן כללי ניתן לומר שקיימת תופעה של עבירות סמים בשכונה. אולם, חלק מן האירועים שצוינו בכתבה, לרבות הכנסת ילד לפח אשפה ומקרי האלימות של משתמשים בסמים נגד התושבים – אינו נכון.

2. שכונת נווה-אליעזר כוללת למעשה גם את שכונות כפר-שלם, רביב ונווה-חן.

בעיית הסמים מתרכזת בעיקר בשכונת כפר-שלם, ולשם מגיעים צרכני סמים גם משכונות אחרות.

3-4. תחנת משטרת השכונות משקיעה עמל רב בטיפול בנושא. הפעולות מתרכזות בעיקר כנגד סוחרי הסמים. בחודשים ינואר עד אוקטובר 1993 נרשמה ירידה של כ-50% במספר התיקים שנפתחו בגין שימוש בסמים בשכונה, וירידה של 32% במספר התיקים בעבירות אלימות. בסחר בסמים – נרשמה עלייה של 30%; אבל מדובר בשלושה תיקים: מ-10 ל-13. כל זאת, בהשוואה לתקופה המקבילה בשנת 1992.

המשטרה משתפת פעולה בנושא גם עם הגורמים המקומיים ומערכת החינוך, על מנת לסייע בנושא המניעה.

גנבת מכוניות

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר המשטרה ביום י"ח בחשוון התשנ"ד (2 בנובמבר 1993):

נזק כבד, הנאמד במאות מיליוני שקלים בשנה, נגרם למשק הישראלי כתוצאה מגנבת כלי רכב.

ברצוני לשאול:

1. כיצד פועלת משטרת ישראל על מנת להילחם בתופעה זו?

2. נוכח העובדה שכלי רכב רבים מוצאים דרכם אל מחוץ לתחומי "הקו הירוק", האם קיים שיתוף פעולה עם צה"ל בתחום זה? כיצד?

3. האם משרד המשטרה מקיים תיאום בין-משרדי עם הגורמים הנוגעים בדבר במלחמתו נגד נגע זה, וכיצד?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. פעילות המשטרה כוללת: פריסת מערך מודיעין; גיבוי חקירתי לפריסת המודיעין על-ידי תוספת כוח אדם שעליו הוחלט השנה ביחידות המשטרה; חוליות מיוחדות העוסקות בנושא; בדיקות רבות של רכב חשוד במחסומים; במחוז הדרומי מתבצע בעת האחרונה מבצע מיוחד, רחב היקף, בנושא; הוקם צוות לבדיקה מקיפה של התופעה, שימליץ על תפיסה ברמה האסטרטגית הארצית וברמת הפשיעה המקומית, לגבי הלוחמה בתופעה – המלצות הצוות יוגשו בימים הקרובים למפק"ל.

2. התשובה חיובית.

3. התשובה חיובית. המשטרה פועלת בשיתוף פעולה עם כל גורם רלבנטי, לרבות עם איגוד חברות הביטוח, המפעיל חברות פרטיות לאיתור רכבים גנובים.

הצעות לסדר-היום

הכרזת ההסתדרות על סכסוך עבודה כללי במשק

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעות לסדר-היום מס' 2684, 2689, 2694 ו-2716, בנושא: הכרזת ההסתדרות על סכסוך עבודה כללי במשק. תפתח את הדיון חברת הכנסת ענת מאור. בבקשה. ישיב על ההצעות שר האוצר, הנוכח באולם.

מכיוון שההצעה משותפת לכמה חברי כנסת, לפי הנוהל – שבע דקות לכל חבר כנסת.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האוצר, חברות וחברי הכנסת, הייתי אומרת שאנחנו עומדים במצב תמוה. מצד אחד, יש הישג אדיר של קידום תהליך השלום, שהממשלה עומדת בו בכבוד למרות הקשיים והבעיות.

אני רוצה לשלוח מכאן את תנחומי למשפחות השכולות, בעקבות הרצח החמור והמזעזע שאירע היום. אני גאה להיות שייכת לקואליציה שהודפת את ההתקפות הלא-אחראיות והלא-מרוסנות, המטילות אימה שלא בדין, של האופוזיציה. אני בטוחה שאנחנו נקדם את תהליך השלום למרות הקשיים ולמרות הבעיות, בצורה מכובדת ונכונה, כי זו הדרך לביטחון ולשגשוג.

מצד שני, דווקא ממשלה שהיתה אמורה להיות במדיניות אחת ובראש יותר משותף עם ההסתדרות, עומדת בפני מצב, שאם זיכרוננו אינו מטעה אותי לא עמדנו בו הרבה פעמים, כשההסתדרות עמדה כנגד ממשלה אופוזיציונרית של הליכוד, או של ממשלת אחדות לאומית.

אני פונה אליך, אדוני שר האוצר, וגם אל ההסתדרות, למצוא דרכים להידברות, על מנת לגשר על פערים ועל מחלוקות שקיימות ולמצוא שפה ודרך משותפת, שכן את השלום לא נקדם על-ידי כלכלה שלא תביא לרווחה ולתחושה טובה בקרב העם ואנשי ההסתדרות והעובדים.

אדוני שר האוצר, אנחנו שוחחנו אתך בוועדת העבודה והרווחה, בדיון שהיה טוב ופורה, ואני לא חושבת שיש מחלוקות על המטרה. אין לי ספק, שאיש לא מעוניין בפערים חברתיים, איש לא מעוניין לרמוס את כבוד העובדים. אבל יש מחלוקת בינינו וגם בין הממשלה לבין ההסתדרות על הדרכים או על האיזון, על המינון ועל המורכבות – בין התחרותיות לבין מידת המעורבות של המדינה, בין הפרימאט להון או לעובדים. לא יכול להיות ויכוח על כך, שאסור לנו לחזור למדינת סעד במקום מדינת רווחה, ואסור לנו לחזור למדיניות של צדקה במקום מדיניות צדק.

אני רוצה לעמוד על האלמנטים שחשוב שיהיה בהם מפנה במדיניות הממשלה.

הנקודה הראשונה היא נושא האבטלה. מה שמפחיד, ובצדק, את ההסתדרות, את האיגודים המקצועיים, אותנו כאזרחים ועוד יותר כאזרחיות, וכתושבים בעיירות פיתוח ובפריפריה, ואת ערביי ישראל, זה שיעור האבטלה. אני רוצה לשבח את הממשלה הזאת, שבפעם הראשונה אחרי שמונה שנים שינתה את המגמה. זה הישג אדיר לעומת העבר. כל פעם שאני שומעת איש ליכוד תוקף את הממשלה בגלל האבטלה – זה לעג לרש.

אני רוצה לשבח את העובדה שיש צמיחה, אם כי יש ויכוח על הממדים שלה; אבל הצמיחה היא עובדה, וזה במצב שיש מיתון בכל העולם המערבי. ירידה באבטלה מ-11.5% ל-10% – זה הישג גדול מאוד. ובכל זאת, לא כהאשמה אלא כפנייה אל עצמנו, בגלל העול האדיר המוטל על כל מובטל ומובטלת ובגלל אתגר העלייה העצום, מוכרחים להגביר את הקצב.

אדוני שר האוצר, ההצעה שתנועתי, תנועת מרצ, הפנתה אליך, אני חוזרת עליה כאן, אף ששמעתי בקשב רב את תשובתך ביחס לתקציב ובנושא המחלוקת על גודל הגירעון, כי אני מבינה שהממשלה לא קיבלה את עמדתנו. טוב ששיעור הגירעון הועלה ולא נשארו צמודים לחוק. אך אני אומרת, שחובה במקביל לצמיחה ליצור קרן או תקציב נוסף לפרויקטים מבוקרים, לאוכלוסיות מסוימות – נשים, עיירות פיתוח, אקדמאים, עולים – להמשיך פרויקטים למחנכים, למורים, למדענים, לנשים בגילים 45-55, ולכך לייעד בתקציב המדינה תקציב בסדר גודל של בין חצי מיליון למיליון דולר.

אנחנו גם הצענו מהיכן לקחת את זה – מהסבסוד של עלות העבודה. יש לתת את הסבסוד רק למי שבאמת יוצר מקומות עבודה נוספים, ולא לעצמאי או למעסיק שנהנה מסבסוד המדינה שלא בדיון. זאת נקודה ראשונה, שחייבים לראות בה יעד. זו התביעה של ההסתדרות ושל הרבה מאוד ארגונים. אין להציג אותנו כלובי חברתי צר. אין אלה לחצים. זו היענות לצרכים, אדוני שר האוצר. אין אלה לחצים אינטרסנטיים ייחודיים שליליים. אלה צרכים של אנשים, שלא צריכים להיות מובטלים ולא צריכים להזדקק להקצבות. ועוד אחר כך באים ואומרים שההקצבות גדולות מדי.

הנקודה השנייה היא נושא השכר. אני מאוד מקווה, אדוני שר האוצר, שהתיקון בשכר המינימום יבוא לפחות על-ידי ביטול הנושא של 30% פרמיה. אני מתחילה בזה, כי אני מבינה שלהגדיל את שכר המינימום מ-45% ל-50% מהשכר הממוצע, בזמן אבטלה גבוהה כל כך, זאת בעיה, אף שההצעה עברה בקריאה טרומית. אני מבינה את הבעייתיות שיש. לעומת זה, כשאשה עובדת על-יד מכונת טקסטיל, או כשגבר עובד במפעל 9-10 שעות בשביל לקבל את שכר המינימום בגין הפרמיה – זה דבר שמוכרחים לבטל אותו. יש כאן עיוות הזועק לשמים.

תיקון העיוות הזה יוציא רבים מאוד ממעגל העוני. ויותר מזה, בגלל שכר לא הוגן ניתנות קצבאות גדולות ויוצרים מצב של תלות של אוכלוסייה רבה.

היבט שני בנושא השכר, והוא לא קשור בתקציב, הוא קשור במדיניות, אך גם הוא מאוד מפריע, והוא אחד משורשי הבעיה עם ההסתדרות – זה הנושא של המשא-ומתן על השכר. אדוני שר האוצר, אתה השר ולא הממונה על השכר, גרניט, ואני לעולם לא רוצה לבוא בדברים עם פקידות, כי הפקידות מנהלת מדיניות של הממשלה. חמורה העובדה שעובדי המדינה, לאחר משא-ומתן ממושך כל כך, חזרו והארגון שלהם לא אישר את ההסכם, כי יש תחושה שהמשא-ומתן לא מוצה עד תום.

שר האוצר א' שוחט:

הוא תוקן.

ענת מאור (מרצ):

אני יודעת שהוא תוקן. אך אני רוצה להדגיש את הדינמיקה השלילית שהוא יוצר. ארגון עובדים חייב להיות בטוח, שהממשלה מנהלת את המשא-ומתן בתום לב.

שר האוצר א' שוחט:

ענת מאור (מרצ):

אדוני שר האוצר, אני רוצה בכל זאת להדגיש דברים ששמעתי מארגוני עובדים, מארגון המורים ומהסתדרות המורים, ועכשיו האחיות שנאלצות לפתוח שוב בשביתה. מוכרחים לקדם את השכר ולצמצם את הפערים בשכר לא דרך הבטחת הכנסה בביטוח הלאומי. קודם כול חייב להיות שכר הוגן. אני יודעת שיש מחלוקת על הגבלת השכר לבכירים, אבל הפערים שכל פעם יוצרים בתוך השכר – לא אפשריים. זה גם באשמת ההסתדרות, אבל אני מבקשת גם את הלחץ של האוצר, וגם את המודעות של ההסתדרות. יש להגדיל לא רק את שכר המינימום, אלא להגדיל את השכר של אלה המשתכרים שכר נמוך ובינוני, ולהגביל – כן, את השכר לבכירים – ולא ליצור פערים על-ידי שכר מופרז, ובוודאי לא על-ידי חוזים אישיים. זה ההיבט של השכר.

הנקודה השלישית – ההפרטה. לפי ראייתי את המפה הפוליטית בישראל, אין התנגדות להפרטה. אבל יש ויכוח גדול, לא רק בישראל, כמה הפרטה, באיזו צורה ובאילו ממדים. ומה שחמור יותר הוא מה שראינו בהנפקת המניות של הבנקים בבורסה, והמעורבות של הבנקים, שמעידה על השליטה שלהם. היכן שהם לא מעוניינים שתהיה הפרטה, והיכן שהמעסיקים לא מעוניינים, פתאום צריך את התערבות המדינה?

הנקודה הרביעית – יחסי העבודה. אדוני שר האוצר, מחר ועדת העבודה והרווחה מוזמנת שוב לתעשייה האווירית. אחרי המשא-ומתן הזה עקבתי מקרוב, ואני רוצה לציין, שיש שם אלמנטים שלא היו צריכים להופיע במשא-ומתן. אין ויכוח על כך שצריך הבראה כלכלית, ובשביל הבראה צריך גם פיטורים וגם צמצום בשכר של הבכירים לתקופה מוגבלת. אבל העובדה שרוצים לקשור את זה עם הורדת מעמדם של ארגוני העובדים ומפעילים נורמות של איום בפירוק וכונס נכסים בעת המשא-ומתן, זה דבר שמוכרחים להוריד מעל סדר-היום.

ואני רוצה לציין, שיכול להיות שהרבה אי-הבנות נגרמו מהדינמיקה של העדר תרבות הידברות. מתוך הנחה וידיעה, ולאור עברך ולאור התפקידים שמילאת, אני פונה ומבקשת שהדיאלוג שלך עם ההסתדרות והדיאלוג עם העובדים וההתייחסות אל העובדים, וגם של ראש הממשלה, גם של שרים, גם של חברי הכנסת, יהיו אחרים. המצב שבו אנחנו יוצרים נורמה, שהבנקים הם הקדושים והעובדים הם הנצלנים – ואני עומדת מאחורי הביטויים האלה – יוצר תחושה קשה לאנשים העובדים בזיעת אפם עשרות שנים. נכון, צריך להתייעל וצריך להרוויח וצריך יזמות, ואין ויכוח על חשיבות תפקיד ההון. אין גם צידוק לכלכלה מיושנת ומאובנת. אבל יש ויכוח האם הקפיטליזם הוא הדגם; האם ג'ונגל חברתי, או שהאדם העובד והיצירה הם במרכז. כך הצליחה הכלכלה היפנית. שם תרבות ההידברות עם העובדים היא שוטפת.

לפיכך, אני שמחה על כך שהכנסת מקיימת היום את הדיון. אני בטוחה שהממשלה הזו יכולה וחייבת להגיע להידברות עם ההסתדרות, למנוע את ההשבתה, גם בעצם ההידברות עם העובדים וגם במדיניות שתחבר את המדיניות החיובית מאוד עם מתינות חברתית ועם הידברות וקידום

הציבור הגדול של העובדים והציבור הגדול של האזרחים והאזרחיות, תוך צמצום האבטלה, הגדלת השכר, וקודם כול שכר המינימום, וצמצום הפערים. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר האוצר, הרקע לסכסוך העבודה שעליו הכריזה ההסתדרות הוא ריכוז של מתקפה של הממשלה והמעבידים גם על השכר וגם על הזכויות, כאשר הריכוז הזה נעשה דווקא על עובדי המגזר הציבורי, ובמיוחד החברות הממשלתיות.

יש לכך כמה סיבות. הסיבה הראשונה היא החלטת הממשלה לזרז בצורה מוגזמת ביותר, לדעתי, את עניין הפרטת החברות הממשלתיות. שמעתי השבוע את מנכ"ל, דומני, חברת החשמל מודיע, שהחברה הרוויחה 150 מיליון שקל, וההודעה הזאת נעשתה כהודעה מזמנת קונים. והשאלה שלי בהקשר זה – – –

שר האוצר א' שוחט:

מזמנת מה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

קונים.

שר האוצר א' שוחט:

לחברה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כן. בידיעה שפורסמה נאמר, שחברת החשמל, במסגרת התעמולה שהיא עושה לנושא ההפרטה של החברה, דיווחה על רווח של 150 מיליון שקל. אני אינני רוצה להיכנס כאן לנושא, האם אפשר היה, הודות לרווח הזה, לעשות כמה וכמה דברים טובים לאזרחי מדינת ישראל, שהם צרכני חברת

החשמל, אם בתחום התעריפים, הורדת תעריפים, ואם בתחום פיתוח התשתית של חברת החשמל וכו'.

אבל מה אני רוצה להדגיש בהקשר זה? מנסים לפתות את הקונים לא רק בדיווחים על רווחים, אלא בעיקר מנסים לפתות את הקונים בעובדים עם שכר שחוק. ואני מעריכה שקונים של חברות ממשלתיות רוצים עובדים עם שכר נמוך, לא צמוד, עם איגוד מקצועי חלש, או בלי איגוד מקצועי בכלל, רק עובדי קבלן, עובדי חברות כוח-אדם, עובדים בחוזים אישיים.

דווקא משום שאתה, אדוני השר, מייצג את מפלגת העבודה, אני רוצה לומר לך, שגם אם זה נראה בהתחלה מאוד מועיל ויעיל, כביכול, כי גם תשיג הפרטה וגם תשחק שכר, בטווח ארוך זה דבר מסוכן ביותר. החברות הממשלתיות, שהן החברות המרכזיות במשק, ומה שקורה בהן משפיע על כל המשק, הפכות להיות מודל לא רק ליחסי עבודה גרועים, אלא מודל לניסיון שיטתי לקבוע שתי דרגות שכר, שלוש דרגות שכר, ארבע דרגות שכר באותו מפעל. מי שעובד במפעל 20 שנה תהיה לו דרגת שכר אחת, מי שעובד עשר שנים תהיה לו דרגה ירודה יותר, ומי שחדש – הוא בכלל יתקבל לעבודה בשכר מינימום.

דבר נוסף שרציתי לומר – יש אכזבה בסקטור הציבורי מההסכם עם עובדי המדינה, שהוסיף לשכר שלהם ריאלית רק 1% לשנה, ובעצם אני זוכרת שאדוני השר אמר שזו תהיה התוספת גם לפני השביתה, וזה מה שקרה אחרי השביתה. זה יצר, לדעתי, תסכול רציני מאוד בקרב עובדי המדינה.

אני רוצה להוסיף את עניין ניצול האבטלה. יש היום מצב, שעובדים חדשים צעירים, או עולים חדשים, שנכנסים לשוק העבודה, נשללות מהם א-פריורי, לפני שהם מגיעים למפעל או לחברה, הזכויות הסוציאליות שהושגו על-ידי העובדים באותו מקום עבודה במשך שנים. בעבר ראינו את הזכויות הסוציאליות כמין מערכת שבנויה אבן על אבן, וכל פעם מוסיפים אבן. היום, מנהלי החברות הממשלתיות, בגיבוי מלא של משרדך, אדוני, כפי שאני שמעתי לא אחת מפי הממונה על השכר, מר גרניט, פועלים כדי למנוע, שהישגים שהשיגו עובדים בעבר יחולו גם על העובדים החדשים, על העובדים הצעירים. ואני שואלת אותך, אדוני השר: מה העניין שלנו, שלך ושלי, או של כולנו, שהעובדים החדשים והצעירים ייכנסו לשוק העבודה בתנאים גרועים כל כך? מה העניין שלנו לגרום לכך, שכל הבסיס שעליו הם מתחילים לעבוד יהיה נמוך כל כך? מדוע אתה, אדוני שר האוצר, רוצה למחוק את ההישגים של העובדים?

אחד הדברים המרכזיים בהסכם עם עובדי התעשייה האווירית הוא ביטול ההצמדה לסקטור הציבורי. אני רוצה להזכיר לך, אדוני שר האוצר, שלא בימך אומנם, אבל בימי קודמך, משרד האוצר הוא שהמציא את ההצמדה, משרד האוצר הוא שכפה את ההצמדה על העובדים. בניסיון לגרום לכך שקבוצות עובדים לא ישיגו תוספת שכר, המציאו את ההצמדה ואמרו לקבוצות עובדים אחת: אם את תשיגי העלאת שכר, ישיגו כולם. אמרו זאת כדי להשתיק את הקבוצה הזו. או שאמרו זאת בצורה אחרת: העלאת שכר יכולה להיות רק לגבי כולם, כי כולם קשורים בכולם. הרעיון היה, שבשיטה כזו ימנעו העלאות שכר. עכשיו בא משרד האוצר, שהמציא את שיטת ההצמדה, ואומר: מה העניינים עם ההצמדה, אנחנו נגד הצמדה, אנחנו לא רוצים הצמדה.

לכן, השימוש הזה באיום בניתוק מהצמדה כוונתו בעצם להשיג מחדש פיצול בין העובדים, ומשרד האוצר כנראה מעריך, שבתנאי אבטלה של 11%, בתנאים של שכר נמוך בשורה של ענפים, הדבר יעלה בידו.

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, שעניי אינה צרה בחברות מרוויחות. אני מאחלת לנו, שיהיה לנו משק ישראלי, שבו החברות ירוויחו. אבל אני רוצה לשאול אותך: כאשר חברות מפסידות, אתם זועקים חמס, דורשים פיטורים נרחבים, הורדת שכר וקיצוץ בזכויות. אבל כאשר קונצרן גדול מרוויח, האם אז נהנים העובדים מאיזה תוספות שכר חריגות? לא, הם לא נהנים מכך.

שר האוצר א' שוחט:

גם בחברות פרטיות?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני אומרת גם בממשלתיות וגם בפרטיות. אתם מפעילים בעצם את המדיניות שלכם גם לגבי החברות הפרטיות.

מאחר שזמני תם, אני רוצה לסיים ולומר: אדוני השר, אני חושבת ומשוכנעת, שמלוא האחריות לבעיות שתגרום השביתה הכללית, שאמורה להיערך, לפי ההכרזה, בעוד עשרה ימים, מוטלת על הממשלה. העיסוק האינטנסיבי בהפרטת החברות הממשלתיות ללא הבטחת זכויות העובדים, הפיטורים ההמוניים הצפויים בתעשייה האווירית, הצעדים לחיסול ההסכמים הקיבוציים והעבודה המאורגנת, הם לדעתי סיבות מוצדקות למחאה כללית של ציבור העובדים בסקטור הציבורי.

אני חושבת שהגיעה העת שהאוצר יבין ששחיקת שכר, אבטלה והפרטה – כל הדרכים האלה מעשירות את העשירים, אך באותו זמן מקטבות את החברה ומגדילות את העוני והמצוקה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת גדעון שגיא, בבקשה.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, חברי הכנסת, איש – כך אני מקווה – לא יכפור בזכותה של ההסתדרות ובזכותם של העובדים למחות נגד המדיניות הכלכלית של הממשלה ולשבות למען הבטחת האינטרסים של העובדים: השמירה על שכרם, ההגנה על מקום עבודתם ועל מעמדם מול מעסיקיהם.

עם זאת, יש מקום לשאול, האם קיים היגיון באמצעים הננקטים, במטרות המאבק ובעיתוי שבו הכריזו ראשי ההסתדרות על סכסוך עבודה כללי במשק. הוועדה המרכזת של ההסתדרות החליטה על

השבתת המשק מסיבות שונות: מניעת הקמתו של אזור סחר חופשי – מתוך חשש שלא יובטחו זכויות העובדים המועסקים במפעלים באותו אזור; התנגדות לאישורו של חוק ביטוח בריאות במתכונת המוצעת על-ידי שר הבריאות; הבטחת זכויות העובדים במהלך ההפרטה של החברות הממשלתיות; והמאבק בעוני באמצעות אמנה חברתית-כלכלית, על-ידי העלאת קצבאות הביטוח הלאומי, בעיקר לקשישים, הפחתה בתשלומי הביטוח הלאומי למשפחות מעוטות הכנסה, העלאת שכר המינימום מעבר ל-41% מהשכר הממוצע במשק ועוד.

במקביל להחלטה זו של הוועדה המרכזת פותחות מחר האחיות בשביתה למשך 24 שעות, במחאה על אי-חידוש הסכם העבודה שלהן, והיום התכנסו בתל-אביב ועדי העובדים בחברות הממשלתיות, וכנראה התקבלה שם החלטה לקיים שביתה כללית בכל החברות הממשלתיות, אשר תקיף כ-100,000 עובדים בתע"ש, בתעשייה האווירית, ברפא"ל, בחברת החשמל, ב"בזק", ב"מקורות", ב"מפעלי ים-המלח", ב"כימיקלים לישראל" ועוד.

מעבר למטרות המוגדרות שעליהן הכריזו ראשי ההסתדרות ונציגי העובדים, נראה כי הסיבה העיקרית להחרפה ביחסי העבודה במשק היא התחושה הקיימת בקרב העובדים, שבממשלה אין עם מי לדבר.

שר האוצר א' שוחט:

גדעון שגיא (העבודה):

כבוד השר, אני אומר מהי התחושה בקרב העובדים ומה הם אומרים, ואם כך הם פני הדברים, לא צריך לחפש את ההיגיון בסכסוך העבודה המתפרץ בימים אלה דווקא במטרות השביתה שעליה הכריזה ההסתדרות. אין כל צל של ספק, שהאינטרס של כל מפעל, ועל אחת כמה וכמה של כל החברות הממשלתיות ושל המשק כולו, הוא לגייס את הרצון הטוב של העובדים על-ידי הידברות בינם לבין מעסיקיהם, וככל האפשר על-ידי שיתוף עם העובדים, ובמיוחד בעת משבר.

כל ניסיון לברוח מתיאום כזה, מחירו העסקי והכלכלי עולה לאין שיעור על מחיר ההבנה והפשרה עם ציבור העובדים. לכן נדרשת, לדעתי, הממשלה להקים לאלתר מנגנון של הידברות עם ההסתדרות ועם הנציגות המוסמכת של העובדים בחברות הממשלתיות בדרג הבכיר ביותר.

לגופו של עניין, יש צורך דחוף להתמודד עם מכת העוני. העלאת שכר המינימום במקביל לעליית התפוקה במשק ותיקון חוק קצבאות הביטוח הלאומי, ובעיקר לקשישים, אינם עומדים בסתירה ליעדי הממשלה. אין רע במימון הגדלת קצבאות הביטוח הלאומי על-ידי ביטול הסובסידיה האוניברסלית הגורפת הניתנת לכל המעסיקים ללא הבחנה דרך הפחתת עלות העבודה.

ניסיון להגיע לאמנה חברתית-כלכלית באמצעות הידברות בין הממשלה להסתדרות עשוי לצנן את התסיסה הקיימת ביחסי העבודה ולצמצם במידת מה את המגמה הקיימת של החרפת הפערים החברתיים.

בעיית היסוד של העובדים ושל המשק היתה ונשארה האבטלה. פתרון אמיתי לצמצום הפערים בהכנסות ולשיפור מעמדם של העובדים במקומות העבודה יבוא רק עם שינוי מהותי במצב האבטלה במשק. לכן, השקעות בהקמת אזור סחר חופשי משרתות את המגמה הזו, וההסתדרות איננה יכולה לצאת נגד האפשרות להגדיל את היצע מקומות העבודה בעשרות אלפים, בעיקר באזורים מוכי אבטלה. ההסתדרות רשאית להיאבק על הבטחת זכויות העובדים באזור הסחר החופשי, ואף תזכה לכל סיוע הדרוש במאבק זה, אבל מאבק מצד ההסתדרות נגד הקמת אזור סחר ונגד ההזדמנות ליצירת אלפי מקומות עבודה במפעלים שיוקמו שם הוא בבחינת כריתת הענף שעליו יושבים העובדים.

ההסתדרות גם איננה יכולה לתקוע מקלות בגלגלי הפרטה במשק. הדינמיקה הקיימת במשק מחייבת יותר גמישות בהיערכות החברות העסקיות, בשינויים בקווי הייצור, במערכות השיווק, במבנה הארגוני ובבעלות על החברות, אם רוצים להמשיך להבטיח את עצם קיומן של החברות הממשלתיות ואת הסיכוי לחדש את שגשוגן כחברות מתחדשות וקולטות עובדים, במקום לפלוט את עובדיהן לעבר מעגל המובטלים.

הבראת התעשייה האווירית לא תצא לפועל גם לאחר צמצום מספר העובדים ופיטורי 2,500 מתוכם. לממשלה לא יהיו מקורות להשקיע במחקר ובפיתוח, בהקמת קווי ייצור חדשים ובפיתוח מערכות שיווק, לצד ההפרשות לפיצויים לעובדים הפורשים, אלא רק על-ידי גיוס הון מהציבור. התעשייה האווירית תוכל להבטיח פיצויים הוגנים למפוטרים ולממן את השינויים הארגוניים הדרושים כדי להעלות את החברה לפסי רווחיות וצמיחה, רק אם יגויסו מאות מיליוני שקלים מן הציבור.

הנהגת ההסתדרות חייבת להבין זאת, ונציגות העובדים בתעשייה האווירית חייבת להבין שהצלת העובדים והצלת המפעל הן שני צדדים של אותו מטבע. לכן צריך להיות לעובדים במקום העבודה הממשלתי ולציבור העובדים בכלל אינטרס במימוש תוכניות ההפרטה, בלי לוותר על עמידה על זכויות העובדים במקום העבודה. אסור שהאינטרסים האמיתיים של העובדים המיוצגים על-ידי ההסתדרות יפגעו על-ידי מאבקי סרק.

דיון רציני בין ההסתדרות לבין הממשלה יכול לסייע להגברת התעסוקה במשק על-ידי גיוס ההסתדרות לתמיכה במדיניות ההפרטה, תוך רגישות לזכויות העובדים. ההידברות יכולה לסייע לצמצום הפערים החברתיים, יכולה לתרום לקידום נוסף בשכרם ובמעמדם של העובדים ושל המשק.

יהיה זה אסון לעובדים ולמשק אם בעידן של התקדמות להסדר שלום לא ננצל את ההזדמנויות הכלכליות הנפתחות בפנינו. יהיה זה אסון אם לא ישולבו כל גורמי המשק למאמץ משותף למצות את ההזדמנויות החדשות. לכן ביקשתי להעלות את ההצעה לפתוח לאלתר בהידברות בין הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים.

ההצעה שהעליתי על סדר-היום של הכנסת נועדה להוריד את יחסי העבודה ממסלול העימות ולהעלות אותם על מסלול ההידברות.

לכן, אני חוזר על הצעתי, ידידי שר האוצר, לקיים דיון במליאה על הדרישה מן הממשלה להיענות מייד להצעה לקיים הידברות בינה לבין ההסתדרות, ובנשימה אחת אני קורא להנהגת ההסתדרות להימנע מהחרפת הצעדים ולהמתין לתגובת הממשלה על קריאה זו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת גדעון שגיא. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו. אני מזמין את חבר הכנסת דוד מגן; בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, בשונה מקודמי אינני מתכוון לנתח את הסיבות לסכסוכים, אשר חלקם מלאכותיים. אני מנצל את ההזדמנות כאשר אני מעלה הצעה רגילה לסדר-היום – וההצעה שלי שונה מאלה של חברי, כי היא בגדר הצעה רגילה – לפנות אל ראשי ההסתדרות הכללית ולבקש מהם שלא לערב שיקולים שאינם ממין העניין במערכת יחסי העבודה במשק.

כידוע, אינני סניגור של הממשלה. יש לי ביקורת חריפה, והיא נשמעה לפני שבועיים כלפי הממשלה בדיון על גידול מעגל העוני. אבל ראשי ההסתדרות הכללית צריכים לדעת, שחברי הכנסת אינטליגנטים מספיק והציבור כולו אינטליגנטי מספיק כדי לדעת שבעוד כחודש ימים מתנהלת מערכת בחירות פנימית במפלגת העבודה, "הפריימריס הידועים" לגבי קביעת המועמד למזכיר הכללי של ההסתדרות.

ככל הידוע לי, במפלגת העבודה מתמודדים על התפקיד הזה המזכיר הנוכחי וחבר הכנסת עמיר פרץ.

שר האוצר א' שוחט:

וחבר הכנסת ז'אק אמיר.

גדעון שגיא (העבודה):

חבר הכנסת לשעבר.

דוד מגן (הליכוד):

וחבר הכנסת לשעבר ז'אק אמיר. כנראה אני לומד היום יותר.

אין זה הוגן לטלטל את המשק לאותה מערכת מפלגתית פנימית.

אדוני היושב-ראש, נזקקתי לנושא משום שאני חושב שחבר הכנסת עמיר פרץ עוסק היום בעבודת קודש. כידוע, הוא נבחר ליושב-ראש הוועדה המשותפת של ועדת העבודה והרווחה וועדת הכספים לקידום חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי. והנה, כשהוא עומד כאן על הדוכן ובתשובה על שאלתי מצהיר שהוא מבטיח כי עד סוף דצמבר, דהיינו לפני הפריימריס במפלגת העבודה, יובא החוק לקריאה שנייה ושלישית כאן בכנסת; ומחרה מחזיק אחריו היוזם, שר הבריאות, הרי אין זה הוגן להפוך את הוויכוח הפנימי במפלגת העבודה, בין חברי ההסתדרות הכללית במפלגת העבודה, על חוק ביטוח בריאות ממלכתי – וחבר הכנסת שגיא רמז על כך בין ארבע הנקודות שהוא מנה לסיבות ולעילות של ההסתדרות הכללית, על-ידי הפיכת הנושא הזה לחלק מסכסוך העבודה.

ההסתדרות הכללית צריכה לדעת, שהכנסת ברובה תומכת בחיקוקו של חוק ביטוח בריאות ממלכתי. הרבה שנים חיכינו לכך, הרבה ניסיונות נעשו. הפעם זה ניסיון אמיתי, משותף כמעט לכל סיעות הבית. אי-אפשר, על-ידי הכרזה מלאכותית על סכסוך עבודה, לנסות ולטרפד את החוק החשוב הזה.

אני מקווה שהדברים נופלים על אוזניהם של ראשי ההסתדרות הכללית והם ידעו שהציבור וחברי הכנסת אינם פתאים.

חברי הכנסת, ממתי ההסתדרות הכללית מתערבת בחקיקות כלליות בשלבים כל כך מוקדמים? אני יודע, שכאשר אני יושב בוועדות כלכליות שונות בכנסת, אנו נותנים כבוד ומעמד מיוחד לנציגי ההסתדרות הכללית ושומעים את דעתם.

הרצון והיוזמה להפעלת אזור סחר חופשי – גם זו, אגב, אדוני היושב-ראש, יוזמה של חבר הכנסת עמיר פרץ, ואל תחשדו בי, הוא לא חבר המפלגה שלי; ויוזמה מקבילה של הממשלה – האם את החוק הזה צריך לטרפד? הוויכוח כאן בכנסת על החוק הזה צריך להיות חלק מהמערכת הפנימית במפלגת העבודה?

הטיעונים על אודות הרצון של ההסתדרות הכללית לטפל דווקא היום בזכויותיהם של עובדי החברות הממשלתיות הנמצאות בתהליכי הפרטה, העיתוי חשוב מאוד, העיתוי לא מקובל עלי. המאבק הזה היה צריך להיות לפני שלוש שנים, שנתיים או שנה. ואם הוא לא נפתח בצורה כזאת, הוא צריך להידחות עד לאחר הבחירות להסתדרות הכללית.

איפה היתה ההסתדרות הכללית כאשר הכנסת גועשת מאז אוקטובר, מאז פתיחת המושב? אנחנו מעלים חזר והעלה את נושא העוני ואת הנושא של התחלואים החברתיים. רק לפני שבוע הצביעה הכנסת על הצעות להביע אי-אמון בממשלה בגלל התרחבות מעגל העוני. לא שמענו שום קול מצפצף מצד ההסתדרות הכללית. אז בתום החגיגה של הסכסוך, או נאמר זאת בלשון חיובית: של ההתמודדות על תפקיד בכיר בהסתדרות הכללית, וכל זאת במסגרת מפלגתית פנימית – על הרקע הזה אתם מכריזים על סכסוך עבודה?

יש לנו חשבון עם הממשלה. לי כאיש אופוזיציה יש ביקורת גדולה ונוקבת על הממשלה. אבל בנושא הזה, הכרזת ההסתדרות הכללית על סכסוך עבודה, בעיתוי הזה ובעילות הקלושות הללו, המלאכותיות הללו, עלי להביע אי-אמון, גם אם אינני חבר ההסתדרות הכללית, לפחות בכוונות של ההנהגה הנוכחית שלה.

גם אני מציע שהכנסת תערוך חשבון נוקב וגלוי במליאתה, בהכללת הסעיף בסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. רבותי, יש לנו סדר-יום עמוס וכולם כאן מנצלים את מסגרת הזמן עד תומה.

כבוד שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, גם אני אינני יכול אלא להביע תמיהה על ההצהרה של סכסוך עבודה כפי שנעשתה על-ידי ההסתדרות. אני יכול גם להביע תמיהה מרובה ביותר על כך שעובדי החברות הממשלתיות הצטרפו להצהרת הסכסוך הזה. אני לא מוצא לכך כל סיבה, בוודאי לא על רקע העובדה שחלק מההסכמים נחתמו, בוודאי לא על רקע העובדה שיש ירידה באבטלה, בוודאי לא

— — —

שמואל אביטל (העבודה):

זה על רקע הפריימריס.

שר האוצר א' שוחט:

— — — בוודאי לא על רקע ההידברות הקבועה והקיימת בינינו, בין הממשלה, בין ההסתדרות וביני, לבין מזכ"ל ההסתדרות. לא נותר לי אלא לשמוע את דבריו של חבר הכנסת דוד מגן ולשמוע את קריאת הביניים של חבר הכנסת אביטל ולהניח שיש בהם שמץ מן האמת, ואולי יותר מזה. על כך אני מצר.

היו"ר ע' עלי:

שהם כיוונו לדעתך.

שר האוצר א' שוחט:

הם כיוונו לדעתי.

דוד מגן (הליכוד):

עוד בטרם נשמעה.

שר האוצר א' שוחט:

לא שאני אומר שהכול במשק בסדר, לא שאני חושב שאין לנו בעיות חברתיות, אבל נדמה לי שברגע הזה ובשעה הזאת, כאשר מתפתחים כמה תהליכים חיוביים במשק, עם כל הבעיות שיש, להתארגן בצורה כל כך רחבה ולעורר מתחים שלא לצורך, ולהציג עובדות שלא בדרך הנכונה, על כך אני תמה.

לשמחתי הרבה, עובדי החברות הממשלתיות, כמעט כולם, הם בין העובדים שרמת שכרם מן הגבוהה במשק. כך זה בחברת החשמל, ב"מקורות", ב"כימיקלים לישראל", ב"בזק". יש חברות, שממוצע עלות העבודה של עובד שם הוא למעלה מ-50,000 דולר לשנה; סכומים גבוהים מאוד, הרבה מעל הממוצע.

אני לא יכול להבין, אלא מסיבות, כפי שאמרתי, בלתי רציונליות, בלתי הכרחיות, פוליטיות ולא ענייניות, שעובדי החברות הממשלתיות יתארגנו ויגידו שמכריזים סכסוך עבודה; לא מתקבל על הדעת.

לשמחתי הרבה – וחברת הכנסת גוז'נסקי, את אמרת מה קורה כשמרוויחים בחברה – בכל חברה ממשלתית שיש בה רווח אנחנו מעודדים מתן בונוס לעובדים. יש בונוסים ב"כימיקלים לישראל", יש בונוסים ב"בזק" ויש בונוסים בחברת החשמל. אני אשמח, בוודאי כמוך, אם החברות תוכלנה לשלם שכר גבוה יותר, אם הן אכן ירוויחו.

תהליכי ההפרטה שנעשו לא פגעו בעובדים. יש דרך של הפרטה, וכאשר נמכרות מניות, העובדים מקבלים מניות בהנחה. ראי ה"שקם", ראי "בזק", ראי "כימיקלים לישראל".

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני, תרשה לי, ב"מפעלי ים-המלח", חברה מרוויחה, שליש מהעובדים הם עובדי קבלן. מדוע?

שר האוצר א' שוחט:

העובדים הם עובדי קבלן, מכיוון שהחברה לא היתה מרוויחה אילו היא היתה צריכה לעבוד בממוצע של 55,000 דולר עלות שכר לעובד. אני מכיר את "מפעלי ים-המלח". צריך למצוא לכך פתרון. אבל אני אומר לך, חברת הכנסת גוז'נסקי, שאם העובדים יתקבלו בתנאים של עובדי "מפעלי ים-המלח", שהושגו במשך הרבה שנים, החברה תתחיל להפסיד, וכאשר החברה תתחיל להפסיד היא לא תשקיע, וכאשר היא לא תשקיע לא ייקלטו עובדים. יש לנו בעיה עם רמת שכר כזאת, והיא לא בקו העוני, כפי שאת מבינה ויודעת. יש פרמיות ב"מפעלי ים-המלח", ויש בונוסים מדי שנה, אבל אי-אפשר לבנות את המערכת הזאת, בחברה שמייצאת והיא מתחרה, על סכומים כאלה ועל מחירים כאלה.

אני נגד הצמדת השכר בחברות העסקיות לשכר במגזר הציבורי. אני לא מכיר את ההיסטוריה, יכול להיות שאת צודקת, שלפני הרבה מאוד שנים אכן האוצר הוא שרצה את ההצמדה. ההצמדה איננה רציונלית, ואולי המודל שבו רואים עד כמה ההצמדה איננה רציונלית הוא התעשייה האווירית. זה אולי הדבר שמסמל בדיוק עד כמה אי-אפשר שהדבר הזה ימשך.

ישב איגוד מקצועי של מהנדסים או של עובדי המח"ר – מדעי החברה והרוח – ויגיע להסכם של תוספת שכר, והדבר חייב להיות מיושם, על-פי חלק מההסכמים הקיימים, גם על חברות עסקיות. אם החברה מרוויחה, לדעתי ומצדי שתשלם מעבר להסכם הארצי. בהחלט מגיע לעובדים שנושאים בפעילות החברה וגורמים לרווחיותה. לא עולה על דעתי, שההצמדה האוטומטית מהסוג הזה תחול, למשל, על התעשייה האווירית, כאשר, לצערי הרב, מהרבה מאוד סיבות, ולא העובדים אשמים בעניין, התעשייה האווירית מפסידה עשרות אם לא מאות מיליוני דולרים לשנה, עקב המצב שנוצר. מפני שנחתם הסכם עבודה עם המהנדסים, החברה הזאת תשלם תוספת שכר – לא מתקבל על הדעת. אם אנחנו רוצים להרוס את החברות – זה המרשם הבטוח לעניין הזה.

לכן, חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מאוד מציע להשתחרר מדברים מקובלים. אפילו אם אקבל את טיעונך, את עמדתך ואת דבריך, שהדבר נוצר בשעתו והעניין הוכרע דרך פנייה של האוצר לפני הרבה מאוד שנים, גם אם הדברים הוצעו על-ידי האוצר, הם יכולים להיות בטעות. חייב להיות ניתוק.

לגבי המגזר הציבורי, זה סיפור תקציבי. מגיעים להסכם שכר, יש איזו משמעות של תקציב, אין לזה משמעות של רווח והפסד. דרך אגב, אם תראי את המסמכים של מי שמכהן היום כמזכיר הסתדרות, ואז הוא היה יושב-ראש האגף לאיגוד מקצועי, בידי נמצא מכתב שבו הוא כותב למנהל "כור" דאז, במשבר. הוא אומר: לאורך כל תוכנית ההבראה ינותק הקשר בין ההסכמים הקיבוציים-ארציים ובין עובדי "כור". למה הוא עשה את זה אז? למה הוא הגיע למסקנה כזאת, שבלי זה אי-אפשר לעשות תוכנית הבראה? מכיוון שהוא הבין וידע, בצדק, שאם ישלמו תוספות שכר במערכת קורסת שמתמודדת על חייה, לא תהיה לעולם תוכנית הבראה.

מה ביקשנו מהתעשייה האווירית? ביקשנו שלאורך זמן תוכנית ההבראה לא יחולו ההסכמים שמדברים על הצמדת השכר בין המגזר הציבורי ובין התעשייה האווירית. וזה מה שצריך לעשות. לטעמי, בכלל צריך להיות נתק בין הדברים. לטעמי, אם חברה מרוויחה היא צריכה לשלם כסף לעובדים, היא צריכה להעלות שכר, היא צריכה לתת בונוסים, היא צריכה לשתף את העובדים ברווחים. יש הרבה מאוד חברות שאין בהן הסכמים ויש בהן חוזים אישיים, ושם הדבר נעשה. יש גם חברות שיש להן הסכמים קיבוציים, וגם שם נעשה הדבר.

אני לא אומר שאני מעדיף עניין כזה או עניין אחר, אבל לבוא היום במשק הצומח שלנו, בכלכלה המתפתחת, ולהגיד: אנחנו רוצים לחשק את עצמנו בהסכמים שיגרמו להרס המפעלים, לאי-רווחיות של מפעלים, יש בכך הרבה מאוד מן הטעות, יש בכך הרבה מאוד מן הדבר שיגרם נזק ולא יביא שום תועלת.

לכן, הדוגמה של התעשייה האווירית היא דוגמה אחת מני רבות. הממשלה הזאת החליטה, ואני אומר שגם מפלגת העבודה במצעה החליטה, וזה מחייב גם את מזכיר ההסתדרות, שהולכים לתוכנית הפרטה נרחבת. להפרטה יש משמעויות חיוביות רבות מבחינת המשק. לפעמים זה כרוך בצמצומים. אם המערכת בלתי יעילה, לצערי הרב, צריך לצמצם. צריך ליצור משק שייצור מקומות עבודה, זה נכון. צריך ליצור צמיחה במשק, אבל לא צריך לנהל מערכות שנושאות הפסדים וגורמות לכך שבסופו של דבר הן קורסות.

אני לא בעד שכר נמוך. אני בעד זה שמפעל שיכול לשלם, והוא מתחרה והוא עושה רווחים, ייתן שכר נאות לעובדיו. אבל אני נגד מערכת מסבסדת שלא בודקת את יכולת המפעל להתחרות ואת יכולת המפעל לתת תשובות כפי שצריך לתת.

ענת מאור (מרצ):

תהיה גם בדיקה של רווחי המנהלים במפעל?

שר האוצר א' שוחט:

אני חושב שאנחנו חיים במשק חופשי. שכרם של מנהלי החברות הממשלתיות הוא יחסית לא גבוה. כל אחד יודע שהמשק הפרטי משלם שכר פי שלושה ופי ארבעה למנהלי החברות הממשלתיות, ללא שום שיעור לעומת היקף העבודה ולעומת מה שהם עושים.

שכרם של מנהלי החברות הממשלתיות צמוד, כמו שכרי וכמו שכרך, לשכר הממוצע במשק. כמובן, השכר יותר גבוה, בהתאם לגודל החברה. יש עשר דרגות של חברות ממשלתיות. בדרגה העשירית נדמה לי שיש שתיים או שלוש חברות: חברת החשמל, "כימיקלים לישראל" ואולי התעשייה האווירית. אני חושב שבתוך המערכת הממשלתית, רמת השכר של המנהלים היא נמוכה יחסית אל מול המשק הפרטי. המשק הפרטי, שישלם ויעשה מה שהוא רוצה. אני לא חושב שאנחנו יכולים להתערב בעניין הזה.

לכן, כשאני אומר שאני בעד שישולם שכר, אני לא מדבר על המנהלים, אני מדבר גם על העובדים, שהם בעצם נושאים על גבם חלק גדול מהצלחתו של מפעל כזה או אחר.

תאמינו לי שאינני יודע למה השביתה, או למה הצהרת סכסוך העבודה.

עמיר פרץ (העבודה):

אתה לא יודע למה? יש לך מספיק מידע.

שר האוצר א' שוחט:

אתה פסול לעדות במקרה הזה.

עמיר פרץ (העבודה):

מכיוון שכל מדינת ישראל יודעת שגם כשזה לא עוזר לי אני אומר רק אמת, אני יכול לומר אמת. האמן לי.

שר האוצר א' שוחט:

טוב. מחר יש לי הזדמנות להיפגש עם מזכיר ההסתדרות ועם מזכירי מועצות פועלים במפגש גדול, ואת מה שאני אומר פה עכשיו, ידידי חבר הכנסת עמיר פרץ, אני אגיד גם שם, אל תדאג. כי נאמר שכאילו אין בינינו הידברות. אני יכול להעיד, שמאז אני שר האוצר נפגשתי עם מזכיר ההסתדרות עשרות פעמים, על כל הנושאים, גם על נושא הפנסיה, גם על נושא הבריאות, גם על נושא התעסוקה וגם על נושא הסכמי השכר.

היו"ר ס' טריף:

יש הידברות, אבל אין היענות כנראה.

שר האוצר א' שוחט:

עובדה שנחתם הסכם השכר בשירות הציבורי – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אבל אין הסכם שכר בכל השירות הציבורי.

שר האוצר א' שוחט:

סליחה, הסתדרות עובדי המדינה, שיש בה כ-50,000 עובדים, והסתדרות הפקידים, שבה חברים כ-170,000 עובדים מהשירות הציבורי. שני הארגונים האלה מהווים בערך 50% מעובדי השירות הציבורי במדינת ישראל. נכון שיש סכסוך עם האחיות. דרך אגב, יש גם הסכם עם המורים, שכלולים בו 100,000 איש. לא צריך להציג את הדברים כל כך נורא, יש מגזרים שהגענו בהם להסכם ויש מגזרים שנגיע להסכם.

אין סיבה להשבתה, לא על ההפרטה, לא התעסוקה, לא על הסכמי העבודה, לא על הצמיחה במשק, לא על הירידה בשיעור האבטלה. יש סיבה חמישית שהוזכרה פה, והאחרון שהתייחס אליה היה חבר הכנסת עמיר פרץ. אני חושב, לצערי הרב, שהוא צודק, שזאת הסיבה המרכזית להכרזת סכסוך העבודה.

אינני יודע מה הטעם לשבות על אזור סחר חופשי.

דוד מגן (הליכוד):

אמרתי את זה, אדוני היושב-ראש: חבר הכנסת עמיר פרץ יזם אותה.

שר האוצר א' שוחט:

בסדר. החוק הזה, כפי שהוגש לכנסת ועבר בקריאה – – –

ענת מאור (מרצ):

— — —

שר האוצר א' שוחט:

אני מדבר בחוק שהוצע על-ידי הממשלה, ואני יודע שהצעת חוק זו וגם הצעת החוק שהוצעה על-ידי חבר הכנסת עמיר פרץ יידונו ביחד בוועדה משותפת; אין סתירה ביניהן. אולי בחוק של הממשלה יש מעט הרחבה. הוא לא פוגע בעובד, כל זכויות העובד יישמרו; כל חוקי העבודה יישמרו; למי שמודאג – גם כל חוקי איכות הסביבה יישמרו; כל חוקי הרישוי יישמרו. תהיה מערכת אחרת של השקעה, וכאמור – הממשלה לא תהיה מעורבת לא בתשתית, לא במענקים, ותיתן ליזמים הקלות בתחום המיסוי, בקיצור בבירוקרטיה בדרכים כפי שהחוק קובע.

למה ההסתדרות צריכה להתנגד לזה? סהדי במרומים, אינני מבין את זה. למה מראש להגיד: אנחנו נגד החוק?

ענת מאור (מרצ):

עיקר ההתנגדות היה בוועדה המקצועית, שהביאה לך – – –

שר האוצר א' שוחט:

לא, את טועה. חברת הכנסת מאור, את טועה טעות גדולה. הוועדה המקצועית הפנימית של האוצר, הראשונה, שנתנה המלצה שלילית, לא התייחסה לחוקי העבודה. היא התייחסה לעובדה שהם חשבו שלא צריך ליצור מסלול אחר, מסלול שבו אנחנו מטפלים בדרך הזאת. זה הכול. תאמיני לי – – –

עמיר פרץ (העבודה):

— — —

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אני מבקש מכם: אי-אפשר לעשות דו-שיח כאן.

עמיר פרץ (העבודה):

חברת הכנסת מאור, אילו היית מקבלת את כל המלצות האוצר – – –

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת מאור ופרץ.

שר האוצר א' שוחט:

אני רק רוצה להגיד לך, חברת הכנסת מאור, שהטעמים לכך שהוועדה המקצועית נתנה בשלב הראשון המלצה שלילית לא נבעו מאותם נימוקים שאת מעלה, הפוך לחלוטין, כך שאני מציע לך שלא להסתמך על דוח הוועדה הזאת, אף שהתרגזותך יכולה להיות.

על מה אני תמה? אני תמה על כך שההתנגדות מבוססת על עובדות לא נכונות, כי נאמר: חוקי העבודה יהיו אחרים; אנחנו יוצרים מחנה ריכוז; אנחנו יוצרים קבוצה של אנשים שלא יהיו מוגנים על-ידי חוקי העבודה במדינת ישראל. לא כך פני הדברים. חוק ההרחבה יחול, כל החוקים הסוציאליים ותשלומי הביטוח הלאומי – כל דבר יתקיים. יש שם סטייה קטנה אחת, שמתייחסת, אם אינני טועה, לעבודה במשמרות, אני כבר לא זוכר בדיוק. כל זה יובא לוועדה המשותפת, ואין לי ספק שחברי הכנסת אכן ידונו בעניין.

אני פשוט לא יודע על מה שובתים, אני לא יודע על מה מכריזים סכסוך. מחר, כפי שאמרתי, אני נפגש עם מזכירי מועצות הפועלים, יחד עם מזכ"ל ההסתדרות, בדיון על תקציב המדינה. ביום שישי, אני יכול להגיד, יש לי פגישת עבודה ארוכה עם מזכ"ל ההסתדרות בשורה של נושאים, פגישות שאנחנו מקיימים אותן בהחלט מעת לעת בתכיפות גדולה מאוד, ולכן אני מקווה שההבהרות שתיעשנה בשיחה ביני לבינו תהיינה הבהרות כאלה שתאפשרנה מצב שבו אני אצליח להעביר לו את המסר שלי ואת ההודעה שלי, שלפי הערכתי אין מקום לסכסוך עבודה, יש מקום להידברות. ואני מסכים למה שאמר חבר הכנסת שגיא: צריך לדבר עם ההסתדרות, וכך אכן אעשה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

מה אדוני מציע?

שר האוצר א' שוחט:

אם המציעים יסכימו להסתפק בהודעתי, בבקשה; והיה ולא – אין לי התנגדות שזה יועבר לוועדה.

עמיר פרץ (העבודה):

לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת עמיר פרץ מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת ענת מאור. בבקשה, אדוני.

עמיר פרץ (העבודה):

קודם כול, אני רוצה לנצל את ההזדמנות שניתנה לי כדי לפנות אליך, אדוני שר האוצר: קיימתי שיחה עם שר הבריאות, ואני יודע שבמאמץ קטן מצדך ניתן למנוע את השביתה שעומדת לפרוץ מחר, אפילו אם היא ליום אחד, בבתי-החולים, ואפשר באמת למנוע את הסבל המיותר הזה, שנחזה בו מחר. אין שום סיבה שתהיה שביתה, למדתי את העניין, ואני מבקש שתיכנס לזה.

עכשיו לעניין עצמו: לא הייתי רוצה שאני אהפוך גורם לשביתה כללית במשק. אני לא חושב שבשביל להיאבק בי צריך מזכ"ל ההסתדרות לקחת משק שלם ולטלטל אותו בחוסר אחריות.

ענת מאור (מרצ):

עמיר פרץ (העבודה):

גברתי, את מדברת במקומי?

היו"ר ס' טריף:

עומדת לרשותו דקה וחצי, הוספתי לו חצי דקה.

ענת מאור (מרצ):

מותר לקרוא קריאת ביניים.

עמיר פרץ (העבודה):

את מדברת במקומי?

היו"ר ס' טריף:

אין הערות ביניים עכשיו.

עמיר פרץ (העבודה):

אני חושב, שכל הנושאים שהועלו על-ידי ההסתדרות, אין בהם איזה אירוע שעומד להתרחש מחר בבוקר, וזאת לא סיבה להכריז על השבתה. אם יש להסתדרות עמדה, היא יכולה לעשות פעולות ציבוריות. אין שום מפעל שעומד להיסגר מחר בבוקר.

דבר נוסף: מזכ"ל ההסתדרות עושה עוול נורא לעובדים בישראל. בפעולות האלה מציירים את העובדים כאילו הם נגד קידום המשק, כאילו הם נגד קידום והתפתחות טכנולוגית, כאילו הם נגד קידום הבעלויות שייטיבו עם ציבור העובדים. ואני אומר לעובדים: אתם צריכים לעמוד על זכויותיכם, ואין שום סיבה שהתנאים של העובדים לא יהיו טובים יותר, גם אם הבעלות תשתנה.

הסעיף הנוסף, שההסתדרות טוענת שהיא הולכת להשבית משק בגלל מצב העוני בישראל, זה בכלל לעג לרש, כי מי שהוא אחראי עיקרי לפערי השכר במדינת ישראל זה קודם כול מזכ"ל ההסתדרות, שהיה במשך עשר שנים יושב-ראש האגף לאיגוד מקצועי והיה אחד הגורמים המרכזיים לשחיקת השכר בזה שוויתר – בתוך ההסכמים נתן להסתדרות להגיע להסכם עם הממשלה כדי להציל מוסדות אחרים, על חשבון שחיקת שכרם של העובדים.

לכן, אני מציע לכם: אם שר האוצר הולך מחר בבוקר לתת לכם חבל, קחו אותו ותרדו מן העץ, לפני שמישהו יתרסק. לנו אין כוונה לטשטש את העובדות, כי האחריות שלנו מחייבת אותנו לומר רק את האמת.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך. חבר הכנסת עובדיה עלי, אתה מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי? בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני תומך בדבריו של שר האוצר, אני בהחלט מזדהה עם הדברים שנאמרו כאן על-ידי שר האוצר ועל-ידי חבר הכנסת דוד מגן. נראה לי שכאן מנצלים בצורה צינית את הסמכות שניתנה בידיהם, כדי לבוא ולפגוע במשק המדינה, לבוא ולפגוע במשק העובדים, לבוא לפגוע בעובדים עצמם, וכל זה כדי לשרת אינטרסים מפלגתיים צרים. זה כל כך ברור, כל כך שקוף, שכל בר-בי-רוב רואה זאת.

שמואל אביטל (העבודה):

זה לא מפלגתי, זה אישי.

עובדיה עלי (הליכוד):

גם אם זה לא נכון, יש מראית עין. בתקופה כזאת, חודש לפני הבחירות, לא יעלה על הדעת שינצלו בצורה צינית כל כך את כל המערכת המשקית, ואני מציע להסתדרות לרדת מייד מהעץ ולהיענות לשר האוצר ולא לפגוע במשק.

צריך שישמעו את דבריהם ואת צעקתם בנושא העוני, בנושא הרווחה – זאת מצפים מהם, ומשום-מה בנושא הזה יש אלם מוחלט.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אני רוצה לשאול אתכם, חברי הכנסת ענת מאור, תמר גוז'נסקי, גדעון שגיא ודוד מגן, אם אתם מוכנים להסתפק – – –

דוד מגן (הליכוד):

דיון במליאה.

היו"ר ס' טריף:

אתה מבקש דיון בכל זאת.

ענת מאור (מרצ):

אני מוכנה להצעה שזה יועבר לוועדה.

היו"ר ס' טריף:

אתה מוכן, חבר הכנסת שגיא, להעביר לוועדה?

גדעון שגיא (העבודה):

מסכים.

היו"ר ס' טריף:

בכל זאת, חבר הכנסת מגן, אתה עומד על זה שיהיה דיון במליאה. נעשה הצבעה.

דוד מגן (הליכוד):

יש עוד כמה חברי כנסת שצריכים להתבטא בעניין בפומבי ולא נמצאים כרגע.

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת גוז'נסקי, את רוצה להעביר לוועדה? – לוועדה.

חברי הכנסת, מי שיצביע עכשיו יצביע בעד דיון או הסרת הנושא מסדר-היום.

עמיר פרץ (העבודה):

השר לא ביקש להסיר.

היו"ר ס' טריף:

השר ביקש שיסתפקו בהודעתו. אם חברי הכנסת לא מסכימים ורוצים להעביר לוועדה, הוא מסכים להעביר לוועדה. מכיוון שחברי הכנסת לא מסכימים להסתפק בהודעתו, וחבר הכנסת מגן עומד על דעתו, קיום דיון במליאה, לכן הצבעה בעד – בעד דיון; הצבעה נגד – הסרה.

ענת מאור (מרצ):

אני מבקשת להעביר לוועדה.

היו"ר ס' טריף:

קודם נצביע על העברת הנושא לוועדה. אם זה יוכרע – גמרנו. נצביע על העברת הנושא לוועדה. לאיזו ועדה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ס' טריף:

נא להצביע.

דוד מגן (הליכוד):

של מי ההצעה להעביר לוועדה?

היו"ר ס' טריף:

של השר ושל חברי הכנסת המסכימים לכך.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

בעד – 9, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני מצטער לומר לחבר הכנסת דוד מגן, שהעניין הוכרע והנושא יועבר לוועדת העבודה והרווחה.

דוד מגן (הליכוד):

ההצעה שלי בנפרד.

היו"ר ס' טריף:

כיוון שהנושא הוכרע ברוב גדול, בלא מתנגדים – – –

דוד מגן (הליכוד):

לא, אדוני, אני רוצה דיון במליאה.

עמיר פרץ (העבודה):

הצבעת על שלוש הצעות.

היו"ר ס' טריף:

אתה צודק, אני מעלה את העניין להצבעה פעם נוספת. חברי הכנסת, אנחנו מצביעים בעד ונגד דיון במליאה בנושא הזה. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

נגד – 2

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ד' מגן בסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

מה קורה במקרה הזה? גם לוועדה וגם למליאה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ההצבעה צריכה להיות עכשיו בין שתי האופציות.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מגן, הצעתך תידון במליאה, וההצעות של יתר חברי הכנסת יועברו לדיון בוועדת העבודה והרווחה. אני מודה לכם.

הצעה לסדר-היום

הישג הניאו-פאשיסטים בבחירות באיטליה

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים, ברשותכם האדיבה, בהצעתו לסדר-היום מס' 2605, של חבר הכנסת עובדיה עלי, בנושא: הישג הניאו-פאשיסטים בבחירות באיטליה. ישיב עליה סגן שר החוץ. בבקשה, חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ניצחונה המוחץ של המפלגה הניאו-פאשיסטית ברומא, בירתה של איטליה, ובנפולי צריך להדיר שינה מעינינו, כמו גם מעיניהם של האיטלקים ושל כל מי שעברה של איטליה עומד לנגד עיניו.

בבחירות לרשויות המקומיות זכו הפאשיסטים והקומוניסטים לניצחון גדול. ברומא ובנפולי קיבלו הפאשיסטים יותר מ-30% מן הקולות של הבוחרים. ברומא מפגר הנציג הפאשיסטי, שזכה ב-40% מן הקולות, אך ב-4% אחר הנציג של מפלגת השמאל. בנפולי גרפה הנכדה המתערטלת של הדוצ'ה, הגברת אלכסנדרה מוסוליני, כשליש מקולות הבוחרים. אך התוצאות המדהימות הללו אינן נחלת רומא ונפולי לבדן אלא הן נחלתן של ערים ומועצות מקומיות רבות אחרות מכלל 428 שעמדו לבחירה. בהליך בחירה זה נטלו חלק יותר מ-10 מיליון איטלקים.

אדוני היושב-ראש, אני יודע אל נכון שלא הרי תוצאות הבחירות לרשויות המקומיות כהרי התוצאות לבחירות לפרלמנט, שהרי אני עצמי עמדתי על השוני בבחירות שנתקיימו זה עתה אצלנו בארץ. אף שנכון הוא שאין להקיש מכך וללמוד מן התוצאות הללו שהיו לעניין הבחירות לפרלמנט ברומא, למרות זאת התוצאות הן חמורות ויש בהן כדי להעיד על תהליך ועל כיוונים.

העיתונות יודעת לספר על חרדה גוברת בקרב יהודי איטליה על רקע התוצאות הללו, ובכך הדבר הופך לענייננו הישיר. חרדתם של יהודי איטליה צריכה שתהא חרדתנו. שכן, חזרתם של לובשי החולצות השחורות אינה בלתי נמנעת, ואנחנו, בניו של העם היהודי, שנכו באיטליה ברותחין חייבים להיזהר עתה גם בצוננין.

אך לעניין של תוצאות הבחירות באיטליה יש פן נוסף, וזה עניין התהליך עצמו, תהליך התעצמות של הימין הקיצוני במדינות לא מעטות באירופה. התוצאות הללו הן חוליה נוספת בשרשרת ארוכה של ניצחונות שהיו לימין בגרמניה, באיטליה ובמדינות אחרות, והן חלק מרשימה ארוכה ולא מפוארת של מעשים אנטישמיים וגזעניים המתגלים חדשים לבקרים במדינות רבות באירופה.

אדוני היושב-ראש, ההצלחות של הניאו-פאשיסטים ושל הניאו-נאצים בבחירות, כמו גם הפגיעה בזרים, כמו גם ההתנכלויות למוסדות יהודיים – הן מארג אחד מאיים, שצבעיו שחור וחום, והוא אינו מבשר טובות. אם כן, הבעיה אינה רק תוצאות הבחירות אלא התהליך כתהליך, והמארג הכולל והנורא של המעשים האלימים כנגד היהודים והזרים, גילויי האנטישמיות כמו ניפוץ מצבות והתנכלות למוסדות יהודיים, שנאת הזרים, הפגיעות ברכוש ובנפש ועוד כיוצא באלה מעשים נפשעים. מעל כל אלה מרחפות עתה תוצאות הבחירות האחרונות לרשויות המקומיות.

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר החוץ, איטליה אינה גרמניה והאיטלקים אינם גרמנים. הבחירות הללו ותוצאותיהן אמורות לשקף, כאמור, בעיות מקומיות ואת רצון הבוחרים בפתרון. אך למרות זאת, על מדינת ישראל ועל הכנסת לקום ולעשות מעשה על מנת שהכול יבינו כי עיננו פקוה ודעתנו נתונה לאשר מתרחש שם.

על כנסת ישראל להביא לידיעת מנהיגיה של איטליה את דאגתנו ואת השקפתנו בהקשר זה. על מדינת ישראל לפעול בקרב אנשי הרוח באיטליה, שירימו קולם ויביעו עמדתם בנדון בצורה נחרצת שגם תשפיע. מוטלת עלינו החובה לפעול בקרב הגורמים המשפיעים באיטליה, שיפעלו להחדרת הנושא של הפאשיזם והסכנות שהוא טומן בחובו לתוך מערכת החינוך בכל רמותיה ובכל רבדיה.

יש גם מקום לפעילות בקרב הקהילה היהודית באיטליה, שתמציתה תהא שמקום היהודים כאן, עמנו, בארץ-ישראל. הפעילות הזאת צריכה שתיעשה בכל ימות השנה, וההתרחשות הזאת יכולה לשמש

כגורם מזמן ומדרבן לה. למרבה הצער, אני יודע מה הם סיכויי הצלחתה של פעילות זו, אך למרות הכול אסור לנו להרפות מכך, מן החזון ומן הציונות.

אדוני היושב-ראש, ידידי חברי הכנסת, אסיים באזכור מקבילה היסטורית: גם אז, בשנות ה-20, הסיבה לעליית הפאשיסטים היתה במישור ההבטחות ל"ניקיון האורות" ולניקיון כפיים במערכת. בשל כך מוצדקים הפחדים, שמה שהיה הוא שיהיה. על מנת למנוע זאת, עלינו לקום ולעשות מעשים. המעשים – יכול שיהיו אלה שמנתי; יכול שיהיו מעשים אחרים שיציעו ויעלו חברי הבית הזה ויפעלו במשרד החוץ. שכן, כל שביקשתי לעשות בהצעתי זו הוא להעלות את הנושא על סדר-היום של הכנסת, ובכך לאפשר מחשבה ומעשים שיתייחסו אליו.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמעתי היטב את הדברים של חבר הכנסת עובדיה עלי, ואני מסכים עם כולם.

הבחירות המקומיות שהיו לאחרונה באיטליה יצרו מצב פוליטי לא פשוט מבחינת האיטלקים. מצד אחד, בבחירות המקומיות הללו היתה עלייה גדולה מאוד למפלגות השמאל בעם, ומצד שני, נוצרה תופעה שהימין הקיצוני התחזק באותן בחירות ממש.

התופעה הזאת, של התחזקות השמאל מצד אחד והתחזקות הימין הקיצוני מצד שני, היא בלי ספק תוצאה או תולדה של המשבר החריף שאליו נקלעה הפוליטיקה האיטלקית עם הגילויים שנעשו באחרונה, בשנה וחצי האחרונה, לגבי מעורבות, מעורבות לכאורה, של חלק מראשי השלטון עם המאפיה באיטליה. התופעה הזאת, שבה הציבור האיטלקי מאס וממשיך למאוס בפוליטיקאים מהשורה בגלל קשר של חלק מהם עם אותם גורמים, וההסתאבות של הממשל האיטלקי יצרו מצב שבו איטליה מחפשת תופעות חדשות, התפתחויות חדשות, אנשים שלא היו נגועים לכאורה בממשל הקודם.

נכון אמרת, חבר הכנסת עובדיה עלי, שזה מזכיר במידה מסוימת את מה שהיה בעבר, כאשר גורמים קיצוניים עלו על רקע של ניקוי כביכול של המערכת, התחדשות, היטהרות, ובעצם חלק מהגורמים האלה בעצמם היו הרבה יותר גרועים מקודמיהם.

הבחירות שהיו באיטליה היו בחירות דמוקרטיות, ויש כמובן בעיה לקיים כאן דיון בעקבות בחירות בלבד. עם זה, כל מה שאתה אמרת מקובל עלינו. אנחנו בהחלט מחויבים בהפעלת מערכת של הסברה, של קשר, של חוגים ושל הרצאות בקרב יהודי איטליה, והם מעטים בסך הכול, ובעזרתם וישירות באמצעות השגרירות, באמצעות הקונסול הכללי שלנו במילנו, כדי להציג את העם היהודי,

כדי להציג את ישראל באור האמיתי ולמנוע עד כמה שאפשר תופעות כאלה בעתיד. ואתה אמרת נכון שאנחנו מאוד מוגבלים ביכולת שלנו להשפיע על המערכת הפוליטית באיטליה.

אני חייב לציין, שישאל זוכה להרבה מאוד ידידות באיטליה. אני יכול להצביע על שורה של תופעות דיפלומטיות או "מיות בתקופה האחרונה, שבהן איטליה היתה אחת המדינות הקרובות אלינו ביותר, יותר ממדינות אחרות בין ה-12.

גם הביקור האחרון של ראש הממשלה שם, שהיה שוב הזדמנות להציג את ישראל באור הנכון שלה, היה ביקור שבו זכה ראש הממשלה לשפע של ידידות. לא הייתי רוצה, כמובן, לערבב בין הביקורת והדאגה החמורות שלנו מעליית הימין הקיצוני לבין היחס שלנו לממשלת איטליה דהיום. לכן, אני יכול להבטיח, חבר הכנסת עובדיה עלי, שאנחנו עוסקים בנושא הזה, נעסוק בנושא הזה, ושכמוך גם אנחנו מוטרדים מאוד מהתופעות הללו.

אני מציע ומבקש להסתפק בדברי תשובתי אלה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. במסגרת הצעות אחרות, חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי להסיר את ההצעה מטעמים טקטיים. אינני בטוח שאנחנו מעמידים כלים מספיקים לוועדה למלחמה באנטישמיות, ועדה בראשותו של חבר הכנסת עובדיה עלי, אשר עושה עבודה מצוינת בעניין, אלא שלא תמיד דבריו, כפי שהם נשמעים כאן בכנסת, מגיעים גם לעיתונות החוץ.

נאומי היום, למשל, היה צריך להיות מודפס ומופץ בעיתונות באיטליה, בקרב הקהילה היהודית ובקרב העיתונות הכללית.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אפשר לעשות את זה.

דוד מגן (הליכוד):

אני חושב שכאן המקום לבקש ממשד החוץ, אם מותר לנו כרשות מחוקקת לבקש את הסיוע שלו, כדי שהוועדה הזאת תקבל כלים להתבטא גם במקומות שבהם אנחנו נתקלים בבעיות החמורות הללו. אני מבקש, אדוני, ברשותך, לנצל את ההזדמנות לעשות זאת.

לפני כשלוש שעות קיבלתי משר החוץ תשובה על שאילתא. לפני כשלושה שבועות אישר, כידוע, התובע הכללי ברומניה את הפצתו של הספר "מיין קאמפף" של הצורר היטלר, יימח שמו. פניתי לשר החוץ, וקטע ממה שכתוב כאן צריך, לדעתי, להיאמר בקול, כדי שישמעו זאת אומות העולם.

כותב שר החוץ, בין היתר: "אנו מגנים ומצטערים על כך שהתובע הכללי של רומניה לא מצא לנכון לאסור את הפצת הספר, כמו גם פרסומים אנטישמיים אחרים בעיתונות הלאומית הרומנית. עם זאת, אנחנו מחזקים את ידי נשיא רומניה יון אליאסקו, אשר תקף פומבית ותדיר את מסקנות התובע הכללי, ומקווים שהנשיא והממשלה הרומנית ייזמו עתה צעדי חקיקה מתאימים לשינוי החוק, באופן שיתאפשר איסור הפצתם והעמדת האחראים לדין".

בכל מקום ובכל אתר שנראה את השד הנורא הזה מרים את ראשו עלינו להתייצב ולהילחם כנגדו מלחמת חורמה, גם בפרסומים באדמת הנכר.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מסתפק בתשובת סגן השר, ומודה לו על התשובה המעמיקה והמפורטת. אני מודה גם לחבר הכנסת דוד מגן.

היו"ר ס' טריף:

תודה לכולכם. סגן השר בוודאי שמע את הדברים, וייקח לתשומת לבו את הצעתו של חבר הכנסת דוד מגן.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

יש עוד שאילתא שתועבר לפרוטוקול. אבל כדי להעביר אותה לפרוטוקול, אדוני סגן השר, אתה צריך לעלות לדוכן.

סרט גרמני שעניינו פעילות ניאו-נאצית

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר החוץ ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (29 בנובמבר 1993):

על מסך הטלוויזיה בערוץ הראשון, בתוכנית "רואים עולם" שהוקרנה במוצאי השבת האחרונה, הובאו קטעים מסרט גרמני, שגיבורו הוא מנהיג ניאו-נאצי, המבקש לכבוש את הנוער הגרמני לרעיונות הנאציים, ובכלל זה הכחשת השואה והטפה גלויה לשנאת ישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם הנושא ידוע למשרד החוץ?

2. מה יעשה משרד החוץ כדי להביא להתערבות ממשלת גרמניה בנושא?

3. מה עושה משרד החוץ כנגד מכחישי השואה הצצים ועולים מעת לעת בגרמניה, בצרפת ובמדינות שונות באירופה ובעולם?

תשובת סגן שר החוץ י' ביילין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שגרירות ישראל פנתה למשרד החוץ הגרמני במחאה על הקרנת הסרט הנ"ל בבתי-קולנוע מסחריים וכן על שהוא זכה למימון מוסדות לעידוד הסרט הגרמני הפועלים בחסות המדינות ברנדנבורג, מקלנבורג, הסן והמבורג.

נציגי ישראל בשגרירותנו בבון ובקונסוליה הכללית בברלין פנו לראשי הפרלמנטים של המדינות הללו, על מנת להניא מלהקרין הסרט במתכונתו הנוכחית.

הפרלמנט של הסן יצא ב-25 בנובמבר בהודעת גינוי על דעת כל הסיעות, תוך דרישה למנוע הצגתו בגרסתו הנוכחית, וכן הביע צער על שהסרט שהופק במימון ציבורי אינו עונה באופן הולם על הציפייה להתמודד עם תופעת הניאו-נאציזם. יושב-ראש הפרלמנט של מדינת מקלנבורג עומד לצאת ב-30 בנובמבר בהודעת גינוי ברוח דומה. הודעות מקבילות צפויות בימים הקרובים מצדם של שאר הפרלמנטים של המדינות הנוגעות בדבר. נוסף על כך יצאו בהודעה דומה, ב-29 בנובמבר, ארבעת שרי התרבות של המדינות הללו, שנושא עידוד הסרטים בתחום אחריותם.

ארגון הגג היהודי קרא אף הוא נגד המשך הפצת הסרט ברחבי גרמניה.

ממשלת ישראל מצפה, שפעולתנו וההצהרות הללו יביאו להורדת הסרט מעל האקרנים, וכי המוסדות לעידוד הפקות הסרטים יימנעו בעתיד מהענקת תמיכה כספית לסרטים שיש בכוחם לעודד תעמולה ניאוו-נאצית.

2-3. הממשלה תמשיך לפעול בשיתוף פעולה עם הקהילות היהודיות בעולם ועם המנהיגים הנאורים באירופה ובעולם כולו להתמודדות נחרצת כנגד התופעות של ניאוו-נאציזם, אנטישמיות והכחשת השואה. נציגינו בחוץ-לארץ פועלים באופן קבוע להנחלת החשש מפני התגברות התופעות הללו.

ראש הממשלה וכך משרד החוץ העלו הנושא בפגישות המדיניות שקיימו לאחרונה באירופה ובהתבטאויותיהם הפומביות.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך, אדוני סגן השר.

הצעת חוק העונשין (תיקון – הימנעות מהופעה לדיון), התשנ"ג–1993

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים. אני מבקש מחבר הכנסת יצחק לוי לנמק מהמקום הצעת חוק תרכ"ח – הצעת חוק העונשין (תיקון – הימנעות מהופעה לדיון), התשנ"ג–1993. בבקשה, אדוני, ללא תשובת השר.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הנני מתכבד להביא בפני הכנסת הצעת חוק פרטית של קבוצת חברי כנסת, הצעת חוק העונשין (תיקון – הימנעות מהופעה לדיון).

לפי סעיף 337 לחוק העונשין, מוטלת אחריות פלילית על מי שחייב לספק צורכי מחיה לפלוני. הכוונה היא לנתינת מזונות. ואם הפר את חובתו, דינו מאסר שלוש שנים. מוצע לקבוע דין דומה למי שהוזמן לדיון בחיוב מזונות, ולא הופיע.

אני רוצה לומר, שיש תופעה מאוד חמורה, שקובעים דיונים בנושא מזונות, ואנחנו יודעים שהדיונים האלה הם קריטיים בעיקר לאשה ולילדים הצריכים את המזונות האלה, ונותן המזונות מרשה לעצמו שלא להופיע. ובהעדר אפשרות להטיל סנקציות, הדיון נדחה ונדחה, וכל דחייה היא ממש בעיה של קיום לאותה משפחה. על כן אני מציע לתקן, שמי שלא מופיע – דינו מאסר שנה, עונש מקסימום, כאשר השופט ידון כל מקרה לפי העניין. אבל חשוב שיהי לו כוח הרתעה, ושידעו שצריך להופיע לדיון מזונות, ושאם לא מופיעים יש ענישה.

אני רוצה שוב לציין, שכמה חברי כנסת שותפים להצעת חוק זו. אני מודה לממשלה על שהסכימה שאנחנו נתחיל בהליך החקיקה, ומודה ליושב-ראש על כך שאפשר לי להעלות את זה עכשיו. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אתה מציע להעביר זאת לוועדת החוקה?

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מציע להעביר את זה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

דוד מגן (הליכוד):

מי השר המשיב?

היו"ר ס' טריף:

השר המשיב הוא שר המשפטים, אבל הממשלה מסכימה, ולכן – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

אם אין תשובה, אפשר להצביע.

היו"ר ס' טריף:

אפשר להצביע על העניין.

דוד מגן (הליכוד):

אני מבקש להתנגד.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, אדוני. אני מבין שההתנגדות היא פורמלית.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ידידי חבר הכנסת הרב יצחק לוי, לעניין קביעת עונשין, קביעת תקופת הזמן לא יכולה להיעשות כלאחר יד במליאה. עקרונית אני תומך בהצעה. אינני רוצה שהתמיכה כאן בקריאה המוקדמת תיחשב כהסכמה גם בדיונים בוועדת החוקה, חוק ומשפט. אני חושב ששם צריך לעשות הפרדה מסוימת בתקופות הנגזרות לפי הדין, בין שני סוגי עבירות או שני סוגי המקרים שהזכרת.

בקריאה המוקדמת, אני כמובן אתמוך, ואני שומר לעצמי את הזכות להתווכח עמך לעשות הפרדה מסוימת, אולי קטנה, אולי סמלית, בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ס' טריף:

כן, אדוני.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר לחבר הכנסת דוד מגן, שאומנם ההבחנה כבר קיימת. מי שמוטלת עליו אחריות פלילית ומי שמוטלת עליו אחריות לספק צורכי מחיה ואינו מספק, דינו מאסר שלוש שנים, והכוונה כאן להטיל מאסר שנה. בכל אופן אני אומר, הדבר לא נעשה כלאחר יד. זו הצעת חוק שהוכנה יחד עם משרד המשפטים ובהסכמת שר המשפטים. אני בכל אופן אשמח, כמובן, חבר הכנסת מגן, לדון בוועדה לעומק, לבחון את העניין, ואין ספק שנגיע להבנה בדברים האלה.

דוד מגן (הליכוד):

חלילה, לא אמרתי שהיוזמים עשו זאת כלאחר יד. אמרתי שהכנסת לא תעשה זאת כלאחר יד.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד ומי נגד העברת הצעת החוק להכנה לקריאה ראשונה בוועדת החוקה, חוק ומשפט?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין (תיקון הימנעות מהופעה לדיון),
התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

חמישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק העונשין (תיקון – הימנעות מהופעה לדיון), התשנ"ג-1993, נתקבלה ותעבור להכנה לקריאה ראשונה בוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה למציע. תודה לכל חברי הכנסת.

הצעה לסדר-היום

פיטורי עובדים במפעל "פניציה" בירוחם

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים בהצעה לסדר-היום מס' 2690 בנושא: פיטורי עובדים במפעל "פניציה" בירוחם – של חבר הכנסת יוסף ונונו. ישיב שר התעשייה והמסחר. בבקשה.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, המפעל "פניציה" בירוחם עומד בפני משבר נוסף, עומד בפני פיטורי 80 עובדים היום, ומחר אולי בפני פיטורים של כל העובדים. רק לפני שנה פוטרו 40 עובדים, וקודם לכן פוטרו כ-70 עובדים.

משבר רודף משבר במפעל. מ-700 עובדים שעבדו שם בשנות ה-70 ירד המספר ל-450 עובדים לפני ארבע שנים. היום נותרו 260 עובדים, והמספר ירד ל-180. בהמשך, על-פי המצב היום, גדול הסיכוי לחיסול המפעל כולו.

זו התקווה וזו הבשורה ליישוב בנגב. זו הבשורה לירוחם, אשר כל השנים היתה מוכה בעיות, משברים ואבטלה. זו הבשורה לנגב, כאשר בתור עומדים מפעלים נוספים הרוצים לפטר עובדים – "נגב קרמיקה", מפעל "אגיס", מפעלי "כימיקלים לישראל" ואחרים. דבר זה יביא לאבטלה מיידית של למעלה מ-30% בירוחם.

כל זה בא גם בגלל המדיניות הליברלית של החשיפה לייבוא, של מתן חופש להיצף של ייבוא בקבוקי זכוכית מפורטוגל וממדינות אחרות. מה הוא רצונם של העובדים? לעבוד ולהתפרנס בכבוד, להביא פרנסה הביתה למשפחה. האם נגזר על ירוחם והנגב ועל עובדי "פניציה" לחיות ממשבר אחד למשבר שני, לחיות בהרגשה שכל עובד מועמד לפיטורים בכל יום ויום? פעם זה קרה בגלל מס הקנייה על משקאות והיום בגלל חשיפה לייבוא מפורטוגל.

עובדי המפעל "פניציה" וועד העובדים הנמצאים כאן אתנו בכנסת הקריבו ושילמו משכרם למען ייעול המפעל, למען צמצומים. מספר העובדים ירד מ-400 עובדים ל-270 עובדים, עם אותם חמישה קווי ייצור, עם תפוקה גבוהה יותר ותוך הפחתת המשכורת של ציבור העובדים.

אז למה להיות עיוור ולמה ללכת על כלכלה כאשר האדם והפרט לא עומדים במרכז? למה ללכת על חשיפה לייבוא ועל ליברליזציה, ללא התחשבות בפרט ובעובד? עד כמה אפשר לדבר על ספירות גבוהות, על יעדים גבוהים, על הרבה מיליארדים, כאשר מהצד השני אנחנו דוחקים הצדה את האדם ומשפחתו? האם כל אלה הופכים להיות מטרד ומכשול למטרות הנעלות?

לפני שבועיים, ביום הזיכרון לדוד בן-גוריון, זיכרוננו לברכה, נשא דברים נשיא המדינה מר עזר ויצמן והעלה את התקווה והחזון לבואם של מיליונים להתיישבות בנגב, שיש בו מרחבים גדולים ופנויים, המשוועים להתיישבות ולפיתוח. אבל בו בזמן אנחנו לא מבססים את ההתיישבות הקיימת והולכים להביא את ירוחם לשיתוק מלא.

אני פונה לשר האוצר ולשר התעשייה והמסחר לדאוג ולפעול באופן מיידי ומהיר, וכבר היום ומחר, למען הפסקת ההיצף של ייבוא הבקבוקים מפורטוגל. השפעתו על מחירי בקבוקי השתייה היא אפסית, אך על העתיד של "פניציה" וירוחם השפעתו קריטית.

יש להטיל היטל בטחה או ערובה להיטל בטחה בשיעור של 20% על כל סוגי הבקבוקים. יש לזכור שפורטוגל אינה מייצאת לאירופה, אבל לישראל – כן וכן.

יש לדאוג להזזת הזמנות של 20,000 טונות בקבוקי זכוכית מהייבוא לייצור ב"פניציה", ועל-ידי כך להציל את המפעל, להציל את ירוחם ולהציל 80 עובדים מאבטלה ומאובדן פרנסה; ולמנוע מהם אובדן תקווה בשל היותם בירוחם, בשל היותם בנגב.

אני קורא לשרת העבודה והרווחה להפעיל תוכנית הכשרה פנים-מפעלית, כדי למנוע את פליטת העובדים, באופן מיידי. אנחנו חייבים לתת לעובדים ולוועד הנמצא כאן הבטחה ובשורה. על הממשלה להגביר את קצב השקעותיה בפארקי תעשייה מרחביים בנגב; לפעול לזירוז קצב ההשקעות בתשתיות, בכבישים, להנחת המסילה לאילת; להחליט על הקמת אזור סחר חופשי לייצוא בנגב, על הקמת שדה תעופה בין-לאומי; לזרז את ההשקעות בתעשייה ובתיירות.

אבקש משר התעשייה והמסחר ומכלל הממשלה לבשר את הבשורות האלה לעובדים, לתושבי הנגב, ולהדגיש ולהבליט את הנגב כעדיפות ראשונה בהתיישבות, בהשקעות ובפיתוח. זהו המבחן של כולנו, וזהו המבחן של ממשלת ישראל.

אני קורא לכם, לממשלה, ולשר התעשייה והמסחר להציל את "פניציה" ואת ירוחם. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני השר, מיכה חריש, שר התעשייה והמסחר, בבקשה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת ונונו, לפי דיווח שקיבלתי, מ-30 בחודש נובמבר, פיטרה הנהלת "פניציה" ירוחם 20 עובדים בחודש נובמבר, והודיעה על פיטורים של 20 עובדים נוספים בדצמבר וכ-40 עובדים נוספים בחודש ינואר; סך הכול 80 עובדים, כפי שצוין גם על-ידי חבר הכנסת ונונו. דבר זה יעמיד את מצבת העובדים ב"פניציה" ירוחם על 200 עובדים.

המפעל משבית תנור קטן אחד, ויעביר את התנור הגדול, שכושר ייצורו כ-70,000 טונות, והמפעל טוען שכדי להפעיל שני תנורים הוא זקוק לצריכה של 75,000 טונות בשנה, ואילו הביקוש השנה מגיע ל-65,000 טונות בלבד.

אומנם התפתח בשנת 1993 ייבוא של בקבוקים מפורטוגל במחירים שמתחרים עם מחירי "פניציה", והדבר פגע בהזמנות מ"פניציה".

משרד התעשייה והמסחר עשה את הצעדים הבאים בעקבות ההתפתחות הזאת ולאור פניית המפעל, ובעיקר נציגי העובדים: א. אני אישית, אדוני היושב-ראש, כינסתי אצלי את צרכני הבקבוקים העיקריים במשק הישראלי, יחד עם מנהלי "פניציה" ירוחם, כדי להשפיע עליהם להגדיל את הזמנותיהם מ"פניציה" ירוחם, למרות המחירים הזולים יותר כאילו של היבוא, מתוך שאני מאמין שהאינטרס שלהן, של אותן חברות ישראליות שהן צרכניות של בקבוקים, לאורך זמן, הוא קיום של המפעל היחיד לייצור בקבוקים במדינת ישראל, "פניציה" ירוחם, שעה שירידת המחירים באירופה הינה זמנית ונובעת מהמיתון שקיים היום באירופה; ב. הוטלה ערובה זמנית על ייבוא בקבוקים ליין בנפח 750 מ"מ, על סמך תלונת "פניציה" נגד ייבוא בהיצף, כדי להגן על ייצור בקבוקי "פניציה" נגד אותו ייבוא בהיצף.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להדגיש את העובדה, שמאחר שפורטוגל היא חברה בקהילייה האירופית, הרי חלים עליה הסכמי הסחר החופשי שעליהם חתומה ישראל עם הקהילייה האירופית. בימים אלה מנסה ממשלת ישראל להביא לשיפור תנאי ההסכם עם אירופה, כדי לדאוג להגדלת הייצוא הישראלי נוכח מאזן התשלומים השלילי שיש לישראל עם אירופה. ראש הממשלה נמצא במסע שכנוע של ראשי הקהילייה האירופית בנושא זה, מאחר שיותר מ-30% של הייצוא הישראלי מופנים לאירופה, ואנו פועלים מול הייבוא מפורטוגל במגבלות ההסכם שאנחנו חתומים עליו.

אני מוכרח להסביר כאן, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, את ההבדל במציאות החוקית הבין-לאומית בין בעיות של ייבוא על-פי מדיניות החשיפה מארצות שלישיות, לבין הבעיה של ההסכמים שיש לנו עם אירופה ועם ארצות-הברית, הסכמי סחר חופשי, שנחתמו עם אירופה עוד ב-1775 ובהם יש כללים מאוד חמורים ומאוד קיצוניים לגבי הטלה של הגנה על המוצרים הישראליים, מאחר שאנחנו יכולים בקלות להיקלע למצב של פגיעה בייצוא הישראלי לאותם מקומות.

ועוד דבר אחד שצריך להדגיש כאן, של"פניציה" ירוחם יש קושי מיוחד במקרה הזה, מאחר שכבר ננקטו בעבר צעדים להגנת "פניציה" וניתנה אז התחייבות לקהילייה האירופית, שהצעדים נדרשים רק להיערכות המפעל והם יבטלו החל מיולי 1991. היו הגנות, הן ניתנו אז, ב-1991, וממשלת ישראל התחייבה ב-1991 שלא יינקטו צעדים נוספים שקשורים ב"פניציה" ירוחם.

למרות זאת, מצאנו שיש סימנים של מחירי היצף, דבר שנוגד את חוקי הסחר הבין-לאומיים, ועל סמך זה עשינו את פעולתנו. בגלל היותה של "פניציה" בירוחם ומשום שהיא מעסיקה עובדים מירוחם, מדימונה ומהסביבה, אזור שעדיין סובל מאבטלה גבוהה, כפי שצוין בהצעה לסדר-היום, אני מטפל אישית בבעיית המפעל, אדוני היושב-ראש, במגבלות של הסמכויות שהחוק נותן לי, ולפעמים אני אפילו חורג קצת מעבר למה שמגבלות הסמכויות היו מאפשרות לי.

פנייתי הישירה לחברות הצורכות את הבקבוקים, להעדיף את תוצרת "פניציה" על הייבוא, בהזמנתן אלי למשרד, היא בוודאי מעבר למה ששר אמור לעשות, ובכל זאת, בהתחשב במיקום המפעל ובבעיה המיוחדת, עשיתי זאת.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר שבבדיקה של תוצאות פנייתי, קיבלנו דיווח אחרון של מגמה של הליכה לקראת "פניציה" ירוחם. אני פניתי לחברות מאוד קונקרטיות. חברת "קוקה-קולה", שהיתה אחת מאלה שעברו לייבוא בחלקים מסוימים, התחייבה שהיא סוגרת את המהלך עד הסוף, מה שהיא הזמינה, והיא תיכנס רק לייבוא, והדבר הזה אושר גם על-ידי "פניציה". "כרמל מזרחי" הלכה, למרות טענות מסוימות לגבי בעיות של ייצור ב"פניציה", התחייבה להגדלה משמעותית של הקניות שלה מ"פניציה" כבר בזמן הקרוב, לאור גידול של ביקוש למוצרים שלה בשווקים מסוימים. יקבי רמת-הגולן, מסיבות של טענה לגבי איכות המוצר, עסקה רק בייבוא, הגיעה להסדר עם "פניציה", ותעבור עכשיו לייבוא ב"פניציה". עם חברת "רימון" יש בעיה מיוחדת, כי החברה נמצאת בקשיים והבדל המחיר מבחינה זאת משפיע עליה. אנחנו מנסים להביא גם פה לאיזה הסדר שיביא לידי כך שיגדילו את הביקוש מ"פניציה".

הכיוונים האלה הם בטיפול ישיר, כפי שאמרתי, שלי, ואני סומך עליהם יותר מאשר רק על ההסדרים הפורמליים. אבל, לצערי, הנהלת המפעל מצאה שלמרות פעולותינו – לפי טענתה יעברו חודשים מספר עד שהפעולות האלה יביאו לידי כך שמה שהוזמן כבר ייגמר, עד שההזמנות הנוספות תיתוספנה, ורק לאחר מכן הם מאמינים שתהיינה מספיק הזמנות נוספות. אני מוכרח לומר שאינני

משוכנע בצדקת הגישה הזאת, ואני אומר את זה, אבל אין לממשלה אמצעים לכפות על הנהלת המפעל.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר כמה מלים מיוחדות על עובדי "פניציה" ועל נציגיהם. הם מתמודדים עם בעיה קשה ביותר, מיוחדת למפעל הזה, בין האחריות שלהם להגן על העובדים שיהיו מועדים לפיטורים לבין ידיעתם שכל זעזוע בעבודה הסדירה של המפעל עלול לדחוף את החברות הצרכניות עוד יותר לייבוא, בהעדר מפעל אחר שמייצר בקבוקים בישראל. במצב הקשה הזה הם עושים מעל ומעבר, תוך אחריות לעובדים ולמפעל, כדי לגייס תמיכה לתוספת הזמנות למפעל, ועל כך כולנו רוחשים להם כבוד רב.

אני, כמובן, תומך בהעברת הנושא לוועדה, מתוך אמונה שניתן, נוסף על בדיקת הנתונים גם על-ידי הכנסת, אולי להוסיף לחץ, לפחות מוסרי, על החברות שהן הצרכניות של הבקבוקים והן בעצם קובעות את ההבדל, כמה מיובא וכמה נצרך בארץ – להפעיל עליהן אותו לחץ מוסרי באותו כיוון שאני לחצתי עליהן, להעדיף, גם משיקולים שלהן לטווח ארוך, את הייצור של "פניציה" על היבוא.

אחרי שאמרתי את הדברים האלה, עם הקשיים שיש בירוחם-דימונה, באזורים האלה, יש נקודה אחת שבה יש לי הערה לחבר הכנסת ונונו.

לצערי, המצב הקשה בנגב התפתח בשנים האחרונות, במשך תקופה ארוכה, כאשר בסדר העדיפויות הלאומי לא היתה עדיפות לנגב או לגליל.

אתה מודע לכך, שבשנה האחרונה הופנו השקעות גדולות מאוד, שאת הפירות שלהן נתחיל לראות, חלקם כבר ב-1994, וחלקם במשך שלוש-ארבע השנים הקרובות.

אתה הזכרת את מפעל כי"ל – "כימיקלים לישראל" – באיזה שהוא מקום זה לא מתאים לרשימת המפעלים במצוקה, כי כי"ל משקיע כבר עכשיו השקעות שבמשך ארבע שנים הצטברו ל-1.7 מיליארד דולר, ועומדים ליצור סדר גודל של כ-10,000 מקומות עבודה בנגב. רק מפעל המגנזיום המתכתי, שאת אבן הפינה לו הנחנו לפני פחות מחודש, עומד ליצור 330 מקומות עבודה באזור ים-המלח.

"חיפה כימיקלים", וזה היה אולי הדבר הראשון שהתמודדתי אתו כשנכנסתי לתפקידי, עומד לסיים את הקמת המפעל, והוא יתחיל את הרצתו באביב 1994. זה בשלבי בנייה; 200 מקומות עבודה קבועים, שמסביבם ייווצרו במישור רותם עוד כ-800 מקומות עבודה, לפי הערכתנו, וזה ייצור הבדל לגבי המצב בירוחם-דימונה ובכל האזור הזה.

בבאר-שבע יש השקעות גדולות מאוד, עד כדי כך שאזורי התעשייה שאנחנו מפתחים כבר לא מספיקים, מבחינת הביקוש שיש שם מצד חברות שמוקמות.

בקריית-מלאכי, שזה קצת יותר צפונה, יש השקעות שעוד בראשותך התחילו שם. אני מאמין שבחודשים הקרובים נתחיל להרגיש את התוצאות של ההתפתחות הזו.

עם זאת, אני חושב שהמאבק שמתנהל על-ידי העובדים ועל-ידי התמיכה של מועצת הפועלים שם, כדי לשמור על ירוחם, על "פניציה" כמפעל שמעסיק הכי הרבה עובדים במקום הזה, הוא מאבק מוצדק והוא ראוי לכל תמיכה באפשרויות שיש לנו בעניין הזה.

לכן אני חוזר על ההסכמה שלי ועל תמיכתי להעביר את הנושא גם לטיפול של ועדה, ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך, אדוני השר. אני מבין שהמציע מסכים להצעתך.

לכן, ברשותכם האדיבה, נצביע אחרי ששר התעשייה והמסחר יגיע לכיסאו, על העברת הנושא לוועדת העבודה והרווחה. נא להצביע – מי בעד מי נגד.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

רבותי, שני השרים מכובדי, חברי הכנסת, כולנו בעד. אני מקווה שהעובדים רק יצאו נשכרים מהעניין הזה, שיהיה דיון בוועדת הכנסת.

ארבעה בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובע שהנושא יועבר לוועדת העבודה והרווחה להמשך טיפול ודיון.

אני מודה לחבר הכנסת המציע ולשר המסחר והתעשייה.

הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה –

שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשנ"ד-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

אני מתכבד, אדוני שר המשטרה, להזמין לדוכן להעלות את הנושא האחרון שעל סדר-יומנו – הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשנ"ד-1993, בקריאה ראשונה. אני מבקש מאדוני השר משה שחל להציג את החוק.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להודות למזכירות הכנסת, שנתנה לי את הזכות לנעול את הישיבה בהטילה עלי את התפקיד להעלות את הנושא האחרון בסדר-היום.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

זה יהיה קצר?

שר המשטרה מ' שחל:

גובה 1.75 מטר. אבל הנאום?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

מתוך סולידריות אני אצטרף.

שר המשטרה מ' שחל:

עמיתי השר מיכה חריש, אדוני היושב-ראש, הנני מתכבד להביא בפניכם הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), במקומו של שר המשפטים, שביקשני לעשות זאת.

תקנות אלה הותקנו לראשונה לאחר מלחמת ששת הימים, והן הוארכו עד כה מפעם לפעם, ולאחרונה לפני שנתיים, כך שתוקפן עומד לפוג ב-31 בדצמבר 1993.

תקנות אלה מסדירות את היחסים המשפטיים שבין מדינת ישראל לבין אזורי יהודה והשומרון וחבל-עזה. בין הנושאים המוסדרים בתקנות אלה יש מקום לציין את מתן הסמכות לבית-המשפט הישראלי לשפוט לפי דיני מדינת ישראל אדם שביצע עבירה באזור, שניתן היה להעמיד עליה לדין אילו בוצעה בישראל.

התקנות מסמיכות גם שוטר בישראל להפעיל את סמכויותיו לגבי עבירות שניתן להעמיד עליהן לדין בישראל או בבית-משפט צבאי באזור.

התקנות מסדירות את נושא העזרה המשפטית שבין מדינת ישראל לבין האזורים, הן לגבי הליכים פליליים והן לגבי הליכים אזרחיים, ובכלל זה נושא הזמנת העדים והמצאת כתבי בית-דין, ביצוע צווי מעצר, ביצוע עונשי מאסר וכדומה.

כמו כן עוסקות התקנות גם בעזרה משפטית בענייני מסים.

היום, לאחר שנחתמה הצהרת העקרונות על הסדרי הביניים של ממשל עצמי בין ממשלת ישראל לבין המשלחת הפלשתינית בשיחות השלום במזרח התיכון ולאחר שהחלו מצדדים בניהול שיחות לקראת כריתת שורת הסכמים, בין השאר גם לעניין שיפוט בעבירות ועזרה משפטית, יש להניח כי יהיה צורך בבחינה מחדש של תוכן של התקנות והתאמתן להסדרים החדשים שייקבעו.

בינתיים, היות שטרם גובשו ההסדרים החדשים, מוצע להאריך את התקנות ללא שינוי לתקופה של שישה חודשים. אנו תקווה, כי במהלך תקופה זו יגובשו ההסדרים הנובעים מהצהרת העקרונות, ובעקבות זאת ניזום חקיקה חדשה, אשר תותאם להסדרים אלה.

אני מבקש אפוא מהכנסת להעביר את הצעת החוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשנ"ד-1993, לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, וזאת עוד לפני תום חודש דצמבר, שבו פג תוקף התקנות החלות היום. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך, אדוני. היום אתה בילית שעות טובות בכנסת. בהחלט יפה לסיים כאשר רשימת הדוברים אכן ארוכה אבל הם לא נמצאים, מלבד היושב-ראש, שמנוע מדבר.

לכן ניגש, ברשותכם האדיבה, רבותי שני השרים, מכובדי, להצביע על הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשנ"ד–1993, בקריאה ראשונה והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. נא להצביע – מי בעד מי נגד. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשנ"ד–1993, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

ללא שום הפתעות אני קובע שבהצעה תומכים שלושה, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

תודה לשניכם. תודה, מכובדי. אתם מייצגים פה גם את הכנסת וגם את הממשלה.

אני מכריז שהישיבה הבאה תהיה ביום שני, 6 בדצמבר 1993, כ"ב בכסליו התשנ"ד, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:28.